

Uchwała Nr XXXVII/230/2021
Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 17 grudnia 2021 r.

**w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 ze zm.) i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r., poz. 741 ze zm.), a także w związku z uchwałą Nr XXVII/174/21 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 15 lutego 2021r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski, Rada Gminy Stoczek Łukowski uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się zmianę Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski, zwanego dalej „Studium”.

§ 2.

Załącznikami do niniejszej uchwały są:

1. ujednolicony tekst - załącznik nr 1 do niniejszej uchwały,
2. ujednolicony rysunek Studium - część Uwarunkowania, stanowiący załącznik nr 2 do niniejszej uchwały oraz część Kierunki, stanowiący załącznik nr 3 do niniejszej uchwały,
3. dane przestrzenne obejmujące lokalizację przestrzenną obszaru objętego aktem w postaci wektorowej w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych, atrybuty zawierające informacje o akcie oraz część graficzną aktu w postaci cyfrowej reprezentacji z nadaną georeferencją w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych – zapisane w formie elektronicznej, stanowiące załącznik nr 4 do niniejszej uchwały,
4. rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag - załącznik nr 5 do niniejszej uchwały.

§ 3.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Stoczek Łukowski.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Witold Dadacz

UZASADNIENIE

do Uchwały Nr XXXVII/230/2021
Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 17 grudnia 2021 r.

w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski

Podstawę podjęcia prac nad niniejszą zmianą Studium stanowi uchwała Nr XXVII/174/21 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 15 lutego 2021r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski.

Granica obszaru objętego zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski obejmuje teren części miejscowości Jedlanka ograniczony na północ południową granicą terenów kolejowych oznaczonych w ewidencji gruntów i budynków numerem 481/19, na południe północną granicą drogi krajowej oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków numerem 394, na zachód do granicy miejscowości Jedlanka i na wschód wschodnią granicą działki oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków numerem 553.

Projekt zmiany Studium przygotowano w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r., poz. 741 ze zm.) w zakresie określonym w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. 2004 nr 118 poz. 1233).

Do projektu „Zmiany Studium” wykonana została „Prognoza oddziaływania na środowisko”.

Na podstawie art. 11 pkt 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r., poz. 741 ze zm.) oraz w związku z art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r., poz. 247 ze zm.), Wójt Gminy Stoczek Łukowski zawiadomił o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko oraz poinformował o przeprowadzeniu w dniu 6 października 2021 roku dyskusji publicznej nad przyjętymi w projekcie zmiany Studium rozwiązaniami, zapewniając tym samym możliwość udziału społeczeństwa i stworzenie społeczeństwu możliwości zgłoszenia uwag do przedłożonych do wglądu dokumentów. Niniejsze obwieszczenie zostało wywieszone na tablicach ogłoszeń Urzędu Gminy Stoczek Łukowski, poszczególnych sołectw na terenie Gminy, a także zamieszczono je na stronie internetowej Urzędu Gminy www.stoczeklukowski.pl oraz w prasie lokalnej, tj. w tygodniku „Wspólnota Łukowska”. Podczas wyłożenia nie wpłynęły żadne uwagi.

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski przedstawiono Radzie Gminy Stoczek Łukowski do uchwalenia.

Zmiana Studium spowoduje zmianę przebiegu granic obszaru obejmującego tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej w części miejscowości Jedlanka, wymagającego przeprowadzenia procesu scalenia i podziału nieruchomości. Powyższe pozostaje zgodne z wnioskami właścicieli nieruchomości, którzy wystąpili z prośbą do Wójta Gminy Stoczek Łukowski, by wyłączyć nieruchomości z procedury planistycznej i scaleniowej oraz przywrócić im stan zgodny z dotychczasowym użytkowaniem. Zmiana Studium pozwoli na przeprowadzenie procedury uchwalenia miejscowego planu dla części miejscowości Jedlanka, celem stworzenia możliwości rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy
Witold Dadacz

**ZMIANA STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY STOCZEK ŁUKOWSKI**

Załącznik nr 1
do uchwały Nr X/57/15
Rady Gminy Stoczek Łukowski
z dnia 28 lipca 2015 roku

*Załącznik nr 1
do uchwały Nr XIV/108/2020
Rady Gminy Stoczek Łukowski
z dnia 30 stycznia 2020r.*

*Załącznik nr 1
do uchwały Nr XXXVII/230/2021
Rady Gminy Stoczek Łukowski
z dnia 17 grudnia 2021 roku*

WSTĘP	5
I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	9
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO POŁOŻENIA, PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU ORAZ ŁADU PRZESTRZENNEGO I JEGO OCHRONY	9
2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA	11
2.1. Stan i funkcjonowanie środowiska.....	11
2.1.1. Położenie fizycznogeograficzne – geomorfologia	11
2.1.2. Budowa geologiczna	12
2.1.3. Wody powierzchniowe.....	14
2.1.4. Hydrogeologia – zasoby wód podziemnych	18
2.1.5. Gleby	21
2.1.6. Ekosystemy leśne – leśna przestrzeń produkcyjna	22
2.1.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy.....	24
2.1.8. Warunki klimatyczne	25
2.1.9. Przyrodnicze obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów odrębnych.....	26
2.1.10. Lokalne uciążliwości i zagrożenia środowiskowe	29
3. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	32
4. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	32
4.1. Złoża surowców mineralnych	32
4.2. Złoża gazu ziemnego	35
5. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA W TYM STAN PRAWNY GRUNTÓW ...	36
5.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	36
5.2. Stan prawny gruntów	38
6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU I FUNKCJONOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	38
6.1. Archeologia	38
6.2. Osadnictwo i zabytkowe układy komunikacyjne.....	45
6.3. Architektura i budownictwo.....	47
6.4. Zabytki techniki.....	50
6.5. Cmentarze.....	51
6.6. Miejsca pamięci poza cmentarzami	52
6.7. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne.....	53
6.8. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków	54
6.9. Wykaz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków	54
6.10. Dobra kultury współczesnej	57
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA, ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA ORAZ POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	57
7.1. Ludność	57
7.2. Aktywność ekonomiczna ludności.....	62
7.3. Budżet gminy	65
7.4. Komunikacja zbiorowa	67
7.5. Zasoby i warunki mieszkaniowe	67
7.6. Handel i usługi	71
7.7. Szkoły. Przedszkola	71

7.8. Zdrowie i opieka społeczna.....	72
7.9.Kultura. Sport. Rekreacja	72
7.10. Bezpieczeństwo ludności i jej mienia	73
7.11. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.....	74
7.11.1. Analizy ekonomiczne, społeczne i środowiskowe.....	74
7.11.2. Prognozy demograficzne.....	76
7.11.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.....	76
7.11.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.....	77
8.UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH	86
8.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody	86
8.2. Obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków	86
8.3. Obiekty i obszary chronione na podstawie innych niż powyższe przepisy odrębne	86
8.3.1. Obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych	86
8.3.2. Obszary chronione na podstawie przepisów ustawy prawa geologicznego i górniczego...	87
9. UWARUNKOWANIA KOMUNIKACYJNE.....	87
10. UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	88
10.1. Gospodarka wodno-ściekowa	88
10.2. Zaopatrzenie w ciepło	89
10.3. Gospodarka odpadami.....	89
10.4. Zaopatrzenie w gaz ziemny.....	89
11. UWARUNKOWANIA DOTYCZĄCE ELEKTROENERGETYKI.....	90
11.1. Uwarunkowania zewnętrzne – powiązania ponadlokalne	90
11.2. Uwarunkowania zewnętrzne – diagnoza.....	90
11.2.1. Przesyłowa linia 220 kV	90
11.2.2. Dystrybucyjna linia 110 kV	90
11.2.3. Oddziaływanie linii 220 kV i 110kV na środowisko	90
11.2.4.Zasilanie gminy energią elektryczną średniego napięcia 15 kV	91
11.2.5.System magistralnych linii SN 15 kV	91
11.3. Uwarunkowania wewnętrzne	93
11.3.1. Lokalne sieci dystrybucyjne.....	93
12.ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH ..	95
II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	96
1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW	96
2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY	100
3.OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW	102
3.1 Zasady ochrony zasobów i walorów środowiska, przyrody i krajobrazu	102
3.1.1. Ochrona zasobów środowiska.....	102
3.1.2. Ochrona walorów krajobrazowych	103
3.2. Zasady ochrony środowiskowych warunków jakości życia	108
3.2.1. Ochrona gleb i powierzchni ziemi	108
3.2.2. Ochrona surowców mineralnych.....	109
3.2.3.Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	109
3.2.4. Ochrona powietrza atmosferycznego	110
3.2.5. Ochrona przed hałasem	110
3.2.6. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące.....	111
3.2.7. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska.....	111

4. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	111
4.1. Leśna przestrzeń produkcyjna	111
4.1.1. Zalesienia	111
4.1.2. Ochrona terenów leśnych	111
4.2. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	112
4.2.1. Ochrona gruntów rolnych	112
4.2.2. Kierunki kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	112
5. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	113
5.1. Obszary objęte ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków	113
5.2. Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków	113
5.3. Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków	114
5.4. Strefowanie krajobrazu kulturowego oraz ustalenia w poszczególnych strefach	114
6. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI	118
6.1. Układ drogowy	118
6.2. Komunikacja zbiorowa	119
6.3. Transport	120
6.4. Zaplecze techniczne motoryzacji	120
6.5. System ścieżek rowerowych	120
6.6. Parkowanie pojazdów	120
7. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	121
7.1. Gospodarka wodno-ściekowa	121
7.2. Usuwanie odpadów stałych	122
7.3. Zaopatrzenie w ciepło i gaz	122
8. KIERUNKI ROZWOJU ELEKTROENERGETYKI	123
8.1. Kierunki rozwoju powiązań zewnętrznych	123
8.1.1. Sieci przesyłowej najwyższych napięć NN 400kV i 220 kV	123
8.1.2. Sieci dystrybucyjne wysokich napięć WN 110 kV	123
8.2. Kierunki rozwoju urządzeń lokalnych - <i>Lokalne sieci SN 15 kV i nN 0,4 kV</i>	125
8.3. Telekomunikacja	127
8.4. Odnawialne źródła energii	128
9. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	132
10. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	132
11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	133
12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	133
13. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	134
14. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000M2 ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	134
15. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE	

PRZEPORWADZENIA ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	135
16. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH.....	136
17. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI.....	136
18. INNE OBSZARY PROBLEMOWE.....	136
III. SYNTEZA I UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ STUDIUM	136

WSTĘP

Podstawę do podjęcia prac nad niniejszym Studium stanowi uchwała Nr IV/25/11 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 28 lutego 2011 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoczek Łukowski.

Projekt Studium przygotowano w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2015r. poz. 199, ze zm.) w zakresie określonym w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 poz. 1233). Niniejszy projekt nawiązuje do Studium uchwalonego Uchwałą Nr III/36/02 Rady Gminy w Stoczku Łukowskim z dnia 28 grudnia 2002r. dostosowując jego ustalenia do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy oraz „Strategii rozwoju lokalnego gminy Stoczek Łukowski na lata 2008 – 2015”.

Zmiany dotyczą w szczególności:

- wprowadzenia nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową i związaną z działalnością gospodarczą;
- zmiany w funkcjonowaniu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- wprowadzenia obszarów dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolne i nieleśne;
- wyznaczenie obszarów powierzchniowej eksploatacji złóż kopalin naturalnych,
- wprowadzenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym linii 400kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów,
- wprowadzenie terenów poszukiwań złóż gazu łupkowego,
- wskazania obszarów przewidzianych do zalesień,
- wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

INFORMACJE O ZESPOLE AUTORSKIM

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zwany dalej Studium został opracowany przez mgr inż. arch. Małgorzatę Sienkiewicz-Januszkiewicz, posiadającą uprawnienia urbanistyczne nr 880/89 oraz nr członkowski Okręgowej Izby Urbanistów - WA- 187 z zespołem w składzie dr Stefan Białczak (uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym nr 398/88, numer członkowski Okręgowej Izby Urbanistów – WA-012), mgr Cezary Ostas , mgr Zbigniew Cieszkowski, mgr Wojciech Zaczekiewicz, mgr Marzena Czajka.

CZĘŚCI SKŁADOWE STUDIUM

Opracowanie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski”, składa się z następujących części:

- część tekstowa Studium – załącznik Nr 1 do uchwały Rady Gminy Stoczek Łukowski, zawierający uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy oraz syntezę i uzasadnienie przyjętych rozwiązań,
- część graficzna Studium – mapy w skali 1:10000 - załącznik Nr 2 do uchwały Rady Gminy Stoczek Łukowski zawierający uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

gminy, mapy w skali 1:10000 - załącznik Nr 3 do uchwały Rady Gminy Stoczek Łukowski zawierający kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy,

- *rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do projektu Studium – uchwała Nr X/56/15/ Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 28 lipca 2015r.*

Dodatkowo wykonano część graficzną Studium obejmującą uwarunkowania oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski na mapach ewidencji gruntów i budynków w postaci numerycznej w skali 1:10000 wydanej przez Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Łukowie.

Na potrzeby Studium opracowano:

- *Gminną Ewidencję Zabytków gminy Stoczek Łukowski;*
- *Ekofizjografię gminy Stoczek Łukowski w skali 1:10000;*
- *Prognozę oddziaływania na środowisko dla Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski.*

PODSTAWA OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STOCZEK ŁUKOWSKI

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski sporządzona została na podstawie Uchwały Nr L/308/18 z dnia 16 października 2018 roku oraz Uchwały Nr III/26/18 z dnia 28 grudnia 2018 roku Rady Gminy Stoczek Łukowski w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoczek Łukowski.

W 2018r. przyjęto uchwałę Nr L/307/2018 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 16 października 2018r. w sprawie aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoczek Łukowski oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wynikającą z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U z 2018r., poz. 1945, ze zm.). Załącznikiem do ww. uchwały jest ocena aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zarówno wyniki powyższej oceny, uchwalone przez Radę Gminy Stoczek Łukowski, które wskazują na potrzebę aktualizacji Studium, jak i złożone przez mieszkańców wnioski o zmianę Studium, potwierdzają zasadność przystąpienia do niniejszej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski. .

Zakres zmiany dokumentu obejmuje:

- *uzupełnienie części tekstowej Studium w zakresie dostosowania do aktualnych przepisów prawnych dotyczących obligatoryjnej treści Studium w zakresie dotyczącym zmiany Studium, zgodnie z uchwałą o przystąpieniu do zmiany Studium Uchwały Nr L/308/18 z dnia 16 października 2018 roku oraz Uchwały Nr III/26/18 z dnia 28 grudnia 2018 roku Rady Gminy Stoczek Łukowski w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoczek Łukowski.*

- wprowadzenie przeznaczenia terenu pod zabudowę mieszkaniową i usługową w części miejscowości Jedlanka, na terenie ograniczonym na północ południową granicą terenów kolejowych oznaczonych w ewidencji gruntów i budynków numerem 481/19, na południe północną granicą drogi krajowej oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków numerem 394, na zachód do granicy miejscowości Jedlanka i na wschód wschodnią granicą działki oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków numerem 553.
- aktualizacja w zakresie występowania udokumentowanych złóż kopalin, dotycząca złoża kruszywa naturalnego „Toczyska”, zlokalizowanego w miejscowości Toczyska na działkach o nr ewid. 342 i 343.
- zmiana przeznaczenia z terenów zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej na zabudowę produkcyjno – usługową dla terenu położonego w miejscowości Stare Kobiałki, na działce o nr ewid. 275/3, w tym zmiana wskaźników zagospodarowania dla całego terenu oznaczonego symbolem P/U.
- aktualizacja danych statystycznych w oparciu o informacje podane w Głównym Urzędzie Statystycznym oraz dane z Urzędu Gminy Stoczek Łukowski, w zakresie dotyczącym zmiany Studium.

Tekst jednolity posiada zmiany wyróżnione kolorem niebieskim i kursywą, wprowadzone do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski Uchwałą Nr XIV/108/2020 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 30 stycznia 2020r.

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoczek Łukowski”, składa się z części tekstowej oraz załączników graficznych:

1. *Rysunku: Uwarunkowania rozwoju w skali 1:10 000 – załącznik nr 2, w formie ujednoliconej z wyróżnieniem zmian wprowadzonych Uchwałą Nr XIV/108/2020 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 30 stycznia 2020r.*
2. *Rysunku: Kierunki zagospodarowania przestrzennego w skali 1:10 000 – załącznik nr 3, w formie ujednoliconej z wyróżnieniem zmian wprowadzonych Uchwałą Nr XIV/108/2020 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 30 stycznia 2020r.*

INFORMACJE O ZESPOLE AUTORSKIM

Projekt zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski, zwany dalej „zmianą Studium” został opracowany przez mgr inż. arch. Małgorzatę Sienkiewicz, posiadającą uprawnienia urbanistyczne nr 880/89 z zespołem w składzie dr Stefan Białczak (uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym nr 398/88, numer członkowski Okręgowej Izby Urbanistów – WA-012), mgr inż. Sylwia Miszczak (uprawniona do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego na podstawie art. 5 pkt 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), mgr Marzena Czajka.

PODSTAWA OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY STOCZEK ŁUKOWSKI

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski sporządzona została na podstawie uchwały Nr XXVII/174/21 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 15 lutego 2021 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski.

Tekst jednolity posiada zmiany wyróżnione kolorem ciemnoróżowym i kursywą, wprowadzone do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski uchwałą Nr XXXVII/230/2021 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 17 grudnia 2021 r.

Niniejsza zmiana Studium składa się z części tekstowej oraz następujących załączników:

- *Załącznik nr 2 - Rysunek: Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego w skali 1:10 000, w formie ujednoliconej z wyróżnieniem zmian wprowadzonych uchwałą Nr XXXVII/230/2021 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 17 grudnia 2021 r.*
- *Załącznik nr 3 - Rysunek: Kierunki zagospodarowania przestrzennego w skali 1:10 000, w formie ujednoliconej z wyróżnieniem zmian wprowadzonych uchwałą Nr XXXVII/230/2021 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 17 grudnia 2021 r.*
- *Załącznik nr 4 – dane przestrzenne obejmujące lokalizację przestrzenną obszaru objętego aktem w postaci wektorowej w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych, atrybuty zawierające informacje o akcie oraz część graficzną aktu w postaci cyfrowej reprezentacji z nadaną georeferencją w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych – zapisane w formie elektronicznej*
- *Załącznik nr 5 - rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag.*

INFORMACJE O ZESPOLE AUTORSKIM

Projekt zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski, zwany dalej „zmianą Studium”, opracował zespół pod kierunkiem mgr inż. arch. Małgorzaty Sienkiewicz, posiadającej uprawnienia urbanistyczne nr 880/89.

Członkowie zespołu: mgr Marzena Czajka

inż. Patrycja Bańkowska

mgr Wojciech Zaczekiewicz

I. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO POŁOŻENIA, PRZEZNACZENIA I ZAGOSPODAROWANIA TERENU ORAZ ŁADU PRZESTRZENNEGO I JEGO OCHRONY

Gmina Stoczek Łukowski jest położona w zachodniej części powiatu łukowskiego, na północnym krańcu województwa lubelskiego, przy granicy z województwem mazowieckim. Gmina graniczy z gminami powiatu garwolińskiego tj. Borowiem i Miastkowem Kościelnym oraz gminami powiatu siedleckiego tj. Wodyniami i Domanicami - województwo mazowieckie i gminami powiatu łukowskiego tj. Wolą Mysłowską, Staninem i Łukowem - województwo lubelskie oraz centralnie z granicami Miasta Stoczek Łukowski. W latach 1975 - 98 gmina położona była w byłym województwie siedleckim. Gmina Stoczek Łukowski, położona na styku Mazowsza Podlasia i Lubelszczyzny, jest dla Europy Zachodniej bramą - do Rosji, Ukrainy i na Białoruś. Gmina dzięki swojemu położeniu posiada dogodną pozycję wśród gmin Lubelszczyzny pod względem odległości do największych miast tego regionu oraz do największego przejścia granicznego w Terespolu. Odległość do Lublina- 125km (Białej Podlaskiej/Zamościa/Chełma - 92/105/190 km), odległość od granicy państwa (wschodniej, do miejscowości Brześć) – 133km.

Gmina położona jest blisko następujących szlaków drogowych:

- drogi łączącej Europę Zachodnią z Europą Wschodnią: Świecko - Poznań - Lublin - Białystok – Ogrodniki lub Kuźnica Białostocka,
- projektowanej autostrady A2 łączącej zachodnią i wschodnią granicę Polski.

W mieście Stoczek Łukowski krzyżują się drogi krajowe i wojewódzkie:

- Wilga - Garwolin- Stoczek Łukowski- Łuków,
- Stoczek Łukowski – Siedlce .

Przez teren gminy Stoczek Łukowski przebiega linia kolejowa o znaczeniu podstawowym – CE 20 relacji Skierniewice - Łuków – pierwszorzędowa, dwutorowa, dla gminy. Przez Stoczek Łukowski przebiega najważniejsza obwodnica kolejowa na szlaku Berlin – Moskwa, omijająca węzeł warszawski. Najbliższe lotniska zlokalizowane są w Lublinie – Lublin Świdnik istniejący od 2012r., w Warszawie oraz Biała Podlaska (obecnie nieczynne).

Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium zagospodarowania przestrzennego gminy powinno uwzględniać „zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy”. W pracach nad niniejszym studium dokumenty te zostały przeanalizowane i wzięte pod uwagę. Studium uwzględnia wszystkie aspekty przestrzenne tych dokumentów odnoszące się do obszaru gminy w warstwach: przyrodniczej, społeczno-gospodarczej, a zwłaszcza infrastruktury technicznej.

Studium stwarza możliwość realizacji przedsięwzięć o znaczeniu krajowym i wojewódzkim, które znalazły się we wnioskach samorządu województwa lubelskiego. Wnioski te stanowią kwintesencję aktualnych oczekiwań organów szczebla krajowego i wojewódzkiego w stosunku do gminy Stoczek Łukowski. Same dokumenty były sporządzane w różnym czasie.

Stosunkowo aktualnym dokumentem jest „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”, przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. Można uznać, że niniejsze studium dobrze wpisuje się w cele polityki przestrzennej kraju sformułowane w tym dokumencie.

Mniej aktualny jest plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, uchwalony w 2002 roku. W 2006 roku wszczęte zostały prace nad jego aktualizacją ale nowa wersja nie została dotychczas uchwalona.

W trakcie opracowywania zmiany Studium, obowiązującym dla województwa lubelskiego planem jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęty uchwałą Nr XI/ 162/ 2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015r.

Gmina posiada swoją siedzibę w mieście Stoczek Łukowski, które stanowi odrębną gminę miejską. Odległości drogowe z miasta Stoczek Łukowski wynoszą: do Łukowa około 30 km, do Siedlec około 40 km, do Lublina około 120 km, do Warszawy około 75 km.

Powierzchnia gminy wynosi 173 km², stawia ją w grupie większych obszarowo gmin w kraju. W ogólnej powierzchni gminy 67,6% zajmują użytki rolne, 22,3% lasy, 10,1% pozostałe grunty i nieużytki¹. W strukturze powierzchni według form własności dominują grunty osób fizycznych (89,0%), w tym wchodzące w skład gospodarstw rolnych (87,4%). Istotny udział posiadają grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste (7,8%), w tym w Zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (6,8%)².

Liczba ludności (8,2 tys. osób na koniec 2012r.) stawia gminę w grupie dużych gmin wiejskich. Gęstość zaludnienia (aktualnie 47 osób na 1 km²) jest stosunkowo niska. Trwa proces wyludniania gminy. Bezwzględny ubytek liczby mieszkańców w latach 2002-2012 wynosi 575 osób (6,6%). Najliczniej zamieszkałą miejscowością w gminie jest miejscowość Jedlanka, w której zamieszkuje 716 mieszkańców. Miejscowość Jedlanka jest ośrodkiem pomocniczym w stosunku do miasta Stoczek Łukowski w zakresie obsługi ludności zachodniej części gminy.

Gmina ma charakter rolniczy. W jej granicach znajduje się 11,8 tys. ha użytków rolnych o niskiej jakości (wskaźnik WRPP według IUNG 52,7 pkt) i średnim udziale trwałych użytków zielonych w ogólnej powierzchni użytków rolnych (16,3%). Przeciętna powierzchnia 1 gospodarstwa rolnego (około 5,5 ha użytków rolnych) jest stosunkowo mała.

W skład gminy wchodzi 35 sołectw skupiających 36 wsi.

Północno-wschodnia część gminy znajduje się w granicach Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa. Coraz większą rolę odgrywa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i usługowa, która koncentruje się w miejscowości Jedlanka oraz w terenach bezpośrednio powiązanych z miastem Stoczek Łukowski – Wólka Poznańska, Zgórznica, Zabiele oraz w miejscowościach Stare Kobiałki, Wola Kisielska, Kisielek, Nowy Jamielnik, Stary Jamielnik, Nowa Prawda. Dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego poszczególnych terenów w gminie będzie wykazywał tendencję do uzupełniania i zagospodarowania istniejącej zabudowy. Można spodziewać się rozwoju nowych obszarów zwartej zabudowy szczególnie w strefach dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej i komunikacji. Realizacja nowego zainwestowania winna być właściwie wkomponowana w system przyrodniczy.

Obecnie polityka przestrzenna gminy Stoczek Łukowski realizowana jest zgodnie ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uchwalonym przez Radę Gminy w Stoczku Łukowskim Uchwałą Nr III/36/02 z dnia 28 grudnia 2002r. Dotychczas obowiązujące Studium jest nieaktualne na dzień dzisiejszy w świetle obowiązującej ustawy. Wstępne analizy, w tym ocena aktualności obowiązującego Studium wykazały konieczność wprowadzenia zasadniczych zmian merytorycznych. Przedmiotowa zmiana Studium uwzględni zmieniające się potrzeby i możliwości rozwojowe gminy jak również obejmie pełny zakres i formę studium określoną w obowiązujących przepisach.

¹ Wg danych GUS z 2013r.

² Na podstawie wykazu gruntów na dzień 01.01.2013r.

Na podstawie złożonych wniosków do niniejszego Studium przewiduje się na terenie gminy ruch budowlany utrzymany na dotychczasowym poziomie. Na przestrzeni ostatnich lat na terenie gminy wydawanych jest do 70 decyzji o warunkach zabudowy, są to głównie decyzje związane z zabudową mieszkaniową jednorodzinną i zabudową zagrodową występującą na terenie wszystkich miejscowości gminy Stoczek Łukowski.

Gmina Stoczek Łukowski składa się z 36 miejscowości, z których żadna nie posiada miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Jedynie w miejscowości Stare Kobiałki jest obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu aktywności gospodarczej „Stare Kobiałki” przyjęty uchwałą nr V/42/07 Rady Gmin Stoczek Łukowski z dnia 29 marca 2007r. Na terenie gminy ład przestrzenny realizowany jest poprzez wydawanie decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego na podstawie przepisów szczególnych.

Decyzje o warunkach zabudowy głównie dotyczą zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej. Decyzje celu publicznego na terenie gminy wydawane są głównie w zakresie linii elektroenergetycznych, wieży telefonii komórkowej, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Zjawisko to nie jest zgodne z zasadą ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na powyższe zachodzi potrzeba opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z kierunkami przyjętymi w Studium. Plan miejscowy należy uznać za najskuteczniejsze narzędzie w sprawach przeznaczenia terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zabudowy i zagospodarowania przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań.

Uwzględniając aspekty przyrodnicze, kulturowe, krajobrazowe jak również bezpieczeństwo ludzi do opracowania miejscowych planów wytypowano obszary do potencjalnej lokalizacji i funkcjonowania elektrowni wiatrowych oraz terenu przeznaczonego pod inwestycję o znaczeniu ponadlokalnym - linia 400kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA

2.1. Stan i funkcjonowanie środowiska

2.1.1. Położenie fizycznogeograficzne – geomorfologia

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski, teren gminy położony jest w obrębie podporowincji Niziny Środkowopolskie, mezoregionu Niziny Południowopodlaskiej. Część zachodnia i centralna gminy należą do mezoregionu Wysoczyzna Żelechowska, natomiast wschodnie krańce gminy należą do mezoregionu Równina Łukowska.

Wysoczyzna Żelechowska znajduje się po zewnętrznej stronie moren zlodowacenia Warty. Jej lekko falista powierzchnia z lokalnymi wzniesieniami wznosi się maksymalnie nieco ponad 200 m.n.p.m.

Równina Łukowska jest to płaski, piaszczysty obszar w strefie odpływu wód lodowcowo-rzecznych zlodowacenia Warty. Ze względu na mało urodzajne, piaszczyste gleby bielicowe, region ten odznacza się stosunkowo dużym zalesieniem. Wysokości bezwzględne wahają się tu w granicach 170-190 m.n.p.m.

Na terenie gminy można wyróżnić następujące genetyczne grupy form rzeźby terenu: formy pochodzenia lodowcowego, stref martwego lodu, pochodzenia wodnolodowcowego, eolicznego, rzeczno i denudacyjnego.

Formy lodowcowe to przede wszystkim *wysoczyzna morenowa płaska* — *młodsza*, która obejmuje zachodnią część gminy, związana jest ona z pierwotną akumulacją lodowcową glin zwałowych.

Wyróżnia się też wysoczyznę *morenową starszą — płaską*, wyniesienie glin zwałowych starszych (centralna część gminy). Wyniesienie to w okresie zlodowacenia Warty stanowiło zapewne nie objęty lodem nunatak.

Na południe od granic gminy występują *moreny czołowe — starsze* należące do fazy Gończy, położone w pobliżu doliny Wilgi.

Natomiast w obrębie gminy Stoczek Łukowski, w pobliżu doliny Świdra występują *moreny czołowe — młodsze* z wyraźnymi kulminacjami, tworzące zasięg marginalny fazy Puznówki. Obie strefy należą do faz stadiału dolnego zlodowacenia Warty.

W pasie od wsi Zgórznica-Wólka Różańska-Róża Stara-Róża Podgórna występują liczne moreny (pagórki) *moren martwego lodu*. Utworzyły się one w obrębie zasięgu lądolodu fazy Puznówki, na zapleczu ciągów moren czołowych. W tej strefie w różnych częściach terenu występują niewielkie lokalne zagłębienia bezodpływowe powstałe po martwym lodzie genezą związane z nierównomiernym wytapianiem materiału skalnego z lądolodu.

Formy wodnolodowcowe podzielono na akumulacyjne i erozyjne. Do pierwszego rodzaju należą *równiny sandrowe i wodnolodowcowe* oraz *stożki sandrowe* na przedpolu fazy Puznówki. W strefach brzeżnych obu faz znajdują się także fragmenty *dolin wód roztopowych* (marginalnych). We fragmentach dolin Świdra na stokach zachowały się *pagórki akumulacji szczelinowej*, które są pozostałością systemu spękania lądolodu. Do form erozyjnych, oprócz obniżen marginalnych, należą *rynny* wykorzystane przez rzeki. Współczesne główne doliny omawianego obszaru są przekształconymi formami rynien polodowcowych. Wyróżnia się *rynny starsze* (południowy odcinek doliny Świdra) oraz *młodsze* (dolina Świdra w obrębie fazy Puznówki).

Formy eoliczne występują na obszarach piasków sandrowych i wodnolodowcowych. Z przewiania i transportu tych piasków powstały równiny piasków przewianych oraz wydmy — przeważnie niewielkie formy wałowe, a także kilka łuków parabolicznych. W obrębie większych łuków i w ich pobliżu znajdują się zagłębienia deflacyjne.

Formy rzeczne występujące w obrębie gminy Stoczek Łukowski to dolina Świdra o założeniach rynnowych — zajęta jest prawie wyłącznie przez zasypane w holocenie dna dolin rzecznych. *Tarasy akumulacyjne* w dolinie (plejstocénskie) występują fragmentarycznie i nie mają wyraźnych krawędzi.

Formy denudacyjne to głównie ostańce przekształcone ze zdenudowanych pagórków akumulacji szczelinowej.

Obszar gminy Stoczek Łukowski charakteryzuje się dużą naturalnością rzeźby terenu, jej przekształcenia są nieliczne i związane są z powierzchnią eksploatacją surowców mineralnych oraz obiektami infrastruktury technicznej, głównie komunikacyjnej.

2.1.2. Budowa geologiczna

Okolice Stoczka Łukowskiego znajdują się w obszarze mezozoicznej niecki warszawskiej wysłanej mięszymi seriami utworów trzeciorzędowych. Bezpośrednio na terenie gminy Stoczek Łukowski brak dla trzeciorzędu szczegółowych danych. Z ogólniejszej sytuacji w okolicach wynika, że w paleogenie miało miejsce wypływanie i zanik górnokredowego i ewentualnie paleoceńskiego zbiornika morskiego (dan). Później w eocenie-oligocenie nastąpił nowy, stosunkowo krótkotrwały zalew morski. W miocenie (niższym), w zbiornikach śródlądowych, odbywała się znana jedynie ze Stoczka Łukowskiego zmienna akumulacja materiału detrytycznego oraz akumulacja bagienno-torfowa; z tej substancji powstał później węgiel brunatny. W górnym miocenie lub pliocenie okolice Stoczka Łukowskiego zajęte zostały przez śródlądowe jeziorzysko, a osadzona wtedy mięszsza seria iłów i mułków pstrych została później zdeformowana. Deformacje te odbyły się w wielu fazach wygasających ruchów tektonicznych potomnych po tektonice laramijskiej, która ukształtowała zasadniczy styl i formę mezozoicznej niecki warszawskiej, położonej między wałem kujawskim (szerzej

środkowopolskim) na zachodzie a zrębem łukowskim na wschodzie. Miękkie serie osadów trzeciorzędowych przemieszczały się lokalnie w obrębie niecki tworząc pasma względnych wypiętrzeń, a między nimi stref obniżających się — „zapadlisk”. W górnym trzeciorzędzie wypiętrzenie takie kształtowało się m.in. w centralnej części gminy Stoczek Łukowski, tworząc wyniosłość o rozciągłości SE-NW.

Na przełomie trzeciorzędu i czwartorzędu nastąpiły zmiany klimatyczne, falowe ochłodzenia i znaczne zwilgocenia zwiastujące specyfikę czwartorzędu. Spływ wód z południowej i środkowej Polski powodował etapy erozji i etapy dostarczania materiału na preglacjalne stożki napływowe, zmienne doliny i rozlewiska. Dalsze ochładzanie klimatu spowodowało nadejście epoki lodowej. Na omawianym obszarze nastąpiło kilkakrotne nasunięcie lądolodów skandynawskich, z których jedno nastąpiło zapewne w czasie zlodowaceń najstarszych, dwa lub trzy zaliczane są do zlodowaceń południowopolskich, a dwa do zlodowaceń środkowopolskich.

Po zlodowaceniach nastąpiła erozja i akumulacja rzeczna ze śladami akumulacji substancji humusowej.

W obrębie osadów czwartorzędowych wskutek zaburzeń znalazły się fragmenty skał podłoża trzeciorzędowego. W okolicy Stoczka Łukowskiego występują liczne zaburzenia glaciektoniczne w postaci kier i porwaków iłów mioceńsko-plioceńskich, m.in. w Zgórznicy na głębokości 31 m oraz na północ od Stoczka Łukowskiego, gdzie ility występują na powierzchni terenu, sięgając do wysokości 167,5 m n.p.m. i są zafałdowane bądź złuszkowane wraz z osadami czwartorzędowymi — glinami zwałowymi różnych poziomów. Są to najstarsze utwory występujące na powierzchni w obrębie gminy.

Gliny zwałowe zlodowacenia Warty odsłaniają się na powierzchni w południowej i południowo-zachodniej części gminy. Są gliny zwałowe, miejscami ze żwirami i głazami w stropie o zmiennej miąższości od 9,8 m do 17,8 m.

W dolej części sekwencji utworów zlodowacenia Warty występują osady z okresu transgresji lądolodu: piaski i piaski ze żwirami wodnolodowcowe. Osady tej facji wokół wypiętrzenia, czyli nunataka, występują na powierzchni w wielu miejscach, w niewielkich miąższościach (przeważnie kilku metrów). W większej odległości od wypiętrzenia osady te osiągają większe miąższości, np. 18 m.

Sekwencję stratygraficzną stadiału dolnego zlodowacenia Warty kończą różnorodne osady pochodzące z deglacjacji obszaru. Są to: piaski, żwiry i głązy akumulacji szczelinowej; piaski, żwiry i głązy moren czołowych oraz piaski ze żwirami i głązikami, miejscami żwiry moren martwego lodu, częściowo przekształconych w pagórki denudacyjne.

Osady te pochodzą z dalszego etapu recesji, a na północy kryją się pod utworami fazy Puznówki. Na uwagę zasługują pagórki akumulacji szczelinowej, których występowanie odzwierciedla struktura spękania lądolodu wokół nunataka. Szczeliny te stały się później miejscem rozwoju dolin i osadów dolinnych południowego odcinka Świdra. Utwory pochodzące z deglacjacji, a w szczególności pagórki akumulacji szczelinowej znajdujące się na stokach dolin, zostały znacznie zdenudowane podczas dalszych etapów rozwoju dolin. Mają one na ogół niewielką miąższość — do paru metrów. W niektórych większych wzgórzach miąższość ich może być szacowana — na podstawie wysokości wzgórz — na kilka metrów, a niekiedy, gdy osady wzgórz zakorzenione są w niżejleżących glinach zwałowych lub osadach wodnolodowcowych, może też być większe i dochodzić do ponad 10 m.

Faza Puznówki i jej osady w formie dwóch lobów zaznaczają się w północnej części obszaru gminy Stoczek Łukowski, szczególnie głęboko ku południowi sięgając w dolinie Świdra (nieco na południe od Stoczka Łukowskiego).

Faza Puznówki jest reprezentowana przez różnorodne osady z okresu transgresji lądolodu, następnie jego pobytu i topnienia i wreszcie z dalszej deglacjacji obszaru w czasie tej fazy.

Podłoże utworów fazy Puznówki stanowią żwiry i piaski rezydualne z fragmentami glin zwałowych znane z wierceń w Stoczku Łukowskim, gdzie zazębiają się ze spływowymi glinami zwałowymi i mają łącznie znaczną miąższość — 22,5 m. Wyżej leżą albo piaski, mułki i ropy zastoiskowe (dolne), albo piaski ze żwirami wodnolodowcowe (dolne) o miąższości 7,0 m (Zgórznica) lub o większej miąższości, gdy są w facji rynnowej np. 15 m. Niewielkie obszary w zasięgu fazy Puznówki przykrywają gliny zwałowe tworzące cienką pokrywę o miąższość i maksymalnie 7,5 m (okolice Stoczek Łukowski). Pozostały obszar w zasięgu fazy zajmują piaski ze żwirami wodnolodowcowe (górne), piaski i żwiry pagórków akumulacji szczelinowej powstałe wśród, a częściowo w spągu lodu oraz przeważnie piaski i żwiry moren czołowych i moren martwego lodu. Formy te tworzą, urozmaiconą rzeźbę i na mapie geologicznej odzwierciedlają mozaikową strukturę deglacji w czasie tej fazy.

Najwyższym ogniwem fazy Puznówki, a także całego stadiau dolnego i w ogóle zlodowacenia Warty na badanym obszarze są mułki i piaski zastoiskowe występujące lokalnie na północno-zachód od granicy gminy, np. w Dębem Małym (2,7 m miąższości).

W czasie zlodowacenia północnopolskiego akumulowane były piaski rzeczne tarasów nadzalewowych. Występują one w dolinie Świdra w formie fragmentów tarasów akumulacyjnych. Miąższość piasków wynosi przypuszczalnie od kilku do około 12 m. Osady tarasów ku górze przechodzą w podobne utwory stokowe i sięgają wtedy do kilku metrów nad poziom rzeki i poziom tarasów zalewowych.

Do czwartorzędu nierozdzielonego zaliczono piaski i gliny zwieterlinowe (eluwialne) o niewielkich miąższościach dochodzących do około 1 m, leżące przeważnie na glinach zwałowych: zlodowacenia Odry — w obrębie wypiętrzenia strukturalnego, zlodowacenia Warty. Do tej grupy należą też piaski eoliczne i piaski eoliczne w wydmach występujące głównie jako płaskie pokrywy, przeważnie leżą na piaskach wodnolodowcowych i tam trudno określić ich miąższość. Miąższość piasków eolicznych przekracza często 2 m, a w wydmach ponad 10 m.

Do nierozdzielonych osadów czwartorzędowych zaliczono też piaski i gliny deluwialne występujące na łagodnych zdenudowanych stokach wysoczyzny; miąższość ich wynosi około 2,0-2,5 m.

Utwory holoceny występują w dolinach rzek oraz w zagłębieniach różnej genezy na wysoczyźnie. Są to piaski humusowe den dolinnych, namuły piaszczyste zagłębień bezodpływowych oraz namuły torfiaste i torfy. Utwory te mają przeważnie niewielkie miąższości około 1-2 m, co związane jest z tym, że w obrębie omawianego obszaru występują wyłącznie górne biegi rzek i tylko drobne zagłębienia bezodpływowe.

2.1.3. Wody powierzchniowe

Większa część gminy Stoczek Łukowski należy do zlewni Wisły odwodniona przez rzekę Świder, a tylko niewielka część do zlewni Wieprza odwadniana przez rzekę Bystrycę Dużą. Rzeką Świder o przebiegu równoleżnikowym (na wschód od Stoczka) to Świder Wschodni, o przebiegu południkowym (na południe od Stoczka) to Świder. Trasy cieków prawie na całej długości są nieregularne, silnie serpentynują i erodują.

Całkowita zlewnia rzeki Świder wynosi 1 780 ha. Spadek zlewni przyległych do omawianego terenu jest dość wyraźny w kierunku do rzeki Świder. Od strony północnej zlewnia omawianej doliny graniczy ze zlewnią rzeki Kostrzyń, która jest lewym dopływem Liwca, wpadającej do Bugu. Od strony południowo - wschodniej zlewnia graniczy ze zlewnią rzeki Bystrzycy. Od strony wschodniej ze zlewnią rzeki Krzny, dopływu Bugu, natomiast od strony południowej graniczy ze zlewnią rzeki Wilgi, która jest prawym dopływem Wisły.

Krajobraz zlewni jest tworem polodowcowym o ukształtowaniu urozmaiconym wyżynnym. Wysokość położenia nad poziomem morza od 157 do 199 m. Na terenie zlewni

występuje kilka lokalnych wzniesień, ogólnie jednak spadek zlewni jest dość wyraźny w kierunku zlewni. Doliny cieków są wyraźnie wykształcone.

Podstawową sieć wód powierzchniowych uzupełniają:

- rowy melioracyjne i pozostałe niewielkie ciek naturalne,
- małe zbiorniki wód powierzchniowych.

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną podstawowa jednostka gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) w myśl polskiego prawa wodnego to jednolita część wód (JCW). Jednolita część wód jest pojęciem obejmującym zarówno zbiorniki wód stojących, jak i cieki, a także przybrzeżne fragmenty wód morskich i wody podziemne.

Prawo wodne jednolite części wód dzieli na jednolite części wód powierzchniowych – JWCP (wśród nich wyodrębniając również jednolite części wód przybrzeżnych lub prześciowych oraz jednolite części wód sztucznych lub silnie zmienionych) i jednolite części wód podziemnych – JWCPd. Jednolitą częścią wód powierzchniowych jest oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych: jezioro (włączając w to inne naturalne zbiorniki, np. naturalne stawy), sztuczny zbiornik wodny, ciek (struga, strumień, potok, rzeka, kanal), a także fragment morskich wód wewnętrznych, prześciowych lub przybrzeżnych. Większe ciek dzielone są na mniejsze odcinki stanowiące JCWP. Za JCWPd uznaje się określoną objętość wód podziemnych znajdującą się wewnątrz warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

Podział na JCWP naturalne i silnie zmienione lub sztuczne znajduje swoje odzwierciedlenie w klasyfikacji jakości wód – dla naturalnych części wód wyznacza się ich stan ekologiczny, podczas gdy dla silnie zmienionych (np. w znacznym stopniu uregulowanych lub przekształconych w zbiornik zaporowy) i sztucznych części wód – potencjał ekologiczny.

Zgodnie z danymi KZGW w obrębie gminy Stoczek Łukowski występują się następujące JCWP:

Tab. Wykaz JCWP na terenie gminy Stoczek Łukowski

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja					Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka niesięgnięcia celów środowiskowych	Derogacje	Uzasadnienie derogacji
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych	Region wodny	Obszar dorzecza		RZGW					
				Kod	Nazwa						
PLRW2000172 56329	Dopływ spod Jemielnych	SW8a03	region wodny Środkowej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	dobry	niezagrożona		
PLRW2000192569	Świder od Świdra Wschodniego do ujścia	SW8a03	region wodny Środkowej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	zły	zagrożona	4(4) - 1	Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.
PLRW2000172 5616	Dopływ spod Zgorzney	SW8a03	region wodny Środkowej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	dobry	niezagrożona		

PLRW/20001 7256149	Świder od źródeł do Świdra	SW8a03	region wodny Środkow ej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	dobry	niezagrożona		
PLRW/20002 32668418	Kostrzyn od źródeł do Doplywu z	SW1523	region wodny Środkow ej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW/20001 72664272	Krzna Południowa od źródeł do	SW1434	region wodny Środkow ej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	silnie zmieniona część wód	zły	niezagrożona		
PLRW/20001/7248649	Bystrzyca do Samicy	SW0544	region wodny Środkow ej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona	4(4) - 1	Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCW generuje konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCW.
PLRW/20001 7261369	Rudnia	SW1002	region wodny Środkow ej Wisły	2000	obszar dorzecza Wisły	RZGW w Warszawie	naturalna część wód	zły	niezagrożona		

Gmina Stoczek Łukowski położona jest w obrębie czterech JCWPd:

1. Nr JCWPd: 83

Powierzchnia: 3295,23 km².

Region: Środkowej Wisły.

Województwo: mazowieckie i lubelskie.

Powiaty: Warszawa, Wołomin, Mińsk Mazowiecki, Otwock, Siedlce, Łuków, Ryki, Garwolin.

Region hydrogeologiczny wg Atlasu hydrogeologicznego Polski 1995 r.: mazowiecki.

Głębokość występowania wód słodkich ok. 800 m.

Na obszarze całej jednostki jest jeden bądź dwa poziomy wodonośne czwartorzędowe. Wykształcony jest również lokalnie poziom mioceni. Ponadto powszechnie występują wodonośne utwory oligoceńskie (dwa lub jeden poziom) będące w bezpośredniej więzi hydraulicznej z poziomem kredowym. Generalnie kształtowanie się zwierciadeł piezometrycznych wskazuje na brak kontaktu między wodami w utworach czwartorzędowych i poziomów mioceni i oligoceńskiego.

Q, - wody porowe w utworach piaszczystych,

M, - wody porowe w utworach piaszczystych,

Ol, - wody porowe w utworach piaszczystych,

Cr - wody szczelinowe w utworach węglanowych.

GZWP występujące w obrębie JCWPd (symbol i numer): 215Tr, 215ATr, 222Qd, 405 Cr3.

2. Nr JCWPd: 84

Powierzchnia: 3266,9 km².

Region: Środkowej Wisły.

Województwo: lubelskie.

Powiaty: łukowski, radzyński, bialski, parczewski, rycki, puławski, lubartowski, lubelski, łęczyński.

Region hydrogeologiczny wg Atlasu hydrogeologicznego Polski 1995 r.: mazowiecki i lubelsko-podlaski.

Głębokość występowania wód słodkich Strefa aktywnej wymiany wód w obrębie kredy górnej sięga 100-150 m p.p.t. Użytkowe poziomy wodonośne związane są z tą strefą.

Wody o mineralizacji >1 g/dm³ występują w utworach kredy dolnej, jury oraz niektórych ogniw paleozoiku. Strop kredy dolnej występuje na głębokości 430-850 m.

(Q-Tr) - wody porowe w utworach piaszczystych czwartorzędu i trzeciorzędu, będące w łączności hydraulicznej, lokalnie izolowane,

(Q-Cr) - wody porowo-szczelinowe w utworach piaszczystych czwartorzędu i utworach węglanowych kredy górnej, będące w łączności hydraulicznej, lokalnie izolowane,

(Cr) - występujące lokalnie wody szczelinowe w utworach węglanowych kredy górnej.

Cechy szczególne: JCWPd 84 charakteryzuje się znaczną nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru wynoszącego mniej niż 6 % wielkości zasobów. Na obszarze JCWPd nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych.

Wody dobrej jakości, wymagają na ogół prostego uzdatniania.

Obszar JCWPd 84 leży częściowo w obrębie górnokredowego zbiornika Niecka Lubelska, w GZWP 406 i 407 (Zbiornik Lublin i Zbiornik Chełm-Zamość) oraz w obrębie zbiornika trzeciorzędowego GZWP 215 – Subniecka Warszawska.

3. Nr JCWPd: 85

Powierzchnia: 4.070,2 km².

Region: Środkowej Wisły.

Województwo: mazowieckie, lubelskie.

Powiaty: siedlecki, łosicki; łukowski, radzyński, bialski, włodawski, parczewski, łęczyński, chełmski.

Region hydrogeologiczny wg Atlasu hydrogeologicznego Polski 1995 r.: mazowiecki i lubelsko-podlaski.

Głębokość występowania wód słodkich:

Strefa aktywnej wymiany wód w obrębie kredy sięga do 120 m p.p.t.

Występowanie wód o mineralizacji >1 g/dm³ nierozpoznane, brak podstaw do oceny.

Q - (Tr), - wody porowe w utworach piaszczystych czwartorzędu i trzeciorzędu, na większości obszaru występujące w łączności hydraulicznej.

Lokalnie brak poziomu trzeciorzędowego.

(Cr), - wody szczelinowe w utworach węglanowych kredy, występujące głównie w SE części JCWPd, lokalnie będące w kontakcie hydraulicznym z wodami porowymi poziomu trzeciorzędowego bądź czwartorzędowego.

Cecha szczególna JCWPd 85 charakteryzuje się znaczną nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru, wynoszącego około 13 % wielkości zasobów. Na obszarze JCWPd nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych.

Wody dobrej jakości, wymagają na ogół prostego uzdatniania.

W obszarze JCWPd 85 występują dwa zbiorniki trzeciorzędowe:

GZWP 215, Tr – Subniecka Warszawska i GZWP 224, Tr – Podlasie; oraz zbiornik kredowy - GZWP 407, Cr3 - niecka lubelska (zbiornik Chełm-Zamość).

4. Nr JCWPd: 54

Powierzchnia: 8699,42 km².

Region: Środkowej Wisły.

Województwo: mazowieckie, podlaskie i lubelskie.

Powiaty: Wołomin, Wyszaków, Węgrów, Ostrów Mazowiecki, Zambrów, Wysokie Mazowieckie, Białystok, Bielsk Podlaski, Hajnówka, Siemiatycze, Sokołów Podlaski, Łosice,

Biała Podlaska, Siedlce, Siedlce-miasto, Łuków, Mińsk Mazowiecki.

Region hydrogeologiczny wg Atlasu hydrogeologicznego Polski 1995 r.: mazowiecki i lubelsko-podlaski.

Głębokość występowania wód słodkich ok. 1000 m.

Opis symbolu: na obszarze całej jednostki występuje jeden bądź dwa a lokalnie nawet trzy poziomy wodonośne czwartorzędowe. Ponadto wykształcone są poziomy wodonośne o występowaniu lokalnym: mioceński, oligoceński i kredowy. Generalnie wszystkie wymienione poziomy nie są ze sobą w bezpośredniej więzi hydraulicznej.

Q, - wody porowe w utworach piaszczystych,

M, - wody porowe w utworach piaszczystych,

Ol, - wody porowe w utworach piaszczystych,

Cr- wody szczelinowe w utworach węglanowych.

GZWP występujące w obrębie JCWPd (symbol i numer) 215Tr, 215ATr, 221Qk, 222Qd, 223Qm, 224Tr.

2.1.4. Hydrogeologia – zasoby wód podziemnych

Wody podziemne na obszarze gminy Stoczek Łukowski występują w piaszczystych i piaszczysto-żwirowych osadach czwartorzędu i trzeciorzędu jak również w szczelinowych utworach węglanowych paleocenu oraz mastrychtu. Kredowo-paleoceński poziom wodonośny z uwagi na słabe parametry hydrogeologiczne nie ma znaczenia użytkowego. Podstawowe znaczenie użytkowe na badanym obszarze ma czwartorzędowe piętro wodonośne.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne składa się z trzech poziomów wodonośnych, związanych z utworami oligocenu, miocenu i miejscami pliocenu. Trzeciorzędowe piętro wodonośne zostało udokumentowane hydrogeologicznie w obrębie Niecki Mazowieckiej, przez analogię można przyjąć jego występowanie na całym obszarze gminy Stoczek Łukowski. Piętro to na omawianym obszarze odgrywa podrzędną rolę.

Czwartorzędowe piętro wodonośne jest powszechnie rozprzestrzenione. W obrębie czwartorzędowego piętra wodonośnego poziomy wodonośne występują głównie w piaszczystych i piaszczysto-żwirowych osadach zlodowacenia środkowopolskiego i interglacjału mazowieckiego. Lokalnie poszczególne poziomy są ze sobą połączone, miejscami niektórych poziomów brak.

Zasilanie w wodę utworów czwartorzędowych odbywa się poprzez infiltrację opadów atmosferycznych, a w pradolinach także przez dopływ boczny z piętra trzeciorzędowego. Głębokość do głównego poziomu użytkowego na przeważającym obszarze mieści się w przedziale 15 - 50m. Na głębokości mniejszej niż 15m strop warstwy wodonośnej występuje na SW od Stoczka Łukowskiego, gdzie główny poziom wodonośny stanowi zespół warstw wypełniających kopalną dolinę.

Miaższość warstwy wodonośnej na przeważającym obszarze zawiera się w przedziale od nieco poniżej dziesięciu do około dwudziestu paru metrów, średnio kilkanaście metrów. Tylko w pradolinie, w okolicach Stoczka Łukowskiego sumaryczna miaższość połączonych warstw wodonośnych przekracza 40m.

Przewodność hydrauliczna na znacznym obszarze wynosi około $100 \text{ m}^2/24\text{h}$, przy czym obszar o wodoprzewodności z przedziału poniżej $100 \text{ m}^2/24\text{h}$ nieco przeważa nad obszarem o wodoprzewodności z przedziału $100 - 200 \text{ m}^2/24\text{h}$.

Wydajności potencjalne studni w znacznej mierze są pochodną przewodności hydraulicznej warstwy wodonośnej i na przeważającym obszarze zawierają się w przedziale $10 - 30 \text{ m}^3/\text{h}$, maksymalne wartości z przedziału $70 - 120 \text{ m}^3/\text{h}$ przypadają na obszar kopalnej doliny w okolicach Stoczka Łukowskiego, gdzie wydajności niektórych studni osiągają wielkości powyżej $120 \text{ m}^3/\text{h}$.

W obrębie gminy wydzielono następujące jednostki hydrogeologiczne:.

Jednostka 1

Jednostka obejmuje południowo-zachodnią część gminy. W obrębie jednostki głównym poziomem użytkowym jest czwartorzędowy poziom wodonośny. Specyficzną cechą tej jednostki, odróżniającą ją od sąsiednich, jest stosunkowo wysoko położony strop ilastych utworów pliocenu oraz brak pakietu utworów starszych zlodowaceń. Warstwę wodonośną

tworzą tu wodnolodowcowe piaski różnoziarniste miejscami piaskami pylastymi i mułkami. Strop warstwy wodonośnej występuje na głębokościach z przedziału 15 - 50 m. Sumaryczna miąższość warstwy wodonośnej wynosi średnio około 20 m., przy czym w północnej części jednostki przyjmuje wartości powyżej 20 m., zaś w części południowej poniżej tej wartości. Przewodność warstwy wodonośnej zawiera się w przedziale 100 - 200 m²/24h. Wydajności potencjalne studni wynoszą 10-30 m³/h w części południowej oraz 30 - 50 m³/h w części północnej. Moduł zasobów odnawialnych wynosi 160 m³/24h/km², natomiast moduł zasobów dyspozycyjnych 90 m³/24h/km².

Jednostka 2

Jednostka ta zajmuje dużą powierzchnię w centralnej części gminy. Główny użytkowy poziom wodonośny występuje w obrębie kopalnej struktury dolinnej wciętej głęboko w utwory piaszczyste trzeciorzędu (prawdopodobnie miocenu). Dolinę wypełniają utwory zlodowaceń południowo- i środkowopolskiego oraz interglacjału wielkiego. Są to wodnolodowcowe różnoziarniste piaski i piaski ze żwirami, miejscami z wkładkami glin, mułków i ilów. Głębokość do stropu warstwy wodonośnej w północno-wschodniej części jednostki jest mniejsza od 15 m, natomiast w części południowo-zachodniej przekracza tę wartość. Łączna miąższość warstwy wodonośnej przekracza 40m, a wodoprzewodność osiąga wartości powyżej 500m²/24h. Wydajności potencjalne studni przekraczają wartość 70 m³/h, tylko przy północnej granicy jednostki na małym obszarze należą do przedziału 30 - 50 m³/h. Pojedyncze studnie osiągają wydajność do 120 m³/h. Moduł zasobów odnawialnych wynosi 190 m³/24h/km², natomiast moduł zasobów dyspozycyjnych 120 m³/24h/km².

Jednostka 3

Zajmuje mały obszar na północny-zachód od miasta Stoczek Łukowski. Główny użytkowy poziom wodonośny związany jest z piaszczystymi utworami interglacjału podlaskiego oraz osadami piaszczystymi interglacjału mazowieckiego. Głębokość do stropu warstwy wodonośnej przekracza 50m, miąższość wynosi poniżej 10m. Wodoprzewodność osiąga wartości poniżej 100m²/24h, a wydajności potencjalne studni należą do przedziału 10-30 m³/h. Moduł zasobów odnawialnych wynosi 100m³/24h/km², natomiast moduł zasobów dyspozycyjnych 60m³/24h/km².

Jednostka 4

Zajmuje północną część gminy. W jej obrębie występuje zespół warstw wodonośnych piętra czwartorzędowego. Pierwszą od powierzchni terenu warstwę wodonośną tworzą różnoziarniste piaski wodnolodowcowe o średniej miąższości około 1m. Wydajność potencjalna studni wynosi około 15 m³/h. Wysoka zawartość związków żelaza (do 3,2 mg) oraz znaczny stopień zagrożenia wynikający z braku izolacji powodują, iż jest to podrzędny poziom użytkowy. Występujące poniżej dwie warstwy zawadzionych, drobnoziarnistych piasków śródglinowych nie spełniają kryteriów pozwalających zaliczyć je do kategorii użytkowych poziomów wodonośnych. Głównym użytkowym poziomem wodonośnym w obrębie tej jednostki jest najniższa czwartorzędowa warstwa wodonośna, wykształcona w postaci różnoziarnistych piasków ze żwirem, zaliczonych do preglacjału. Głębokość do stropu warstwy wodonośnej wynosi ponad 50m, a średnia miąższość nieco poniżej 10m. Wodoprzewodność nie przekracza 100 m²/24h, zaś wydajność potencjalna studni zawiera się w przedziale 30 - 50 m³/h. Moduł zasobów odnawialnych przyjęty przez analogię do sąsiednich jednostek wynosi 169 m³/24h/km², natomiast moduł zasobów dyspozycyjnych 58 m³/24h/km².

Jednostka 5

Zajmuje niewielką powierzchnię przy wschodniej granicy gminy. W jednostce tej wydzielono dwa użytkowe poziomy wodonośne: główny czwartorzędowy i podrzędny trzeciorzędowy. Główny poziom użytkowy znajduje się w piaszczystych i żwirowych utworach o miąższości od mniejszej niż 10m, poprzez 10 – 20 m do 20 – 40m. Przewodność jest bardzo zróżnicowana w obrębie tej jednostki, generalnie zmienia się podobnie jak miąższość. Najwyższe wartości,

wynoszą powyżej $500 \text{ m}^3/24\text{h}$. Wydajność potencjalna studni wahają się w bardzo szerokich granicach w części północnej od 30 – do ponad $120 \text{ m}^3/\text{h}$. Moduł zasobów odnawialnych określono na $190 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$, a dyspozycyjnych - $95 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$.

Jednostka 6

Jednostka położona jest w części południowej gminy. Główny i jedyny poziom wodonośny wydzielono w utworach trzeciorzędowych na głębokości 50 - 100m. Miąższość wynosi 20 - 40 m, a przewodność poniżej $100 \text{ m}^2/24\text{h}$. Wydajność potencjalna odzwierciedla gorsze parametry warstwy i wynosi $10 - 30 \text{ m}^3/\text{h}$. Jednostka wydzielona jest w rejonie wyniesienia osadów plioceńskich. Iły plioceńskie miąższości ok. 30m przykryte są ponadto około czterdziestometrowej miąższości pakietem glin zwałowych. W takich warunkach stopień zagrożenia poziomu wodonośnego uznano za bardzo niski. W części wschodniej jednostki ze względu na znacznie słabszy stopień izolacji fragment jednostki ma stopień zagrożenia średni. Moduł zasobów odnawialnych oszacowano na $45 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$, a dyspozycyjnych- $15 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$.

Jednostka 7

Zajmuje niewielką powierzchnię przy wschodniej granicy gminy. W jednostce tej główny użytkowy poziom wodonośny stanowi pierwszy, przypowierzchniowy poziom czwartorzędowy. Pozostałe poziomy użytkowe to głębsze poziomy: czwartorzędowy oraz czwartorzędowo - trzeciorzędowy. Główny, użytkowy poziom wodonośny pozbawiony jest ciągłej izolacji utworami słabo przepuszczalnymi. Jego stopień zagrożenia określono jako wysoki. Miąższość tego poziomu wynosi kilkanaście do 20m, przewodność $100 - 200 \text{ m}^2/24\text{h}$, natomiast wydajność potencjalna studni $30 - 50 \text{ m}^3/\text{h}$. Poziom ten jest dość dobrze zasilany. Moduł zasobów odnawialnych określono na $190 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$, natomiast dyspozycyjnych na $80 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$. Podrzędny poziom użytkowy stanowi poziom czwartorzędowy na głębokości ok. 40m o miąższości dwudziestu kilku do 30m, przykryty kilkunastometrową warstwą utworów słabo przepuszczalnych. Drugim, podrzędnym poziomem użytkowym jest połączony poziom czwartorzędowo - trzeciorzędowy, którego strop znajduje się na głębokości 100 m.

Jednostka 8

Położona jest we wschodniej części gminy. Głównym poziomem użytkowym jest podglinowy poziom czwartorzędowy, znajdujący się na głębokości od trzydziestu kilku do czterdziestu kilku metrów o niskim stopniu zagrożenia. Jego miąższość wynosi od dwudziestu kilku do prawie 40m, przewodność: od $100 - 200 \text{ m}^2/24\text{h}$ do $200 - 500 \text{ m}^2/24\text{h}$ w rejonie większych miąższości. Moduł zasobów odnawialnych wynosi $100 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$, natomiast dyspozycyjnych - $80 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$. Jednym z podrzędnych poziomów jest, odkryty poziom czwartorzędowy. Drugi podrzędny poziom użytkowy stanowi połączone piętro utworów czwartorzędowo - trzeciorzędowych. Strop tego poziomu znajduje się na głębokości 90 - 100 m, na rzędnej ok. 80m. n.p.m. Jest dobrze izolowany od powierzchni terenu.

Jednostka 9

Mała jednostka w południowo-wschodniej części gminy. Poziom wodonośny będący jedynym poziomem użytkowym w obrębie tej jednostki znajduje się na głębokości 70 m. w utworach trzeciorzędu. Miąższość wynosi 20 – 40 m., przewodność poniżej $100 \text{ m}^2/24\text{h}$. Wydajność potencjalna studni zawiera się w granicach $10 - 30 \text{ m}^3/\text{h}$. Izolację poziomu stanowi prawie sześćdziesięciometrowa warstwa utworów słabo przepuszczalnych: glin, ilów i pyłów. Moduł zasobów odnawialnych tej jednostki wynosi $40 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$, zaś moduł zasobów dyspozycyjnych - $10 \text{ m}^3/24\text{h}/\text{km}^2$.

Wody głównego użytkowego, czwartorzędowego piętra wodonośnego charakteryzują się niską mineralizacją.

Zawartości prawie wszystkich składników wód podziemnych na terenie gminy mieszczą się w granicach dopuszczalnych stężeń dla wód pitnych. Analizy chemiczne wód wykazują

w przeważającej większości przypadków przekroczenia zawartości związków żelaza ($> 0,5 \text{ mg Fe/dm}^3$) i manganu ($> 0,05 \text{ mg Mn/dm}^3$).

Na omawianym obszarze w obrębie głównych użytkowych pięter wodonośnych występują przede wszystkim wody 2-jonowe typu $\text{HCO}_3^- - \text{Ca}^{2+}$ oraz lokalnie wody 3-jonowe typu $\text{HCO}_3^- - \text{Ca}^{2+} - \text{Mg}^{2+}$.

Na stopień zagrożenia wód podziemnych głównego użytkowego poziomu wodonośnego mają wpływ trzy grupy czynników: obecność ognisk zanieczyszczeń, odporność głównego użytkowego poziomu wodonośnego na zanieczyszczenia wyrażona stopniem izolacji oraz dostępność terenu.

Potencjalne ogniska zanieczyszczeń dla wód GUPW stanowią emisje pyłów i gazów, zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, składowiska i wylewiska odpadów stałych i płynnych oraz stosowane w rolnictwie nawozy i środki ochrony roślin. Czynniki stanowiące potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych w obrębie gminy występują w znacznym rozproszeniu, jedynie w Stoczku Łukowskim mamy do czynienia ze zwiększonym odprowadzaniem ścieków komunalnych oraz emisją pyłów i gazów.

Na obszarze opracowania nie występują obiekty stanowiące źródło skoncentrowanych emisji pyłowych i gazowych.

Najważniejszym potencjalnym ogniskiem zanieczyszczeń dla wód podziemnych GUPW są ścieki komunalne. Obecnie nie stwierdza się zanieczyszczeń wód podziemnych GUPW ściekami bytowymi.

Niski stopień zagrożenia występuje na przeważającej części gminy. Decyduje o tym średni stopień izolacji przy braku potencjalnych ognisk zanieczyszczeń.

W ramach krajowej strategii ochrony głównych zbiorników wód podziemnych, zachodnia część gminy położona jest w obrębie GZWP Subniecka Warszawska 215A, a pozostała część gminy w obrębie GZWP Subniecka Warszawska 215.

2.1.5. Gleby

Na terenie gminy występują gleby płowe w kompleksie z brunatnymi i odgórnie oglejonymi wytworzone z piasków naglinowych i glin, głównie zwałowych lekkich. We wschodniej części gminy przeważają gleby rdzawe, bielcowe i bielice wytworzone przeważnie z piasków luźnych oraz z piasków słabogliniastych i gliniastych. W dolinie Świdra występują gleby hydrogeniczne wytworzone z torfów niskich.

Na terenie gminy dominują gleby słabe, brak jest gleb I i II klasy bonitacyjnej. Grunty orne III klasy bonitacyjnej zajmują powierzchnię ok. 600 ha. Przeważają gleby V klasy, które zajmują ok. 3900 ha.

Powierzchnia użytków rolnych w gminie Stoczek Łukowski wynosi 11718 ha, co stanowi 67,6% ogólnej powierzchni gminy, w tym powierzchnia gruntów ornych to 9249 ha (53,3%), sadów 24 ha (0,14%), łąk 1175 ha (6,8 %), pastwisk 737 ha (4,25 %).³

Rozmieszczenie gleb poszczególnych klas bonitacyjnych na obszarze gminy Stoczek Łukowski przedstawia się następująco:

- obszary z przewagą gleb III^a i III^b występują na większych powierzchniach na południe od Stoczka Łukowskiego, w rejonie wsi Mizary i Stara Prawda oraz lokalnie w innych rejonach,
- gleby słabszych klas bonitacyjnych dominują w rejonie wsi Kienkówka, Stara Prawda, Rosy, Łosiniec, Jamielnik Kolonia, Szyszki, Nowe Kobiałki,

³ Wg danych GUS z 3013r.

- gleby najsłabszych klas bonitacyjnych występują przede wszystkim w północnej części gminy.

2.1.6. Ekosystemy leśne – leśna przestrzeń produkcyjna

Lasy nie są równomiernie rozmieszczone, największe ich zwarte kompleksy znajdują się we wschodniej części gminy. Większe zespoły leśne występują także w rejonie miejscowości Kienkówka i Wólka Poznańska w zachodniej części gminy, Nowe Kobiałki i Guzówka w części południowo -wschodniej oraz Zgórznica i Róża na północy.

Powierzchnia gruntów leśnych (leśnictwo wszystkich form własności)

Lasy ogółem	4 551,94 ha
Grunty leśne publiczne ogółem	1 114,64 ha
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	1 114,64 ha
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	1 101,83 ha
Grunty leśne prywatne	3 437,30 ha

Wg GUS -2013 r.

Leśnictwo poza skarbem państwa

Lasy ogółem	3 437,30 ha
Grunty leśne prywatne ogółem	3 437,30 ha
Grunty leśne prywatne osób fizycznych	3 423,30 ha
Grunty leśne prywatne wspólnot gruntowych	13,00 ha

Wg GUS -2013 r.

Lasy ogółem w gminie Stoczek Łukowski zajmują 22,3% ogólnej powierzchni, co przy średniej wojewódzkiej 21,9% kwalifikuje ją do gmin o średniej lesistości.

Na terenie gminy duże powierzchnie zajmują siedliska świeże, co wiąże się z występowaniem większości lasów na glebach uboższych – bielcowych i rdzawych wytworzonych z piasków. Siedliska wilgotne również często spotykane związane są z terenami dolin i obniżen, gdzie często spotykane są podmokłości natomiast (w rejonach wydm i piasków przewianych) najbardziej rozpowszechnione są siedliska suche. Lasy w przewadze składają się z pospolitych w całym kraju gatunków drzew. Zdecydowanym gatunkiem panującym w drzewostanach jest sosna zwyczajna. Jest to związane ze strukturą siedlisk leśnych — na borach mieszanych jest to gatunek występujący powszechnie. Drugim pod względem udziału w zajmowanej powierzchni jest dąb. Niewiele mniejszy udział mają drzewostany z panującą olszą i brzozą.

S o s n a z w y c z a j n a *Pinus sylvestris* - spotykana jest na każdym siedlisku, szczególnie charakterystyczna jest dla siedlisk ubogich. Na siedliskach świeżych bogatych, może stanowić domieszkę z brzozą brodawkowatą, rzadziej lipą drobnolistną i grabem zwyczajnym w drzewostanach dębowych. Na ubogich siedliskach wilgotnych i bagiennych tworzy drzewostany z domieszką brzozy omszonej, rzadziej olchy czarnej, a na żyznych bagiennych może stanowić domieszkę w drzewostanach olchowych lub olchowo-brzozowych.

D ą b s z y p u ł k o w y *Quercus robur* – na siedliskach żyzniejszych i wilgotniejszych oraz

D ą b b e z z y p u ł k o w y *Quercus petraea* – na siedliskach uboższych pełnią ważną rolę lasotwórczą na tym terenie. Drzewostany dębowe spotykane są na siedliskach Lśw. Na siedliskach LMśw i LMw dąb jako gatunek współpanujący występuje z sosną zwyczajną

i brzozą (brodawkowatą i omszoną), a na siedlisku Lw – z olszą czarną i brzozą. Na siedliskach uboższych stanowić może pojedynczą domieszkę w drzewostanach sosnowych.

O l s z a c z a r n a *Alnus glutinosa* - Występowanie drzewostanów olszowych związane jest z żyznymi glebami bagiennymi i wilgotnymi siedliskami. Na innych siedliskach może stanowić jedynie niewielką domieszkę.

Obecnie struktura wiekowa lasów jest w miarę wyrównana. Największą powierzchnię zajmują drzewostany w wieku 61-70 lat. Ponad połowa drzewostanów jest wieku między 50 a 90 lat.

Na terenie gminy powszechnie występują *bory mieszane świeże (BMśw)*.

Siedliska BMśw często tworzą większe kompleksy z siedliskami Bśw, zajmując nieco żyzniejsze fragmenty terenu.

Zbiorowiska borów mieszanych i borów świeżych występują na siedliskach piaszczystych, na fragmentach równin sandrowych lub piaszczystych. W zbiorowiskach tych tworzą się umiarkowanie kwaśne gleby bielcowe lub rdzawe bielcowane, rzadziej brunatne lub płowe bielcowane, o słabo zaawansowanym procesie bielcowania, bez wyraźnych wpływów wód gruntowych na górne horyzonty profilu.

W strefach wysokiego zalegania wód gruntowych występują *bory mieszane wilgotne (BMw)*.

Bór mieszany wilgotny związany jest z siedliskami piaszczystymi dość ubogimi, pozostającymi pod wpływem wód gruntowych, stagnujących na głębokości ok. 1 m. Tworzą się w tych warunkach rozmaite gleby glejowe i bielcowo-glejowe.

Bory mieszane to układy przejściowe między lasami liściastymi (grądami) a borami typowymi.

Pewne znaczenie na terenie gminy odgrywają *lasy mieszane świeże (LMśw)* oraz *lasy mieszane wilgotne (LMw)*,

Las mieszany świeży - LMśw

Siedliska dość żyzne, świeże, z głębokim poziomem wody gruntowej.

Las mieszany świeży związany jest głównie z piaskami wodnolodowcowymi i piaskami rzecznyymi tarasów plejstocénskich. Drzewostan sosnowo-dębowy lub sosnowy z drugim piętnem dębowym i warstwą krzewów dość dobrze rozwiniętą. Lasy mieszane świeże zajmują najuboższe postacie grądów.

Las mieszany wilgotny (LMw) — są to przesuszone w wyniku melioracji degeneracyjne postacie olsów i rzadziej łęgów.

Siedliska zwykle występujące w sąsiedztwie LMśw.

Z obszarami dolin i obniżeń, na terenie gminy Stoczek Łukowski, związane są *olisy (Ol)*

Siedliska olsowe zajmują miejsca oddalone od bezpośredniego wpływu cieków wodnych, ale jednocześnie tam, gdzie poziom wód gruntowych przez dłuższy czas (ok. 200 dni w roku) pozostaje ponad powierzchnią terenu. Struktura takiego lasu jest kępowo-dolinkowa, z gatunkami szuwarowymi i gatunkami lasów liściastych. Siedliska olsowe zajmują większe powierzchnie niż pozostałe siedliska bagienne.

Bór suchy - (Bs) zajmuje z reguły wierzchołkowe części wydm lub przewiane piaski wodnolodowcowe; miejsca najbardziej suche, z bardzo głębokim poziomem wody gruntowej. Drzewostan sosnowy o rozluźnionym zwarcu, ok. V bonitacji i bardzo złej jakości technicznej. Warstwa krzaczkowatych porostów jest silnie rozwinięta, a warstwa zielna złożona jest głównie z krzewinek i wąskolistnych traw o skupiskowym występowaniu.

Są to przeważnie jednogatunkowe zbiorowiska sosny, czasami z domieszką brzozy (rzadko także świerka), w warunkach naturalnych o kilku podwarstwach, w warunkach sztucznych drzewostanów zwykle jednowiekowy, niekiedy z dębem tzw. „podokapowym”, o umiarkowanie lub słabo rozwiniętej warstwie krzewów (niekiedy silniejszy rozwój jałowca), z ubogim florystycznie i słabo zwartym runem krzewinkowym (rzadziej krzewinkowo-trawistym) oraz z bogatą i tworzącą zwarty kobierzec warstwą mszystą. Zmienność ekologiczna spowodowana jest dostępnością wody do warstwy korzeniowej. Miejsca najsuchsze (wydmy)

zajmują bory chrobotkowe, natomiast w nieckach deflacyjnych występują – bory trzęślicowe, a skrajnie bagienne.

Oddziaływanie człowieka na te ekosystemy przejawia się poprzez zmianę struktury wiekowej i gatunkowej oraz uruchomienie procesów degradacyjnych siedliska przez jego nadmierne użytkowanie. Przejawem degradacji jest zubożenie runa i wkraczanie takich gatunków jak Robinia i Klon jesionolistny.

Torfowiska i bory bagienne

Zbiorowiska te związane są rozległymi i płaskim zagłębieniami terenu.

Bór bagienny jest lasem wysokopiennym, w którego drzewostanie przeważa sosna i brzoza. Warstwę krzewów tworzą krzewinki (Borówka pijanica i Bagno zwyczajne). Runo składa się głównie z torfowców i nielicznych traw i wielu drobnych roślin dwuliściennych.

Zbiorowisko boru bagiennego ściśle związane jest z torfami i wysokimi stanami wód gruntowych o zasilaniu deszczowym. Tworzące się gleby należą do gleb torfowych i odznaczają się bardzo dużą kwasowością i skrajnym ubóstwem składników mineralnych.

Dla borów bagiennych charakterystyczny jest luźny drzewostan sosnowo-brzozowy, zwykle bez warstwy krzewów, z wysokimi (do ok. 80 cm) krzewinkami bagna zwyczajnego i borówki łochyńi i niższymi innymi krzewinkami (Borówki: czernica i brusznica, wrzos i inne) oraz trawami i welnianką, z bardzo rozwiniętą, zróżnicowaną przestrzennie na „kępki” i „dolinki”, warstwą mszystą, tworzoną w znacznej części przez gatunki torfowców.

2.1.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Na terenie gminy największe powierzchnie zajmuje roślinność pól uprawnych oraz łąki i pastwiska. Zabudowie zagrodowej towarzyszą drzewa i krzewy ozdobne, pojedyncze drzewa owocowe. Najczęściej występujące gatunki drzew i krzewów ozdobnych to: lipa drobnolistna, brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, klon pospolity, wiąz, jesion wyniosły, lilak, derzeń biały, róża pospolita i leszczyna. Sady najczęściej tworzą jabłonie, grusze, śliwy, wiśnie często spotykany jest również orzech włoski. Roślinność towarzysząca zabudowie mieszkaniowej na ogół jest w dobrym stanie zdrowotnym i mimo wielu zastrzeżeń odnośnie kompozycji poszczególnych zespołów roślin stanowi wartościowy element szaty roślinnej.

Poza zbiorowiskami leśnymi bardzo duże znaczenie dla funkcjonowania systemu przyrodniczego gminy mają zbiorowiska roślinności występujące w dolinach i obniżeniach terenu.

Szuwary

Różnorodne ubogie florystycznie, lecz bujne, właściwe zbiorowiska szuwarowe, najczęściej z trzciną. Mogą występować tu samodzielnie zespoły, takie jak szuwary: trzcinowe, mannowe, tatarakowe, pałkowe, mozgowe .

Zarośla wierzbowe

Są to zarośla o wysokości zwykle 2-4 m zwarte, z runem zielnym, bujnym. Zbiorowiska występujące stale przy nurcie rzeki, we wszystkich tych miejscach gdzie znajdują się świeżo odłożone pokłady piasków rzecznych, a więc przede wszystkim w obrębie koryta rzeki mało przekształconej.

Łąki i pastwiska świeże i wilgotne

Zespoły roślinności występujące na okresowo zalewanych dolinach rzecznych, użytkowane jako łąki lub pastwiska. Są to zbiorowiska trawiaste o zróżnicowanej wysokości od ok. 0,2 do 1m., często roślinności trawiastej towarzyszą drzewostany wierzbowe i topolowe. Bardzo istotne jest znaczenie higieniczno sanitarne tych zbiorowisk przez łatwe przyswajanie wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń, zarówno gazowych jak i metali ciężkich. W mniejszym stopniu absorbowane są przez nie pyły.

Na terenie gminy Stoczek Łukowski, najcenniejsza pod względem faunistycznym jest dolina Świdra z przyległymi ekosystemami leśnymi. Stanowią one ostoję dla przedstawicieli licznej fauny. Ze względu na rolniczy charakter większości obszaru gminy, na dużych jej fragmentach występują zwierzęta typowe dla krajobrazu rolniczego. Przeważającą większość gatunków ssaków stanowią zwierzęta drobne, obejmujące przedstawicieli rzędów owadożerne i gryzonie. Są to na ogół zwierzęta szeroko rozpowszechnione w całej Polsce. Z grupy ssaków łownych najliczniej występuje zając szarak, dość licznie sarna, lis. Nielicznie jeleni, łosi i dziki. Z gatunków chronionych występuje kret, jeż, wiewiórka, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, zębiełek białawy, rzęsorek rzeczek. Na terenie gminy występuje także kuna domowa, łasica, gronostaj. Na terenach leśnych występuje uszatka, kruk, czapla siwa, myszołów, jastrząb, puszczyk, wrona siwa, pełzacz leśny, kukulka, kowalik, sójka, krogulec oraz bocian biały, bocian czarny, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsiorek, jarzębata, lelek, lerka, muchołówka mała, orlik krzykliwy, ortolan, sowa błotna, świergotek polny, trzmielozad, żuraw objęte prawną formą ochrony.

Do gatunków ptaków pospolicie występujących na terenie gminy należy: grzywacz, sierpówka, jerzyk, dymówka, oknówka, kos, kapturka, sikora bogatka, sikora uboga, kawka, gawron, wróbel, mazurek, szpak, dzwonec, rudzik, kwiczoł, bażant. Z gadów na terenie gminy podlegających prawnej ochronie gatunkowej ściśle stwierdzono występowanie jaszczurki zwinki, padalca zwyczajnego. Z płazów występuje m.in. rzekotka drzewna, ropucha szara, kumak nizinny, rzekotka drzewna, żaba zielona, ropucha szara, ropucha zielona, żaba wodna, żaba trawna, żaba jeziorowa, żaba moczarowa. Z ryb występuje: kiełb, karaś srebrzysty, lin, słonecznica, szczupak, ciernik, okoń, piskorz.

2.1.8. Warunki klimatyczne

Według regionalizacji klimatycznej Polski E. Romera gmina Stoczek Łukowski położona jest w strefie klimatu Wielkich Dolin, w Chełmsko-Podlaskiej dzielnicy klimatycznej. W skali województwa lubelskiego, charakteryzującego się klimatem umiarkowanie kontynentalnym, obszar gminy pod względem klimatycznym należy do części północno-wschodniej (Polesie Lubelskie, Podlasie, Małe Mazowsze), która charakteryzuje się klimatem bardziej wilgotnym i surowszym, niż część południowo-zachodnia.

Warunki klimatyczne scharakteryzowane zostały na podstawie danych meteorologicznych ze stacji położonej w rejonie Żelechowa oraz uzupełnione danymi ze stacji w Siedlcach. Klimat tej dzielnicy charakteryzuje się następującymi wartościami i zjawiskami meteorologicznymi:

- liczba dni mroźnych w roku - 50 - 60 dni,
- liczba dni z przymrozkami - 110 - 138 dni,
- okres zalegania pokrywy śnieżnej - 80 - 87 dni,
- opady atmosferyczne - 550 - 650 mm,
- okres wegetacji - 200 - 210 dni.

Średnia roczna temperatura na terenie gminy wynosi około +7,1 °C, średnia temperatura najcieplejszego miesiąca lipca wynosi około + 17,1 °C, najchłodniejszego miesiąca stycznia ok. - 5,4 °C. Najniższe dobowe minimum wypada w styczniu i wynosi średnio około -13,2 °C, najwyższe dobowe maksimum wynosi średnio około + 20,0 °C (lipiec i sierpień).

Wilgotność względna powietrza kształtuje się na poziomie średnim i wynosi 80%. Mgły najczęściej występują w okresie jesienno - zimowym, najrzadziej latem.

Średnie roczne zachmurzenie terenu gminy wynosi około 6,3 stopnia pokrycia nieba, największe występuje w listopadzie, najniższe we wrześniu.

Na terenie gminy dominują wiatry słabe o prędkości około 5 m/s. Ogólny układ wiatru przebiega z zachodu na wschód i pokrywa się z przeważającym ruchem mas powietrza nad powierzchnią kraju.

Bardzo rzadko występują wiatry silne i bardzo silne.

Topoklimat

Podstawowe znaczenie dla kształtowania się warunków topoklimatycznych, ma wymiana energii zachodząca na powierzchni granicznej między atmosferą, a podłożem. Zróżnicowanie topoklimatyczne terenu objawia się najsilniej w warunkach pogody radiacyjnej- bezchmurnej lub z małym zachmurzeniem, i bezwietrznej.

Wartości składowych bilansu cieplnego, a co za tym idzie różnorodność warunków topoklimatycznych zależą od: rzeźby terenu, rodzaju podłoża, jego pokrycia i uwilgotnienia, odsłonięcia horyzontu, itd. Czynniki wymienione na pierwszym miejscu odgrywają najistotniejszą rolę spośród cech charakterystycznych podłoża, prowadzą do wyodrębnienia typów klimatów - form wypukłych, płaskich i wklęsłych. Znaczny udział w modyfikacji naturalnych warunków klimatycznych obszaru ma wprowadzenie nań zabudowy oraz rodzaj zagospodarowania przestrzeni. Także dominującą funkcję w kształtowaniu klimatu przejmują duże powierzchnie leśne.

Na omawianym terenie warunki topoklimatyczne są kształtowane głównie przez czynniki:

- obecność form dolinnych,
- występowanie na znacznych obszarach płytkich wód gruntowych (znaczne powierzchnie terenów zabagnionych i podmokłych),
- obecność dużych kompleksów leśnych,
- duży udział terenów niezabudowanych, otwartych,
- urozmaicenie rzeźby terenu,
- obecność ośrodka miejskiego (Stoczek Łukowski).

2.1.9. Przyrodnicze obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów odrębnych

Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Północna część gminy Stoczek Łukowski położona jest w obrębie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Utworzony został w 1986 r. (Rozporządzenie Wojewody Siedleckiego Nr 31/98 z dnia 10 czerwca 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Siedleckiego nr 17, poz. 101). *Obecnie*, podstawą prawną funkcjonowania Łukowskiego OCHK jest ~~rozporządzenie Nr 43 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006r. w sprawie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubel. Nr 65 poz. 1228).~~ *Uchwała Nr XLII/625/2018 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 13 lipca 2018r. w sprawie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubel. z 2018 r. poz. 3849). Uchwała ta była poprzedzona rozporządzeniem Nr 43 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006r. w sprawie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubel. Nr 65 poz. 1228), które utraciło moc z dniem wejścia w życie uchwały.* Obszar obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Zatem jest to obszar o dużej atrakcyjności krajobrazowo - przyrodniczej. W jego krajobrazie dominują zróżnicowane, dobrze zachowane, zbiorowiska leśne i łąkowe, w tym doliny Świdra. Flora i fauna Obszaru jest bogata i zróżnicowana, z dużym udziałem gatunków rzadkich i chronionych. W granicach gminy znajduje się 6692,5 ha obszaru chronionego, co stanowi 29% jego całkowitej powierzchni.

~~Według Planu Zagospodarowania Województwa Lubelskiego obszar ten ma zostać przekształcony w Łukowski Park Krajobrazowy (w granicach obecnego ŁOChK), a północno-zachodnia część gminy ma znaleźć się w granicach otuliny LPK.~~

Natura 2000 „Lasy Łukowskie” PLB 060010 (obszar specjalnej ochrony ptaków)

W Polsce zasady funkcjonowania obszarów Natura 2000 określa ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004r. Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody na wyżej wymienionych obszarze zabrania się podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i zwierząt, a także w istotny sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony ten obszar. Ponadto zabrania się podejmowania działań mogących pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W obrębie Obszaru Natura 2000 – Lasy Łukowskie PLB 060010 powołanego rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. z 2011r. Nr 25 poz. 133 ze zm., sprost. Dz.U. z 2011r. Nr 67 poz. 358) znajdują się tereny położone we wschodniej części gminy. Jest to obszar położony na Równinie Łukowskiej, w środkowej części Niziny Północnopodlaskiej. Ostoja jest usytuowana między dopływami Bugu, Krzny Południowej, Krzny Północnej, Muchawki oraz Kostrzyna. Obszar Lasy Łukowskie stanowi duży i zwarty drzewostan pokrywający lekko falistą równinę sandrową, gdzie wykształciły się siedliska borowe. Najcenniejszym elementem ostoi, pod względem przyrodniczym są bory mieszane z jodłą. Poza tym znajdują się tu siedliska borów sosnowych suchych i wilgotnych. W miejscach żyzniejszych występują łągi i roślinność bagienna. W okolicy Łukowa są cztery skupienia jodły. Największe z nich, znajdujące się w uroczyskach Jata i Topór zostały objęte ochroną rezerwatową.

Lasy Łukowskie stanowią ostoję, dla co najmniej 15 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a trzy spośród nich zostały wymienione w Polskiej Czerwonej Księdze, jako gatunki zagrożone. Jest to ostoja dla takich gatunków ptaków jak: bocian biały, bocian czarny, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsiorek, jarzębata, lelek, lerka, muchołówka mała, orlik krzykliwy, ortolan, sowa błotna, świergotek polny, trzmielojad, żuraw. Liczebność tego ostatniego gatunku kwalifikuje Lasy Łukowskie do międzynarodowej ostoi ptaków. Na terenie Lasów Łukowskich znajdują się dwa rezerwaty przyrody: Jata oraz Topór, poza granicami gminy Stoczek Łukowski. Teren podlega intensywnej gospodarce leśnej. W granicach obszaru występuje zwarta zabudowa wiejska, zabudowa przemysłowa (fabryka silikatów), odkrywkowa kopalnia piasku, a także sztuczny zbiornik wodny w Zimnej Wodzie - gmina Łuków. Zagrożeniem jest obniżenie poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenie wód, zaniechanie gospodarki rolnej w siedliskach otwartych, a także programowe zalesienia.

Rezerwat przyrody „KULAK”

Na terenie gminy Stoczek Łukowski zgodnie z zarządzeniem nr 274 Wojewody Mazowieckiego z dnia 12 grudnia 2001r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego i utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 roku oraz zgodnie z zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 24 listopada 1983r. w sprawie uznania na rezerwaty przyrody (M.P. z 1983r. Nr 39 poz. 230) znajdują się lasy, które uznano za obszar wchodzący w skład rezerwatu przyrody pod nazwą „KULAK”.

Ochrona gruntów rolnych i leśnych

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2013r. poz.1205, ze zm.) prawnej ochronie podlegają wszystkie grunty leśne występujące na terenie gminy oraz gleby mineralne zaliczane do III^a i III^b klasy gruntów ornych oraz tereny, na których

występują gleby organiczne (obejmujące przede wszystkim doliny cieków powierzchniowych i obniżenia).

Ochrona gatunkowa

Według danych pochodzących z Nadleśnictwa Łuków, na terenach wchodzących w skład Nadleśnictwa (czyli również część gminy Stoczek Łukowski) mogą występować następujące rośliny i zwierzęta chronione:

Rośliny: widłak jałowcowaty, widłak goździsty, widłak wroniec, widłak torfowy*, widłak Zeillera, pióropusznik strusi*, goździk piaskowy, wawrzynek wilczełyko, pomocnik baldaszkowy, śnieżyczka przebiśnieg*, goryczka wąskolistna, lilia złotogłów, rosiczka długolistna*, rosiczka pośrednia*, rosiczka okrągłolistna, grzybienie białe, grzybienie północne*, bagno zwyczajne, centuria pospolita, kocanki piaskowe, rojnik pospolity*, orlik pospolity, pokrzyk wilcza jagoda*, storczyk męski*, zawilec wielkokwiatowy*, kosaciec syberyjski*, wrzosiec bagienny*, podrzeń żebrowiec*, wielosił błękitny*, gnidosz królewski*, pełnik europejski, sasanka łąkowa*, miodownik melisowaty, turówka wonna, buławnik czerwony, nasięźrał pospolity, gnieźnik leśny.

Grzyby i porosty: soplówka jodłowa.

Bezkręgowce: trzmiel ssp., modraszek telejus, czerwonończyk nieparek, kozioróg dębosz*, ślimak winniczek.

Ryby: strzebla błotna, różanka, śliz, koza, piskorz.

Plazy i gady: traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha zielona, ropucha paskówka, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba śmieszka, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata.

Ptaki: błotniak łąkowy, bocian czarny, czajka, derkacz, dudek, dzięcioł białogrzbisty, dzięcioł czarny, gąsiorek, jarzębatka, jastrząb, kobuz, kokoszka, krętogłów, krogulec, lelek, lerka, muchołówka mała, ortolan, orzechówka, orlik krzykliwy, perkoz, pustułka, samotnik, srokoś, strumieniówka, świergotek łąkowy, świergotek polny, turkawka, zniczek, żuraw, perkoz rdzawoszyi, perkoz dwuczuby, bąk, bączek, bocian biały, bielik, łabędź niemy, krakwa, świstun, rożeniec, cyranka, płaskonos, podgorzałka, błotniak zbożowy, błotniak stawowy, nur rdzawoszyi, wodnik, sieweczka rzeczna, krwawodziób, kulik, kszyc, rybitwa rzeczna, kukułka, puchacz*, pójdzka, uszatka, jerzyk, zimorodek, dzięcioł zielony, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięciołek, brzegówka, sroka, wrona siwa, kruk, brzęczka, rokitniczka, wodniczka*, muchołówka białoszyja, słowik szary, podróżniczek, mazurek, cyraneczka, czapla siwa, puszczyk, oknówka, skowronek, pliszka siwa, pliszka żółta, wilga, szpak, sójka, kawka, strzyżyk, zaganiacz, pokrzewka ogrodowa, piegża, cierniówka, czarnogłówka, pierwiosnek, świstunka leśna, mysikrólik, muchołówka szara, pokląska, białorzytka, kopciuszek, pleszka, rudzik, kwiczoł, kos śpiewak, paszkot, raniuszek, sikora uboga, czubatka, modraszka, bogatka, kowalik, pełzacz leśny, pełzacz ogrodowy, zięba, kulczyk, dzwonec, czyżyk, szczygieł, makolągwa, gil, potrzuszcz, trznadel, uszatka błotna*.

Ssaki: jeż wschodni, kret, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, rzesorek rzeczek, zębiełek białawy, nocek Natterera, nocek Brandta, mroczek późny, mroczek posrebrzany, gacek wielkouch, mopek, nocek duży, nocek rudy, podkowiec mały, podkowiec duży, wiewiórka pospolita, bóbr europejski, wydra, łasica, gronostaj, borsuk, kuna domowa, kuna leśna, tchórz zwyczajny.

Zamieszczony powyżej wykaz obejmuje wszystkie gatunki podawane z obszaru nadleśnictwa (czyli z obszaru jego zasięgu terytorialnego). Część z tych gatunków zasiedla tereny nieleśne, doliny rzeczne, zbiorniki wodne, łąki, pastwiska itp. Część informacji o występowaniu gatunków jest niepewna lub nieprawdziwa. Gatunki, których występowanie na terenie nadleśnictwa uznano za nieprawdopodobne lub niepotwierdzone oznaczano

w tekście gwiadką. Decyzją WPN.6442.73.2014r.W.J. z dnia 25 czerwca 2014r. oraz postanowieniem WPN.6442.73.2014.JW z dnia 28 lipca 2014r. RDOŚ w Lublinie ustalił strefę ochrony wokół miejsca rozrodu i regularnego przybywania bielika w leśnictwie Stoczek – Nadleśnictwo Łuków, obejmującą grunty leśne obrębu Kryńszczak, oznaczoną w planie urządzania lasu Nadleśnictwa Łuków na lata 2005- 2014 jako strefa ochrony całorocznej i strefa ochrony okresowej. Strefy ochrony bielika wskazano na rysunku Studium – *Uwarunkowania i Kierunki*.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Stoczek Łukowski nie występują obiekty chronione jako pomniki przyrody. Znajdują się one jedynie na obszarze gminy miejskiej.

Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Stoczek Łukowski nie występują obiekty chronione jako użytki ekologiczne.

2.1.10. Lokalne uciążliwości i zagrożenia środowiskowe

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Według danych WIOŚ w Lublinie ocena stanu/potencjału jednolitych części wód powierzchniowych badanych w latach 2010-2013 przedstawia się następująco:

Nazwa ocenianej jcw - Mała Bystrzyca.

Nazwa reprezentatywnego punktu pomiarowo-kontrolnego - Świder - Wola Kisielska,
Klasa elementów biologicznych – IV,
Klasa elementów hydromorfologicznych – I,
Klasa elementów fizykochemicznych – II,
Stan/potencjał ekologiczny – słaby,
Stan – zły.

Nazwa ocenianej jcw - Świder od źródeł do Świdra Wschodniego.

Nazwa reprezentatywnego punktu pomiarowo-kontrolnego – Mała Bystrzyca-Wola Osowińska,
Klasa elementów biologicznych – III,
Klasa elementów hydromorfologicznych – II,
Klasa elementów fizykochemicznych – II,
Stan/potencjał ekologiczny – umiarkowany,
Stan – zły.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

W 2013 rok WIOŚ Lublin wykonał roczną ocenę jakości powietrza dla województwa lubelskiego.

Wynikiem oceny dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z poniższych klas:

klasa A - jeżeli stężenia substancji na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych bądź poziomów docelowych,

klasa B - jeżeli stężenia substancji na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;

klasa C- jeżeli stężenia substancji na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony - poziomy dopuszczalny bądź poziomy docelowy, natomiast dla parametru jakim jest poziom celu długoterminowego dla ozonu, przewidziane są:

klasa D₁ - jeżeli poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego,
klasa D₂ - jeżeli poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.
Obszar gminy Stoczek Łukowski położony jest w tzw. strefie lubelskiej.

Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
			SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	Pb	C ₆ H ₆	C ₆ O	O ₃	As	Cd	Ni	BaP	PM _{2,5}
1.	Strefa lubelska	PL0602	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	A	A

Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie		
1.	Strefa lubelska	PL0602	SO ₂	NO _x	O ₃
			A	A	A

Stan powietrza atmosferycznego na terenie gminy Stoczek Łukowski można określić jak dobry, nie występują tu przekroczenia dopuszczalnych norm. W obrębie gminy brak jest istotnych, punktowych źródeł zanieczyszczeń powietrza.

Teren gminy to teren typowo rolniczy, pewien wpływ na stan powietrza ma sąsiedztwo z miastem Stoczek Łukowski. Emisja gazów i pyłów do powietrza nie przekracza wartości dopuszczalnych. Podstawowym procesem zanieczyszczania atmosfery jest energetyczne spalanie paliw w małych kotłowniach i piecach c.o.. Drugim źródłem jest transport drogowy. Przede wszystkim dotyczy to terenów położonych w rejonie drogi krajowej Wilga-Garwolin- Stoczek Łukowski- Łuków oraz w mniejszym stopniu dróg powiatowych. Na omawianym obszarze nie prowadzono badań stanu higieny atmosfery w rejonach przyległych do głównych ciągów komunikacyjnych. Drogi o dużym natężeniu ruchu pojazdów samochodowych (w tym samochodów ciężkich) stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia osób mieszkających w strefie ich potencjalnego, uciążliwego oddziaływania. Pojazdy samochodowe są największym źródłem skażenia środowiska, obciążając go blisko 15 000 związków chemicznych. Środki transportu drogowego odpowiedzialne są za emisję:

- 63% tlenków azotu,
- blisko 50% substancji chemicznych pochodzenia organicznego,
- około 80% tlenku węgla,
- 10-25% pyłów zawieszonych w powietrzu,
- 6,5% dwutlenku siarki.

Dodatkowo pojazdy samochodowe są największym emitorem toksycznych związków chemicznych, takich jak: 1,3-butadien, benzen i liczne karcenogeny związane z pyłami.

Hałas

Na terenie gminy Stoczek Łukowski brak jest istotnych punktowych źródeł emisji hałasu. Największym zagrożeniem jest hałas komunikacyjny. Badania jej uciążliwego oddziaływania w zakresie emisji hałasu nie były prowadzone. Ograniczenie emisji hałasu może nastąpić poprzez między innymi modernizację stanu nawierzchni drogi. Również transport kolejowy jest źródłem emisji hałasu na poziomie znacznie przekraczającym wartości normatywne zarówno w porze nocnej, jak i dziennej. Zasięg ponadnormatywnych wartości obejmuje tereny wokół linii kolejowej do około 100m. Do chwili obecnej pomimo niewątpliwych uciążliwości, jakie wywołuje hałas pochodzący od trakcji kolejowych nie prowadzono specjalnych badań dotyczących tego problemu.

Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące

Na terenie gminy Stoczek Łukowski przebiegają ważne linie energetyczne o charakterze tranzytowym. Są to dwie linie przesyłowe wysokiego napięcia:

- 220 kV relacji Kozienice - Siedlce Ujrzanów,
- 110kV relacji Kozienice - Stoczek Łukowski - Łuków.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Zgodnie z ustawą z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. 2014r. poz.333, ze zm.), klęską żywiołową jest katastrofa naturalna lub awaria techniczna, której skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków.

Zagrożenia naturalne

Katastrofy naturalne to zdarzenia związane z działaniem sił natury, zaś pojęcie poważne awarie zdefiniowane jest w art. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013r. poz. 1232, ze zm.) jako zdarzenie (w szczególności emisja, pożar lub eksplozja) powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzących do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi bądź zagrożenia środowiska lub powstania takiego z opóźnieniem. Obowiązki w zakresie spraw związanych z poważnymi awariami określone zostały w ustawie z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2013r. poz. 686 ze zm.). Awary i klęski żywiołowe na terenie gminy Stoczek Łukowski mogą być wywołane przyczynami naturalnymi bądź być związane z rozwojem cywilizacyjnym. Wśród zagrożeń naturalnych należy wymienić zagrożenie pożarami lasów. Zagrożenie pożarowe obejmuje przede wszystkim obszary lasów, gdzie dominującym gatunkiem drzew jest sosna charakteryzująca się wysoką palnością. Zagrożenie powoduje także brak prowadzenie prac pielęgnacyjnych (zaleganie dużych ilości gałęzi, podsuszu, brak pasów przeciwpożarowych), zły stan dróg dojazdowych oraz niewystarczająca ilość zasobów wodnych do celów gaśniczych. Zagrożenie pożarowe nasila się głównie w okresie wiosennym i letnim.

Zagrożenia cywilizacyjne

Najczęściej nadzwyczajne zagrożenia środowiska mające związek z zagrożeniami cywilizacyjnymi są skażenia powstałe na skutek awarii urządzeń i instalacji stacjonarnych z toksycznymi lub palnymi chemikaliami, oraz katastrof związanych z transportem chemikaliów niebezpiecznych. Źródłem zagrożeń na terenie gminy Stoczek Łukowski mogą być przewozy substancji niebezpiecznych przede wszystkim drogą nr 76 Wilga - Garwolin – Stoczek Łukowski - Łuków, oraz linią kolejową. Do lokalnych skażeń może dojść również w sąsiedztwie stacji paliw, gdzie są gromadzone znaczne ilości etyliny i oleju napędowego.

3. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy Stoczek Łukowski nie stwierdza się występowania zagrożeń geologicznych, w tym w postaci osuwisk, ani zagrożenia tymi zjawiskami.

4. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

4.1. Złóża surowców mineralnych

Na terenie gminy Stoczek Łukowski występują następujące złoża surowców mineralnych (wg. PIG - <http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/MIDASGIS>).

Tab. 1

Nazwa złoża	Zabiele
Kopalina	Kruszywo naturalne
Farma złoża	Pokładowa
Sposób eksploatacji	Odkrywkowy
System eksploatacji	Ścianowy
Stratygrafia stropu	Czwartorzęd
Stratygrafia spągu	Czwartorzęd
Kopaliny wg NKZ	Złoża piasków budowlanych
Ilość pokładów	1
Powierzchnia złoża	1,40 ha
Średnia grubość nadkładu	0,84 m
Średnia miąższość	9,02 m
Średnia głębokość spągu	10,12 m
Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.2010 r	158,17 tys. ton
Wydobycie roczne	2,01 tys. ton
Stan złoża	Złoże zagospodarowane

Tab. 2

Nazwa złoża	Jamielne
Kopalina	Kruszywo naturalne
Farma złoża	Pokładowa
Sposób eksploatacji	Odkrywkowy
System eksploatacji	Ścianowy
Stratygrafia stropu	Czwartorzęd
Stratygrafia spągu	Czwartorzęd
Kopaliny wg NKZ	Złoża piasków budowlanych
Ilość pokładów	1
Powierzchnia złoża	0,80 ha
Średnia grubość nadkładu	0,50 m
Średnia miąższość	14,50 m
Średnia głębokość spągu	15,00 m
Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.201- r	180,87 tys. ton
Wydobycie roczne	0,60 tys. ton
Stan złoża	Złoże zagospodarowane

Tab. 3

Nazwa złoża	Wólka Poznańska III
Kopalina	Kruszywo naturalne
Farma złoża	Pokładowa
Sposób eksploatacji	Odkrywkowy
System eksploatacji	Ścianowy
Stratygrafia stropu	Czwartorzęd
Stratygrafia spągu	Czwartorzęd
Kopaliny wg NKZ	Złoża mieszanek piaskowo-żwirowych
Ilość pokładów	-
Powierzchnia złoża	1,68 ha
Średnia grubość nadkładu	-
Średnia miąższość	-
Średnia głębokość spągu	-
Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.201- r	-
Wydobycie roczne	-
Stan złoża	Złoże rozpoznane szczegółowo

Tab. 4

Nazwa złoża	Wólka Poznańska
Kopalina	Kruszywo naturalne
Farma złoża	Pokładowa
Sposób eksploatacji	Odkrywkowy
System eksploatacji	Ścianowy
Stratygrafia stropu	Czwartorzęd
Stratygrafia spągu	Czwartorzęd
Kopaliny wg NKZ	Złoża piasków budowlanych
Ilość pokładów	1
Powierzchnia złoża	0,95 ha
Średnia grubość nadkładu	1,42 m
Średnia miąższość	1,54 m
Średnia głębokość spągu	8,96 m
Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.201- r	306,48 tys. ton
Wydobycie roczne	31,12 tys. ton
Stan złoża	Złoże zagospodarowane

Tab. 5

Nazwa złoża	Wólka Poznańska II
Kopalina	Kruszywo naturalne
Farma złoża	Pokładowa
Sposób eksploatacji	Odkrywkowy
System eksploatacji	Ścianowy
Stratygrafia stropu	Czwartorzęd
Stratygrafia spągu	Czwartorzęd
Kopaliny wg NKZ	Złoża mieszanek żwirowo-piaskowych
Ilość pokładów	1
Powierzchnia złoża	1,74 ha
Średnia grubość nadkładu	1,07 m
Średnia miąższość	7,75 m
Średnia głębokość spągu	9,25 m
Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.201- r	176,47 tys. ton
Wydobycie roczne	32,02 tys. ton
Stan złoża	Złoże zagospodarowane

Tab. 6

Nazwa złoża	Wólka Poznańska I
Kopalina	Kruszywo naturalne
Farma złoża	Pokładowa
Sposób eksploatacji	Odkrywkowy
System eksploatacji	Ścianowy
Stratygrafia stropu	Czwartorzęd
Stratygrafia spągu	Czwartorzęd
Kopaliny wg NKZ	Złoża piasków budowlanych
Ilość pokładów	1
Powierzchnia złoża	1,85 ha
Średnia grubość nadkładu	2,20 m
Średnia miąższość	9,54 m
Średnia głębokość spągu	11,74 m
Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.201- r	205,75 tys. ton
Wydobycie roczne	4,48 tys. ton
Stan złoża	Złoże zagospodarowane

Tab. 7

Nazwa złoża	Jedlanka I
Kopalina	Kruszywo naturalne
Farma złoża	Pokładowa
Sposób eksploatacji	Odkrywkowy
System eksploatacji	Ścianowy
Stratygrafia stropu	Czwartorzęd
Stratygrafia spągu	Czwartorzęd
Kopaliny wg NKZ	Złoża piasków budowlanych
Ilość pokładów	1
Powierzchnia złoża	1,82 ha
Średnia grubość nadkładu	0,80 m
Średnia miąższość	13,90 m
Średnia głębokość spągu	14,70 m
Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.201- r	359,74 tys. ton
Wydobycie roczne	8,99 tys. ton
Stan złoża	Złoże eksploatowane okresowo

Tab. 8

Nazwa złoża	Jedlanka II
Kopalina	Piaski kwarcowe d/p cegły wap-piaskowej
Farma złoża	Pokładowa
Sposób eksploatacji	Odkrywkowy
System eksploatacji	Spod wody
Stratygrafia stropu	Czwartorzęd
Stratygrafia spągu	Czwartorzęd
Kopaliny wg NKZ	Złoża piasków przem.materiałów wapienno-piaskowych (silikatowych)
Ilość pokładów	1
Powierzchnia złoża	1,90 ha
Średnia grubość nadkładu	0,70 m
Średnia miąższość	14,30 m
Średnia głębokość spągu	15,00 m
Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.201- r	-
Wydobycie roczne	-
Stan złoża	Złoże zagospodarowane

Tab. 9

<i>Nazwa złoża</i>	<i>Toczyńska</i>
<i>Kopalina</i>	<i>Kruszywa naturalne</i>
<i>Farma złoża</i>	<i>Pokładowa</i>
<i>Sposób eksploatacji</i>	<i>Odkrywkowy</i>
<i>System eksploatacji</i>	-
<i>Stratygrafia stropu</i>	-
<i>Stratygrafia spągu</i>	-
<i>Kopaliny wg NKZ</i>	-
<i>Ilość pokładów</i>	-
<i>Powierzchnia złoża</i>	<i>1,99 ha</i>
<i>Średnia grubość nadkładu</i>	<i>1,62 m</i>
<i>Średnia miąższość</i>	<i>4,25 m</i>
<i>Średnia głębokość spągu</i>	<i>5,87 m</i>
<i>Zasoby geologiczne (kat. C1) wg stanu na 31.12.2015r.</i>	<i>142,56 tys. ton</i>
<i>Wydobycie roczne</i>	-
<i>Stan złoża</i>	-

Na terenie gminy Stoczek Łukowski w ramach udokumentowanych złóż surowców naturalnych występują tereny górnicze - Jamielne, Wólka Poznańska B, Zabiele, Jedlanka I, Jedlanka II oznaczone graficznie na rysunku Studium jako granice terenów górniczych.

W granicach gminy Stoczek Łukowski przeprowadzono szereg prac poszukiwawczych. Dotyczyły one głównie poszukiwań złóż kruszywa naturalnego i surowców ilastych ceramiki budowlanej. W mniejszym stopniu pracami tymi objęte były również torfy. Badaniami były objęte między innymi rejon miejscowości: Zgórznica, Jedlanka i Zabiele. W wyniku przeprowadzonych prac wyznaczono tam trzy obszary perspektywiczne występowania piasków z gniazdami pospólek i żwirów, niekiedy przewarstwionych gliną. Ponadto za perspektywiczne dla wystąpienia kruszywa naturalnego uznano obszar w okolicach miejscowości Wólka Różańska, gdzie stwierdzono występowanie piasku z domieszką żwiru średniej miąższości 6m. Szacunkowe zasoby wynoszą 8 647 tys. m³ kopaliny. W okolicy miejscowości Aleksandrówka, stwierdzono występowanie piasków i żwirów o średniej miąższości 5,45m. Szacunkowe zasoby wynoszą 11 085 tys. m³ kopaliny. Torfy w granicach gminy mają niewielkie rozprzestrzenienie. Na większych obszarach występują w dolinie Świdra. Lokalnie były eksploatowane przez miejscową ludność systemem gospodarczym na opał. Wyznaczono obszar perspektywiczny ich występowania. Miąższość torfów wynosi około 1,5 - 2,0m, a popielność od 8,0 - 10% do powyżej 25%, co powoduje, że są one surowcem opałowym średniej i niskiej jakości. Z uwagi na przepisy prawne związane z ochroną przyrody w Studium uwzględniono w części w/w obszary i wskazano je na mapie Studium jako obszary potencjalnych złóż surowców naturalnych.

4.2. Złóża gazu ziemnego

Spółka Exxon Mobil Exploration and Production Poland Sp. z o.o. („EMEPP”) posiada na terenie Gminy Stoczek Łukowski koncesję na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż gazu ziemnego udzielonej przez Ministra Środowiska, tj. koncesja „Wodynie - Łuków” (numer 51/2009/p).

Ewentualne prace poszukiwawcze i wydobywcze dotyczyć będą ilasto-mułowcowych łupków górnego ordowiku i dolnego syluru. Charakterystyczną cechą wierceń realizowanych dla celów udostępniania "gazu łupkowego" jest bardzo duża ilość zabiegów szczelinowania skał w poziomym odcinku każdego z otworów.

Skały łupkowe formacji perspektywicznych dla występowania niekonwencjonalnych złóż gazu to utwory klastyczne o niezwykle małej przepuszczalności rzędu poniżej 1 mD. W procesie poszukiwania i rozpoznawania gazu z łupków niezbędne są zabiegi intensyfikacyjne, mające na celu zmianę parametrów strefy przyodwiertowej, a konkretnie zwiększenie przepuszczalności skał w odcinku szczelinowanym, co umożliwi uruchomienie dopływu gazu do otworu. Szczelinowanie hydrauliczne w poziomych otworach jest aktualnie podstawowym zabiegiem stymulującym wykonywanym w otworach zarówno poszukiwawczych, jak i eksploatacyjnych. W efekcie szczelinowania w wybranej części górotworu wytwarzane jest nadciśnienie, w wyniku którego następuje wydrukowanie penetratywnego systemu spękań, które stanowią drogi migracji gazu ziemnego do otworu wiertniczego.

Na terenie gminy Stoczek Łukowski prowadzone są prace wstępne polegające na rozpoznaniu sejsmicznym. Nie wyznaczono na etapie opracowania Studium terenów przemysłowych pod wiertnie, jedynie na terenie gminy dokonano pojedyncze wiercenia otworów badawczych.

Przed rozpoczęciem działań budowlanych należy przeprowadzić działania, które powinny wynikać z rozpoznania środowiskowego – w tym m.in. należy:

- w razie konieczności przebudować systemy melioracyjne, aby nie zmieniać stosunków wodnych w trakcie budowy i funkcjonowania obiektów związanych z wydobyciem gazu łupkowego,
- przeprowadzić kompensację przyrodniczą w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (jeśli jej przeprowadzenie wynika z uzgodnień) lub przeprowadzić inne działania, które mają złagodzić oddziaływania na elementy środowiska przyrodniczego,
- ustanowić adekwatny do potrzeb system monitoringu, w tym np. monitoringu wód podziemnych oraz jakości wody w okolicznych ujęciach wody oraz na drodze ewentualnej migracji zanieczyszczeń, przeprowadzić odpowiednie działania, w tym badania archeologiczne, które wynikają z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W fazie budowy ujawni się również wpływ na krajobraz. Będzie on trwał w każdej z następnych faz (również likwidacji). W miarę rozwoju wydobycia wpływ ten będzie kumulował się ze względu na coraz większą liczbę wiertni zlokalizowanych na terenach koncesyjnych, jednak z drugiej strony w miarę przechodzenia od faz wiercenia i szczelinowania do fazy wydobycia – natężenie oddziaływania na krajobraz będzie ulegać stopniowemu obniżaniu z uwagi na to, że duża ilość obiektów, jest obecna głównie w fazie wiercenia i szczelinowania.

Czas trwania tej fazy może być różny, gdyż nie jest zależny w głównej mierze od czynników technicznych, lecz wiąże się również z koniecznością planowania, uzgadniania i uzyskiwania decyzji administracyjnych, projektowania, rozwiązywania konfliktów i innych czynników, które mogą rozciągać się w czasie.

5. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA W TYM STAN PRAWNY GRUNTÓW

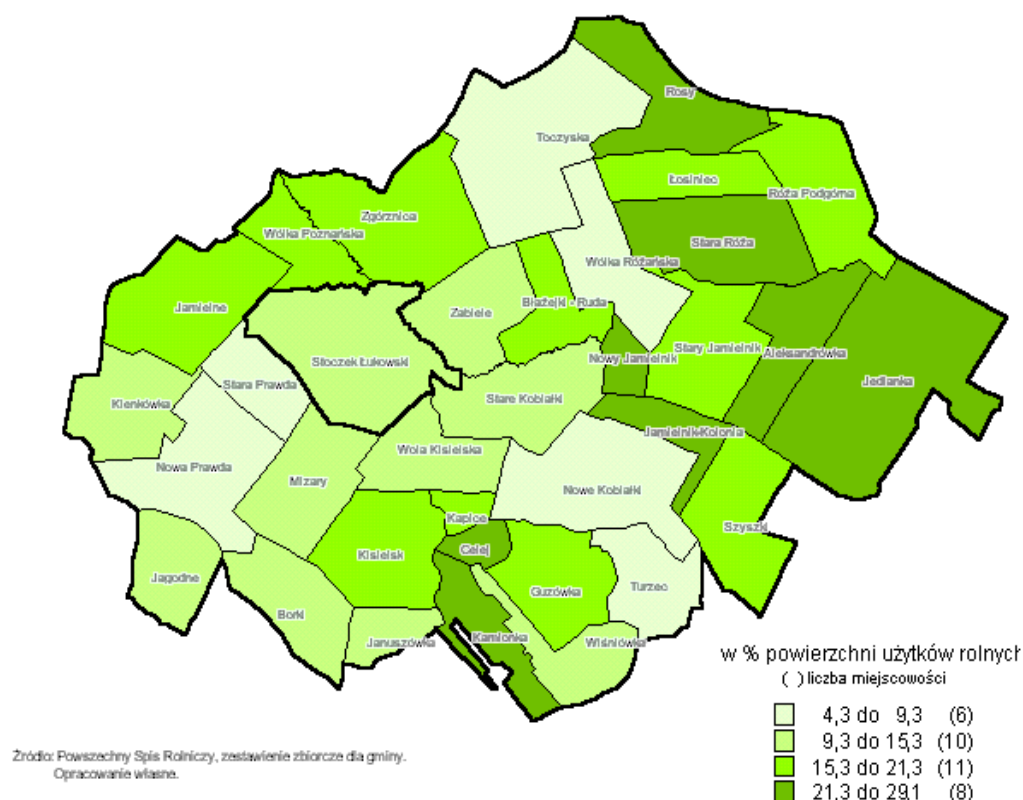
5.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Rolnictwo

Główną funkcją gminy jest rolnictwo. Decyduje o tym⁴ 10,6 tys. ha użytków rolnych, 1922 indywidualnych gospodarstw rolnych (w tym 1716 o powierzchni użytków rolnych powyżej 1ha). Rolnicza przestrzeń produkcyjna charakteryzuje się: niską jakością (52,7 pkt wg IUNG – z miastem) i stosunkowo niskim udziałem trwałych użytków zielonych (16,7% według BDL – 2005 r., 21,9% wg PSR 2010).

⁴ Dane PSR 2010

Mapa 1. Udział łąk i pastwisk w powierzchni użytków rolnych

Do warunków tych dostosowane są kierunki produkcji i wyposażenie gospodarstw w maszyny i urządzenia. W produkcji roślinnej dominują zboża (91,2% ogólnej powierzchni zasiewów) i ziemniaki (4,8%), a w produkcji zwierzęcej – niska obsada zarówno bydła (39,1 sztuk/100 ha użytków rolnych), jak i trzody chlewnej (67,8 sztuk/100 ha użytków rolnych). W wyposażeniu gospodarstw znajdowało się 1272 ciągników. Struktura obszarowa gospodarstw w gminie jest niekorzystna. Na jedno gospodarstwo przypada 5,5 ha użytków rolnych, a we władaniu gospodarstw powyżej 10 ha użytków rolnych koncentrowało się zaledwie 32,9 % powierzchni indywidualnych gospodarstw rolnych.

Niska jakość gruntów i niekorzystna struktura obszarowa gospodarstw sprawiają, że na terenie gminy dużym problemem jest wypadanie ziemi z rolniczego użytkowania. W 2010 roku w gospodarstwach rolnych na terenie gminy było 316 ha gruntów ugorowanych. Stanowiły one 3,0% ogólnej powierzchni gruntów ornych.

Wyniki Powszechnego Spisu Rolniczego z 2010 r. w odniesieniu do gminy Stoczek Łukowski wskazują na następujące tendencje w stosunku do spisu z 2002 roku:

- zmniejszenie ogólnej liczby indywidualnych gospodarstw rolnych z 1996 do 1922,
- zmniejszenie spisanej powierzchni ogólnej gruntów w gospodarstwach rolnych z 14,3 do 13,2 tys. ha, w tym powierzchni użytków rolnych z 12,0 do 10,6 tys. ha,
- zwiększenie powierzchni sadów z 22,8 do 43 ha,
- zmniejszenie pogłowia bydła z 4216 do 4140 sztuk tj. o 1,8 %, w tym krów z 2201 do 1392 sztuk tj. o 36,8 %, przy czym zaledwie 39,2 % spisanych gospodarstw posiadało bydło, a 30,3 % krowy,
- zmniejszenie pogłowia trzody chlewnej z 13,3 do 7,2 tys. sztuk tj. o 45,8 % i kur z 14,3 do 13,6 tys. sztuk tj. o 4,8 %; zaledwie 29,8 % gospodarstw posiadało trzodę chlewną;

- obsada bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych wyniosła w 2010 roku 39,2 sztuki, w tym krów 13,2 sztuk, a trzody chlewnej 68,0 sztuk,
- liczba gospodarstw posiadających bydło zmniejszyła się w latach 2002-2010 z 1187 do 754 (o 36,5 %), w tym krów z 1121 do 582 (o 48,1 %), a trzodę chlewną z 1023 do 573 (o 44,0 %).

Przytoczone dane wskazują na znaczne obniżenie poziomu produkcji rolnej w gminie.

Leśnictwo

Gmina Stoczek Łukowski posiada 4582,73 ha lasów i gruntów leśnych⁵. Charakteryzuje się średnim wskaźnikiem lesistości 26,3%. W strukturze własnościowej dominują lasy prywatne, które stanowią 75% ogólnej powierzchni leśnej. Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych mają powierzchnię 1132,62 ha (24,7%). W latach 2005-2012 zalesiono powierzchnię 99,9 ha.

5.2. Stan prawny gruntów

Powierzchnia ewidencyjna gminy⁶ wynosi 17346 ha. W strukturze powierzchni według form własności dominują grunty osób fizycznych (15436 ha tj. 89,0%), w tym wchodzące w skład gospodarstw rolnych (15153 ha tj. 87,4%). Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste zajmują 1344 ha i stanowią 7,7%, w tym:

- w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe 1179 ha tj. 6,8%,
- grunty wchodzące w skład Własności Rolnej Skarbu Państwa 50 ha tj. 0,3%,

Pozostałe grunty w tej grupie rejestrowej, to drogi (17 ha) i rowy (25 ha). Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste, o powierzchni 53 ha, to głównie tereny kolejowe. Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie posiadają powierzchnię 333 ha (1,9%). W przeważającej części są to tereny zurbanizowane, głównie drogi. Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie (głównie drogi) zajmują powierzchnię 88 ha (0,5%). Wśród pozostałych gruntów znajdują się: grunty województw (głównie wody) 19 ha, wspólnoty gruntowe 21 ha, grunty kościołów i związków wyznaniowych 9 ha, grunty spółek prawa handlowego 36 ha i grunty partii politycznych i stowarzyszeń 3 ha.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU I FUNKCJONOWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

6.1. Archeologia

a) Stan badań archeologicznych

Badania archeologiczne nad Świdrem zapoczątkowane zostały w XIX wieku. W 1873 roku, J. Przyborowski zlokalizował w okolicach wsi Jamielne i Kochany, stanowisko neolityczne. Nasilenie badań przypada na początek XX wieku. Poszukiwania archeologiczne prowadzili: B. Werner i L. Durewicz, publikując wyniki swych badań w Wiadomościach Archeologicznych, Zbiorze Wiadomości do Antropologii Krajowej i Sprawozdaniach z Posiedzeń Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Odkryte przez tych badaczy stanowiska, pochodziły głównie z epoki kamienia oraz epoki brązu.

⁵ Stan na koniec 2013 r. według BDL GUS

⁶ Według „Wykazu gruntów” na dzień 01.01.2013, Główny Urząd Geodezji i Kartografii w Warszawie.

Do luźnych znalezisk z terenu gminy należy skarb z miejscowości Kisielsk, z okresu halsztackiego, na który składały się ozdoby z brązu i szklane. Omówiony został przez J. Antoniewicza, *Wiadomości Archeologiczne*, tom 26 (1959), s. 49-55. Innym luźnym znaleziskiem jest grot oszczepu z krzemienia wołyńskiego, znaleziony na polu koło szkoły w Róży Starej. Zabytek ten datowany jest na wczesną epokę brązu. J. Głosik, *MSW* t. 5, nr 100.

Znaczącym stanowiskiem z terenu gminy Stoczek Łukowski, znanym już w okresie międzywojennym, jest cmentarzysko w Woli Kisielskiej. Tak pisze o nim Teresa Węgrzynowicz. Kilka istotnych danych zamieścił S. Nosek, opierając się na liście prywatnym B. Wernera oraz J. Gurka, który w 1955 roku przeprowadził inspekcję cmentarzyska na skutek doniesień o odkrywaniu nowych grobów.

Cmentarzysko znajduje się na północnym krańcu wsi, po lewej stronie drogi Stoczek Łukowski - Jarczew, na ziemi Jana Urbanka. Odkryto je w 1938 roku przy wybieraniu ziemi na budowę drogi, o czym Uniwersytet Warszawski powiadomiony został przez ówczesnego kierownika szkoły w Stoczku Łukowskim, S. Wielgoska. W tym samym roku podjęto na cmentarzysku prace wykopaliskowe. Grób 1 zbadał W. Antoniewicz (na metryczkach nie zamieszczono daty), pozostałe przekopał V. Werner w latach 1938-1939. Groby popielnicowe numerowano cyframi arabskimi, natomiast "jamy", względnie "jamki" z materiałem kostnym oznaczano dużymi literami alfabetu, przy czym litery powtarzają się niekiedy w różnych sektorach. Zapewne więc odmiennie metrykowano groby popielnicowe, odmiennie bezpopielnicowe. Taki system oznaczeń uniemożliwia ocenę ogólnej liczby grobów odkrytych na cmentarzysku. Część znajdujących się w zbiorach PMA zabytków nie ma już obecnie metryczek, a z kolei niektóre przedmioty znane ze zdjęć nie znajdują odpowiedników w zachowanych materiałach. Materiały te są więc niewątpliwie poważnie zdekompletowane i z tego tytułu niepełnowartościowe. Do ich opublikowania skłania w pierwszym rzędzie niedostateczna ciągle jeszcze znajomość problematyki kultury łużyckiej w międzyrzeczu Wisły i Bugu, wyjątkowo bogate, jak na ten teren, wyposażenie cmentarzyska w przedmioty metalowe, wreszcie wskazana przez J. Antoniewicza możliwość, że cmentarzysko założone zostało przez tę samą grupę ludzką, z której wywodził się właściciel skarbu znalezionego w odległości 3,5 km w Kisielsku.

S. Nosek podaje, że w niektórych grobach "na dwu warstwach kamieni o niewielkiej średnicy w ziemi przemieszanej z popiołem leżały 1-2 naczyń (rozbitych). Obok tych występowały także groby jamowe z naczyniami lub bez. Ceramika w grobach jamowych była krucha, źle wypalona". Naczynie z grobu 7 oznaczone zostało jako "popielnica C", sądzić więc można, że w niektórych grobach znajdowały się nawet po trzy popielnice. Liczby przystawek w poszczególnych grobach nie można ustalić nawet w przybliżeniu. Siedem wykonanych w terenie fotografii, mało niestety czytelnych i nie nadających się do reprodukcji, ukazuje pięć pojedynczych popielnic stojących bezpośrednio w ziemi oraz dwa niewielkie bruki zbudowane z luźnych kamieni, będące zapewne elementami bliżej nieokreślonych konstrukcji grobowych, może wspomnianych przez S. Noska bruków dolnych.

Chronologię cmentarzyska ustalić można stosunkowo łatwo w oparciu o liczne przedmioty metalowe. Najliczniejszą grupę stanowią wśród nich szpile, z których każda reprezentuje odrębny typ. Szpila brązowa z główką rozklepaną i zwiniętą w uszko nie przedstawia dla datowania większej wartości, bowiem ozdobę tę spotyka się już w inwentarzach kultury trzcinieckiej, a następnie pojawia się ona w ciągu całego okresu istnienia kultury łużyckiej. Szpile brązowa i żelazna z główką nierozklepaną, pętlowato podwiniętą nie mają wyraźnej wymowy chronologicznej. Podobne, wykonane z żelaza okazy, znaleziono w Drohiczynie-Kozarówce, w tym jeden w halsztackim grobie łużyckim. Szpila z główką w kształcie tarczki spiralnej z drutu o okrągłym przekroju ma analogie datowane zarówno na koniec epoki brązu, jak i na początek epoki żelaza, a najbliższy terytorialnie odpowiednik pochodzi z halsztackiego cmentarzyska w Warszawie-Grochowie. Szpilę z trzema tarczkami spiralnymi uważać można za

wyznacznik chronologiczny fazy D okresu halsztackiego i wiązać jej pochodzenie z kujawskim okręgiem metalurgii brązu. Na terenie Podlasia jest to jak dotąd jedyna pewnie zidentyfikowana ozdoba tego rodzaju, choć odłamana tarczka wchodząca w skład skarbu z Kisielska należeć mogła do analogicznej szpili.

W omawianych materiałach znalazły się fragmenty trzech naszyjników skośnie żłobkowanych. Fragment stosunkowo masywnego naszyjnika brązowego ma najbliższy odpowiednik wśród przedmiotów ze skarbu w Kisielsku, datowanych na późną fazę okresu halsztackiego. Naszyjnikom brązowym o parokrotnej zmianie kierunku skrętów przypisuje się chronologię analogiczną, tym bardziej więc egzemplarz żelazny datować trzeba na podokres D lub nawet jego schyłek. Cienki naszyjnik brązowy o końcach rozklepanych (pierwotnie zapewne zwiniętych w uszko) należy do odmiany, której najobfitsze występowanie przypada na koniec epoki brązu - początek epoki żelaza. Na obszarach na wschód od środkowej Wisły naszyjniki te wydają się być charakterystyczne jedynie dla okresu halsztackiego, bowiem nieliczne znane dotąd egzemplarze z Warszawy-Grochowa oraz Zaborowa i Kluczewa, pow. Płońsk znalazły się w zespołach o chronologii halsztackiej lub nawet późnohalsztackiej (Kluczewo). Stąd i okaz z Woli Kisielskiej datować można ogólnie na wczesną epokę żelaza. Znaleziony na omawianym cmentarzysku nóż jest jednym z trzech noży żelaznych, odkrytych dotąd na stanowiskach łużyckich północnej części międzyrzecz Wisły i Bugu, przy czym dwa pozostałe okazy pochodzą z zespołów o chronologii późnohalsztackiej. Pozostałe zabytki metalowe nie przedstawiają, ze względu na ich zły stan zachowania, większych wartości datujących. Jednakże swoją wymowę ma także ogólny charakter przedmiotów żelaznych. W porównaniu z halsztackim cmentarzyskiem w Warszawie-Grochowie, na którym w grobkach łużyckich nie stwierdzono występowania przedmiotów żelaznych, czy z późnohalsztackim cmentarzyskiem w Warszawie-Miedzeszynie, gdzie zabytki żelazne ograniczały się do czterech kółeczek i grocika, zarówno ilość, jak przede wszystkim jakość wyrobów żelaznych jest w Woli Kisielskiej wyjątkowa. Przedmioty metalowe stwarzają więc przesłanki dla datowania cmentarzyska na fazę D okresu halsztackiego.

Wartość ceramiki jest pod tym względem nierównie mniejsza. Formy naczyń (smukłe naczynia jajowate, wazowate o miękkiej linii profilu, dwustożkowate z łagodnym załomem brzuśca) oraz zasób motywów ornamentalnych (otworki pod krawędzią, guzki, głęboko ryte wzory geometryczne, odciski naszyjnika) składają się na obraz charakterystyczny dla okresu halsztackiego, nie dają jednak możliwości dokładniejszych uściśleń. Ceramika jest natomiast podstawą dla określenia związku omawianego cmentarzyska z właściwą grupą regionalną kultury łużyckiej. W dotychczasowej literaturze reprezentowane są dwa odmienne poglądy: J. Kostrzewski widzi w cmentarzysku z Woli Kisielskiej obiekt grupy mazowiecko-podlaskiej, S. Nosek, a za nim J. Antoniewicz opowiedzieli się za "sandomiersko-tarnobrzeskim" charakterem znalezionej tu ceramiki, przy czym pierwszy z tych autorów dostrzega w niej elementy wielkopolskie i wysockie, drugi wskazuje także na analogie z Mazur i północnego Podlasia. Tak rozbieżne oceny uznać trzeba za wynik słabej od niedawna znajomości materiałów łużyckich z terenów na wschód od Wisły. Obecnie wydaje się już niewątpliwie, że ceramika z Woli Kisielskiej znajduje liczne odpowiedniki przede wszystkim w północnej partii międzyrzecza Wisły i Bugu oraz w międzyrzeczu Bugu i Narwi.

J. Antoniewicz wskazał na podobieństwo naczyń jajowatych z Woli Kisielskiej do form z Kamionki Nadbużnej, pow. Ostrów Mazowiecka. Znacznie jednak bliższe terytorialnie analogie grupują się w okolicach Warszawy i na Wysoczyźnie Siedleckiej. Warto wspomnieć, że dla form jajowatych z otworkami szeregu odpowiedników dostarczyły cmentarzyska w Warszawie-Grochowie oraz Kiełpinie, pow. Nowy Dwór a nadto liczne stanowiska z powiatów Garwolin, Mińsk Mazowiecki, Węgrów i Wołomin. Z Niewiadomej, pow. Sokołów Podlaski pochodzi naczynie jajowate z otworkami i niemal identycznymi guzkami. Ornament zakreskowanych ukośnie trójkątów i pasów, jakim zdobione są dwa naczynia wazowate,

przypomina zdobienie naczynia z Rudy Tarnowskiej, pow. Garwolin. Zbliżony motyw widoczny jest na jednym z naczyń z Kiełpinia. Podobną technikę wykonania przy słabszej tendencji geometryzującej dostrzega się też w materiałach z Warszawy-Miedzeszyna i Warszawy-Grochowa. Ostatnie z wymienionych stanowisk dostarcza ponadto szeregu analogii dla niewielkiego naczynka zdobionego pionowo przekłutymi pseudouszkami. Ornament odcisków naszyjnika skośnie żłobkowanego należy na najbliższych terenach do zjawisk rzadkich, niemniej i dla niego wskazać można na analogie w postaci wspomnianego wyżej naczynia z Rudy Tarnowskiej oraz fragmentów z Sokołówka, pow. Wołomin.

W oparciu o przytoczone przykłady twierdzić można, że wszystkie cechy charakterystyczne materiałów z Woli Kisielskiej, tak metali jak ceramiki, mają ściśle i liczne odpowiedniki na obszarach Mazowsza wschodniego i Podlasia. Pozwala to ustalić, że omawiane cmentarzysko reprezentuje ten sam zespół regionalny, który począwszy od młodszego okresu epoki brązu zaznacza się wyraźnie na wschód od środkowego biegu Wisły. Zespół ten w okresie halsztackim wykazuje wprawdzie podobieństwo do grupy tarnobrzesckiej, niemniej zachowuje także cechy odrębne i w świetle obecnego stanu badań nie powinien być z nią identyfikowany.

Na zakończenie wydaje się celowe podkreślić, że pogląd materiałów z cmentarzyska w Woli Kisielskiej oraz ze skarbu w Kisielsku wykazuje istnienie kilku punktów stycznych. Obok naczynia w którym znaleziono skarb, a które, jak zauważył J. Antoniewicz, ma analogie wśród form z cmentarzyska, istnieją jeszcze dalsze, wspólne obu znaleziskom elementy. Są to naszyjniki skośnie żłobkowane i szpile z tarczami spiralnymi. Wobec niewielkiej odległości tych stanowisk można ze znaczną dozą prawdopodobieństwa zakładać, że były one tworem tej samej grupy ludzkiej, a w najbliższej okolicy należałoby też oczekiwać istnienia związanej z nimi osady.

W 1978 r., zespół badawczy pod kierunkiem J. Kalagi, przeprowadził badania powierzchniowe w okolicy Stoczka Łukowskiego. Teren objęty badaniami podzielono na trzy obszary. Jeden położony jest na północ od Stoczka Łukowskiego a dwa na południe. Przez wszystkie obszary przepływa rzeka Świder. W trakcie badań odkryto szereg stanowisk, które koncentrują się przede wszystkim po obu stronach rzeki. Chronologicznie obejmują okres od mezolitu do czasów nowożytnych. Wyniki tych badań zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu, dla kilku stanowisk wytyczone zostały strefy ochrony konserwatorskiej.

Prowadzone również były badania powierzchniowe w ramach tzw. Archeologicznego Zdjęcia Polski, wykonywane w latach : 1983, 1988, 2003, 2006. Łącznie zanotowano 86 stanowisk archeologicznych. Stanowiska te zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków, na podstawie kart zabytków nieruchomych, wykonanych przez Bogdana Wetoszkę w 2012 roku.

b) wykaz stanowisk archeologicznych

W wykazie podano: liczbę porządkową, miejscowość, numer stanowiska w miejscowości, numer stanowiska na obszarze AZP, funkcję obiektu, chronologię.

1. Aleksandrówka stan. 1, obszar AZP 62 – 77, stan. 12. a) Obozowisko kultury trzcinieckiej (wczesna epoka brązu), b) Osada nowożytna (XVII-XVIII w.)
2. Aleksandrówka stan. 2, obszar AZP 62 – 77, stan. 13. Ślad osadnictwa: epoka brązu, okres nowożytny (XVII-XVIII w.)
3. Aleksandrówka, stan. 3, obszar AZP 62 – 77, stan. 14. Ślad osadnictwa: epoka kamienia – epoka brązu.
4. Aleksandrówka stan. 4, obszar AZP 62 – 77, stan. 15. Osada(?) starożytna o nieokreślonej przynależności kulturowej
5. Błazejki stan. 1, obszar AZP 62 – 76, stan. 6. Osada kultury łużyckiej (epoka brązu/wczesna epoka żelaza)
6. Celej stan. 1, obszar AZP 63 – 76, stan. 2. Ślad osadnictwa z epoki kamienia
7. Celej stan. 2, obszar AZP 63 – 76, stan. 3. Osada nowożytna (XVI-XVII w.)

8. Celej (Kapice) stan. 3, obszar AZP 63 – 75, stan. 12. Ślady osadnictwa kultury grobów kloszowych (wczesna epoka żelaza)
9. Jamielne stan. 1, obszar AZP 62 – 75, stan. 14. a) Osada wczesnośredniowieczna (VIII(?) X-XI w), b) Osada produkcyjna z okresu wpływów rzymskich(?)
10. Jamielne stan. 4, obszar AZP 62 – 75, stan. 17. Osada wielokulturowa: neolit (kultura pucharów lejkowatych), wczesna epoka brązu kultura trzciniecka), okres lateński (kultura grobów kloszowych)
11. Jamielne stan. 5, obszar AZP 62 – 75, stan. 18. osada: wczesna epoka brązu, epoka brązu (kultura łużycka)
12. Jamielne stan. 6, obszar AZP 62 – 75, stan. 19. Osada wielokulturowa: wczesna epoka brązu, okres wpływów rzymskich, starożytność
13. Jamielne stan. 7, obszar AZP 62 – 75, stan. 20. Ślady osadnictwa: starożytność o nieokreślonej przynależności kulturowej
14. Januszówka stan. 2, obszar AZP 64 – 75, stan. 18. Ślady osadnictwa: starożytność bez określenia przynależności kulturowej
15. Januszówka stan. 3, obszar AZP 64 – 75, stan. 19. Ślad osadnictwa: epoka kamienia – epoka brązu
16. Januszówka stan. 5, obszar AZP 64 – 75, stan. 21. Ślady osadnictwa: neolit, wczesne średniowiecze (XII-XIII w.)
17. Januszówka stan. 6, obszar AZP 64 – 75, stan. 22. a) obozowisko: e. kamienia – e. brązu; b) ślady osadnictwa starożytnego i późnośredniowiecznego
18. Januszówka stan. 7, obszar AZP 64 – 75, stan. 23. Ślad osadnictwa wczesnośredniowiecznego (XI-XII w.)
19. Januszówka stan. 8, obszar AZP 64 – 75, stan. 24. a) Osada wczesnośredniowieczna (X-XI w.), b) Ślady osadnictwa: starożytność, epoka kamienia – epoka brązu
20. Januszówka (Kamionka) stan. 1, obszar AZP 64 – 75, stan. 1. Osada nowożytna XVII-XIX w.
21. Jedlanka stan. 1, obszar AZP 63 – 77, stan. 6. Cmentarzysko kurhanowe(?): epoka kamienia – epoka brązu
22. Jedlanka stan. 2, obszar AZP 63 – 77, stan. 14. Osada nowożytna XVII w.
23. Jedlanka stan. 3, obszar AZP 63 – 77, stan. 15. Ślad osadnictwa starożytnego o nieokreślonej przynależności kulturowej
24. Jedlanka stan. 4, obszar AZP 63 – 77, stan. 16. Ślady osadnictwa nowożytnego
25. Jedlanka stan. 5, obszar AZP 63 – 77, stan. 17. Osada(?) nowożytna
26. Jedlanka stan. 6, obszar AZP 63 – 77, stan. 18. Osada(?) nowożytna XVII w.
27. Jedlanka stan. 7, obszar AZP 63 – 77, stan. 19. Osada nowożytna XVI-XVII w.
28. Jedlanka stan. 8, obszar AZP 63 – 77, stan. 20. Osada nowożytna XVI/XVII w.
29. Jedlanka stan. 9, obszar AZP 63 – 77, stan. 21. Osada(?) nowożytna
30. Jedlanka stan. 10, obszar AZP 63 – 77, stan. 22. Ślady osadnictwa nowożytnego
31. Jedlanka stan. 11, obszar AZP 63 – 77, stan. 23. Osada nowożytna
32. Jedlanka stan. 12, obszar AZP 63 – 77, stan. 24. Osada nowożytna XVII-XVIII w.
33. Jedlanka stan. 13, obszar AZP 63 – 77, stan. 25. Osada nowożytna
34. Jedlanka stan. 14, obszar AZP 63 – 77, stan. 26. Osada nowożytna XVII-XVIII w.
35. Kapice stan. 1, obszar AZP 63 – 75, stan. 10. Ślad osadnictwa starożytnego o nieokreślonej przynależności kulturowej
36. Kapice stan. 2, obszar AZP 63 – 75, stan. 11. Ślad osadnictwa: epoka kamienia – epoka brązu
37. Kisielsk stan. 1, obszar AZP 63 – 75, stan. 5. Ślad osadnictwa starożytnego o nieokreślonej przynależności kulturowej

38. Kisielsk stan. 2, obszar AZP 63 – 75, stan. 6. a) Osada kultury łużyckiej (epoki brązu);
b) ślad osadnictwa starożytnego
39. Kisielsk stan. 3, obszar AZP 63 – 75, stan. 7. Osada późnośredniowieczna (XIV-XV w.)
40. Kobiałki Stare stan. 1, obszar AZP 62 – 76, stan. 7. Ślad osadnictwa kultury pucharów
lejkowatych (neolit)
41. Kolonia Kobiałki Stare stan. 1, obszar AZP 63 – 75, stan. 8. Ślady osadnictwa kultury
łużyckiej (epoka brązu)
42. Kolonia Kobiałki Stare stan. 2, obszar AZP 63 – 75, stan. 9. Ślady osadnictwa: epoka
kamienia – epoka brązu
43. Łosiniec (Róża Łosieniec) stan. 1, obszar AZP 62 – 76, stan. 1. Ślady osadnictwa:
starożytność nieokreślona
44. Łosiniec (Róża Łosieniec) stan. 2, obszar AZP 62 – 76, stan. 2. Ślad osadnictwa:
schyłkowy paleolit (kultura świderska)
45. Rosy stan. 1, obszar AZP 61 – 76, stan. 1. Ślady osadnictwa: epoka brązu, starożytność
46. Rosy stan. 2, obszar AZP 61 – 76, stan. 2. Ślady osadnictwa: młodszy okres
przetrzyski, okres nowożytny XVI-XVII w.
47. Róża Podgórna stan. 1, obszar AZP 62 – 77, stan. 1. Obozowisko: epoka kamienia –
epoka brązu
48. Róża Podgórna stan. 2, obszar AZP 62 – 77, stan. 2. a) Obozowisko kultury trzcinieckiej
(wczesna epoka brązu); b) ślady osadnictwa starożytnego; c) Osada nowożytna
49. Róża Podgórna stan. 3, obszar AZP 62 – 77, stan. 3. a) Obozowisko kultury trzcinieckiej
(wczesna epoka brązu); b) Ślady osadnictwa nowożytnego (XVI-XVIII w.)
50. Róża Podgórna stan. 4, obszar AZP 62 – 77, stan. 6. Ślad osadnictwa: epoka kamienia –
epoka brązu
51. Róża Podgórna stan. 5, obszar AZP 62 – 77, stan. 7. a) Ślad osadnictwa: epoka kamienia
– epoka brązu; b) osada: okres nowożytny (XVI-XVIII w.)
52. Róża Podgórna stan. 6, obszar AZP 62 – 77, stan. 8. Ślady osadnicze z epoki brązu
53. Róża Podgórna stan. 7, obszar AZP 62 – 77, stan. 9. a) Wieś historyczna XVI-XVIII w.;
b) Ślady osadnictwa: epoka kamienia-epoka brązu i późne średniowiecze
54. Róża Podgórna stan. 8, obszar AZP 62 – 77, stan. 10. Ślady osadnictwa: epoka kamienia,
okres nowożytny XVII-XVIII w.
55. Róża Podgórna stan. 9, obszar AZP 62 – 77, stan. 11. Ślady osadnictwa: epoka brązu,
starożytność, nowożytność XVII-XVIII w.
56. Róża Podgórna (Róża Stara) stan. 6, obszar AZP 62 – 77, stan. 4. Ślady osadnictwa
z epoki kamienia i wczesnej epoki brązu (kultura trzciniecka)
57. Róża Podgórna Róża Stara) stan. 7, obszar AZP 62 – 77, stan. 5. Ślad osadnictwa
wczesnośredniowiecznego
58. Róża Stara stan. 1, obszar AZP 62 – 76, stan. 3. Cmentarzysko kurhanowe: epoka
kamienia – epoka brązu
59. Róża Stara stan. 2, obszar AZP 62 – 76, stan. 4. Ślad osadnictwa kultury ceramiki
sznurowej (neolit)
60. Róża Stara stan. 3, obszar AZP 62 – 76, stan. 8. a) Ślady osadnictwa kultury łużyckiej
(epoka brązu/wczesna epoka żelaza); b) Osada(?) wczesnośredniowieczna
61. Róża Stara stan. 4, obszar AZP 62 – 76, stan. 9. Osada kultury łużyckiej (epoka
brązu/wczesna epoka żelaza)
62. Róża Stara stan. 5, obszar AZP 62 – 76, stan. 11. Ślad osadnictwa z wczesnej epoki
brązu
63. Stary Jamielnik (Kobiałka Stara) stan. 1, obszar AZP 63 – 76, stan. 1. Osada nowożytna
(XVI-XVII w.)

64. Turzec stan. 1, obszar AZP 64 – 76, stan. 7. Ślady osadnictwa: wczesne średniowiecze, okres nowożytny (XVI-XVII w.)
65. Turzec stan. 2, obszar AZP 64 – 76, stan. 8. Ślad osadnictwa: epoka kamienia-epoka żelaza
66. Wiśniówka stan. 2, obszar AZP 64 – 76, stan. 12. Ślady osadnictwa: epoka kamienia – epoka żelaza, okres nowożytny (XVI-XVII w.)
67. Wiśniówka (Huta Łukocz) stan. 1, obszar AZP 64 – 76, stan. 9. a) Huta szkła i osada nowożytna (XVI-XVIII w.), b) Ślad osadnictwa: epoka kamienia-epoka żelaza
68. Wiśniówka (Huta Łukocz) stan. 2, obszar AZP 64 – 76, stan. 10. Ślady osadnictwa: wczesna epoka brązu(?) (kultura trzciniecka?), okres nowożytny XVII-XVIII w.
69. Wola Kisielska stan. 1, obszar AZP 63 – 75, stan. 1. Osada kultury łużyckiej (epoka brązu) oraz kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich)
70. Wola Kisielska stan. 2, obszar AZP 63 – 75, stan. 2. Osada kultury łużyckiej (epoka brązu) i ślad osadnictwa kultury grobów kloszowych (wczesna epoka żelaza)
71. Wola Kisielska stan. 3, obszar AZP 63 – 75, stan. 3. Osada kultury łużyckiej (epoka brązu)
72. Wola Kisielska stan. 4, obszar AZP 63 – 75, stan. 4. Osada wielokulturowa: neolit/wczesna epoka brązu, wczesna epoka żelaza (kultura grobów kloszowych), wczesne Średniowiecze, okres nowożytny
73. Wólka Poznańska stan. 1, obszar AZP 62 – 75, stan. 5. a) Osada(?) kultury przeworskiej (okres rzymski); b) Osada nowożytna - Ślady osadnictwa starożytnego
74. Wólka Poznańska stan. 2, obszar AZP 62 – 75, stan. 8. Osada(?) kultury trzcinieckiej (wczesna epoka brązu)
75. Wólka Poznańska stan. 3, obszar AZP 62 – 75, stan. 9. Osada późnośredniowieczna i nowożytna (XV-XVI w. i XVII-XIX w.)
76. Wólka Poznańska stan. 4, obszar AZP 62 – 75, stan. 10. a) Osada z epoki brązu, b) Obozowisko starożytne
77. Wólka Poznańska stan. 5, obszar AZP 62 – 75, stan. 11. Osada kultury łużyckiej (epoka brązu-wczesna epoka żelaza)
78. Wólka Poznańska (Okoń) stan. 1, obszar AZP 62 – 75, stan. 1. Obozowisko starożytne; Osada wielokulturowa: okres rzymski i wczesne średniowiecze
79. Wólka Poznańska (Okoń) stan. 2, obszar AZP 62 – 75, stan. 2. a) Obozowisko starożytne; b) Osada z okresu lateńskiego (wczesna epoka żelaza)
80. Wólka Różańska stan. 1, obszar AZP 62 – 76, stan. 10. Ślad osadnictwa starożytnego o nieokreślonej przynależności kulturowej
81. Zabiele stan. 1, obszar AZP 62 – 76, stan. 5. Cmentarzysko kurhanowe: epoka kamienia – epoka brązu
82. Zabiele (Stoczek Łukowski) stan. 1, obszar AZP 62 – 75, stan. 12. Osada(?) z okresu wpływów rzymskich
83. Zabiele (Stoczek Łukowski) stan. 2, obszar AZP 62 – 75, stan. 13. Ślad osadnictwa z epoki kamienia – wczesna epoka brązu
84. Zgórznica stan. 1, obszar AZP 62 – 75, stan. 3. Ślady osadnictwa starożytnego
85. Zgórznica stan. 2, obszar AZP 62 – 75, stan. 4. Osada(?) wczesnośredniowieczna
86. Zgórznica (Stoczek Łukowski) stan. 3, obszar AZP 62 – 75, stan. 21. Ślad osadnictwa z epoki kamienia

6.2. Osadnictwo i zabytkowe układy komunikacyjne

Tereny obecnej gminy Stoczek Łukowski już w X wieku włączone były do państwa piastowskiego. Przeludnione szlachtą zaściankową Mazowsze Stare i Polne prędko stało się terenem emigracji ludności na sąsiednie obszary, a przede wszystkim na północno-wschodnie Mazowsze, leżące po prawej stronie Wisły, zwane Mazowszem Leśnym. Rozciągały się tu bezludne puszcze, które stopniowo zostawały zaludniane głównie przez drobną szlachtę.

Jedna z fal kolonizacyjnych przyszła z głębi Mazowsza w 2 połowie XIV wieku, nasilając się po podpisaniu unii polsko-litewskiej w Krewie w 1385 r. Kolonizatorami terenów mających charakter niespokojnego pogranicza było przede wszystkim drobne rycerstwo, stanowiące zaczątek późniejszej szlachty zagrodowej. W XV wieku kolonizacja obejmowała całe połacie ziem wschodniego Mazowsza, m.in. lokowane były takie miasta, jak: Łaskarzew, Garwolin, Latowicz, Miastków Kościelny. Proces lokacyjny wzmógł się zwłaszcza w 1 połowie XVI wieku, prawa miejskie otrzymały wówczas m.in.: Kuflew, Siennica, Jeruzal, Parysów.

Ponieważ część obszaru obecnej gminy Stoczek Łukowski wchodziła w skład terytorium Ziemi Łukowskiej, należy wspomnieć jak przebiegał proces kolonizacyjny w tym regionie. Osadnictwo w okresie średniowiecza skupiało się wokół Łukowa, najdalej wysuniętego na północny-wschód grodu, broniącego ziem polskich przed napadami ościennych plemion. Z chwilą zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie w 1385 roku i w Horodle w 1413 roku nastąpił najważniejszy okres dla rozwoju osadnictwa na tym terenie. Rozpoczął się proces intensywnego zakładania nowych osad i wsi, a także podnoszenia wcześniej istniejących znacznych wsi do rangi miast. Prawa miejskie otrzymały m.in.: Łuków, Tuchowicz, Żelechów, Okrzeja.

W 2 połowie XV wieku osadnictwo przesunęło się z okolic Łukowa na północ i wschód. W tym okresie tworzyły się najstarsze osady przemysłowe - rudnicze oraz smolarskie, np. Radoryż Smolany, Ruda Radoryska, Ruda koło Stanina, czy Ruda nad rzeczką Różanką, z terenu obecnej gminy Stoczek Łukowski.

W XV wieku udokumentowane jest zakładanie nowych osad na prawie niemieckim, o czym świadczy instytucja sołtysów, związana ściśle z osadnictwem na tym prawie. Nowe prawo zmieniało zasadniczo zewnętrzny wygląd wcześniejszych wiosek. Wprowadzało gospodarkę uporządkowaną, trójpółową wraz z nowym podziałem gruntów pod zabudowę i uprawę rolną. W miejsce dotychczasowej chaotycznej zabudowy i pojedynczo uprawnych polan leśnych, wytyczono główną ulicę, a przylegającą do niej z obu stron ziemię dzielono pod sadyby i ogrody. Ożywiony ruch osadniczy rozwinął się w XVI w. za panowania króla Zygmunta Starego i Bony, która miała tutaj wielkie obszary ziemi. W 2 poł. XVII w. osadnictwo na omawianym terenie uległo gruntownej przebudowie w związku z tzw. „pomiarą włóczną”. Całe terytorium wsi dzielono na trzy pola równej wielkości, stosownie do trójpółowego gospodarstwa. Każde pole dzielono na równoległe pasy (tzw. rezy), każdy chłop otrzymywał swą rezę w każdym z trzech pól. Zabudowania stawiano w odstępach po obu stronach ulicy – szeregówka. Reformę tę przeprowadzono na całej Litwie i Podlasiu. „Pomiara włóczna” zniwelowała na tym terenie różnice między dawną wsią powstałą samorzutnie a wsią na prawie niemieckim i stworzyła nowy typ wsi, który bez większych zmian dotrwał do XIX w.

Układy ruralistyczne na terenie gminy Stoczek Łukowski są zróżnicowane, zdecydowanie przeważa typ szeregówki. Posiada wygląd regularnego osiedla w wyniku tzw. „pomiaru włócznego”, która wyznaczała dla poszczególnych gospodarzy wydłużone parcele lokowane wzdłuż wytyczonej prostej drogi. Ten typ wsi reprezentują: Kienkówka, Mizary, Stara Prawda.

Często spotykamy też rzędówkę – wieś o bardzo regularnej zabudowie, różnej długości, wynoszącej od 0,5 do kilku km. Domy stoją najczęściej po jednej stronie drogi, w pewnej od siebie odległości. Pierwotnie wieś związana z układem łańcowym i niwowym, bardzo rozpowszechniona w dawnym Królestwie Kongresowym. Ten typ wsi reprezentują: Aleksandrówka, Kisielsk, Róża Podgórna, Róża Stara, Wola Kisielska.

Istnieją też wsie wielodrożnicówki pochodzenia samorzutnego o nieregularnym układzie zabudowy, dostosowanym do terenu. Pierwotny układ gruntów był niwowy. Zabudowane zazwyczaj wzdłuż kilku różnie usytuowanych względem siebie ulic, np.: wieś Jagodne.

Swoistym typem wsi spotykanym na obszarze gminy jest łańcuchówka. Układ drogi i zabudowy jest zależny od strumienia czy rzeczki, nad którą wieś się „rozsiadła”. Do tego typu wsi należą: Guzówka, Jedlanka, Kamionka, Wólka Poznańska.

Odnajdujemy też na terenie gminy – przysiółki. W nich to mała grupa domów położona jest samotnie. Jeżeli budynki nie są ustawione wzdłuż jednej uliczki lub dokoła placu, taki typ nazywamy przysiółkiem bezkształtnym. Przysiółki m.in. reprezentują: Pustki, Chrusty.

Do rzadko spotykanych typów należy wieś – samotnicza. Wieś taka posiada zabudowę bardzo rozluźnioną, usytuowaną w większej odległości od drogi. Typowymi wsiami w tej grupie, m.in. są: Nowe Kobiałki i Nowa Prawda.

Sieć dróg lądowych w owym czasie można podzielić na dwie kategorie: gościńce i drogi lokalne. Drogi lokalne służyły komunikacji w obrębie każdej miejscowości a dalej stanowiły połączenie z młynem i sąsiednimi wsiami, z kościołem, z najbliższą miejscowością. Drogi te bywały ogólnie dostępne, ale też mogły być przez właścicieli dóbr, przez które przechodziły zamykane dla obcych. Na gościńcach, czyli drogach publicznych dostępnych dla wszystkich, odbywał się ruch o szerszym zasięgu. Łączyły one między sobą ośrodki handlu i administracji, a więc miasta będące miejscami targów i jarmarków, ośrodkami większych dóbr, stolicami województw, ziem, powiatów, siedzibami biskupstw i archidiakonatów.

Przebieg dróg wszelkiego rodzaju charakteryzuje długotrwała niezmienność, ze względu na fakt, iż sieć osadnicza zmieniała się bardzo powoli. W rezultacie można przyjąć, że stan dróg z XVI wieku, w ogromnej mierze odpowiada stanowi z XVIII czy XIX stulecia. Pewne zmiany wprowadzone zostały w sieci dróg publicznych w związku z rozwojem poczty w XVIII i XIX wieku. Wyodrębniono wtedy osobną kategorię dróg pocztowych, a gdzieś tam zaczęto także prostować niektóre odcinki gościńców.

Najstarszym ważnym szlakiem z terenu obecnej gminy Stoczek Łukowski jest trakt z Łukowa do Czerska, który wiódł przez takie miejscowości omawianej gminy, jak: Kienkówka, Prawda, do Stoczka i stąd do Róży i dalej do Łukowa. Pierwsza wzmianka historyczna z 1421 roku dotycząca Stoczka, odnosi się właśnie do tego szlaku. Podaje, że podróżujący traktem z Łukowa do Czerska znajdowali postój w zajeździe "Stoczek" oddalonym o dzień drogi do Łukowa. Zajazd stał na stoku wzgórza opadającego ku Świdrowi, nad leśnym strumykiem, który miejscowa ludność nazywała Stoczkiem.

Wielkie znaczenie posiadał od XVI wieku drugi szlak jaki przebiegał przez teren gminy, mianowicie z Warszawy do Łukowa. Zaliczany on był do głównych dróg na Mazowszu. Ważnym traktem zaliczanym do szlaków drugiej klasy na Mazowszu, była droga z Garwolina do Stoczka, wiodąca m. in. przez takie miejscowości, jak Głusków, Wilchtę, Borowie, Kienkówkę. Oddziaływanie tych dróg na rozwój osadnictwa na tym terenie, było znaczące o czym świadczą bardzo wczesne erekcje parafii i lokacje miast, wspomniane wyżej.

Odcinek średniowiecznego traktu ze Stoczka Łukowskiego do Łukowa przez Różę, stracił swe znaczenie w XIX wieku, na rzecz drogi wiodącej przez Tuchowicz, która z powodzeniem funkcjonowała jeszcze w XX wieku. Inaczej przebiegała do drugiej połowy XIX wieku najbardziej uczęszczana droga do Siedlec, mianowicie przechodziła przez takie miejscowości, jak: Zaskwira, Rosy, Olszyc, Domanice, Przywory i dalej do Siedlec.

Jak wynika, na przestrzeni dziejów nastąpiły pewne zmiany co do przebiegu historycznych traktów, które miały miejsce przede wszystkim w 2 połowie XIX wieku. Obecnie wiele odcinków starych dróg zanikło lub zachowało się w szczątkowym stanie. Winny one być uwzględniane przy wytyczaniu szlaków turystycznych, np.: ze Stoczka Łukowskiego w kierunku Siedlec przez Zabiele, Wólkę Różańską, Rosy, Olszyc, Domanice; ze Stoczka Łukowskiego do Łukowa przez Różę Starą, Różę Podgórną, Żdźary.

6.3. Architektura i budownictwo

a) obiekty murowane

Wśród figurujących w gminnej ewidencji zabytków obiektów murowanych, należy w pierwszej kolejności wymienić obiekty sakralne, tj. kostnicę w zespole kościoła parafialnego w Jedlance, kapliczkę przydrożną w Starej Prawdzie, kapliczkę przydrożną w Starych Kobiałkach, przy siedlisku nr 28. Dla wyjaśnienia, w tej części opracowania zajęto się kapliczkami kubaturowymi, posiadającymi małe wnętrze, do którego można wejść, czyli zaliczanymi do zabytków nieruchomości.

Kostnica w Jedlance usytuowana jest w południowo-wschodnim narożniku ogrodzenia przykościelnego. Została wzniesiona w latach trzydziestych XX wieku, po utworzeniu parafii w 1928 roku. Pierwszym kościołem parafialnym był drewniany kościół z roku 1774 przeniesiony w 1919 r., ze Stoczka Łukowskiego do Jedlanki. Na jego miejscu wybudowano nowy kościół murowany w latach 1976-1978.

Kostnica została wymurowana z cegły i obustronnie tynkowana. Założona na planie prostokąta, jednownętrzowa (nie licząc późniejszego wiatrolapu od strony południowo-zachodniej). Wieżba dachowa drewniana, konstrukcji krokwiowej. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana. Bryła kostnicy parterowa, korpus główny prostopadłościenny, nakryty dachem dwuspadowym o połaciach z blachy, (późniejsza przybudówka kryta dachem pulpitowym).

Elewacje otynkowane z niskim cokolikiem w przyziemiu, rozczłonkowane lizenami. Nasadę korpusu obiega poniżej połaci dachu, wydatny gzyms podokapowy, przechodzący w gzyms kordonowy na ścianach szczytowych. Elewację frontową stanowi ściana szczytowa od strony północno-zachodniej. W ścianie tej, dawny otwór drzwiowy przebudowano na okienny, prostokątny zakończony odcinkowo z oknem trójskrzydłowym, dziewięciopółowym, nad którym daszek okapowy. Po bokach flankują ścianę dwie pary lizen. Szczyt trójkątny z prostokątnym oknem na osi i dwoma parami lizen po bokach, stanowiącymi przedłużenie lizen parteru. W elewacji bocznej otwory okienne prostokątne, zakończone u góry półkoliście opaskami z kłincami, a u dołu prostymi gzymsami podokiennymi.

Do wyjątkowych obiektów o kubaturowej formie należy kapliczka przydrożna w Starej Prawdzie, wyróżniająca się dużym programem architektonicznym i niepospolicie zaprojektowaną elewacją frontową. Zbudowana na planie prostokąta, murowana i otynkowana, zwrócona frontem do drogi przez wieś. Szczególnie interesująco została zrealizowana fasada kapliczki. W dolnej części zastosowano drzwi dwuskrzydłowe, umieszczone w prostokątnym otworze zakończonym odcinkowo. W części górnej wieńczą fasadę trzy wieżyczki, w tym dwie boczne wychodzące poza lico korpusu. Na kalenicy daszku wieżyczki środkowej osadzono krzyż na kulistej podstawie.

Neogotyckie cechy posiada kapliczka przydrożna w Starych Kobiałkach przy posesji nr 28. Murowana z cegły, obustronnie tynkowana. Wzniesiona na planie prostokąta, trójbocznie zamknięta. Zwrócona frontem do drogi Stoczek Łukowski - Łuków. W elewacji frontowej drzwi wejściowe jednoskrzydłowe, prostokątne zakończone ostrołukowo. Nad drzwiami trójkątny szczyt obramowany profilowanym gzymsem. W elewacjach bocznych po jednym oknie prostokątnym zakończonym ostrołukowo, u nasady profilowany gzyms podokapowy. Nakryta dachem dwuspadowym, częściowo namiotowym nad trójbocznym zamknięciem. Na kalenicy od frontu zamocowany kuty z żelaza, dekoracyjnie opracowany, ażurowy krzyż.

Murowane budynki użyteczności publicznej, reprezentuje Szkoła Podstawowa w Kamionce. Posiada indywidualnie opracowaną bryłę. Usytuowana przy drodze Kamionka - Guzówka, po jej północnej stronie, w odległości ok. 50 m. Zwrócona frontem do drogi, tj. w kierunku południowo-wschodnim. Murowana z cegły, obustronnie tynkowana. Parterowa, założona na planie wydłużonego prostokąta z wyższymi ryzalitami od strony północno-wschodniej, w których pomieszczenia na piętrze. Ściany gładkie na cokoliku, nasadę obiega gzyms podokapowy przechodzący w gzyms kordonowy w częściach ryzalitowych. Okna

prostokątne, czteropolowe, drzwi wejściowe prostokątne zakończone półkolistym nadświetlem. W ryzalitach okna tego samego kształtu, znacznie mniejsze. Nad częścią parterową dach trójspadowy, nad ryzalitami dwuspadowe. Płaszczyzny połączy dachowych nad częścią parterową, rozbite okulusami powiekowymi, nawiązującymi do staropolskich form budownictwa dworskowego.

W tej grupie zabytków o funkcji mieszkalnej, wyróżnia się dwór w Nowej Prawdzie posiadający klasyczną formę siedziby ziemiańskiej. Usytuowany w odległości około 200 m. na południe od drogi Stoczek Łukowski - Garwolin oraz pomiędzy drogami do Mizar i Jagodnego. Położony na terenie płaskim, nieco podmokłym od strony północnej. Dwór został wymurowany z cegły palonej, obustronnie tynkowany. Założony na planie wydłużonego prostokąta z gankami na osi krótkiej, od strony frontowej i ogrodowej. Układ wnętrza dwutraktowy o amfiladowym rozmieszczeniu.

Dwór parterowy o bryle zwartej, prostopadłościenniej, z występującymi poza korpus gankami. Korpus nakryty dachem dwuspadowym, ganki nakryte dachami dwuspadowymi, poprzecznymi. Połączenie dachów pokryte blachą gładką, ocynkowaną.

Elewacje otynkowane, gładkie, z niskim cokołem w przyziemiu. W zwieńczeniu ścian korpusu gzyms podokapowy znacznie występujący z lica elewacji i przechodzący w elewacji bocznej w gzyms kordonowy. Otwory drzwiowe i okienne prostokątne bez gzymsów i opasek. Elewacja frontowa siedmioosiowa, na osi ganek kolumnowy o kolumnach pseudodoryckich, dźwigających trójkątny fronton ze ślepym okulusem pośrodku. Po bokach po trzy okna prostokątne, futrynowe, dwuskrzydłowe, dwudziestopolowe. Elewacja przeciwna opracowana analogicznie do frontowej. W elewacjach bocznych, szczytowych, po dwa okna oraz drzwi od strony północno-wschodniej, w górnych partiach szczytów okrągłe okulusy w ceglanych obramieniach.

W otoczeniu dworu resztki założenia ogrodowego. Od strony północnej znajduje się graniczny szpaler grabowy z nasadzeniami topoli i leszczyny. W odległości około 70 m. w kierunku północno-zachodnim wydłużony staw z półwyspem, zasilany niewielkim strumykiem okresowym. Nad ciekim tym rosną olsze czarne i wierzby w naturalnym rozmieszczeniu. Od dworu do stawu wiedzie aleja grabowa. Drugi staw z małą wysepką, znajduje się w odległości około 25 m od dworu w kierunku północno-wschodnim. Przy stawie tym od strony południowo-wschodniej rośnie szpaler grabowy. Od strony południowo-zachodniej znajdują się pozostałości sadu z kilkoma drzewami owocowymi. Wśród drzewostanu przy dworze, wyróżniają się okazałe kasztanowce, w tym dwa rosnące po obu stronach bramy wjazdowej, oraz dwa od strony południowo-wschodniej od dworu.

Podobnymi rozwiązaniami architektonicznymi zastosowanymi w dworze w Prawdzie Nowej, charakteryzuje się dworek w Rosach Nr 38. Usytuowany przy drodze lokalnej przez wieś, zwrócony do drogi szczytem a elewacją frontową w kierunku południowo-wschodnim. Murowany z cegły, obustronnie tynkowany. Wzniesiony na planie prostokąta z gankiem kolumnowym od frontu. Elewacje gładkie z oknami prostokątnymi, dwuskrzydłowymi. Ganek z dwoma parami zdwojonych kolumn w porządku pseudotoskańskim. Nad korpusem głównym i gankiem dachy dwuspadowe kryte blachą.

b) obiekty drewniane

Obiekty drewniane, stanowiły w przeszłości zdecydowaną większość w zabudowie terenu gminy Stoczek Łukowski a dziś już nielicznie przetrwały jego przykłady. Najstarsze obiekty pochodzą z drugiej połowy XIX wieku i zachowało się ich niewiele. Przeważająca większość budynków zainteresowania konserwatorskiego, datowana jest na lata 20-te i 30-te naszego stulecia.

W zabudowie zagród wiejskich na terenie gminy Stoczek Łukowski, typowe rozwiązanie sprowadza się do założenia składającego się z trzech podstawowych budynków: domu

mieszkalnego, budynku inwentarskiego i stodoły. W rozplanowaniu wiejskich siedlisk na terenie gminy, charakterystyczne jest oddzielne stawianie poszczególnych budynków w zagrodzie mającej plan prostokąta. Zwykle dom sytuowany jest szczytem lub frontem do drogi w odległości od kilku do kilkunastu metrów od drogi. Budynki gospodarcze lokalizowane są w ten sposób, że najbliżej domu wznoszone są spichrze i piwnice, następnie obory, chlewy i stajnie, a najdalej stodoły - zamykające siedlisko od strony przeciwnej w stosunku do drogi.

W obiektach wchodzących w skład siedliska, występuje głównie konstrukcja zrębowa. Podstawę konstrukcji podwalina łączona na obłap lub na zakładkę z zamkiem, posadowiona na kamieniach polnych lub ceglanej podmurówce. Od góry konstrukcję zrębu spinają oczepy związane na nakładkę z zamkiem oraz zacięte w oczepie belki stropowe ułożone w poprzek budynku. Więźba dachowa konstrukcji krokwiowo-jętkowej, krokwie zaczopowane w opasce, oczepie lub belkach stropowych. Do bardzo rzadkich przypadków należy stosowanie sistrzanu (podciągu) przechodzącego wzdłuż budynku i podpierającego belki stropowe pośrodku ich długości. Taki sistrzan z wyrytą datą „30 maj 1786 r.” zastosowano w domu nr 40 w Starych Kobiąłkach. Wydaje się jednak, że ten sistrzan ten został wtórnie użyty w budowie nowszego domu. W zdecydowanej większości budynków występuje zewnętrzny szalunek. Konstrukcja sumikowo-łątkowa do wznoszenia zrębu nie jest spotykana. Ten rodzaj konstrukcji stosowano do osadzania okien i drzwi, zwłaszcza w okresie międzywojennym, np. dom nr 2 w Borkach, dom nr 55 w Kisielku, domy nr nr 8 i 9 w Róży Podgórnej.

Na terenie gminy Stoczek Łukowski przeważają domy szerokofrontowe:

- dwutraktowe, których pomieszczenia tworzą dwa ciągi wewnątrz rozplanowanych równolegle do osi wzdłużnej budynku. Wnętrzami tymi zwykle są dwie lub trzy izby, komora, sień, np. dom nr 35 w Guzówce, dom nr 4 w Kapicach, dom nr 4 w Starych Kobiąłkach, dom nr 19 w Wiśniówce,
- półtoratraktowe, w których występuje jedna izba o szerokości równej szerokości budynku, z dwoma przyległymi do niej pomieszczeniami pełniącymi funkcję sieni i komory, np. dom nr 40 w Starych Kobiąłkach, dom nr 107 w Toczyskach, dom nr 93 w Starej Prawdzie.

Rozplanowanie wewnątrz domów drewnianych występujących na terenie gminy Stoczek Łukowski dzielimy zasadniczo na dwie grupy:

- z dośrodkowanym układem pomieszczeń, gdzie urządzenia ogniowo grzewcze są usytuowane w centrum budynku a poszczególne wnętrza rozmieszczone są wokół tych urządzeń, np.: dom nr 7 w Kapicach, domy nr nr 10 i 47 w Szyszkach, dom nr 21 w Wólce Różańskiej, dom nr 54 w Toczyskach, domy nr nr 14 i 24 w Zgórznicy,
- z osiowym układem pomieszczeń położonych po obu stronach budynku, np.: dom nr 35 w Guzówce, domy nr nr 28, 50 i 55 w Kisielku, dom nr 9 w Kienkówce, domy nr nr 8 i 9 w Róży Podgórnej, dom nr 86 w Starych Kobiąłkach, dom nr 47 w miejscowości Turzec, dom nr 17 w Zgórznicy.

Na terenie gminy Stoczek Łukowski, wśród zabudowy historycznej, występują trzy typy dachów:

- dwuspadowe, np.: dom nr 39 w Aleksandrówce, dom nr 47 w Jedlance, dom nr 33 w Kisielsku, dom nr 32 w Nowym Jamielniku, dom nr 4 w Starych Kobiąłkach, dom nr 54 w Toczyskach, domy nr nr 17 i 24 w Zgórznicy,
- czterospadowe, np.: dom nr 93 w Starej Prawdzie, stodoła nr 19 w Rosach.
- przyczółkowe, np.: dom nr 40 w Starych Kobiąłkach. W tym miejscu należy stwierdzić, że dom nr 40 w Starych Kobiąłkach, o bardzo interesującej bryle i rozwiązaniach konstrukcyjnych, zachował swój pierwotny, oryginalny wygląd. Postuluje się przeniesienie tego domu do skansenu budownictwa drewnianego.

Z uwagi na ciekawe i rzadko spotykane urządzenia grzewcze zastosowane w obiektach mieszkalnych, należy wymienić dom nr 38 w Aleksandrówce z piecem lepionym gliną i zapiekiem do spania oraz dom nr 17 w Januszówce i dom nr 24 w Zgórznicy, z kominami arkadowymi.

Od 2 poł. XIX wieku, do lat 40-XX wieku obserwujemy częste stosowanie geometrycznych motywów zdobniczych, umieszczanych głównie na szczytach domów, listwach podokapowych, gankach, na drzwiach i okiennicach oraz nad oknami. Ten rodzaj budownictwa reprezentują przede wszystkim: domy nr nr 25 i 35 w Guzówce, dom nr 19 w Januszówce, domy nr nr 6 i 7 w Kapicach, domy nr nr 50 i 55 w Kisielku, dom nr 91 w Kienkówce, domy nr nr 8 i 9 w Róży Podgórznej, dom nr 86 w Starych Kobiałkach, dom Nr 10 w Szyszkach, dom Nr 19 w Wiśniówce, dom nr 46 w Woli Kisielskiej.

Wśród lokalizowanych w zagrodzie budynków magazynowo - składowych spotykamy spichrze różniące się rozmiarami i formą architektoniczną. Najliczniejszą grupę stanowią spichrze jednokomorowe. Spichrze wielokomorowe należą do rzadkości. Spichrze jednokomorowe sytuowane zwykle między budynkiem mieszkalnym a inwentarskimi, są budynkami wolnostojącymi typu podłogowego, wąskofrontowe i często z pełnym podcieniem słupowym nad wejściem. Podwalina osadzona na kamieniach polnych około 30 cm nad powierzchnię terenu, co zapewnia przewiew od spodu podłogi.

Stodoły występujące na terenie gminy Stoczek Łukowski, nie różnią się zasadniczo od tej grupy budowli występujących w innych regionach. Program budowy stodoł jest odbiciem kierunków i rozmiarów produkcji w gospodarstwie rolnym. Różne rodzaje zbóż i pasz słomianych przechowywane w stodole, wymagały podziału jej wnętrza na kilka ogrodzonych od siebie sąsieków, klepisk i komórek. Stodoła z jednym klepiskiem i dwoma sąsiekami jest najczęściej spotykanym typem, szczególnie w gospodarstwach niewielkich. Interesującym przykładem tego typu obiektu jest oryginalna, zrębowa stodoła z wrotami na biegunach i czterospadowym dachem krytym strzechą, w zagrodzie nr 19 w Rosach.

W zagrodach występują liczne budynki inwentarskie, jak: obory, chlewy, stajnie. Wielkość budynków inwentarskich uzależniona była od wielkości i zamożności gospodarstwa. Budynki te wznoszone na rzucie prostokąta, szerokofrontowe o wieńcowej konstrukcji ścian.

6.4. Zabytki techniki

Wśród zabytków techniki zlokalizowanych na terenach, gdzie stykały się granice Mazowsza, Podlasia i Małopolski, najliczniej występowały obiekty służące do mielenia zboża na chleb i paszę. Szczególnie nas interesujące młyny wodne, obok wiatraków i żaren, przez wiele stuleci pełniły swe podstawowe zadania dostarczając, mąkę, kaszę, otręby itp. Rozpowszechnione od XII wieku młyny, stały się trwałym elementem polskiego krajobrazu. W XIX i początkach XX wieku wiele z nich uległo modernizacji; tradycyjne koła wodne zastąpiono bardziej wydajnymi turbinami; inne zaś wypełniwszy swe wielowiekowe zadania ulegają nieodwracalnemu procesowi niszczenia.

Na terenie gminy Stoczek Łukowski zachował się do dnia dzisiejszego młyn wodny, przerobione później na elektryczne, mianowicie w Wólce Poznańskiej.

Młyn w Wólce Poznańskiej jest jednym z największych i najcenniejszych obiektów w tej grupie, w skali regionu. W miejscu gdzie stoi obecny młyn istniał już młyn w XVI wieku, a zagrodę młynarską różnie zwano na przestrzeni wieków: Okin, Okuń, Okoń. Obecny młyn wybudowano w 2 poł. XIX w. Pierwotnie młyn napędzany był kołem wodnym nadsiębiernym, a następnie koło wodne wymieniono na koło wodne na turbinę Francisa. We młynie mielono zboże na wszystkie rodzaje mąki, kaszę jęczmienną i jaglaną oraz ospę.

Młyn usytuowany jest na północnym krańcu miejscowości nad rzeką Świder. Przed młynem od strony południowej znajduje się grobla będąca jednocześnie drogą dojazdową. Groblę przerywają dwa upusty: młyński i tzw. awaryjny, od strony południowo-zachodniej. Młyn

zwrócony jest frontem do grobli. Budynek składa się z kilku wydzielonych funkcjonalnie obiektów, połączonych ze sobą. Budynek główny wzniesiony jest z drewna z zastosowaniem konstrukcji zrębowej oraz sumikowo-łatkowej przy przedłużaniu bali ściany szczytowej oraz tylnej. Osadzony na drewnianych palach oraz betonowych filarach i ścianach, na których krzyżowy ruszt z podwalin. Stropy drewniane, belkowe, nagie z deskowymi białymi podłogami, podparte podciągami. Więźba dachowa drewniana krokwiowo-jętkowa. Wzniesiony na planie prostokąta, do którego przylega murowana dobudówka od strony zachodniej oraz drewniana komora turbiny od strony wschodniej. Bryła dwukondygnacyjna nakryta dachem dwuspadowym z dachową wystawką w części północno-zachodniej. Część górna konstrukcji słupowo-ramowej oszalowana deskami w układzie pionowym. Wystawka dachowa konstrukcji słupowo-ramowej oszalowana pionowo przybijanymi deskami. Napęd oparty na turbinie wodnej. Z turbiny przełożeniem na koło pasowe. Z koła parcianymi pasami na pędnię główną. Pędnię górną zlokalizowano w poddaszu budynku. Cały układ wspomagany jest silnikiem elektrycznym, który umieszczono w murowanej dobudówce.

Proces technologiczny i uwarunkowane nim wyposażenie maszynowe posiadają cechy tradycyjne. W parterze przed pędnią główną stoją dwa młowniki, popularnie zwane walcami produkcji niemieckiej. Obok nich stoją kosze zasypowe oraz funkcjonują elewatory. Na piętrze, nad walcami tzw. zasieki. Przy ścianie szczytowej Mars i skrzynie zasypowe. W narożnikach skrzynie do mieszania mąki. Wyżej trzy odsiewacze płaskie. Wszystkie te urządzenia łączą elewatory, "szeneki", rury spustowe. Proces technologiczny przebiega następująco: zboże do skrzyni zasypowej w parterze, elewatorami na górę do czyszczenia na "Trygier", potem spada poprzez magnes na obłuskiwacz Mars. Zboże po oczyszczeniu na marsie spada do podnośnika pojedynczego, który wynosi go na odsiewacze, cylinder i śrudcylinder, na których oczyszcza się z łuski, która wcześniej nie została oddzielona. Z odsiewacza zboże to nadaje się do przemiału, spada do jednego ze zbiorników tzw. "zasieków". Z nich spada na walce. Spod walców podnośnikiem pojedynczym dostarczane jest na odsiewacz na którym odsiana jest z tego młewa mąka. Śruta tj. złot z odsiewacza spada do kolejnego działu zbiornika. Mąka transportowana jest do skrzyni zw. mieszalnikami, z mieszalni spada do skrzyni która w parterze. Po przepuszczeniu przez walce pewnej ilości zboża przystępuje się do wymiału śrutu, który przebywa taką samą drogę jak uprzednio omówione zboże, z tym, że złoty z odsiewacza kieruje się do pustego działu zbiornika. Kolejne odsiewanie odbywa się na odsiewaczu, otrzymujemy mąkę "pośledniejszą". Otręby kierowane są wprost z odsiewaczu do walców.

Ze względu na znaczne walory historyczne, duży program budowlany, bogate wyposażenie w oryginalne urządzenia a także zainteresowanie właścicieli utrzymaniem zabytkowego młyna, proponuje się aby opiekę nad nim przejęło Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie. Szlaki turystyczne przebiegające w okolicy, winny być skierowane na groblę przy tym młynie.

6.5. Cmentarze

Do zabytkowych nekropoli z terenu gminy Stoczek Łukowski, zalicza się cmentarz parafialny w Jedlance. Położony jest na zachodnim krańcu miejscowości pośród pól uprawnych, na terenie płaskim, nieznacznie wznoszącym się w kierunku północnym. Usytuowany w odległości około 800 m. od kościoła parafialnego, przy północnej stronie drogi Łuków - Stoczek Łukowski.

Cmentarz został założony w czasie erekcji parafii pod wezwaniem Chrystusa Króla w 1928 r. W archiwum parafii przechowywane są księgi metrykalne, prowadzone od 1928 r. Najstarsze zachowane nagrobki na cmentarzu pochodzą z 1928 r. Cmentarz powiększono w kierunku zachodnim i północnym.

Cmentarz posiada kształt czworoboku, zbliżony do prostokąta z dłuższymi bokami na kierunku wschód - zachód. Dłuższym bokiem od strony południowej, stanowiącym front cmentarza, zwrócony jest do drogi Łuków - Stoczek Łukowski, ale nie równolegle lecz pod niewielkim kątem. Zasadniczym elementem kompozycji cmentarza jest aleja główna przebiegająca na osi północ - południe od głównej bramy w ogrodzeniu frontowym do bramy

tylnej. Aleję główną przecinają pod kątem prostym dwie aleje boczne, z których pierwsza przebiega przy ogrodzeniu frontowym, a druga pośrodku nekropoli. Aleja główna obsadzona jest po obu stronach, regularnie występującymi brzoza brodawkowatymi.

Kwatery posiadają czytelny układ, jedna z nich w części północno - wschodniej, przeznaczona jest na pochówki dzieci. Mogiły sytuowane są regularnie. Prawie wszystkie nagrobki po wschodniej stronie od alei głównej, sytuowane są jednorzędowo i zwrócone są frontem w kierunku południowym tj. do drogi, wyjątek stanowi tu jeden rząd nagrobków graniczący z kwaterą dzieci, zwrócony frontem w kierunku północnym. Nagrobki po zachodniej stronie alei głównej sytuowane są dwurzędowo i zwrócone są frontami w kierunku wschodnim i zachodnim.

Wielką wartością historyczną wyróżnia się mogiła żołnierzy polskich poległych w czasie drugiej wojny światowej. Położona jest w południowo - wschodniej części cmentarza, przy alejce bocznej przebiegającej przy ogrodzeniu od frontu. Przy alei głównej, po zachodniej stronie zlokalizowana jest współczesna kaplica grobowa. Murowana z cegły, otynkowana, nakryta dachem brogowym z blachy. Na ścianie frontowej (wschodniej) umieszczono dwie tablice inskrypcyjne z czarnego marmuru, poświęcone zmarłym proboszczom tutejszej parafii. Na jednej tablicy inskrypcja brzmi: "Ś.P/ KS.WACŁAW LESZKIEWICZ/ ZAŁOŻYCIEL I 1-SZY PASTERZ/ PAR. JEDLANKA/ ŻYŁ LAT 71 ZM. 24-VI-1972 R.", na drugiej: "KS. DR TADEUSZ POŁOŃSKI/ UR. 18-XII-1908 ZM. 11-VII-1981 R./ PROSI O ZDROWAŚ MARYJO."

Najliczniej na cmentarzu występują nagrobki powojenne o prostych formach geometrycznych, wykonane z lastryka i betonu. Znajdują się również w mniejszych ilościach nagrobki wykonane z szarego piaskowca, granitu, kutego żelaza, odlewanego żeliwa oraz rzadko już spotykane drewniane krzyże. Do najstarszych i cenniejszych nagrobków należą:

- ozdobny, kuty z żelaza krzyż o ażurowych formach, osadzony w cokole z czerwonego granitu, na którym wyryta inskrypcja: "Ś.P./ ULYJANA/ KAPIŃSKA/ ŻYŁA 75 LAT/ ZM. D. 12/ PAZD. 1928 R."

- krzyż z czerwonego granitu, osadzony na trójstopniowej podstawie z takiego samego granitu, z wyrytą inskrypcją: "Ś.P./ EWA PISKORZ/ ŻYŁA LAT 69/ ZM. D. 23 SIERPNIA/ 1929 R."

Roślinność na cmentarzu jest mało zróżnicowana i poza nasadzeniami alei głównej, nie tworzy określonej kompozycji. Wśród drzewostanu licznie występują: brzozy brodawkowate oraz sosny pospolite. Cmentarz parafialny z elementami o wartościach historycznych, porośnięty wysokimi drzewami, stanowi enklawę zieleni wysokiej będącą znaczącym elementem w krajobrazie miejscowości.

6.6. Miejsca pamięci poza cmentarzami

14 lutego 1831 roku w okolicy Stoczek w obrębie dzisiejszej wsi Zgórznica została stoczona bitwa przez grupę wojsk gen. Dwernickiego (17 szwadronów jazdy, 4 bataliony piechoty, 6 dział) z dywizją kawalerii rosyjskiej gen. Geismara, dysponującą 24 działami. Bitwa rozegrała się na pagórkowatym terenie na pn. i pn.-wsch. od Stoczek. Część sił rosyjskich, pod dowództwem gen. Paszkowa, zajęła stanowiska przy drodze z Seroczyna przez Kołodziej do Stoczek, w rejonie młyna Kulak. Ich zadaniem było wykonanie natarcia czołowego na Polaków, podczas gdy sam Geismar, znajdujący się w rejonie wsi Toczyska (na pn. wsch. od Stoczek), zamierzał uderzyć na boczne skrzydło wojsk polskich. Dwernicki, powiadomiony przez okolicznych chłopów o rozlokowaniu sił nieprzyjaciela, skierował przeciwko Paszkowowi szwadrony majora Russjana, sam zaś z resztą sił polskich zajął stanowisko w rejonie wsi Zgórznica, naprzeciwko oddziałów Geismara. Bitwa rozpoczęła się od wymiany strzałów artylerii, po czym na lewym skrzydle ruszyły do szarży polskie szwadrony mjr. Russjana. Przeciwnatarcie oddziałów Paszkowa okazało się nieskuteczne; nieprzyjaciel

straciwszy armaty zaczął uciekać w kierunku Kołodziaża, wywołując zamęt reszty swoich sił stojących z tyłu, na wąskiej grobli. Przyspieszyło to jego zupełną klęskę na tym skrzydle.

Geismar widział to, ale nie mógł Paszkowowi pospieszyć z pomocą, rozpoczął tylko żywszy ogień artylerii, po czym zaczął cofać się. Wówczas Dwernicki rzucił część polskich szwadronów do szarży na czoło kolumny nieprzyjaciela, a sam z resztą oddziałów wykonał uderzenie na jego lewy bok. Również i tu przeciwnatarcie wojsk carskich okazało się bezskuteczne; wkrótce poszły one w rozsypkę. Bitwa zakończyła się zwycięstwem wojsk polskich.

Ogólny bilans tej bitwy to zdobycie 11 dział z zaprzęgiem i amunicją, 230 jeńców i ponad 400 zabitych Rosjan. Polacy zwycięstwo okupili stratą 46 żołnierzy zabitych, 59 rannych, w tym 5 oficerów. Operacyjnie wygrana bitwa pod Stoczkiem, nie miała większego znaczenia. Natomiast odniesione zwycięstwo miało bardzo duże znaczenie moralne. Była to pierwsza wygrana bitwa w tej wojnie.

W setną rocznicę bitwy wzniesiono pomnik, usytuowany na polu bitewnym, przy drodze Stoczek Łukowski - Siedlce, po jej północno-wschodniej stronie. Pomnik został wykonany z łupanych kamieni polnych przez miejscowych murarzy i kamieniarzy. Orła z betonu, którego rzeźba wieńczy kamienny cokół z tablicą inskrypcyjną, zaprojektowała Jadwiga Piskorz-Gerunowa, nauczycielka pochodząca ze Stoczka. Już od prawie siedemdziesięciu lat przy pomniku odbywają się uroczystości i manifestacje patriotyczne z udziałem najwyższych władz państwowych. Pomnik jest niezwykle cenny i ważny nie tylko dla miejscowej społeczności, ale dla wszystkich Polaków.

W pobliżu pomnika, tj. przy drodze ze Stoczka Łukowskiego do Siedlec, znajduje się pamiątkowy krzyż, który wzniosło społeczeństwo w 1918 roku, w hołdzie żołnierzom Polskiej Organizacji Wojskowej. Wspomnienia dotyczące postawienia tego pomnika-krzyża oraz historyczne zdjęcia z uroczystości przy tym krzyżu, umieszczono w gablocie informacyjnej ustawionej obok pomnika-krzyża.

6.7. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne

Wznoszenie kapliczek, figur i krzyży przy drogach lub w przydomowych ogródkach jest zwyczajem bardzo starym i szeroko praktykowanym. Na terenie gminy Stoczek Łukowski spotykamy różnorodne obiekty w tej grupie zabytków. Kapliczki kubaturowe, czyli takie, które posiadają małe wnętrza mieszczące kilka osób, zostały omówione w rozdziale Architektura i Budownictwo, niniejszy punkt traktuje o obiektach z tzw. działu zabytków ruchomych, tj. takich kapliczkach, które nie mają wnętrza dostępnego dla ludzi.

Jednym z okazalszych obiektów jest figura Chrystusa Gorejące Serce, usytuowana na osi kościoła parafialnego w Jedlance. Na dwustopniowym ceglany cokole ustawiona została figura Chrystusa przedstawionego w pozycji stojącej, z wyciągniętymi przed siebie rękoma, ubranego w czerwony płaszcz i białą suknię z sercem gorejącym na piersiach. W górnej części cokołu metalowa tablica inskrypcyjna z nadłanym napisem: "NAJSŁODSZEMU SERCU JEZUSOWEMU/ W HOŁDZIE I W DOWÓD NAJGŁĘBSZEJ/ WDZIĘCZNOŚCI ZA BŁOGOSŁAWIEŃSTWO/ W PRACY OD 1928 - 1938 r. ZA STARANIEM/ KSIĘDZA WACŁAWA LESZKIEWICZA/ PIERWSZEGO PROBOSZCZA PARAFII JEDLANKA/ TEN POMNIK WZNOSZĄ/ PARAFIANIE JEDLAŃSCY/ NAJŚWIĘTSZE SERCE JEZUSA/ RACZ NAM ZAWSZE BŁOGOSŁAWIĆ".

Licznie na terenie gminy występują kapliczki w postaci słupów na rzucie kwadratu lub prostokąta, z małą wnęką w której umieszcza się rzeźbę lub obraz z przedstawieniem postaci boskiej lub świętego. Kapliczki te często zdobione są szczycikami, gzymsami, płycinami o różnych formach i nakrywane daszkami lub tylko wieńczone wykutymi z metalu krzyżami. Tego typu kapliczki spotykamy w takich miejscowościach, jak: Borki, Mizary.

Zdecydowanie najczęściej spotyka się krzyże przydrożne. Wśród nich wyróżnia się monumentalny, granitowy krzyż ustawiony w środku wsi Jagodne. W przyziemiu dwustopniowy cokół na planie kwadratu z ciosów granitowych, na nim podstawa w postaci stylizowanego pnia drzewa z wyodrębnioną tablicą inskrypcyjną. W zwieńczeniu krzyż stylizujący pień drzewa z metalową figurą ukrzyżowanego Chrystusa. Na tablicy inskrypcyjnej wyryto napis: "24.VI.1939r. BOŻE/ BŁOGOSŁAW W/ PRACY ROLNIKOM/ FUNDATORZY/ KOLONII I WSI/ JAGODNE".

Krzyże na terenie gminy Stoczek Łukowski posiadają różne formy i przy wznoszeniu ich stosowano różne materiały, jak np.: krzyż w Jamielnem, z podstawą z łupanych kamieni polnych i częścią górną z betonu; w Jedlance z potężną podstawą w kształcie słupa z kamieni polnych i osadzonym na nim metalowym krzyżem; w Wiśniówce z oryginalną formą wysmukłego, betonowego obelisku, zwieńczonego krzyżem wykutym z metalu.

Stosunkowo dużo zachowało się na tym terenie zabytkowych krzyży drewnianych. Są one wykonane z różnych gatunków drzew, często z dębu jako materiału najtrwalszego. Oprócz tych prostych, gładkich, licznie spotykamy dekoracyjnie opracowane. Wiele krzyży posiada poszerzoną belkę pionową w części dolnej, tworząc w ten sposób formę wyodrębnionego cokołu, np.: krzyż w Mizarach, Rosach, Toczyskach, Woli Kisielskiej. Ramiona krzyży często dekorowane są stożkowatymi zakończeniami w kształcie daszków z małymi okapami oraz dodatkowo kulami.

Na terenie gminy występuje charakterystyczny, regionalny typ krzyża łukowskiego, nazwany tak ze względu, iż występuje na terenie powiatu łukowskiego a zwłaszcza w jego północno-zachodniej części. Krzyże te zostały omówione w opracowaniu Janiny Petery "Drewniane krzyże przydrożne na Lubelszczyźnie" przechowywanym w Regionalnym Ośrodku Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie. W krzyżach typu łukowskiego znamienne jest umieszczanie na skrzyżowaniu ramion, form w kształcie litery "C" lub stylizowanych serc, z których wybiegają wiązki potrójnych promieni. Typ łukowski reprezentują krzyże z miejscowości: Aleksandrówka przy posesji nr 8 i nr 32, Stary Jamielnik przy drodze do Róży, Wiśniówka na posesji nr 35.

Do wielkiej rzadkości należą dziś krzyże epidemiczne, popularnie zwane „Karawakami”. Stawiano je podczas panowania różnych epidemii, aby ochronić mieszkańców od zarazy. Charakterystyczną cechą tych krzyży są podwójne ramiona, niższe – dłuższe i wyższe – krótsze. Przykładem tego typu obiektu, jest krzyż ustawiony 12 czerwca 1936 roku, przy ul. Partyzantów na posesji Mariana Gryczona.

Kapliczki, figury i krzyże przydrożne z reguły ogradzane dekoracyjnymi płótkami oraz obsadzone roślinnością średnią i wysoką, stanowią ważny element w krajobrazie kulturowym gminy.

6. 8. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

1. Dwór nr 60 w Nowej Prawdzie, mur., 1827 r., nr rej. zab. A-281, z dn. 29.08.1980 r.

6. 9. Wykaz obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków

Aleksandrówka

1. Dom nr 39, drewn., l. 40-XX w.
2. Dom nr 39, drewn., l. 40-XX w.
3. Dom nr 39, drewn., l. 40-XX w.
4. Krzyż przydrożny naprzeciw posesji nr 8, drewn., 1914 r.
5. Krzyż przydrożny na posesji nr 10, drewn., 1 poł. XX w.
6. Krzyż przydrożny na posesji nr 32, drewn., 1912 r.

Borki

- 7. Dom Nr 2, drewn., 1947 r.
- 8. Dom Nr 12, drewn., 1 poł. XX w.
- 9. Dom Nr 87, drewn., l. 20 - XX w.
- 10. Kapliczka przydrożna, mur., 1 poł. XX w.

Celej

- 11. Dom nr 5, drewn., 1913 r.

Chrusty

- 12. Krzyż przydrożny, drewn., 1 poł. XX w.

Guzówka

- 13. Dom nr 25, drewn., pocz. XX w.
- 14. Dom Nr 35, drewn., XIX/XX w.

Jagodne

- 15. Krzyż, granit, 1939 r.

Jamielne

- 16. Dom nr 30, drewn., pocz. XX w.
- 17. Dom nr 86, drewn., 1935 r.
- 18. Dom nr 110, drewn., l. 30-XX w.
- 19. Dom nr 113, drewn., XIX w.
- 20. Krzyż na posesji nr 110, drewn., 1916 r.
- 21. Krzyż mur., 1945 r.

Jamielnik Kolonia

- 22. Krzyż przydrożny, 1 poł. XX w.

Januszówka

- 23. Dom nr 17, drewn., pocz. XX w.
- 24. Dom Nr 19, drewn., 1920 r.
- 25. Dom Nr 23, drewn., 1912 r.

Jedlanka

- 26. Cmentarz parafialny w Jedlance, 1928 r.
- 27. Kostnica, mur., l. 30-XX w.
- 28. Plebania, drewn., l. 30-XX w.
- 29. Dom przy ul. Partyzantów nr 18, drewn., 1906 r.
- 30. Dom nr 23, drewn., 1 poł. XX w.
- 31. Dom nr 33, drewn., 1934 r.
- 32. Dom nr 47, drewn., k. XIX w.
- 33. Kuźnia na posesji nr 47, drewn., k. XIX w.
- 34. Figura Chrystusa, mur., kamień, 1938 r.
- 35. Krzyż przydrożny naprzeciw posesji nr 10, drewn., 1864 r.
- 36. Krzyż przydrożny na posesji nr 13, drewn., 1 poł. XX w.
- 37. Krzyż przydrożny przy ul. Partyzantów, drewn., 1914 r.
- 38. Krzyż przydrożny – „Karawaka” przy ul. Partyzantów, drewn., 1936 r.
- 39. Krzyż przydrożny na pocz. wsi, drewn., pocz. XX w.

Kamionka

- 40. D. Szkoła Powszechna, mur., l. 30-XX w.
- 41. Dom nr 28, drewn., pocz. XX w.

Kapice

- 42. Dom nr 4, drewn., pocz. XX w.
- 43. Dom nr 6, drewn., 1940 r.
- 44. Dom nr 7, drewn., pocz. XX w.

Kienkówka

45. Dom nr 91, drewn., 1913 r.

Kisielsk

46. Dom nr 28, drewn., 1920 r.

47. Dom nr 33, drewn., pocz. XX w.

48. Dom nr 50, drewn., pocz. XX w.

49. Dom nr 55, drewn., l. 30-XX w.

Mizary

50. Kapliczka w środku wsi, mur., pocz. XX w.

51. Kapliczka na skraju wsi, mur., pocz. XX w.

52. Krzyż przydrożny naprzeciwko posesji nr 117, drewn., pocz. XX w.

Nowy Jamielnik

53. Dom nr 5, drewn., 1 poł. XX w.

54. Dom nr 13, 1 poł. XX w.

55. Dom nr 32, drewn., pocz. XX w.

Nowa Prawda

56. Krzyż przydrożny, drewn., pocz. XX w.

57. Dom nr 28, drewn., pocz. XX w.

Rosy

58. Dworek, mur., 1936 r.

59. Dom nr 57, drewn., 1958 r.

60. Stodoła na posesji nr 19, drewn., pocz. XX w.

61. Kuźnia na posesji nr 17, drewn., pocz. XX w.

62. Krzyż przydrożny, drewn., przy drodze do Olszycy, pocz. XX w.

63. Krzyż przydrożny, 1948 r.

Róża Podgórna

64. Dom nr 8, drewn., 1927 r.

65. Dom nr 9, l. 30-XX w.

Stara Prawda

66. Dom nr 66, drewn., 1 poł. XX w.

67. Dom nr 89, drewn., pocz. XX w.

68. Dom nr 93, drewn., pocz. XX w.

69. Kapliczka przy drodze do Stoczka Łukowskiego, mur., XIX/ XX w.

70. Krzyż przydrożny, przy drodze do Stoczka Łukowskiego, 1 poł. XX w.

71. Krzyż przydrożny, 1948 r.

Stara Róża

72. Krzyż przydrożny na posesji nr 52, drewn., pocz. XX w.

Stare Kobiałki

73. Dom nr 4, drewn., pocz. XX w.

74. Dom nr 40, drewn., 1786 r.

75. Dom nr 86, drewn., 1927 r.

76. Kapliczka przy posesji nr 28, mur., l. 20-XX w.

77. Krzyż przydrożny, naprzeciwko posesji nr 53, drewn., 1 poł. XX w.

78. Krzyż przydrożny, na przeciwko posesji nr 59, drewn., 1 poł. XX w.

Stary Jamielnik

79. Krzyż przydrożny przy posesji nr 1, drewn., 1946 r.

80. Krzyż przydrożny na przeciwko posesji nr 44 i 45, drewn., 1 poł. XX w.

81. Krzyż przydrożny przy posesji 47 drewn., 1945 r.

82. Krzyż przydrożny przy drodze do Róży, drewn., 1 poł. XX w.

Szyszki

83. Dom nr 10, drewn., 1926 r.

84. Dom nr 47, drewn., 1906 r.

Toczyska

85. Dom nr 13, drewn., l. 30-XX w.

86. Dom nr 20, drewn., l. 20-XX w.

87. Dom nr 54, drewn., pocz. XX w.

88. Dom nr 96, drewn., l. 30-XX w.

89. Dom nr 107, drewn., pocz. XX w.

90. Krzyż przydrożny na posesji nr 109, drewn., 1 poł. XX w.

Turzec

91. Dom nr 32, drewn., 1867 r.

92. Dom nr 43, drewn., l. 30-XX w.

93. Dom nr 47, drewn., l. 20-XX w.

94. Krzyż przydrożny, drewn., 1942 r.

Wiśniówka

95. Dom nr 14, drewn., pocz. XX w.

96. Dom nr 19, drewn., pocz. XX w.

97. Dom nr 86, drewn., 1927 r.

98. Krzyż przydrożny na posesji nr 35, drewn., 1 poł. XX w.

99. Krzyż przydrożny, mur., 1929 r.

Wola Kisielska

100. Dom nr 32, drewn., l. 20-XX w.

101. Dom nr 46, drewn., 1880 r.

102. Krzyż przydrożny, drewn., 1928 r.

Wólka Poznańska

103. Młyn wodny, drewn., 2 poł. XIX w.

Wólka Różańska

104. Dom nr 21, drewn., pocz. XX w.

Zgórznica

105. Dom nr 14, drewn., l. 30-XX w.

106. Dom nr 17, drewn., k. XIX w.

107. Dom nr 24, drewn., pocz. XX w.

108. Cegielnia, mur., pocz. XX w.

109. Krzyż przydrożny, drewn., 1 poł. XX w.

110. Krzyż przydrożny, drewn., 1 poł. XX w.

111. Krzyż – pomnik upamiętniający bojowników POW, kamień/metal, 1918 r.

112. Pomnik upamiętniający bitwę pod Stoczkiem, w czasie powstania listopadowego, kamień, 1931 r.

6.10. Dobra kultury współczesnej

Na terenie gminy nie występują dobra kultury współczesnej.

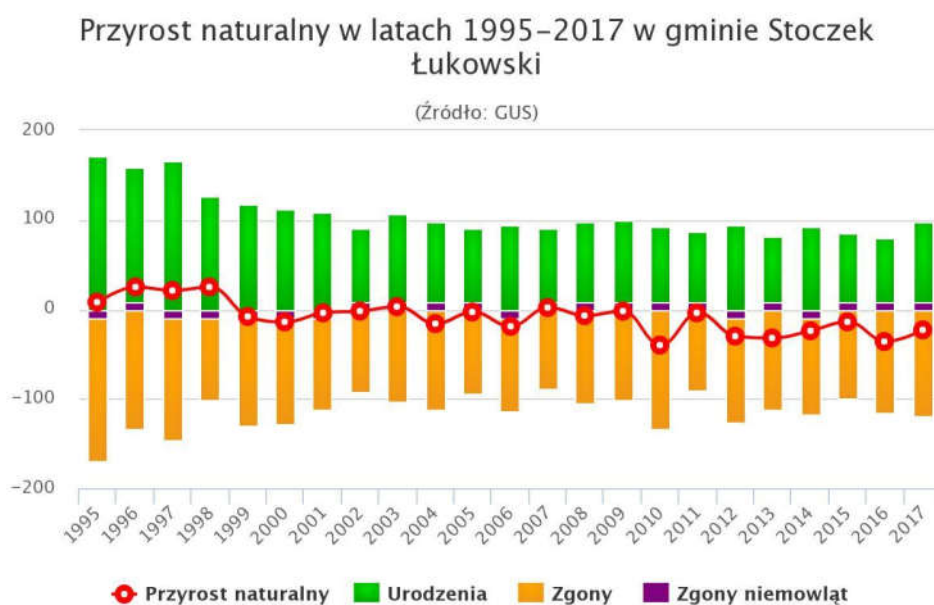
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA, ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA ORAZ POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

7.1. Ludność

Gmina Stoczek Łukowski charakteryzuje się odpływem ludności. W latach 2002-2012 liczba ludności zmniejszyła się z 8778 do 8203 osób tj. o 575 osób (5,4%). Ubytek ten został

spowodowany głównie ujemnym saldem migracji, które w omawianym okresie wyniosło 672 osoby, a w niewielkim stopniu ujemnym przyrostem naturalnym (118). W latach 2002-2013 przyrost ludności⁷ odnotowano w pięciu spośród 35 miejscowości w gminie. Są to: Zabiele, Ruda, Stare Kobiałki, Nowy Jamielnik i Celej. W pozostałych miejscowościach ma miejsce ubytek ludności, w tym w ośmiu – przekraczający 15 %.

W latach 2012-2017 liczba ludności nadal się zmniejszała – do 7921 osób na koniec 2017 roku. Ubytek wyniósł zatem 282 osoby to jest 3,44 %. Ujemny przyrost naturalny wyniósł a tym czasie 129 osób, a ujemne saldo migracji 204 osoby.

Wykres 1. Przyrost naturalny w latach 1995- 2017 w gminie Stoczek Łukowski, źródło: dane GUS za 1995 - 2017

Liczbę ludności poszczególnych wsi i jej zmiany w latach 2002-2018 ilustruje tabela 1, a zmiany w latach 1970-2018 mapa.

Tabela 1. Liczba ludności wsi i jej zmiany w latach 2002-2018

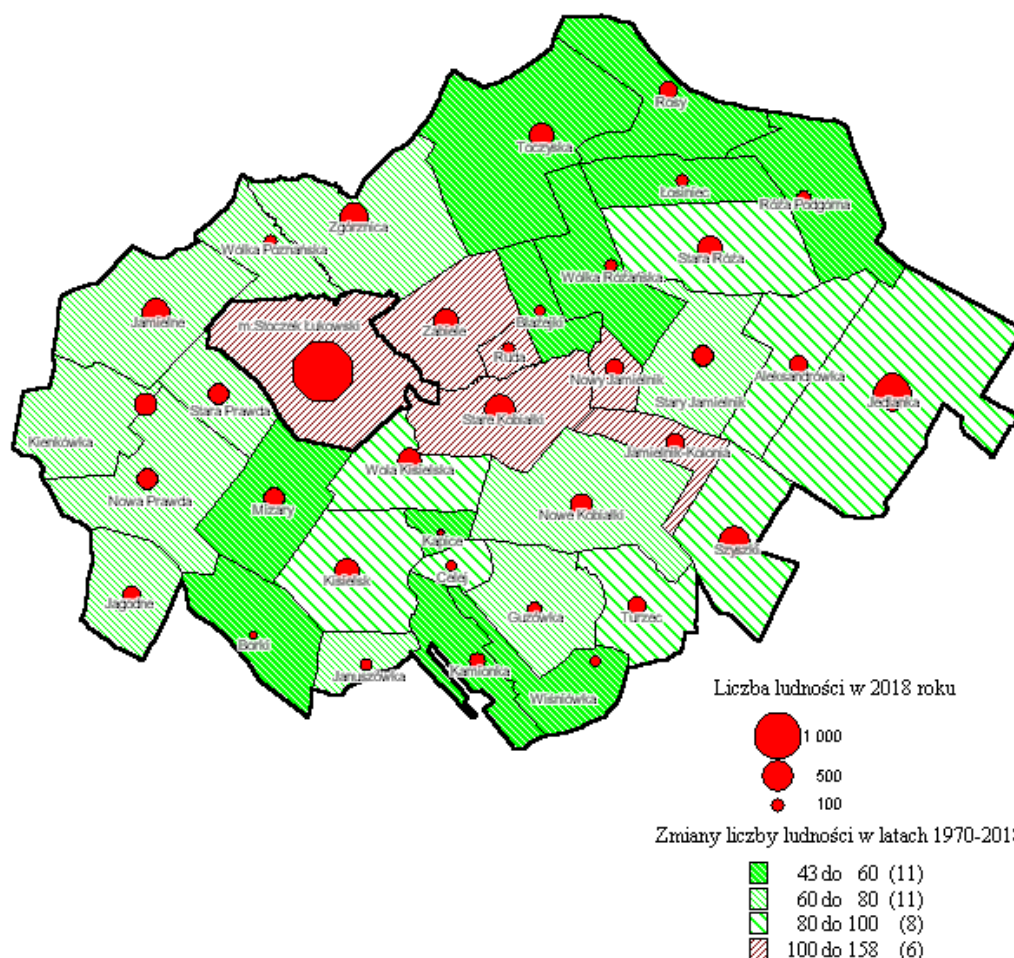
Jednostka terytorialna	Ludność ogółem			Wskaźniki	
	2002	2009	2018	2002-2018	2009-2018
	[osoba.]	[osoba.]	[osoba.]	%	%
Aleksandrówka	250	230	217	86,8	94,3
Błężejki	93	85	74	79,6	87,1
Borki	61	53	46	75,4	86,8
Celej	62	68	66	106,5	97,1
Guzówka	136	138	127	93,4	92,0
Jagodne	213	206	183	85,9	88,8
Jamielne	467	455	386	82,7	84,8
Jamielnik-Kolonia	221	219	224	101,4	102,3
Januszówka	95	108	91	95,8	84,3
Jedlanka	747	705	676	90,5	95,9
Kamionka	166	175	142	85,5	81,1

⁷ Dotyczy zameldowanych na stałe według ewidencji ludności w gminie.

<i>Kapice</i>	42	43	36	85,7	83,7
<i>Kienkówka</i>	288	272	260	90,3	95,6
<i>Kisielsk</i>	392	398	344	87,8	86,4
<i>Łosiniec</i>	147	126	113	76,9	89,7
<i>Mizary</i>	305	296	240	78,7	81,1
<i>Nowa Prawda</i>	282	258	236	83,7	91,5
<i>Nowe Kobiałki</i>	308	317	268	87,0	84,5
<i>Nowy Jamielnik</i>	180	187	196	108,9	104,8
<i>Rosy</i>	244	216	186	76,2	86,1
<i>Róża Podgórna</i>	154	138	121	78,6	87,7
<i>Stara Prawda</i>	279	288	246	88,2	85,4
<i>Stara Róża</i>	371	345	328	88,4	95,1
<i>Stare Kobiałki</i>	449	507	506	112,7	99,8
<i>Stary Jamielnik</i>	264	253	233	88,3	92,1
<i>Szyszki</i>	493	508	476	96,6	93,7
<i>Toczyska</i>	349	379	318	91,1	83,9
<i>Turzec</i>	219	221	191	87,2	86,4
<i>Wiśniówka</i>	88	83	79	89,8	95,2
<i>Wola Kisielska</i>	307	306	295	96,1	96,4
<i>Wólka Poznańska</i>	125	109	106	84,8	97,2
<i>Wólka Różańska</i>	125	113	99	79,2	87,6
<i>Zabiele</i>	324	305	315	97,2	103,3
<i>Zgórznica</i>	465	451	424	91,2	94,0
<i>Ruda</i>	83	90	99	119,3	110,0
<i>Razem</i>	8 794	8 651	7 947	90,4	91,9

Źródło: dane z ewidencji gminy; wyliczenia własne.

Mapa 2. Liczba ludności w 2018 roku i jej zmiany w latach 1970-2018

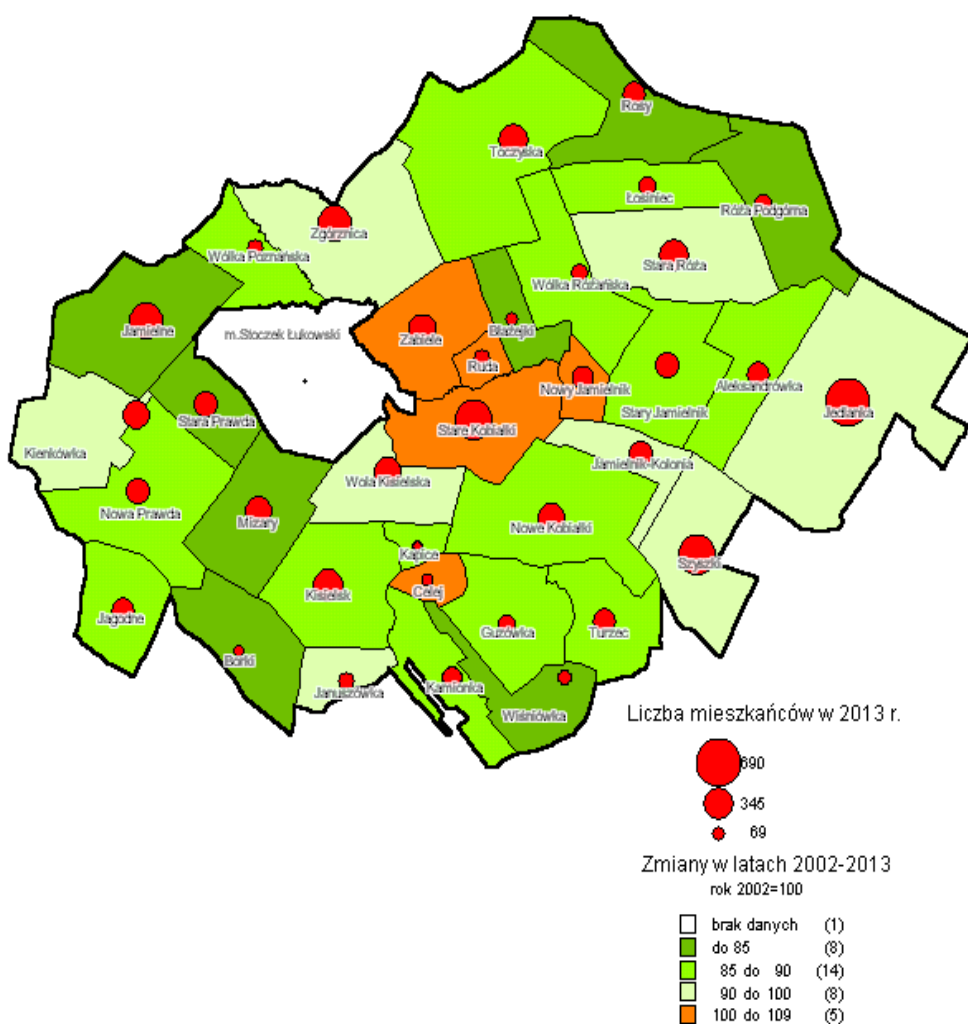

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NSP 1970 (rok 1970) i ewidencji ludności w gminie (rok 2018)

Z danych zawartych w tabeli i zilustrowanych na mapach wynika, że zmiany liczby ludności poszczególnych wsi odbywają się w różnym tempie i w różnych kierunkach. Przy, ogólnie biorąc, szybkim procesie wyludniania, jest kilka wsi, w których występuje przyrost ludności. Biorąc najdłuższy okres (lata 1970-2018, patrz mapa 2), są to wsie: Zabiele, Stare Kobiałki, Ruda, Nowy Jamielnik i Jamielnik-Kolonia, a więc wsie położone za wschodnią granicą miasta Stoczek Łukowski, przy drodze krajowej w kierunku Łukowa. Na marginesie należy dodać, że przyrost ludności w tym czasie występował i w mieście Stoczek Łukowski ale tylko do roku 2002. Po tym roku następuje ubytek ludności miasta, natomiast w wymienionych wsiach liczba ludności nadal zwiększa się.

W kontekście zmian liczby ludności należy jeszcze zwrócić uwagę na miejscowość Jedlanka, która jest największą wsią w gminie, dobrze powiązaną komunikacyjnie, skupiającą najwięcej (około 10 %) zarejestrowanych podmiotów gospodarczych i liczne usługi publiczne. Miejscowość ta, zarówno w długim okresie czasu jak i w ostatnich latach charakteryzuje się wprawdzie ubytkiem ludności ale jest on tu stosunkowo mały.

Mapa 3. Liczba ludności w 2013 roku i jej zmiany w latach 2002-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ewidencji gminy dotyczącej zameldowanych na stałe.

Odływ ludności spowodował nadmierne postarzenie mieszkańców gminy. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi (2012r.) aż 20,3 % ogółu ludności. Wśród opuszczających gminę przeważają młode kobiety kończące studia i szkoły średnie, a więc o relatywnie wysokich kwalifikacjach. Skutkiem tej sytuacji jest postępujący proces defeminizacji (w końcu 2012 roku zaledwie 98 kobiet na 100 mężczyzn), a w latach 2002-2012, generalnie biorąc, ujemny przyrost naturalny (w 2003 i 2007 roku był dodatni).

W latach 2012-2017 odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym nieznacznie się obniżył (do 20,0 % na koniec 2017 roku). Poprawił się też wskaźnik feminizacji z 98 do 99 kobiet na 100 mężczyzn. Niekorzystnie zmienił się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, który obniżył się z 20,1 % na koniec 2012 roku do 19,1 % na koniec 2017. W wyniku tych zmian liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się w omawianym czasie z 68,0 do 64,4.

Strukturę wiekową ludności gminy, podobnie jak w całym kraju, charakteryzuje zróżnicowana liczebność poszczególnych roczników, określana mianem wyżów i niżów demograficznych. W najbliższych latach do poszczególnych typów szkół będą wkraczać roczniki o coraz mniejszej liczebności, co wpłynie na znaczne zmniejszenie liczby uczniów. Liczba osób w wieku szkoły podstawowej (7-12 lat) wynosząca w gminie w 2012 roku 535 obniżyła się do

490 w roku 2014, a następnie zwiększył się do 532 w roku 2019, a w wieku gimnazjalnym zmniejszył się z 307 w 2012 do 236 w 2019 roku. Liczba osób w wieku licealnym (16-18 lat), wynosząca w 2012 roku 298 osób, zwiększył się do 310 w roku 2016, a następnie zmniejszył się do 273 w roku 2019)⁸. Zmiany te nie powinny wywołać większych perturbacji w funkcjonowaniu szkół. W najbliższych latach należy się liczyć ze zwiększeniem liczebności generacji w wieku poprodukcyjnym (60 i więcej lat kobiety, 65 i więcej lat mężczyźni), gdyż generację tę już zaczęły zasilać liczne roczniki z powojennego wyżu demograficznego. Sytuacja ta w skali gminy zwiększy i tak bardzo wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym, a więc świadczeniobiorców ZUS i KRUS. Generacja ludności w wieku produkcyjnym, zacznie się stopniowo kurczyć, gdyż będą ją zasilać roczniki o coraz mniejszej liczebności. Z drugiej zaś strony roczniki o dużej liczebności z powojennego wyżu demograficznego będą osiągać wiek emerytalny. Zmniejszanie zasobów pracy będzie wpływać ograniczająco na poziom bezrobocia.

Według NSP 2002 63,3% ludności gminy posiadało własne źródła utrzymania, a 36,7% pozostawało na utrzymaniu. Spośród posiadających własne źródła utrzymania z pracy w rolnictwie utrzymywało się 25,7 %, z pracy poza rolnictwem 26,2 %. Bardzo wysoki był odsetek osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania (renty, emerytury i inne), który wynosił aż 48,1%. Jest to następstwem wysokiego odsetka osób starych.

7.2. Aktywność ekonomiczna ludności

Rynek pracy

Liczba pracujących na terenie gminy poza rolnictwem indywidualnym wynosiła na koniec 2012 roku 463 osoby⁹. *Na koniec 2017 roku liczba ta zwiększyła się do 604*. W końcu 2012 roku na terenie gminy było zarejestrowanych 344 bezrobotnych, w tym 147 kobiet. W latach 2003-2008 liczba bezrobotnych zmniejszyła się z 599 do 143 osób, a w ostatnich latach znacznie zwiększyła się. Aktualny poziom bezrobocia w gminie można uznać za dość niski. Liczba bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 7,0. *Na koniec 2017 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 125 osób, a wskaźnik na 100 osób w wieku produkcyjnym 2,6. Można więc stwierdzić, że bezrobocie nie jest w gminie istotnym problemem*. Według dostępnych danych z 2006 roku z gminy wyjeżdżało codziennie do pracy 710 osób, zaś przyjeżdżało na teren gminy 114. Oznacza to, że skala dojazdów do pracy jest stosunkowo duża.

Pozarolnicza działalność gospodarcza

W rejestrze REGON na koniec 2012 roku figurowało 419 podmiotów gospodarczych (w tym 13 o zatrudnieniu 10-49 osób i 2 o zatrudnieniu w przedziale 50-249 osób), wśród których dominują zakłady osób fizycznych, prowadzące działalność jednoosobowo. W strukturze podmiotów (według sekcji PKD 2007) największy udział posiadają: handel - 103 podmiotów (24,6%), budownictwo - 83 (19,8%), przetwórstwo przemysłowe – 72 (17,2%). Największa liczba podmiotów występuje we wsiach: Jedlanka (51), Stare Kobiałki (35), Jamielne (26), Zgórznica (22), Wola Kisielska i Szyszki (po 19) oraz Kisielsk i Stara Róża (po 18). *W latach 2012-2017 liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych zwiększała się systematycznie. Na koniec 2017 roku wynosiła ona 529, przy czym w liczbie tej nie występują już podmioty o liczbie zatrudnionych 50 i więcej osób, a liczba podmiotów o zatrudnieniu 10-49 osób obniżyła się z 13 do 8. Największy przyrost w tym okresie odnotowano w sekcjach ; C – przetwórstwo przemysłowe (z 72 do 136), F- budownictwo (z 83 do 119), H – transport i gospodarka magazynowa (z 44 do 59) i znacznie mniejszy w sekcji G – handel (ze 103 do*

⁸ Prognozowane liczby są oczywiście przybliżone; będą one zweryfikowane, zapewne w dół, pod wpływem migracji.

⁹ Według BDL GUS

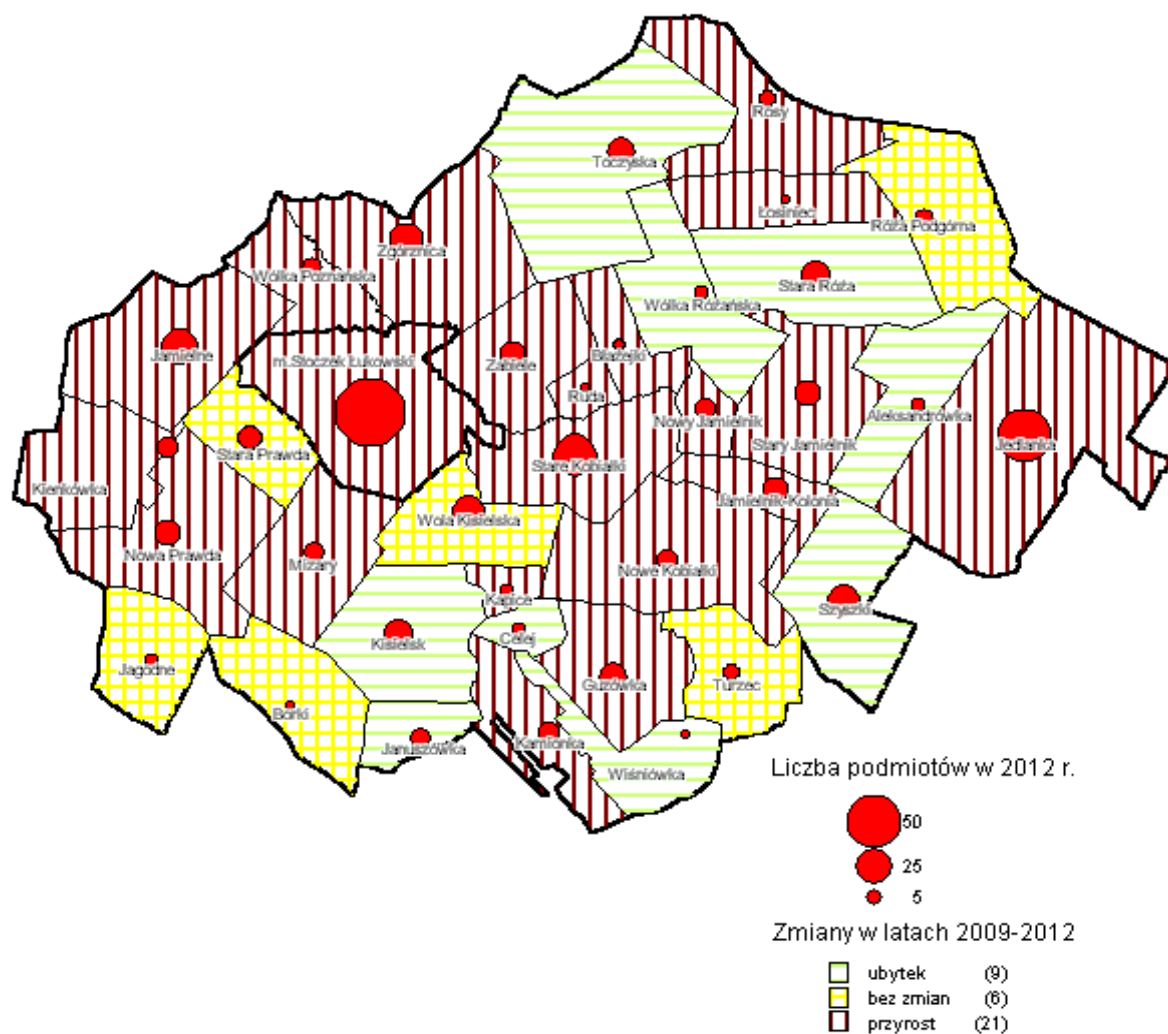
108). W końcu 2017 roku największą liczbę podmiotów posiadały: Jedlanka (52) i Stare Kobiałki (50), a następnie (od 28 do 21): Wola Kisielska, Zgórznica, Jamielne, Kisielsk, Stara Róża, Szyski, Zabiele, Guzówka i Jamielnik-Kolonia. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach w latach 2009-2017 ilustrują tabela i mapa.

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2009-2017

Jednostka terytorialna	ogółem			Różnica	Zatr. 10-49
	2009	2014	2017	2017-2009	2017
	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]
Aleksandrówka	6	10	13	7	
Błazejki	2	3	3	1	
Borki	2	3	4	2	
Celej	5	5	4	-1	
Guzówka	14	18	21	7	
Jagodne	4	4	7	3	
Jamielne	25	24	27	2	
Jamielnik-Kolonia	12	14	20	8	
Januszówka	9	7	7	-2	
Jedlanka	45	49	52	7	2
Kamionka	8	8	8	0	1
Kapice	2	3	3	1	
Kienkówka	8	9	10	2	
Kisielsk	20	24	27	7	2
Łosiniec	1	3	5	4	
Mizary	7	7	9	2	
Nowa Prawda	8	16	13	5	
Nowe Kobiałki	9	9	13	4	
Nowy Jamielnik	8	15	17	9	
Rosy	5	11	15	10	
Róża Podgórna	7	6	5	-2	
Stara Prawda	12	14	13	1	1
Stara Róża	19	22	26	7	
Stare Kobiałki	32	44	50	18	1
Stary Jamielnik	9	12	10	1	
Szyski	21	22	22	1	
Toczyska	16	17	14	-2	1
Turzec	6	9	12	6	
Wiśniówka	3	3	6	3	
Wola Kisielska	19	22	28	9	
Wólka Poznańska	4	6	8	4	
Wólka Różańska	5	5	2	-3	
Zabiele	11	16	22	11	
Zgórznica	18	24	28	10	
Ruda	1	2	5	4	
Razem	383	466	529	146	8

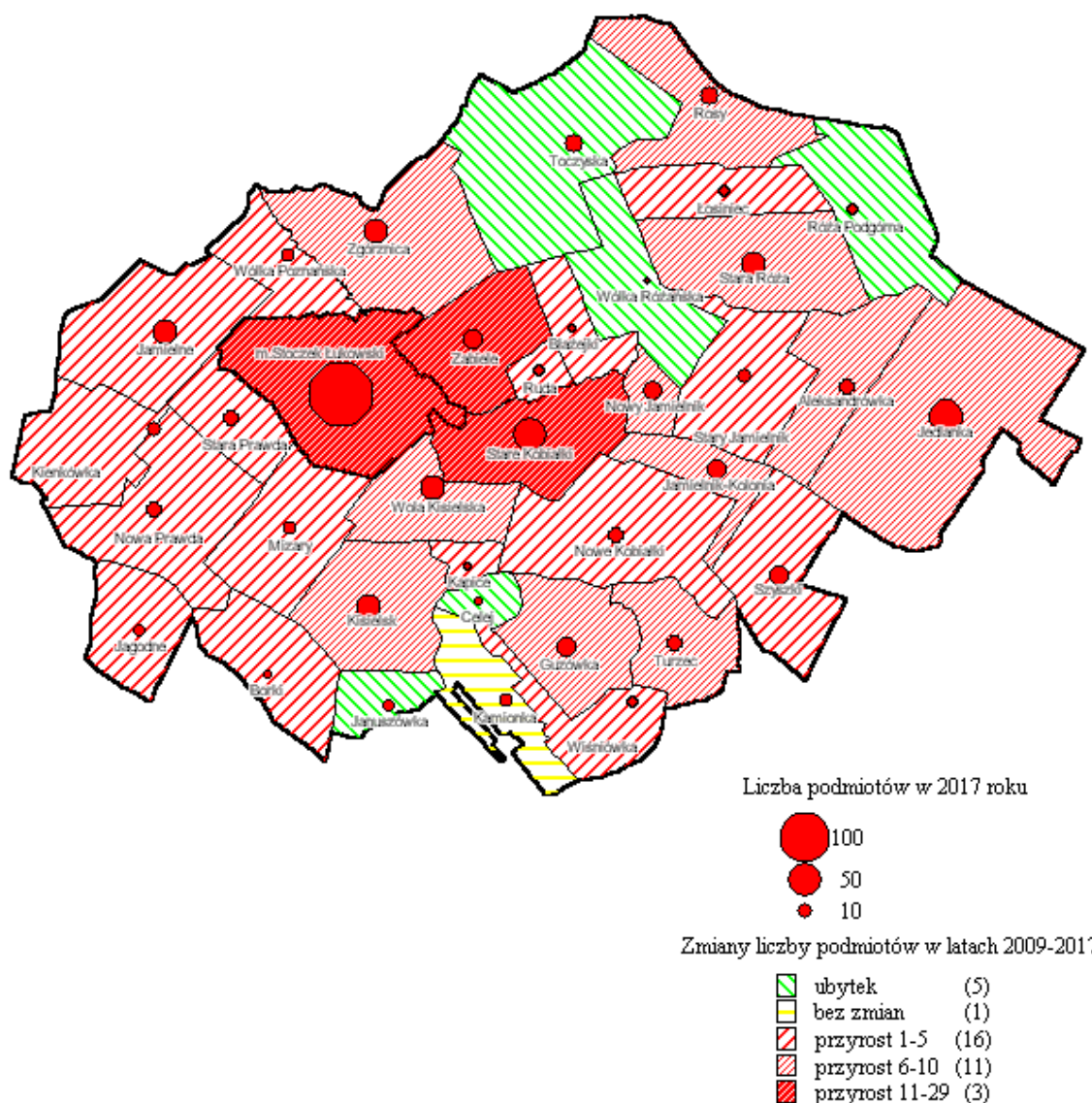
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Mapa 4. Liczba podmiotów gospodarczych w 2012 roku i zmiany w latach 2009-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Mapa 5. Liczba podmiotów gospodarczych w 2017 roku i zmiany w latach 2009-2017

7.3. Budżet gminy

Dochody budżetu gminy w poszczególnych latach w okresie 2002-2012 kształtowały się na poziomie od 11,2 mln zł w 2002 roku do 23,1 mln zł w roku 2012. Ważną pozycją dochodów są dochody własne, które średnio w latach 2002-2012 stanowiły 16,9% ogólnej kwoty dochodów, a więc ich poziom był niski. Główną pozycję dochodów własnych stanowią udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, zwłaszcza w podatku dochodowym od osób fizycznych. Subwencja ogólna średnio w latach 2002-2012 stanowiła 55,0% dochodów ogółem i była główną częścią dochodów budżetowych gminy. Trzecią pozycją dochodów są dotacje celowe z budżetu państwa, które w omawianym okresie stanowiły 19,0% ogólnej kwoty dochodów. Uzupełnieniem dochodów budżetowych gminy były środki z budżetu Unii Europejskiej, które w omawianym okresie wyniosły 14,7 mln zł tj. 7,2% ogólnej kwoty dochodów.

Poziom wydatków ogółem musi być w skali każdego roku zbliżony do poziomowi dochodów. W strukturze wydatków największą pozycję stanowią wydatki na oświatę. W latach 2002-2012 wyniosły one 98,2 mln złotych, natomiast ich udział w ogólnej kwocie wydatków 46,9%.

Z punktu widzenia rozwoju gminy i poprawy warunków życia mieszkańców – istotne są wydatki inwestycyjne. W latach 2002-2012 wyniosły one 51,0 mln zł i stanowiły 24,4% ogólnej kwoty wydatków, co na tle ogółu gmin oznacza wysoki poziom inwestowania. Był on możliwy dzięki pozyskanym funduszom zewnętrznym. Największe kwoty zostały w tym okresie przeznaczone na rolnictwo (17,2 mln zł tj. 33,6% ogólnej kwoty inwestycji), drogi (9,4 mln zł tj. 18,5 %), oświatę i wychowanie (11,0 mln zł tj. 21,5%).

W latach 2013-2017 poziom dochodów budżetowych znacznie się podniósł i wynosił od 23,2 mln zł w 2013 roku do 33,9 mln zł w 2017 to jest około 28 milionów przeciętnie rocznie w tym okresie. Zmieniła się także struktura tych dochodów. Zwiększył się udział dochodów własnych z 16,9 % średnio w latach 2002-2012 do 22,9 w latach 2013-2017 i dotacji celowych z budżetu państwa odpowiednio z 19,0 % do 30,9 %, zmniejszył się natomiast udział subwencji ogólnej z 55,0 % do 46,2 %. W strukturze wydatków budżetowych w omawianych okresach nieznacznie obniżył się udział działu oświata (z 46,9 % do 45,3 %), natomiast znacznie obniżył się udział wydatków inwestycyjnych (z 24,4 % do 15,6 %). Poziom i strukturę wydatków budżetowych w latach 2013-2017 przedstawiono w tabeli 2. Jak wynika z tabeli w strukturze wydatków majątkowych w latach 2013-2017 zdecydowanie dominują wydatki w dziale transport i łączność czyli na drogi (46,43 %), kolejne są działy: kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (14,21 %), oświata i wychowanie (11,66 %), rolnictwo i łowiectwo (11,53 %), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7,10 %) i bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (6,29 %).

Tabela 3. Poziom i struktura wydatków budżetowych w latach 2013-2017

Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej	W latach 2013-2017		Wydatki majątkowe	
	w zł	w %	w zł	w %
<i>Razem</i>	<i>137049434</i>	<i>100,00</i>	<i>21426044</i>	<i>100,00</i>
<i>Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo</i>	<i>4821553</i>	<i>3,52</i>	<i>2469919</i>	<i>11,53</i>
<i>Dział 600 - Transport i łączność</i>	<i>11472958</i>	<i>8,37</i>	<i>9948071</i>	<i>46,43</i>
<i>Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa</i>	<i>235355</i>	<i>0,17</i>	<i>147497</i>	<i>0,69</i>
<i>Dział 710 - Działalność usługowa</i>	<i>551980</i>	<i>0,40</i>		
<i>Dział 720 - Informatyka</i>	<i>81184</i>	<i>0,06</i>		
<i>Dział 750 - Administracja publiczna</i>	<i>10395271</i>	<i>7,59</i>		
<i>Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa</i>	<i>190539</i>	<i>0,14</i>		
<i>Dział 752 - Obrona narodowa</i>	<i>7100</i>	<i>0,01</i>		
<i>Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa</i>	<i>1994416</i>	<i>1,46</i>	<i>1346827</i>	<i>6,29</i>
<i>Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem</i>	<i>0</i>	<i>0,00</i>		
<i>Dział 757 - Obsługa długu publicznego</i>	<i>740098</i>	<i>0,54</i>		
<i>Dział 801 - Oświata i wychowanie</i>	<i>62058491</i>	<i>45,28</i>	<i>2499144</i>	<i>11,66</i>
<i>Dział 851 - Ochrona zdrowia</i>	<i>314233</i>	<i>0,23</i>	<i>99900</i>	<i>0,47</i>
<i>Dział 852 - Pomoc społeczna</i>	<i>22127618</i>	<i>16,15</i>		
<i>Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej</i>	<i>88000</i>	<i>0,06</i>		
<i>Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza</i>	<i>1339761</i>	<i>0,98</i>		
<i>Dział 855 - Rodzina</i>	<i>10502765</i>	<i>7,66</i>		
<i>Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska</i>	<i>4415026</i>	<i>3,22</i>	<i>1522186</i>	<i>7,10</i>
<i>Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego</i>	<i>5517179</i>	<i>4,03</i>	<i>3045106</i>	<i>14,21</i>
<i>Dział 926 - Kultura fizyczna</i>	<i>195908</i>	<i>0,14</i>	<i>51026</i>	<i>0,24</i>

Źródło: BDL GUS; wyliczenie wskaźników własne.

7.4. Komunikacja zbiorowa

Gmina Stoczek Łukowski jest obsługiwana przez komunikację autobusową oraz kolejową. W komunikacji autobusowej prowadzone są relacje o znaczeniu regionalnym w kierunku Warszawy, Siedlec, Garwolina, Mińska Mazowieckiego i Łukowa oraz międzyosiedlowym (realizujące powiązania międzygminne, a także wewnątrzgminne). Największym problemem komunikacyjnym gminy jest brak dogodnego połączenia ze stolicą województwa, Lublinem. Niezwykle ważną rolę w układzie komunikacyjnym gminy Stoczek Łukowski mają prywatni przewoźnicy autokarowi. Dzięki niskim cenom oferowanych usług, większość osób pracujących w Aglomeracji Warszawskiej, korzysta z usług prywatnych przewoźników. Komunikacja kolejowa prowadzona jest po linii Łowicz- Skierniewice –Pilawa -Łuków, będącej linią o charakterze pierwszorzędym, dwutorową, zelektryfikowaną. Ruch pasażerski na tej linii nie jest duży. Ma ona głównie charakter towarowy. Na terenie gminy znajduje się stacja Jedlanka i przystanek osobowy Kobiałki.

7.5. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Scharakteryzowane wyżej procesy demograficzne znajdują odbicie w sytuacji mieszkaniowej. W 2002 roku¹⁰ było 2271 mieszkań zamieszkałych, w tym 2236 mieszkań zamieszkałych stale. Ponadto było 88 mieszkań niezamieszkałych przeznaczonych do zamieszkania. Odsetek mieszkań zamieszkałych w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem wynosił 8,5%, a więc był stosunkowo niski. Proces wyludniania sprawia, że ruch budowlany w gminie jest stosunkowo mały. W latach 2005-2012 oddano do użytku 68 mieszkań, przy czym wyraźne przyspieszenie miało miejsce w latach 2008-2012, kiedy oddano 50 mieszkań. Mieszkania w gminie Stoczek Łukowski są stosunkowo duże, a standard ich wyposażenia w podstawowe instalacje można uznać za przeciętny na terenach wiejskich. W końcu 2012 roku na ogólną liczbę 2383 mieszkań - wodociąg posiadało 80,0%, łazienkę 63,6%, centralne ogrzewanie 48,5%. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 87,7 m², a powierzchnia na 1 osobę 25,5 m². W gminie występuje tylko prywatna własność mieszkań.

W latach 2012-2017 liczba mieszkań zwiększyła się do 2443, a ich przeciętna powierzchnia zwiększyła się do 88,8 m². Przy znacznym ubytku ludności w tym czasie, wyraźnie zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę (do 27,4 m²). Wskaźniki wyposażenia mieszkań w instalacje poprawiły się w tym czasie ale nieznacznie (wodociąg do 80,5 % na koniec 2017 roku, łazienka do 64,5 % i centralne ogrzewanie do 49,8 %). W latach 2013-2017 oddano do użytku 70 mieszkań to jest o 20 więcej niż w okresie 2008-2012. Liczbę mieszkań oddanych do użytku w wymienionych okresach w poszczególnych miejscowościach ilustruje tabela 3. Jak wynika z tej tabeli w 10-leciu 2008-2017 najwięcej mieszkań oddano do użytku w miejscowościach: Zabiele (15), Stary Jamielnik (13), Zgórznica (11), Jamielne (9) i Jedlanka (8)

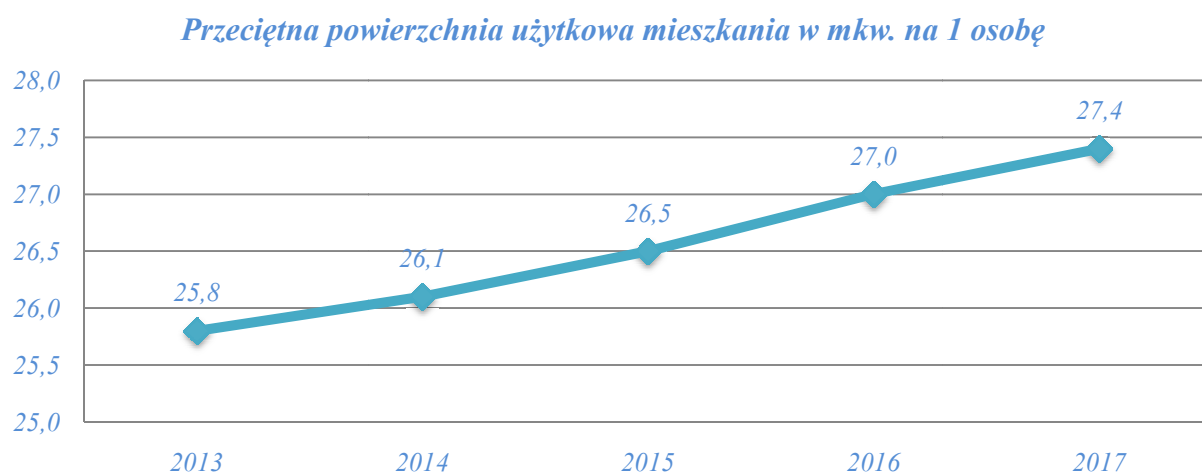
Tabela 4. Mieszkania oddane do użytku

Jednostka terytorialna	Mieszkania oddane do użytku			Pow. użytkowa mieszkań	
	2008-2012	2013-2017	2008-2017	2013-2017	2013-2017
	[mieszk.]	[mieszk.]	[mieszk.]	m ²	m ² /1mieszk.
Aleksandrówka		2	2	212	106
Błaziejki	-	-	-	-	-
Borki	0	1	1	157	157
Celej	-	-	-	-	-
Guzówka	2	0	2	0	
Jagodne	-	-	-	-	

¹⁰ według NSP

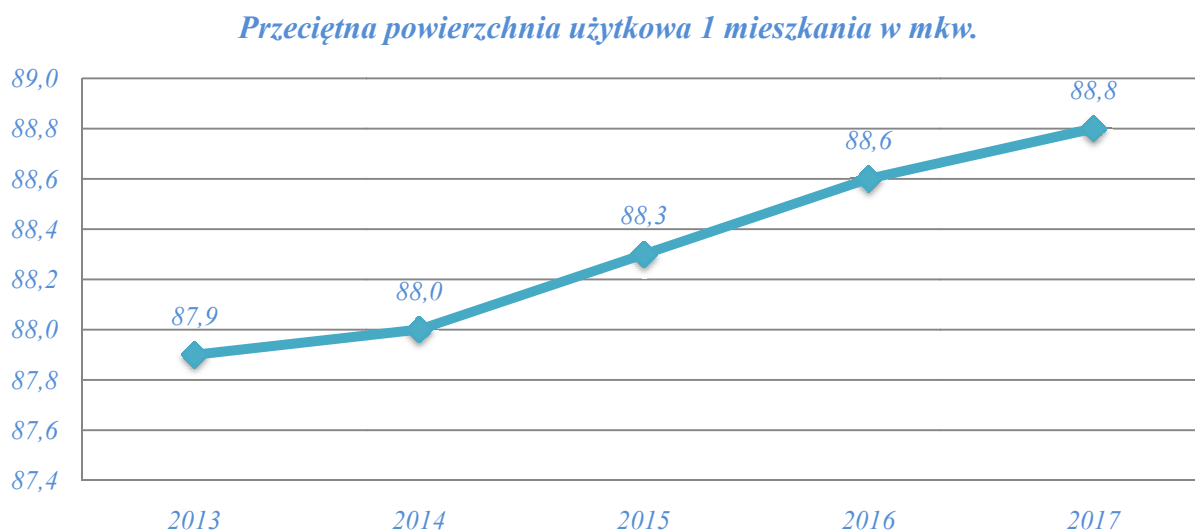
Jamielne	4	5	9	614	123
Jamielnik-Kolonia	1	2	3	304	152
Januszówka	1	0	1	0	
Jedlanka	4	4	8	627	157
Kamionka	-	-	-	-	
Kapice	-	-	-	-	
Kienkówka	0	2	2	258	129
Kisielsk	1	4	5	614	154
Łosiniec	-	-	-	-	
Mizary	-	-	-	--	-
Nowa Prawda	2	2	4	281	141
Nowe Kobiałki	1	2	3	337	169
Nowy Jamielnik	3	3	6	404	135
Rosy	1	2	3	291	146
Róża Podgórna	-	-	-	-	-
Ruda	0	1	1	130	130
Stara Prawda	3	1	4	126	126
Stara Róża	2	7	9	810	116
Stare Kobiałki	8	5	13	857	171
Stary Jamielnik	1	1	2	147	147
Szyszki	1	3	4	337	112
Toczyska	1	2	3	253	127
Turzec	0	2	2	171	85,5
Wiśniówka	-	-	-	-	-
Wola Kisielska	1	3	4	432	144
Wólka Poznańska	1	0	1	0	
Wólka Różańska	1	1	2	196	196
Zabiele	7	8	15	1180	148
Zgórznica	4	7	11	912	130
Razem	50	70	120	9650	138

Źródło; BDL GUS; wyliczenia własne.

Wykres 1. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² przypadająca na 1 osobę;
źródło: BDL, GUS, dane za 2013- 2017

Obydwa wskaźniki wykazują podobne tendencje na przestrzeni lat: wzrost powierzchni użytkowej na jednego mieszkańca, wzrost przeciętnej powierzchni mieszkania, przy równoczesnym spadku przeciętnej liczby osób w mieszkaniu. Świadczy to o ewidentnym procesie rozgęszczania zabudowy w gminie i wzroście standardu zamieszkania.

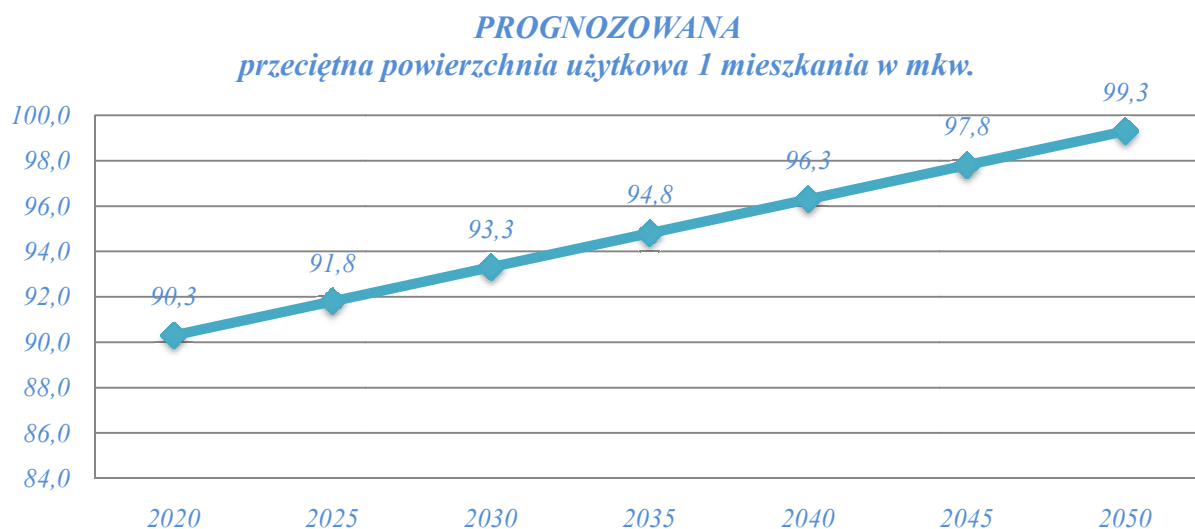
Wykres 2. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²; źródło: BDL, GUS, dane za 2013- 2017

W kontekście bilansowania terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz szacowania ich chłonności, istotne jest wyznaczenie przyszłościowego trendu w zmianach, jakie mogą zajść w mieszkalnictwie na terenie Gminy. Z uwagi na to, poniżej przedstawiono prognozowane wartości dla wskaźników, które zostały wyznaczone na podstawie analiz w zmianach przedstawionych wyżej. Wzięto pod uwagę zarejestrowane trendy wzrostowe/ spadkowe w ostatnich latach, a wyniki prognoz oparte są o model matematyczny, dostosowany do możliwych zmian w tendencjach i niepewności rozwojowych.

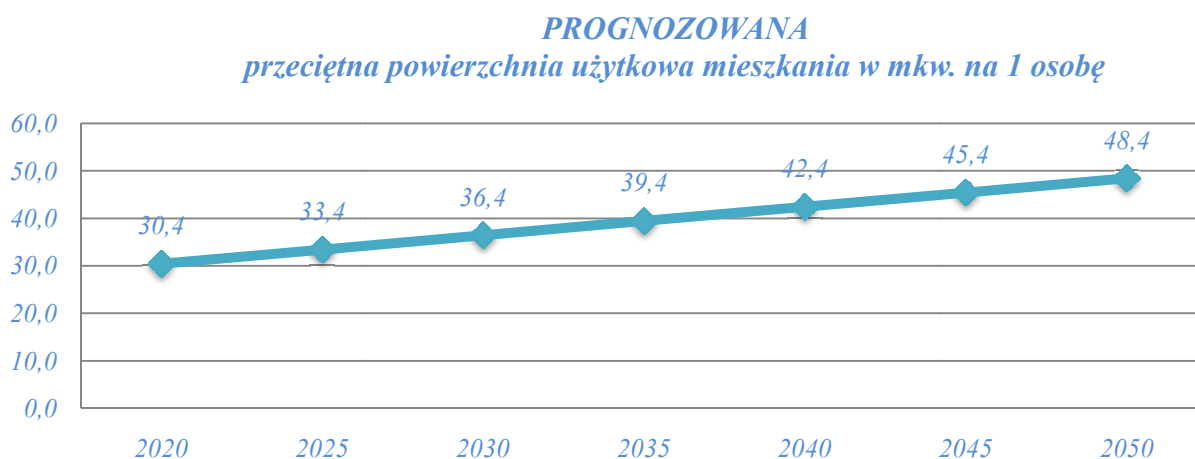
Założono, iż:

- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania będzie wzrastać, zgodnie z tendencją do zwiększania standardów mieszkaniowych, o ok. 1,5m² na każde 5 lat;
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę również będzie wzrastać (o ok. 3m² na każde 5 lat), co wiąże się ze zmniejszeniem liczby osób mieszkających w 1 mieszkaniu (zmiana modelu rodziny) i zwiększeniem powierzchni użytkowej mieszkania.

Wyniki przedstawiają poniższe wykresy:

Wykres 3. Prognozowana przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²; źródło: opracowanie własne

Wykres 4. Prognozowana przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² przypadająca na 1 osobę; źródło: opracowanie własne

Podsumowując, prognozowane przeciętne powierzchnie mieszkań do 2050r. będą wynosić (wyniki zaokrąglono do pełnych dziesiątek):

- powierzchnia użytkowa 1 mieszkania: ok. 100m²;
- powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę: ok. 50m²;

Powyższe wyniki będą miały wpływ na bilans terenów, który wykorzystuje omawiane wskaźniki w kontekście zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową.

7.6. Handel i usługi

Główne kierunki działalności gospodarczej w gminie Stoczek Łukowski to: handel (60%), usługi (30%), produkcja (10%).

W gminie Stoczek Łukowski zarejestrowano działalność 354 podmiotów gospodarczych wg stanu na dzień 21.05.2014r. 43% z nich zajmuje się handlem detalicznym i hurtowy, stacjonarnym i/lub obwoźnym, 56% podmiotów gospodarczych zajmuje się usługami budowlanymi, transportowymi, gastronomicznymi, z dziedziny mechaniki pojazdów bądź związanymi z produkcją rolniczą i innymi. Handel i usługi są skoncentrowane w sektorze prywatnym. Do największych firm działających na terenie gminy Stoczek Łukowski zaliczą się:

1. Grupa SILIKATY – P.P.H. SILIKATY JEDŁANKA Sp z o.o.
2. MIĘS-POL Adam Jończyk, Stare Kobiałki 92
3. Zdzisław Chruśliński P.H.U. „Chruśliński”, Wola Kisielska 71A
4. Ubój Zwierząt Rzeźnych – Sprzedaż Mięsa Bożena Kebej
5. F.H.U. Bogdan Pyra, Jamielne 60
6. S.I.M. AGRO-BUD Sylwester Kania, Jamielnik Kolonia 18 b
7. Marek Rosa - Produkcja i sprzedaż wyrobów tradycyjnych, Stare Kobiałki 28A.

Mniejsze podmioty gospodarcze w gminie Stoczek Łukowski to:

1. sklepy spożywczo-przemysłowe, w większości wsi na terenie gminy – ok. 30 punktów sprzedaży
2. stacje CPN i LPG: Aleksandrówka, Wola Kisielska
3. bary: Kamionka, Kisielsk, Stare Kobiałki
4. usługi stolarskie: Toczyska
5. mechanika pojazdowa: Zgórnica, Jamielne, Zabiele
6. tartaki: Róża Podgórna, Jedlanka
7. usługi budowlane
8. handel obwoźny.

Na terenie gminy zarejestrowane są trzy gospodarstwa agroturystyczne w miejscowości Kisielsk – 6km od Stoczka Łukowskiego, w miejscowości Kapice – położone wśród lasów, nad rzeką Świder oraz w miejscowości Zabiele – malowniczo położony teren, blisko Stoczka Łukowskiego, w pobliżu rzeki Świder. Ogółem gospodarstwa te oferują 20 miejsc noclegowych. Usługi agroturystyczne świadczone są przez cały rok.

7.7. Szkoły. Przedszkola

Na terenie gminy funkcjonuje 7 szkół podstawowych (w miejscowościach: Jedlanka, Kamionka, Kisielsk, Stara Prawda, Stara Róża, Stare Kobiałki, Szyszeki) oraz jedna szkoła filialna w Toczyskach, do których w 2013 roku uczęszczało 507 uczniów oraz 6 publicznych gimnazjów (w miejscowościach: Jedlanka, Kisielsk, Stara Prawda, Stara Róża, Stare Kobiałki i Szyszeki) z liczbą uczniów 302. Wszyscy uczniowie, tak w szkołach podstawowych jak i gimnazjach, uczą się języka angielskiego. Poziom komputeryzacji szkół należy ocenić jako wysoki. W szkołach podstawowych na 1 komputer przypadało 5,11 uczniów, a w gimnazjach 5,21. Komputery z dostępem do Internetu posiadają wszystkie szkoły. Należy zwrócić uwagę, że przez szkoły przechodzą obecnie roczniki dzieci i młodzieży o niskiej liczebności (niż demograficzny). W latach 2005-2013 liczba uczniów w szkołach podstawowych zmniejszyła się z 682 do 507, a w gimnazjach z 423 do 302. Jak wynika z przeprowadzonych szacunków własnych w najbliższych latach liczba uczniów w szkołach podstawowych ustabilizuje się, natomiast w gimnazjach będzie nadal zmniejszać się. W tej sytuacji zagrożone ze względów

ekonomicznych może być funkcjonowanie szkół podstawowych w Kamionce i Toczyskach, w których liczba uczniów wynosiła w 2013 roku odpowiednio 41 i 9. Bardzo mała liczba uczniów była w tym czasie również w gimnazjach w Jedlance, Starej Róży i Szyszkach – odpowiednio: 33, 39, 29.

Na poziomie ponadgimnazjalnym młodzież z terenu gminy ma najlepszy dostęp do szkół w mieście Stoczku Łukowskim i Łukowie.

Na terenie gminy funkcjonuje tylko jedno przedszkole – w Jedlance, do którego w 2014 roku uczęszczało 34 dzieci. Przy pozostałych szkołach podstawowych funkcjonują oddziały przedszkolne, do których w 2013 roku uczęszczało 248 dzieci.

W latach 2017-2020 przeprowadzana jest w całym kraju reforma oświaty polegająca na stopniowej likwidacji gimnazjów i powrocie do 8-klasowej szkoły podstawowej i 4-letniego liceum ogólnokształcącego. W roku szkolnym 2017/2018 w szkołach podstawowych zaczęła funkcjonować klasa VII-ma, a nie było już klas I-szych w gimnazjach, w roku szkolnym 2018/2019 funkcjonują już pełne szkoły 8-klasowe, a w gimnazjach pozostały już tylko klasy III-cie i jest to ostatni rok ich funkcjonowania. W 2017 roku na terenie gminy w szkołach podstawowych w 48 oddziałach uczyło się 553 uczniów, a w gimnazjach (klasy II i III-cie w 14 oddziałach) 181 uczniów. Z przedszkola korzystało 32 dzieci, a z oddziałów przedszkolnych 232 dzieci.

7.8. Zdrowie i opieka społeczna

Gmina posiada na swoim terenie: publiczny zakład opieki zdrowotnej w Jedlance (w 2012 roku 6,5 tys. porad) oraz punkt apteczny. *W 2017 roku sytuacja nie uległa zmianie.*

Ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w 2017 roku skorzystało 138 gospodarstw domowych tj. 300 osób. Rok 2017 był pierwszym rokiem, w którym wypłacane były świadczenia z programu 500 plus. Skorzystało z niego w gminie 629 rodzin na 1152 dzieci.

7.9. Kultura. Sport. Rekreacja

Na terenie gminy funkcjonuje biblioteka Posiadająca własny budynek z terenami rekreacyjnymi. Biblioteka posiada 8 punktów bibliotecznych (księgozbiór 8419., wypożyczeń w 2013 roku – 8300). *W 2017 roku księgozbiór zwiększył się do 12160 woluminów, liczba czytelników wynosiła 1048, a liczba wypożyczeń 7960.* Gmina posiada 18 świetlic, w tym kilka nowych obiektów, co umożliwia mieszkańcom integrację i rozwój aktywności kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej w oparciu o pomieszczenia i tereny rekreacyjne tych świetlic.

Baza sportowo- rekreacyjna w gminie Stoczek Łukowski przedstawia się następująco:

- cztery pełnowymiarowe sale gimnastyczne (Stare Kobiałki, Stara Prawda, Stara Róża, Kisielsk),
- cztery wielofunkcyjne boiska o sztucznej nawierzchni (Stara Prawda, Jedlanka, Szyszki i Stara Róża),
- boisko o nawierzchni naturalnej w Starej Róży
- kompleks sportowy ORLIK 2012 (Stare Kobiałki),
- kompleks sportowy w Kisielsku

Obiekty są ogólnie dostępne, korzysta z nich młodzież szkolna i pozaszkolna. Na terenie gminy, przy każdej szkole podstawowej wybudowano w ostatnich latach place zabaw dla najmłodszych dzieci. Większość z nich zrealizowano w ramach rządowego programu „Radosna Szkoła”. Na terenie gminy działa Gminny Klub Sportowy ARMATY Stoczek Łukowski posiadający sekcję piłki nożnej, sekcję piłki siatkowej, sekcję tenisa stołowego, sekcję zapasów. Sekcje sportowe powiązane są z Zespołami Oświatowymi, w których prowadzone są treningi i rozgrywane zawody. Przy szkołach podstawowych i gimnazjach działają Uczniowskie Ludowe Kluby Sportowe zrzeszające młodzież szkolną i sympatyków sportu.

7.10. Bezpieczeństwo ludności i jej mienia

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i mienia oraz działania, jakie powinien podjąć Wójt w przypadku ich wystąpienia określa Gminny Plan Zarządzania Kryzysowego z 2011 roku, zatwierdzony przez Starostę Łukowskiego. Według tego planu na obszarze Gminy Stoczek Łukowski mogą wystąpić zagrożenia spowodowane:

➤ **katastrofami naturalnymi:**

- a) powódzie,
- b) pożary,
- c) zagrożenia epidemiologiczne:
 - *choroby zakaźne ludzi, zwierząt oraz roślin*
 - *masowe choroby zwierząt (klasyfikacja)*
- d) zagrożenia meteorologiczne:
 - *silne wiatry (huragany),*
 - *intensywne opady atmosferyczne,*
 - *wyladowania atmosferyczne,*
 - *śnieżyce, silne mrozy,*
- e) susze,
- f) masowe występowanie szkodników i chorób roślin.

➤ **awariami technicznymi związanymi z rozwojem cywilizacyjnym :**

- a) wypadki komunikacyjne mogące mieć charakter masowy lub katastrofy (*przewóz substancji niebezpiecznych*),
- b) skażenia chemiczne,
- c) skażenia radiacyjne,
- d) katastrofy budowlane,
- e) katastrofy lotnicze.

➤ **działania terrorystyczne (w tym sytuacje kryzysowe wywołane źródłami społecznymi):**

- a) okupacja i blokada obiektów,
- b) zbiorowe zakłócenie porządku publicznego,
- c) położenie ładunku wybuchowego,
- d) zajęcie obiektu,
- e) ujawnienie niewypałów lub niewybuchów.

➤ **zagrożenia w bezpieczeństwie energetycznym.**

Prawdopodobieństwo wystąpienia wymienionych zdarzeń jest bardzo zróżnicowane. W grupie określonej mianem „katastrof naturalnych” najczęściej występują pożary i zagrożenia meteorologiczne. Zagrożenia epidemiologiczne, zarówno ludzi jak i zwierząt oraz masowe występowanie szkodników i chorób roślin zdarzają się rzadko, a powódzie na terenie gminy jeszcze nie nastąpiły.

Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożeń spowodowanych awariami technicznymi jest największe w odniesieniu do wypadków komunikacyjnych. Szczególnie niebezpieczne są

wypadki z udziałem pojazdów przewożących substancje niebezpieczne. Zagrożenie takimi wypadkami na terenie gminy jest realne zarówno w transporcie drogowym jak i kolejowym.

Zagrożenia spowodowane działaniami terrorystycznymi można uznać za teoretyczne, natomiast zupełnie realne są zagrożenia w bezpieczeństwie energetycznym. System elektroenergetyczny w całym kraju jest wyeksploatowany, a w związku z tym jego awaryjność jest duża.

7.11. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Poprawa jakości życia w gminie Stoczek Łukowski wymaga rozwiązania wielu problemów. Należą do nich:

- poprawa infrastruktury drogowej,
- budowa sieci kanalizacyjnej,
- poprawa bazy edukacyjnej,
- budowa zbiornika małej retencji,
- poprawa bazy kulturowej.

7.11.1. Analizy ekonomiczne, społeczne i środowiskowe

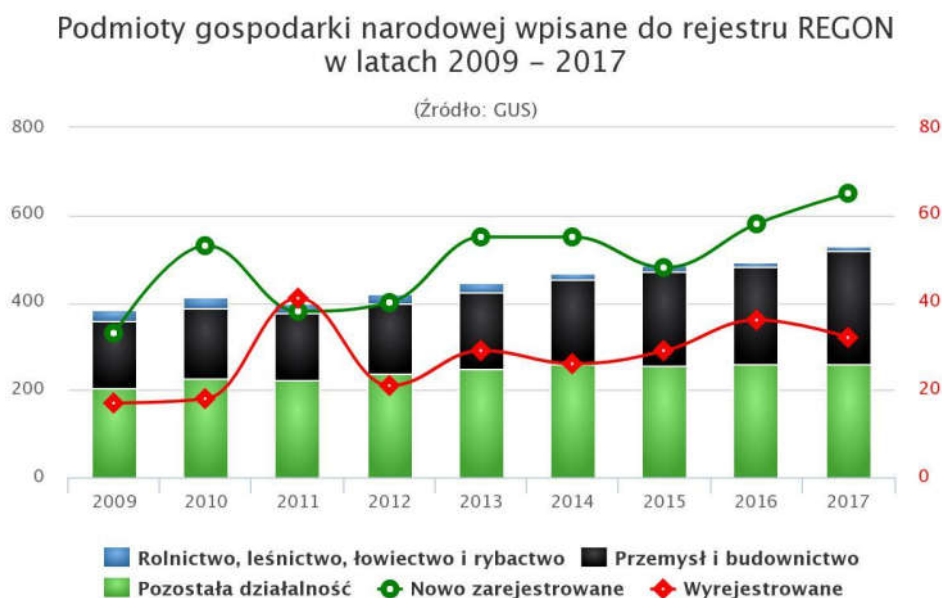
Problematyka społeczno-gospodarcza i środowiskowa została szczegółowo przeanalizowana w innych częściach niniejszego dokumentu, zwłaszcza: w punkcie 2.1 – problematyka przyrodnicza, w rozdziale 5 – problematyka rolnicza i w rozdziale 7 – pozarolnicza działalność gospodarcza i problematyka społeczna. Niniejszy punkt stanowi syntezę tej problematyki.

W sferze ekonomicznej należy wskazać na dominującą funkcję rolniczą gminy. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest bardzo niska i nie zapewnia małym, a nawet średnim gospodarstwom rolnym godziwych warunków bytu. Przesądza to o tendencjach, jakie zachodzą w produkcji rolnej, które scharakteryzowano w oparciu o wyniki dwóch ostatnich Powszechnych Spisów Rolniczych z roku 2002 i 2010 (niestety, brak jest nowszych danych). Przytoczymy tu fragment z rozdziału 5, który oddaje istotę tych przemian:

- *zmniejszenie ogólnej liczby indywidualnych gospodarstw rolnych z 1996 do 1922,*
- *zmniejszenie spisanej powierzchni ogólnej gruntów w gospodarstwach rolnych z 14,3 do 13,2 tys. ha, w tym powierzchni użytków rolnych z 12,0 do 10,6 tys. ha,*
- *zwiększenie powierzchni sadów z 22,8 do 43 ha,*
- *zmniejszenie pogłowia bydła z 4216 do 4140 sztuk tj. o 1,8 %, w tym krów z 2201 do 1392 sztuk tj. o 36,8 %, przy czym zaledwie 39,2 % spisanych gospodarstw posiadało bydło, a 30,3 % krowy,*
- *zmniejszenie pogłowia trzody chlewnej z 13,3 do 7,2 tys. sztuk tj. o 45,8 % i kur z 14,3 do 13,6 tys. sztuk tj. o 4,8 %; zaledwie 29,8 % gospodarstw posiadało trzodę chlewną;*
- *obsada bydła w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych wyniosła w 2010 roku 39,2 sztuki, w tym krów 13,2 sztuk, a trzody chlewnej 68,0 sztuk,*
- *liczba gospodarstw posiadających bydło zmniejszyła się w latach 2002-2010 z 1187 do 754 (o 36,5 %), w tym krów z 1121 do 582 (o 48,1 %), a trzodę chlewną z 1023 do 573 (o 44,0 %).*

Pozarolniczą działalność produkcyjną i usługową charakteryzują zarejestrowane podmioty gospodarcze i zatrudnienie poza rolnictwem. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie zwiększyła się w latach 2009-2017 z 383 do 529 to jest o 146 czyli o 38,1 %. Jest to przyrost znaczny, który świadczy o przechodzeniu z rolnictwa do zajęć pozarolniczych. Przyrost zarejestrowanych podmiotów obejmuje większość wsi. Tylko w sześciu

miejsowościach wystąpił minimalny spadek lub zachowanie stanu wyjściowego. Największa liczba podmiotów w 2017 roku została zarejestrowana w Jedlance (52) i Starych Kobiałkach (50). Potwierdzeniem pozarolniczej aktywności mieszkańców jest przyrost liczby pracujących poza rolnictwem na terenie gminy z 463 osób na koniec 2012 roku do 604 osób na koniec roku 2017. Należy też odnotować znikome bezrobocie zarejestrowane, które na koniec 2017 roku wynosiło 125 osób tj. 2,6 na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w gminie Stoczek Łukowski, źródło: dane GUS za 2009- 2017

W sferze społecznej jako niekorzystne zjawisko należy odnotować stałe zmniejszanie się liczby mieszkańców. W długim okresie czasu (Lata 1970-2017 ubytek wyniósł 2537 osób to jest 24,3 %. Efektem jest znaczne postarzenie ludności i ujemny przyrost naturalny. Do zjawisk pozytywnych należy zaliczyć sprawnie działający system oświaty i wychowania przedszkolnego. Wychowaniem przedszkolnym objęte są nie tylko 6-latki w klasach zerowych ale większość dzieci w wieku przedszkolnym. W systemie pomocy społecznej, po wprowadzeniu w roku 2017 świadczeń w ramach programu rodzina 500 plus, które otrzymało 629 rodzin na 1152 dzieci, spadła liczba świadczeń środowiskowej pomocy społecznej. W 2016 roku z pomocy tej korzystało w gminie 222 gospodarstwa domowe (763 osoby), a w roku 2017 tylko 138 gospodarstw domowych (300 osób).

Główne cechy środowiskowe, które mają istotny wpływ na rozwój gminy to:

- bardzo niska jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- średnia lesistość (26,4 %) i możliwość jej powiększania przez zalesianie gruntów rolnych o najniższej przydatności,
- w wielu wsiach, zwłaszcza we wschodniej części gminy, stosunkowo wysoki (ponad 20 %) odsetek trwałych użytków zielonych,
- występowanie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, którymi są: fragment Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (północna część gminy) i jego wschodnia część wchodząca do Obszaru NATURA 2000 – Lasy Łukowskie PLB 060010; główne walory tych obszarów to właśnie lasy łukowskie i dolina rzeki Świder,
- występowanie udokumentowanych złóż surowców mineralnych (kruszywa) i terenów górniczych czyli złóż eksploatowanych na podstawie wydanej koncesji (patrz rozdział 4).

7.11.2. Prognozy demograficzne

Prognozę liczby ludności w gminie na lata 2020-2050 oparto z jednej strony na faktycznych zmianach w wybranych odcinkach czasowych z lat 1970-2017 (scharakteryzowanych szczegółowo w rozdziale 7.1), z drugiej zaś na prognozie GUS ludności GUS dla powiatów na lata 2013-2050, z której wykorzystano dane dla obszarów wiejskich powiatu łukowskiego.

W latach 1970-2017 liczba ludności gminy zmniejszyła się o 24,3 %, co w przeliczeniu na 1 rok daje 0,52 %; w latach 2002-2017 o 9,9 % (0,66 % na 1 rok), a w latach 2011-2017 o 4,6 % (0,66 % również na 1 rok). Według prognozy GUS liczba ludności na obszarach wiejskich powiatu łukowskiego ma być w 2050 roku o 14,7 % mniejsza niż w 2017 roku, co daje przeciętny roczny ubytek około 0,45 % rocznie, przy czym do 2040 roku jest on nieco niższy (poniżej 0,4 %), a w latach 2040-2050 znacznie wyższy (około 0,6 % rocznie). Zakłada się, że w gminie Stoczek Łukowski tempo ubytku ludności będzie zbliżone do tempa na obszarach wiejskich powiatu łukowskiego, a także zbliżone do tendencji w przeszłości na terenie gminy i wyniesie 0,5 % w przeliczeniu na 1 rok. Przyjmując powyższe założenia – ogólną liczbę ludności gminy szacuje się następująco (w zaokrągleniu do 10 osób):

- 2020 rok – 7800 osób
- 2025 rok – 7600 osób
- 2030 rok – 7400 osób
- 2035 rok – 7210 osób
- 2040 rok – 7010 osób
- 2045 rok – 6800 osób
- 2050 rok – 6590 osób.

Brak jest przesłanek do szacunku liczby ludności poszczególnych wsi. Można jedynie zakładać, że przy ogólnym ubytku ludności w gminie, w miejscowościach położonych wzdłuż drogi krajowej nr 76, to jest: Starych Kobiałkach, Nowym Jamielniku, Jamielniku-Kolonii oraz Jedlance może wystąpić niewielki przyrost ludności.

7.11.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

O możliwościach finansowania przez gminę jej własnych zadań decyduje poziom uzyskiwanych dochodów budżetowych. Poziom i strukturę dochodów i wydatków budżetowych uzyskiwanych w latach 2002-2012 i w latach 2013-2017 scharakteryzowano w rozdziale 7.3. Z charakterystyki tej wynika, że dochody budżetowe gminy opierają się głównie na subwencji i dotacjach. Dochody własne stanowiły tylko 16,9 % średnio w latach 2002-2012 i 22,9 % w latach 2013-2017. W liczbach bezwzględnych poziom dochodów ogółem wynosił od 23,2 mln zł w roku 2013 do 33,9 mln zł w roku 2017. W tym okresie tempo przyrostu dochodów ogółem było wysokie. Wynosiło ono około 2,1 mln zł średnio rocznie, co w odniesieniu do przeciętnej rocznej kwoty dochodów w tym okresie, wynoszącej 28,0 mln zł daje 7,5%. Oczywiście, takiego tempa dochodów nie da się utrzymać w długim okresie czasu. Dlatego do szacunku dochodów możliwych do uzyskania przez gminę w okresie 30 najbliższych lat to jest w latach 2018-2047 (licząc za wyjściowy rok 2017), przyjęto średnio roczne tempo w tym okresie wynoszące 3 %. Jest to, jak się wydaje, optymalne tempo wzrostu PKB w kraju. Przy takim założeniu dochody budżetowe gminy wzrosłyby z 33,9 mln zł w roku 2017 do 84,9 mln w roku 2047, zaś w sumie w latach 2018-2047 zamknęłyby się kwotą 1713 mln zł.

Wydatki inwestycyjne stanowiły w gminie 24,4 % wydatków ogółem średnio w latach 2002-2012 i 15,6 % średnio w latach 2013-2017. Do szacunku możliwości finansowania przez gminę własnych zadań inwestycyjnych w długim horyzoncie czasowym przyjmuje się udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w wysokości 15 %. Poziom 24 % uznano za

niemożliwy do utrzymania w długim okresie czasu. Był on możliwy do osiągnięcia w przeszłości w wyniku korzystnych okoliczności (np. pozyskaniu środków Unii Europejskiej na dofinansowanie niektórych zadań, czy też zadłużanie się poprzez kredyty. Przy wykorzystaniu wskaźnika 15 % i zakładając, że w długim okresie czasu wydatki budżetowe muszą być równe dochodom, wyliczono kwotę wydatków inwestycyjnych możliwych do poniesienia przez gminę w latach 2018-2047, która wynosi 257 mln zł. Oszacowane według powyższych założeń kwoty dochodów budżetowych ogółem i wydatków inwestycyjnych w kolejnych 5-leciach okresu 2018-2047 ilustruje tabela.

Tabela 5. Szacunkowy poziom dochodów budżetowych i wydatków inwestycyjnych gminy w latach 2018-2047

Lata	Dochody budżetowe	Wydatki inwestycyjne
	w milionach złotych	
2018-2022	191	29
2023-2027	222	33
2028-2032	257	39
2033-2037	298	45
2038-2042	345	52
2043-2047	400	60
Razem	1713	257

Źródło: wyliczenia własne.

7.11.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, opracowany w świetle obowiązujących przepisów, jest pomocnym narzędziem do określenia zapotrzebowania w zakresie mieszkalnictwa, jak też umożliwia ocenę aktualnych dokumentów planistycznych, które określają politykę przestrzenną gminy. W oparciu o analizy ekonomiczne, środowiskowe, społeczne, prognozy demograficzne oraz możliwości finansowe gminy, oszacowano przybliżone zapotrzebowanie na nową zabudowę w podziale na funkcje zabudowy.

MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową

Określając zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową, należy mieć na uwadze wiejski charakter Gminy. Z tego względu przyjmuje się, że zabudowa mieszkaniowa zawiązana jest zarówno z zabudową o charakterze mieszkaniowym jednorodzinnym, jak i z zabudową zagrodową, współwystępującą w poszczególnych miejscowościach.

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę w skali gminy oszacowano na podstawie:

- analizy ekonomicznej, obrazującej poziom dochodów i wydatków gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wydatków inwestycyjnych służących podwyższaniu standardów i zakresu usług oraz szeroko rozumianemu rozwojowi jednostki samorządu terytorialnego;
- analizy środowiskowej, obrazującej stan i jakość poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego oraz obszarów objętych ochroną prawną, stanowiącej podstawę do określenia uwarunkowań w zakresie rozwoju przestrzennego;

- analizy społecznej, obrazującej stan i strukturę demograficzną społeczności gminy, ze szczególnym uwzględnieniem ruchu naturalnego, migracji i rynku pracy, stanowiącej podstawę dla racjonalnego kształtowania docelowej struktury przestrzennej gminy,
- prognozy demograficznej, obrazującej zmianę liczby ludności w założonej perspektywie planistycznej, stanowiącej podstawę dla określania kierunków zmian w zakresie wyznaczania nowych terenów pod zabudowę. Zgodnie z przedstawionymi we wcześniejszych rozdziałach tendencjami demograficznymi, liczba ludności gminy Stoczek Łukowski będzie spadać;
- oceny możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnego poziomu wydatków inwestycyjnych w zakresie transportu i łączności oraz gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, istotnych z punktu widzenia jej rozwoju społeczno-gospodarczego;
- ustaleń dotychczasowych dokumentów planistycznych i decyzji administracyjnych, w tym przede wszystkim przesądzeń w zakresie kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy i przeznaczeniu terenów wynikających ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, a także wniosków o zmianę ustaleń dokumentów planistycznych odzwierciedlających faktyczne potrzeby inwestycyjne mieszkańców i inwestorów,
- prognozowanego wzrostu przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań w założonej perspektywie planistycznej na podstawie analizy zmian w ostatnich latach- zgodnie z zauważanym ogólnokrajowym procesem, w gminie Stoczek Łukowski zwiększa się standard zamieszkania i wzrost komfortu życia. Takie zmiany są spowodowane również dążeniem do osiągnięcia europejskich wskaźników zamieszkania. Ponadto, warto podkreślić fakt odchodzenia od schematu rodziny wielopokoleniowej, zamieszkującej jeden dom.

Przyjęto więc następujące założenia w perspektywie przyszłych 30 lat (w 2050r.):

- prognozowana liczba osób w gminie Stoczek Łukowski: 6 590 os.,
- prognozowana powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 os.: 50 m²,
- prognozowana średnia powierzchnia użytkowa mieszkania: 100 m²,
- aktualne zasoby mieszkaniowe w gminie Stoczek Łukowski (wg GUS, 2017r.): 216 936 m².

W związku z powyższym **całkowite zapotrzebowanie** na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej dla przewidywanej liczby ludności będzie oscylować w granicach **329 500 m²** dla obszarów wiejskich (jako iloczyn prognozowanej liczby ludności oraz przewidywanej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 os., tj.: 6 590 os. x 50 m²).

Zapotrzebowanie na **nową zabudowę** można wyrazić poprzez różnicę pomiędzy powyższym wynikiem a istniejącym zasobem mieszkaniowym (tj.: 329 500 m² – 216 936 m²), która wynosi **ok. 112 564 m²**.

W związku z **niepewnością procesów rozwojowych**, o której mowa w art. 10 ust. 7 pkt. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz o 30%, powyższy wynik powiększa się o ww. 30% do wielkości **ok. 146 333 m²**.

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminie Stoczek Łukowski ocenia się na ok. 146 333 m² powierzchni użytkowej.

Zapotrzebowanie na zabudowę usługową i produkcyjną – usługową

O ile rozwój mieszkalnictwa może być z dużą trafnością prognozowany na podstawie uśrednionych standardów i analiz, tak rozwój budownictwa niemieszkalnego jest uzależniony od wielu czynników, przede wszystkim czynników gospodarczych o charakterze lokalnym, regionalnym, makroregionalnym i wreszcie krajowym. Szczególny charakter zabudowy o funkcji usługowej, produkcyjnej itp. wyróżnia się bardzo zróżnicowanymi wymaganiami terenowymi, kubaturowymi i wysokościowymi, zależnymi od rodzaju inwestycji. Zabudowa tego typu ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców gminy, nie jest jednak wprost proporcjonalnie związana z sytuacją demograficzną, ponieważ zmiany standardów życia i zapotrzebowania na różne rodzaje usług, produkcji nie korespondują z liczbą ludności na danym terenie.

Zapotrzebowanie na powyższą zabudowę jest uwarunkowane wieloma czynnikami, między innymi charakterem gminy oraz kierunkami i zmienną dynamiką jej rozwoju, czynnikami zewnętrznymi, w tym sytuacją społeczno-gospodarczą regionu. Potrzeby ludności gminy w zakresie usług o charakterze społecznym i publicznym były szeroko analizowane w poprzednich rozdziałach. Z analiz tych wynika, iż istniejące zasoby obiektów usług publicznych są wystarczające. Inne usługi mogą być realizowane w obiektach dotychczas wykorzystywanych na usługi, które mogą zmienić swoją dotychczasową funkcję lub ją rozszerzyć.

Aktualnie Studium przeznacza pod zabudowę o funkcjach: usługowej, produkcyjnej, obiekty składów, magazynów itp. obszar o powierzchni brutto ok. 52ha, co przedstawia tabela poniżej:

Tabela 6. Powierzchnia wybranych terenów przeznaczenia związanych z zabudową usługową i produkcyjną w Studium w podziale na miejscowości w ha

miejscowość/ przeznaczenie w Studium w ha	U	UP	UKs	P/U	PS
Błaziejki	0,10				
Guzówka		0,15			
Jagodne	0,06				
Jamielne	0,31			0,85	0,23
Jamielnik- Kolonja				0,65	
Jedlanka	0,34	1,00	1,52	12,03	0,43
Kamionka		1,32			
Kienkówka		1,01			
Kisielsk		1,72		0,80	
Łosiniec	0,05				
Mizary	0,61				
Nowa Prawda	2,34				
Nowy Jamielnik	0,06				
Rosy		0,08			
Róża Podgórna		0,09		1,46	
Stara Prawda		0,74			
Stara Róża		1,54	0,26	0,67	
Stare Kobiałki	0,26	3,12		9,63	1,76
Szyszki	2,09	1,01			
Toczyska		1,14			
Turzec		0,07			
Wola Kisielska	0,01	0,86		0,43	

Wólka Różańska		0,33			
Zabiele	0,55			0,49	
Zgórznica	0,13				
Razem	6,91	14,18	1,78	27,01	2,42

- miejscowości, w których nie występują tereny przeznaczenia o funkcjach zamieszczonych w tabeli - pominięto.

Wśród podanych powyżej obszarów, ok. 41ha, czyli 80% jest już zainwestowanych. Oznacza to, że wolnej przestrzeni w ramach przeznaczenia pod zabudowę usługową, (w tym usług publicznych), usługowo- produkcyjną, produkcyjną jest do wykorzystania ok. 11ha powierzchni brutto.

Należy również zauważyć, iż Studium dopuszcza lokalizowanie zabudowy usługowej na obszarach zabudowy mieszkaniowej, tj. RM/MN/U (tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej) oraz MN/U (tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej). Szacuje się, iż maksymalnie 20% powierzchni terenów zabudowy mieszkaniowej może zostać zainwestowane pod usługi. Tereny przeznaczone w Studium jako RM/MN/U oraz MN/U to ok. 1731 ha powierzchni brutto, w tym niezabudowanych terenów czyli tzw. plomb urbanistycznych jest ok. 1200 ha. Z tego wynika, iż szacunkowo, zabudowa usługowa może zajmować maksymalnie powierzchnię 240 ha brutto.

Ogółem, wolna powierzchnia brutto terenów usługowych, produkcyjnych itp. przeznaczonych w Studium wynosi ok. 250 ha.

Przy założeniu średniej intensywności zabudowy dla ww. terenów wynoszącej 0,6, przeliczenie powierzchni brutto na powierzchnię użytkową będzie dawało wynik ok. 150 ha [powierzchni użytkowej].

Można więc założyć, iż Studium pozwala na realizację zabudowy usługowej i produkcyjnej o powierzchni użytkowej ok. 150 ha.

Nowe obiekty mogą być więc realizowane na obszarach wyznaczonych już pod taki rodzaj zabudowy w Studium. Należy jednak pamiętać o szczególnych wymogach terenowych, charakterystycznych dla niektórych usług, dlatego też dopuszcza się zwiększenie tej powierzchni o 30% w ramach niepewności procesów rozwojowych, tj. ok. 45 ha powierzchni użytkowej. Powierzchnia ta może zostać wyznaczona na obszarach o zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej, poprzez zmianę przeznaczenia z funkcji mieszkaniowej (wyznaczonej obecnie w Studium) lub w szczególnych przypadkach, uwarunkowanych specyfiką inwestycji, poza obszarami zwartej zabudowy.

Ponadto, szczegółowe rozstrzygnięcie potrzeby zmiany przeznaczenia zachodzi na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNEJ W GRANICACH JEDNOSTEK OSADNICZYCH

Lokalizowanie nowej zabudowy wymaga uwzględnienia ład przestrzennego z jednoczesnym efektywnym i ekonomicznym gospodarowaniem przestrzenią. Z tego względu dąży się m.in. do minimalizowania transportochłonności układów przestrzennych, ułatwiania mieszkańcom korzystania z komunikacji zbiorowej oraz przemieszczania się pieszo lub rowerem. Nowa zabudowa sytuowana jest więc w pierwszej kolejności na obszarach o już w pełni wykształconych, zwartych strukturach funkcjonalno- przestrzennych, głównie w formie dogęszeń w ramach tzw. plomb urbanistycznych. Jedynie w przypadku, gdy występuje brak dostatecznej ilości terenów pod nową zabudowę w ramach zwartej jednostki, sytuuje się ją poza tymi obszarami. Muszą one jednak charakteryzować się najwyższym stopniem przygotowania do zabudowy- tj. dostępnością do sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i innych, adekwatnych do planowanej zabudowy.

Wobec powyższego wymagane jest więc zbadanie, w jakim stopniu możliwe jest lokalizowanie planowanej zabudowy w gminie Stoczek Łukowski w ramach istniejących struktur, tj. oszacowanie ich chłonności. Chłonność jest więc rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy.

Powyższe wymagało więc wyznaczenia granic zwartych struktur funkcjonalno-przestrzennych, które przedstawiono na poniższej mapie. Założenia delimitacji ww. obszarów związane były zarówno z istniejącą zabudową, jak i z uzbrojeniem i dostępem do infrastruktury technicznej oraz komunikacji.

Obszary zurbanizowane o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej objęły więc tereny zabudowane, posiadające niezbędną infrastrukturę techniczną, w tym drogi oraz inne obszary zainwestowane, a także tereny niezabudowane o funkcji uzupełniającej, takie jak: tereny zieleni urządzonej, parki, cmentarze, niezbędne do właściwego funkcjonowania obszaru zurbanizowanego. Tereny te powielają się z terenami już wyznaczonymi w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski pod różne rodzaje zabudowy (w tym: zabudowę mieszaną - zagrodową, mieszkaniową jednorodzinną i usługową, mieszkaniową jednorodzinną i usługową, tereny zabudowy usługowej o różnym charakterze, zabudowy produkcyjno – usługowej). Wynika to z podejścia, że dotychczas wyznaczone obszary pod zabudowę nie ulegają zmniejszeniu, a pojedyncze działki lub mniejsze zespoły kilku działek, które nie są zabudowane, są predysponowane do wypełnienia zabudową, gdyż pod względem funkcjonalnym i przestrzennym stanowią części obszarów zurbanizowanych o w pełni wykształconej, zwartej strukturze - tzw. luki bądź plomby urbanistyczne.

Obszary, o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, spełniają wszystkie lub kilka kryteriów:

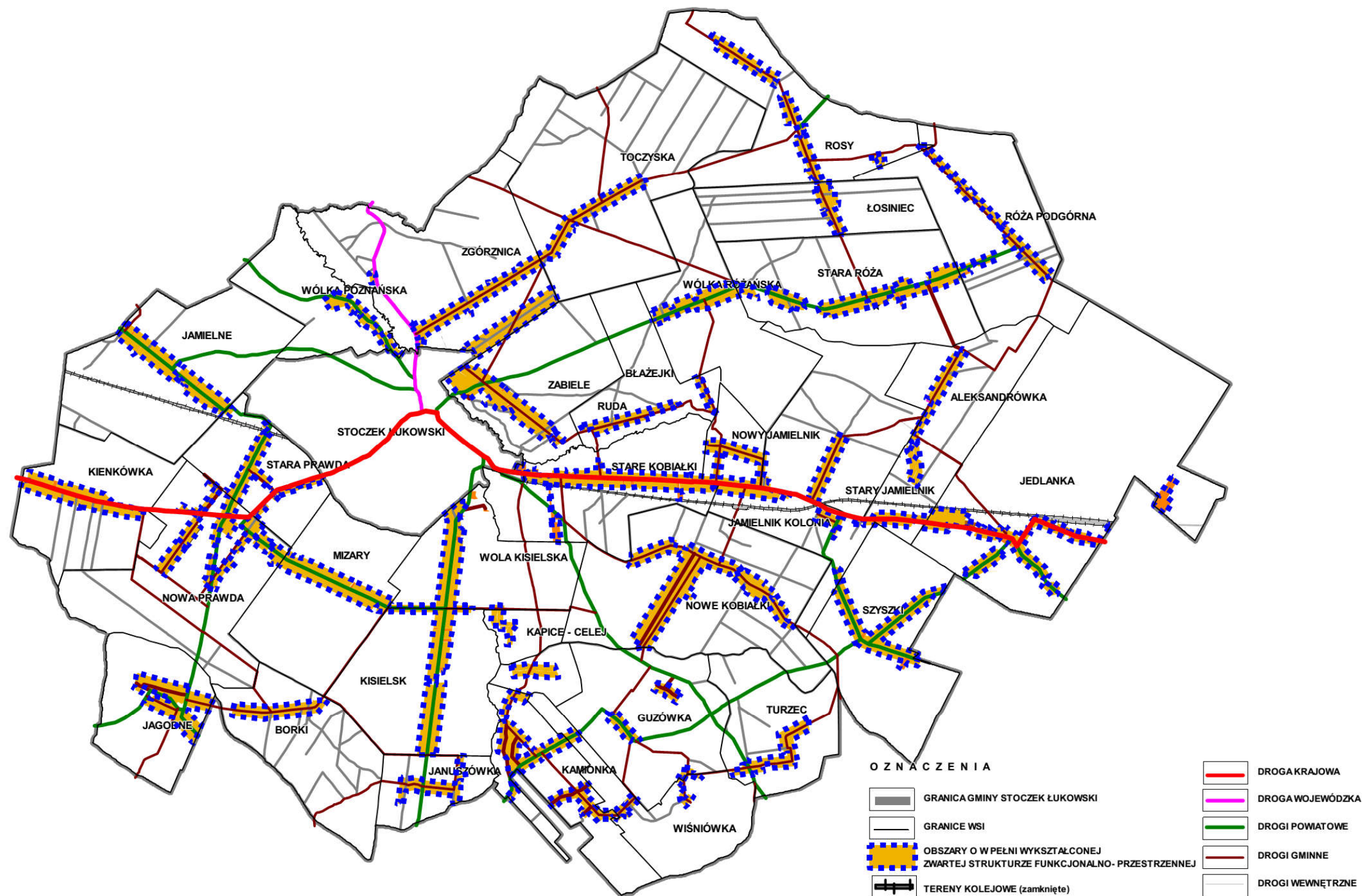
- zapewniony dostęp do drogi publicznej (w myśl ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1945, ze zm.) oraz zapewniony lub łatwy dostęp do komunikacji publicznej,
- zapewniony lub łatwy dostęp do infrastruktury technicznej (energia elektryczna, wodociąg, kanalizacja, gaz),
- stanowią pod względem funkcjonalnym i przestrzennym uzupełnienie oraz zamknięcie kompozycyjne istniejącej w sąsiedztwie zabudowy,
- realizacja zabudowy jest uzasadniona w myśl zasad urbanistycznych, mówiących o kształtowaniu zwartych, zamkniętych i skończonych układów zabudowy, spełniających wymogi zrównoważonego rozwoju oraz kształtowania ład przestrzennego.

Na terenie gminy Stoczek Łukowski obowiązują dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu aktywności gospodarczej „Stare Kobiałki”, przyjęty uchwałą Nr V/42/07 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 29 marca 2007r.,
- 2) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obrębów geodezyjnych Rosy, Toczyska, Zgórznica, Wólka Poznańska, Jamielne, Stara Prawda, Nowa Prawda, Kienkówka, Jagodne w gminie Stoczek Łukowski, przyjęty uchwałą Nr XII/73/15 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 29 września 2015r.

Pierwszy z planów dotyczy zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej oraz produkcyjnej, zaś drugi jest planem inwestycyjnym pod linię elektroenergetyczną, w którym wyznaczono również zabudowę mieszkaniową, tereny rolnicze, przemysłowe i inne. W związku z tym, dla terenów objętych planami wykonano odrębne obliczenia chłonności terenów.

LOKALIZACJA OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ

Rysunek 1. Lokalizacja obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej w gminie Stoczek Łukowski

Wynikiem analizy chłonności terenów niezainwestowanych w ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej jest maksymalna liczba działek o przyjętych parametrach, jaka może powstać i zostać zagospodarowana w przyszłości. Przyjmując założenie: 1 działka → 1 mieszkanie/ dom, można określić przybliżoną chłonność tych terenów, w odniesieniu do powierzchni użytkowej (jako iloczyn liczby działek oraz zakładanej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 działkę).

Tabela poniżej przedstawia powierzchnie obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej w podziale na miejscowości, w zestawieniu z powierzchnią faktycznie zainwestowaną w ramach tych struktur oraz powierzchnią wolną, niezainwestowaną („tzw. plomby urbanistyczne”), w których winno się lokalizować nową zabudowę w pierwszej kolejności.

Tabela 7. Szacowana chłonność terenów o zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej w ramach jednostek osadniczych

Miejscowość	Powierzchnia obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej w ha	Powierzchnia obszarów zainwestowanych w ramach "zwartych struktur" w ha	Powierzchnia obszarów niezainwestowanych- tzw. "plomby urbanistyczne" w ramach "zwartych struktur" w ha	Powierzchnia obszarów niezainwestowanych - udział % w powierzchni "zwartych struktur"
Aleksandrówka	65,49	10,14	55,35	85
Błażejki	13,62	6,16	7,46	55
Borki	30,96	4,97	25,99	84
Celej	15,06	4,35	10,71	71
Guzówka	25,00	11,73	13,27	53
Jagodne	61,38	13,47	47,91	78
Jamielne	61,42	21,88	39,54	64
Jamielnik-Kolonia	36,51	10,90	25,61	70
Januszówka	26,35	7,14	19,21	73
Jedlanka	66,80	34,47	32,33	48
Kamionka	101,21	12,88	88,33	87
Kapice	12,60	2,44	10,16	81
Kienkówka	53,20	18,05	35,15	66
Kisielsk	78,61	23,00	55,61	71
Łosiniec	22,68	9,83	12,85	57
Mizary	57,43	18,49	38,94	68
Nowa Prawda	75,20	23,52	51,68	69
Nowe Kobiałki	134,45	18,31	116,14	86
Nowy Jamielnik	35,40	8,08	27,32	77
Rosy	91,03	13,92	77,11	85
Róża Podgórna	63,97	10,73	53,24	83
Stara Prawda	25,96	14,98	10,98	42
Stara Róża	97,89	20,17	77,72	79
Stare Kobiałki	90,97	48,79	42,18	46
Stary Jamielnik	28,63	10,93	17,7	62
Szyszki	54,76	16,78	37,98	69
Toczyńska	66,94	19,75	47,19	70
Turzec	22,12	11,26	10,86	49
Wiśniówka	9,14	6,79	2,35	26

Wola Kisielska	55,75	17,15	38,6	69
Wólka Poznańska	28,79	8,99	19,8	69
Wólka Różańska	45,17	9,48	35,69	79
Zabiele	69,76	16,56	53,2	76
Zgórznica	95,26	25,50	69,76	73
Ruda	15,80	3,85	11,95	76
Razem	1835,31	515,44	1319,87	72

Z analiz wynika, iż powierzchnia obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w gminie Stoczek Łukowski wynosi ok. 1835ha, przy czym aż 72% (ok. 1320ha) to wolna przestrzeń, którą należy zabudowywać w pierwszej kolejności.

Obliczenia chłonności prowadzą się do oszacowania, ile działek budowlanych zmieści się w wolnej przestrzeni- pozwoli to na przejście z powierzchni brutto terenu do powierzchni użytkowej. Szacunki te odnosi się do skali całej Gminy, wprowadzając odpowiednie założenia:

- szacunkowa powierzchnia działki budowlanej: $1500m^2 = 0,15ha$;
- średnia powierzchnia 1 mieszkania/ 1 domu: $100m^2$;
- na każdej działce znajduje się 1 dom/ 1 mieszkanie;

$$1320 \text{ ha} : 0,15 \text{ ha} = 8800 \text{ działek}$$

Powierzchnia użytkowa mieszkaniowa,
którą można zlokalizować
w „plombach urbanistycznych”

$$= 8800 * 100 \text{ m}^2 = 880 \text{ 000 m}^2$$

Oszacowana chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych w gminie Stoczek Łukowski wynosi ok. **880 000 m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej.**

CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWYCH POD ZABUDOWE

Chłonność obszarów, rozumianych jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, określa się odrębnie dla terenów, które objęte są obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

W gminie Stoczek Łukowski plany miejscowe obejmują części miejscowości: Stare Kobiałki, Rosy, Toczyska, Zgórznica, Wólka Poznańska, Jamielne, Stara Prawda, Nowa Prawda, Kienkówka, Jagodne. W Starych Kobiałkach przeznaczenie w planie dotyczy zabudowy produkcyjnej, mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej, zaś pozostałe miejscowości są objęte planem miejscowym z głównym przeznaczeniem pod linię elektroenergetyczną, z wyznaczoną zabudową mieszkaniową jednorodziną, terenami rolniczymi, przemysłowymi, lasami, wodami powierzchniowymi i innymi.

Poniższe zestawienie ukazuje powierzchnie przeznaczenia w planach wraz ze wskaźnikami, które mają wpływ na oszacowanie chłonności. Należy zaznaczyć, iż tereny związane z zabudową wyznaczone w planie dla terenu położonego w miejscowości Stare Kobiałki znajduje się w granicach obszarów o zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej, pozostałe zaś – poza tymi terenami.

Tabela 8. Szacowana chłonność terenów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

MPZP	Przeznaczenie terenu związane z zabudową	Powierzchnia terenu w m ²	Maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy	Szacowana powierzchnia użytkowa zabudowy (iloczyn powierzchni terenu i wskaźnika intensywności)
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obrębów geodezyjnych Rosy, Toczyska, Zgórznica, Wólka Poznańska, Jamielne, Stara Prawda, Nowa Prawda, Kienkówka, Jagodne w gminie Stoczek Łukowski, (uchwała Nr XII/73/15 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 29 września 2015r.)	1MN, 2 MN (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna)	465 m ²	30%	140 m ²
	IP (zabudowa przemysłowa)	173 m ²	50%	87m ²
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu aktywności gospodarczej „Stare Kobiałki”, (uchwała Nr V/42/07 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 29 marca 2007r.)	IP (teren obiektów produkcyjnych, składów i magazynów)	10 468 m ²	40%	4 187m ²
	2MN (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna)	880 m ²	40%	352 m ²
	3MR (zabudowa zagrodowa)	2028 m ²	40%	811 m ²

Chłonność terenów wyznaczonych w planach miejscowych dla zabudowy ogółem:

- **mieszkaniowej: 1303 m² powierzchni użytkowej,**
- **produkcyjnej: 4273 m² powierzchni użytkowej.**

PORÓWNANIE ZAPOTRZEBOWANIA NA NOWĄ ZABUDOWĘ Z CHŁONNOŚCIĄ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNEJ i OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWYCH POD ZABUDOWĘ

Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością obszarów o w pełni wykształczonej zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej i obszarów przeznaczanych pod zabudowę w planach sprowadza się do zestawienia wyników przedstawionych powyżej oraz określenia, czy chłonność terenów jest większa czy mniejsza od zapotrzebowania.

W gminie Stoczek Łukowski, maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę może być zrealizowane w pierwszej kolejności w granicach wyznaczonych obszarów o w pełni wykształczonej zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej, gdyż zapotrzebowanie jest mniejsze niż ich chłonność omawianych powyżej obszarów :

$$\begin{array}{ccc} \text{zapotrzebowanie} & & \text{chłonność} \\ \text{ok. } 146\,333\text{m}^2 * & < & \text{ok. } 885\,576\text{m}^2 * \\ \text{*powierzchni użytkowej} & & \end{array}$$

Porównanie dotyczy zabudowy mieszkaniowej, gdyż oszacowano, iż zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową lub produkcyjną może być więc realizowane na obszarach wyznaczonych już pod taki rodzaj zabudowy w Studium lub poprzez zmianę przeznaczenia z funkcji mieszkaniowej (wyznaczonej obecnie w Studium) na produkcyjną / usługową w ramach jednostek o zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej lub w szczególnych przypadkach, uwarunkowanych specyfiką inwestycji, poza obszarami zwartej zabudowy.

W związku z przedstawionymi wynikami, można wnioskować, iż nie ma potrzeby lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej poza obszarami o zwartej strukturze funkcjonalno przestrzennej, gdyż zapotrzebowanie na nową zabudowę może być zrealizowane w ramach istniejących „plomb urbanistycznych”.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH

8.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody

Na terenie gminy Stoczek Łukowski występują obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody:

- Natura 2000 „Łasy Łukowskie” PLB 060010 (obszar specjalnej ochrony ptaków),
- Łukowski Obszaru Chronionego Krajobrazu,
- gatunki zwierząt i roślin chronionych,
- rezerwat przyrody KULAK .

8.2. Obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków

Na terenie gminy Stoczek Łukowski występują obszary i obiekty wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz obszary i obiekty wpisane do ewidencji zabytków wymienione w uwarunkowaniach wynikających ze stanu i funkcjonowania dziedzictwa kulturowego.

8.3. Obiekty i obszary chronione na podstawie innych niż powyższe przepisy odrębne

8.3.1. Obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych

• Grunty rolne i leśne

Obszary chronione na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2013r. poz.1205 z późn.zm.).

Na terenie gminy Stoczek Łukowski występują obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych:

- gleby mineralne (głównie IIIa i IIIb klasy gruntów) ,
- gleby organiczne,
- lasy.

• Gleby pochodzenia organicznego

Gleby organiczne szczególnie chronione znajdują się głównie w dolinach rzek i obniżeniach terenu oznaczone zostały graficznie na rysunku Studium.

8.3.2. Obszary chronione na podstawie przepisów ustawy prawa geologicznego i górniczego

Obszary chronione na podstawie ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2014r. poz. 613, ze zm).

W gminie Stoczek Łukowski występują obszary i tereny górnicze:

- na zachód od miejscowości Wólka Poznańska,
- na północ od miejscowości Zabiele,
- w miejscowości Jedlanka
- w miejscowości Jamielne.

9. UWARUNKOWANIA KOMUNIKACYJNE

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy realizuje droga krajowa nr 76 Wilga - Garwolin – Stoczek Łukowski - Łuków, przebiegająca na terenie gminy przez miejscowości: Kienkówka, Nowa Prawda, Stara Prawda, Stare Kobiałki, Jamielnik Kolonia, Jedlanka i droga wojewódzka nr 803 Siedlce – Stoczek Łukowski (przebiega przez miejscowość Zgórznica).

Powiązania z sąsiadującymi gminami realizują drogi powiatowe.

Tabela. Drogi powiatowe w gminie Stoczek Łukowski

Nr i kategoria drogi	Przebieg drogi
1300 L	Nowa Prawda - Jamielne - gr. woj. (Iwowe)
1301 L	Stoczek Łukowski (ul. Kościelna) - Jamielne
1302 L	Stoczek Łukowski (ul. Piaski)- Wólka Poznańska –gr. woj. (Rudnik - Żebraczka)
1304 L	Stoczek Łukowski- Zabiele -Wólka Różańska- Stara Róża - Róża Podgórna
1305 L	Stoczek Łukowski - dojazd do stacji kolejowej Stoczek Łukowski
1321 L	(Miastków Kościelny) gr. woj. - Jagodne - Nowa Prawda
1323 L	Nowa Prawda - Mizary - Wola Kisielska
1324 L	gr. gminy -Januszówka - Kisielsk - Wola Kisielska - Stoczek Łukowski (ul. Wiejska)
1325 L	Dębek - Guzówka - Turzec - gr.gminy (Krzywda)
1326 L	gr. gminy (Ciechomin) - Kamionka - Guzówka - Szyszki - Jedlanka
1327 L	(Świder) gr. gminy - Jagodne
1334 L	(Zagożdzie) gr.gminy - Szyszki - Jamielnik Kolonia -Stary Jamielnik
1338 L	Jedlanka - gr.gminy (Lipniak)
1340 L	Jedlanka - dojazd do stacji kolejowej Jedlanka

Źródło; Dane Gminy.

System drogowy uzupełniają drogi gminne.

Tabela. Drogi gminne w Gminie Stoczek Łukowski

Nr drogi	Przebieg drogi
102537 L	Zabiele - Zgórznica
102538 L	/Kołodział/ gr. woj. - Toczyska - Stara Róża
102539 L	/Soćki / gr. woj. - Toczyska
102540 L	Świder - Januszówka
102541 L	Gródź - Turzec
102542 L	Aleksandrów - Szyszki
102543 L	Jedlanka - Aleksandrówka
102544 L	Zabiele - Ruda - Błazejki - Wólka Różańska

102545 L	Nowy Jamielnik - Błężki
102546 L	Stare Kobiałki - Ruda
102547 L	Stare Kobiałki - droga powiatowa Nr 1325 L - Nowe Kobiałki - Szyszki
102548 L	Januszkówka - Borki
102549 L	/Zwola/ gr. woj. - Jagodne
102550 L	Mizary - Borki - Jagodne
102551 L	Kienkówka - Nowa Prawda -Borki
102552 L	Wola Kisielska - Kapice - droga powiatowa Nr 1325 L
102553 L	Dębek - Celej - Kamionka
102554 L	/Rudnik/ gr. woj. - Jamielne
102555 L	/Wola Wodyńska/ gr. woj. - Rosy
102557 L	Jamielnik Kolonia - Nowy Jamielnik
102558 L	Guzówka - Wiśniówka - Kamionka
102559 L	Guzówka - Huta Łukacz - Turzec - Kolonia Turzec
1025 60 L	Róża Podgórna - gr. woj. /Olszyc/
1025 61 L	Droga krajowa Nr 76 - Stara Prawda
1025 62 L	Droga pow. Nr 1323 L - Nowa Prawda - droga pow. Nr 1321 L
1025 63 L	Droga krajowa Nr 76 - Nowa Prawda - droga pow. Nr 1321 L
102790 L	Zgórznica - Rosy
1027 91 L	Stary Jamielnik - Róża Podgórna - Rosy
102792 L	Stara Róża- Rosy
102793 L	Dr nr 76 Nowe Kobiałki - Guzówka

Źródło: Dane Gminy.

Gęstość sieci drogowej w gminie jest wystarczająca, natomiast jakość techniczna wielu dróg jest niska i wymaga budowy lub przebudowy. Znaczna część dróg ma zbyt małą szerokość jezdni.

Przez teren gminy przebiega jednotorowa, zelektryfikowana linia kolejowa Skierniewice – Łuków, która spełnia rolę obwodnicy Warszawy dla towarowego ruchu tranzytowego.

10. UWARUNKOWANIA W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

10.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie gminy funkcjonuje zbiorcza sieć wodociągowa obejmująca zwartą zabudowę wszystkich wsi w gminie. Długość sieci na koniec 2012 roku wynosiła 125,9 km, a liczba przyłączy 2057. Z sieci korzysta 7,5 tys. osób tj. około 91,6% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Eksploatacją sieci zajmuje się Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Stoczku Łukowskim z siedzibą w Starych Kobiałkach. Zakład działa od kwietnia 1999 roku jako zakład budżetowy Gminy Stoczek Łukowski. Sieć wodociągowa jest zasilana z dwóch ujęć wody: „Stara Prawda” o wydajności 1600 m³/dobę, oparte o dwie studnie głębinowe i zbiornik wyrównawczy i „Zgórznica” o wydajności 980 m³/dobę, oparte o dwie studnie głębinowe, dwa zbiorniki terenowe i stację uzdatniania wody (konieczną ze względu na zawartość w wodzie związków żelaza i manganu).

Na terenie gminy we wsi Wola Kisielska od 2009 roku funkcjonuje biologiczna oczyszczalnia ścieków o średniej przepustowości 140 m³/dobę. Długość grawitacyjno – ciśnieniowej sieci kanalizacji sanitarnej, odprowadzającej ścieki komunalne do gminnej oczyszczalni ścieków „Dębina” w Woli Kisielskiej, według stanu na koniec 2013 r. wynosi 33,7 km, w tym 20,2 km sieci grawitacyjnej do której przyłączonych jest 480 przyłączy

odprowadzających ścieki z budynków mieszkalnych, zbiorowego zakwaterowania oraz użyteczności publicznej. Sieć ciśnieniowa wyposażona jest w 18 szt. przepompowni ścieków. Sieć kanalizacyjna obejmuje następujące miejscowości: Wola Kisielska, Kisielsk, Mizary, Zgórznica, Zabiele, Stara Prawda i Jamielne. Na koniec 2013 r. z sieci tej korzystały 1723 osoby to jest 20,8% mieszkańców gminy. Część mieszkańców, obiekty użyteczności publicznej i zakłady produkcyjne posiadają indywidualne systemy kanalizacyjne odprowadzające ścieki do zbiorników bezodpływowych, z których są one częściowo wywożone do oczyszczalni w Stoczku Łukowskim, lecz w większości usuwane we własnym zakresie do gruntu. Odbiorem nieczystości zajmuje się Zakład Wodociągów i Kanalizacji, posiadający samochód asenizacyjny o pojemności 6 m³ oraz samochód wielofunkcyjny umożliwiający odbiór ścieków bytowych i czyszczenie kanalizacji sanitarnej.

10.2. Zaopatrzenie w ciepło

Ogrzewanie budynków realizowane jest indywidualnie ze źródeł ciepła głównie na paliwo stałe. Na terenie gminy znajduje się 5,7 km przesyłowej sieci gazowej. Z gazu sieciowego nie korzystało żadne gospodarstwo domowe¹¹.

10.3. Gospodarka odpadami

Od grudnia 2004r. w gminie funkcjonuje kompleksowy system zagospodarowania odpadów komunalnych, polegający na segregacji odpadów „u źródła”, oparty na systemie workowym. Każde gospodarstwo domowe jest wyposażane przez odbiorcę odpadów w komplet worków do selektywnej zbiórki odpadów.

W ustalonych w harmonogramie terminach worki są odbierane przez specjalistyczny samochód i dowożone do zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Stoczku Łukowskim, Stare Kobiałki 107A, gdzie poddawane są dalszej segregacji na linii sortowniczej.

Posegregowane odpady są przygotowywane do odbioru: pakowane, prasowane, gromadzone w odpowiednich boksach, a następnie sprzedawane jako surowce wtórne.

Odpady nie podlegające segregacji są przez mieszkańców gromadzone w pojemnikach o min. pojemności 110l odbierane przez uprawnioną firmę i przekazywane do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Adamkach k. Radzyna Podlaskiego.

Na terenie ZWiK w Starych Kobiałkach 107A utworzony jest punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, gdzie przyjmowane są bezpłatnie odpady posegregowane nie objęte systemem workowym (budowlane, niebezpieczne, tekstylia, AGD, elektroniczne itp.).

10.4. Zaopatrzenie w gaz ziemny

Obecnie gmina nie jest podłączona do sieci gazu ziemnego. Przez teren gminy przechodzi gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 - odgałęzienie od magistrali gazowej DN500 relacji Puławy-Warszawa, który doprowadza gaz do stacji redukcyjno-pomiatowej I stopnia w Stoczku Łukowskim, co pozwala w przyszłości planować rozwój sieci gazowniczej w gminie. Trasa gazociągu wysokiego ciśnienia przebiega przez grunty wsi Kienkówka, Nowa Prawda i Stara Prawda. Brak jest zainteresowania ze strony mieszkańców gazem, jako źródłem energii, ze względu na wysokie ceny budowy przyłączy gazowych oraz wysokie koszty eksploatacji urządzeń gazowych w porównaniu z tradycyjnymi źródłami energii, tj. drewno, węgiel.

¹¹ J.w., stan na koniec 2012 roku

11. UWARUNKOWANIA DOTYCZĄCE ELEKTROENERGETYKI

11.1. Uwarunkowania zewnętrzne – powiązania ponadlokalne

Teren gminy Stoczek Łukowski jest miejscem lokalizacji ponadlokalnych sieci elektroenergetycznych różnych napięć realizujących infrastrukturalne połączenia zewnętrzne tej gminy z gminami sąsiednimi.

Są to:

- tranzytowa, jednotorowa linia najwyższego napięcia 220 kV o relacji Kozienice-Siedlce (obecnie pracuje pod napięciem 110 kV), wchodząca w skład systemu sieci przesyłowych administrowanych przez krajowego operatora systemu elektroenergetycznych sieci przesyłowych Polskie Sieci Elektroenergetyczne (PSE) S.A. ,
- jednotorowa linia dystrybucyjna wysokiego napięcia 110 kV o relacji Elektrownia Kozienice – Stoczek Łukowski – Łuków, pracująca w systemie sieci dystrybucyjnych stanowiących własność PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa,
- sieć magistralnych linii dystrybucyjnych średniego napięcia 15 kV, dostarczających energię elektryczną na teren gminy Stoczek Łukowski i gmin sąsiednich ze stacji 110/15 kV zlokalizowanej na terenie wsi Wola Kisielska.

11.2. Uwarunkowania zewnętrzne – diagnoza

11.2.1. Przesyłowa linia 220 kV

Linia została wybudowana jako perspektywiczna sieć zasilająca planowaną stację 400/110 kV w Ujrzanowie w gm. Siedlce, jednak nigdy nie pracowała pod napięciem przesyłowym 220 kV, pracuje natomiast pod napięciem 110 kV zasilając z elektrowni Kozienice siedlecki węzeł energetyczny 110 kV. W planach rozwojowych operatora elektroenergetycznych sieci przesyłowych PSE S.A. linia 220 kV została przeznaczona do zastąpienia jej przez projektowaną linię przesyłową o napięciu 400 kV.

11.2.2. Dystrybucyjna linia 110 kV

Linia o relacji Kozienice - Stoczek Łukowski – Łuków ma duże znaczenie w systemie zasilania kilku północnych powiatów obecnego województwa lubelskiego, dostarcza bowiem energię elektryczną z elektrowni w Kozienicach do kilku stacji 110/15 kV, między innymi w Stoczku Łukowskim, Białej Podlaskiej, Radzyniu Podlaskim. Na terenie gminy Stoczek Łukowski omawiana linia 110 kV jest w dobrym stanie technicznym, posiada przewody AFL 240 mm² i podwyższone słupy kratowe.

11.2.3. Oddziaływanie linii 220 kV i 110kV na środowisko

Linie o ww. poziomach napięć są źródłem promieniowania elektromagnetycznego oraz hałasu, stanowią też istotne zakłócenie krajobrazu. Przez gminę Stoczek Łukowski linie będą głównie terenami rolnymi, w kilku miejscach zbliżają się do obszarów zabudowy lub krzyżują się z terenami budowlanymi. Lokalizacja w pobliżu linii najwyższych napięć i wysokiego napięcia obiektów kubaturowych odpowiadać musi ustaleniom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1883), które określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV i wyższym, budowanych na różnych słupach, według

różnych katalogów, przyjmuje się w oparciu o obliczenia i pomiary praktyczne, że bezpiecznymi odległościami budynków mieszkalnych od rzutu skrajnych przewodów linii napowietrznych są:

- dla istniejącej linii relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów, wybudowanej w parametrach linii 220 kV przyjmuje się szerokość pasa technologicznego 50m (po 25m w obie strony od osi linii), linia 220kV zostanie zdementowana po wybudowaniu linii elektroenergetycznej 400kV ,
- dla linii 110 kV (odległość ok. 19 m w obie strony od osi linii).

11.2.4.Zasilanie gminy energią elektryczną średniego napięcia 15 kV

Gmina Stoczek Łukowski posiada na swoim terenie stację transformująco-rozdzielczą 110/15 kV, zlokalizowaną we wsi Wola Kisielska, tuż przy granicy z miastem Stoczek Łukowski. Stacja jest podstawowym źródłem energii elektrycznej SN 15 kV dla miasta i gminy Stoczek Łukowski oraz części terenów gmin sąsiednich. Pracuje ona w systemie zasilania magistralnych sieci średniego napięcia tworzących zewnętrzne powiązania gminy Stoczek Łukowski z sąsiednimi stacjami 110/15 kV w Mrozach, Kotuniu , Siedlcach, Łukowie, Garwolinie, Sobolewie i stacją 30/15 kV w Krzywdzie, które w sytuacjach awaryjnych są źródłem zasilania rezerwowego dla części wsi gminy Stoczek Łukowski leżących na trasach poszczególnych magistral SN 15 kV, łączących sąsiadujące stacje 110/15 kV i 30/15 kV ze stacją 110/15 kV w Stoczku Łukowskim. Stacja w Stoczku Łukowskim posiada dwa transformatory 110/15 kV o mocach po 10 MVA, z których jeden nie pracuje, a drugi obciążony jest mocą szczytową na poziomie ok. 6-8 MW. Rozdzielnia SN 15 kV posiada jeszcze wolne pola, możliwe jest więc wyprowadzenie kilku nowych magistralnych linii SN 15 kV, które pozwolą na wykorzystanie dużych rezerw mocy jakie stacja posiada obecnie. Według informacji PGE Dystrybucja S.A. stacja wymaga częściowej modernizacji wyposażenia – umieszczono ją w planach remontu PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa.

11.2.5.System magistralnych linii SN 15 kV

W podstawowym zasilaniu gminy Stoczek Łukowski udział bierze 9 magistralnych linii SN 15 kV, które tworzą rozległy i dobrze ubezpieczony system linii pierścieniowych, choć kilka z nich wymaga częściowych modernizacji polegających na wymianie istniejących na niektórych odcinkach linii przewodów AFL 35 mm² lub AFL 50 mm² na stosowane w liniach magistralnych przewody o przekrojach 70 mm² lub nawet 120 mm². Linie magistralne łączą się ze sobą w punktach węzłowych wyposażonych w odłączniki realizujące stałe podziały zasilania, które wraz z odłącznikami sekcyjnymi w trzonach linii i przy odgałęzieniach powiązań między magistralnymi umożliwiają przełączenie zasilania z podstawowego na rezerwowe.

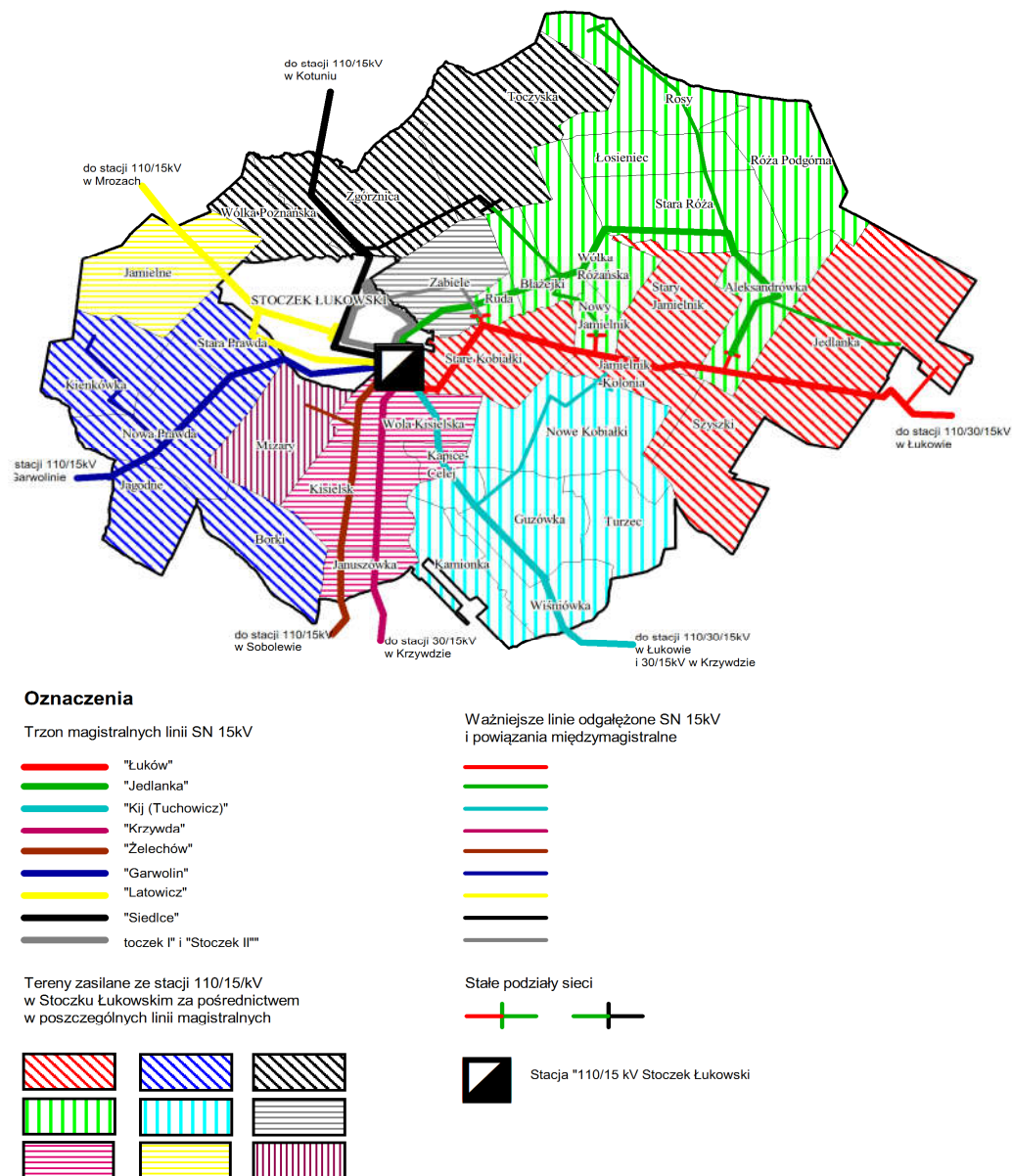
Podstawowe znaczenie w zasilaniu gminy Stoczek Łukowski mają linie:

- a) „Łuków” – w efekcie remontu odcinka linii przeprowadzonego w okresie ostatnich kilku lat jest ona wykonana na całym odcinku przewodami AFL 70 mm², posiada połączenie ze stacją 110/30/15 kV w Łukowie za pośrednictwem magistrali „Łuków-Stoczek Łukowski (Łuków III)”,
- b) „Jedlanka” – trzon linii posiada na przeważającej długości przewody AFL 70 mm², istnieje jednak odcinek linii z przewodami AFL 25 mm² - wymagający modernizacji; linia ma awaryjne połączenie z linią „Stoczek Łukowski-Łuków” i „Łuków-Stoczek Łukowski (Łuków III)”,
- c) „Garwolin” – trzon linii na pierwszy odcinku od stacji posiada przewody AFL 70 mm², później) przewody AFL 35 mm², wymaga więc częściowej modernizacji; posiada połączenie ze stacją 110/15 kV w Garwolinie za pośrednictwem linii „Garwolin-Głusków”,

- d) „Kij (Tuchowicz)” – trzon linii posiada do wsi Kij przewody AFL 70 mm², później AFL 50 mm², wymaga więc częściowej modernizacji; posiada połączenie ze stacją 100/30/15 kV w Łukowie (linia „Łuków-Krzywda 15kV”) oraz stacją 30/15 kV w Krzywdzie,
- e) „Krzywda” - trzon linii do wsi Kisielsk posiada przewody AFL 70 mm², dalej AFL 50 mm², perspektywicznie powinna więc być przebudowana na cały ciąg AFL 70 mm², posiada połączenie ze stacją 30/15 kV w Krzywdzie za pośrednictwem linii „Krzywda-Huta Dąbrowa”,
- f) „Siedlce” - trzon linii na całej długości posiada przewody AFL 70 mm², ma powiązania z liniami „Łatowicz”, „Jedlanka”, „Stoczek I” i „Stoczek II”; drugostronne zasilanie może być ze stacji 110/15 kV w Kotuniu za pośrednictwem linii „Kotuń-Skórzec-Wodynie”,
- g) „Łatowicz” – wyprowadzenie ze stacji 110/15 kV w Stoczku Łukowskim wykonano przewodami AFL 70 mm², dalej istnieją przewody AFL 35 mm², wymagające wymiany na AFL 70 mm²; magistrała posiada powiązania z linią „Siedlce”, „Garwolin”; z drugiej strony zasilana być może ze stacji 110/15 kV w Mrozach za pośrednictwem linii „Mrozy-Łatowicz”,
- h) „Żelechów” – wykonana przewodami AFL 70 mm², cała w dobrym stanie technicznym, posiada powiązanie z linią „Krzywda”, z drugiej strony zasilona może być ze stacji 110/15 kV w Sobolewie (linia „Sobolew-Gończyce”) i stacji 110/15 kV w Garwolinie (linia „Garwolin-Żelechów”);
- i) „Stoczek II” - wykonana przewodami AFL 70 mm², cała w dobrym stanie technicznym, przeznaczona głównie do zasilania miasta Stoczek Łukowski, posiada połączenie z sąsiednimi liniami „Siedlce”, „Stoczek I”, „Jedlanka”, „Łuków”.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że gmina Stoczek Łukowski posiadając na swym terenie stację 110/15 kV dysponującą dużą rezerwą mocy oraz dobrze rozwinięty system magistralnych linii SN 15 kV, ma dobre warunki rozwoju wynikające z poziomu zaopatrzenia w energię elektryczną średniego napięcia 15 kV. Daje to gminie możliwość lokalizacji (zwłaszcza we wsiach położonych wokół miasta) obiektów drobnego przemysłu i usług o dużych (rzędu kilkuset kilowatów) zapotrzebowaniach na moc szczytową i wymagających zasilania z dwóch linii magistralnych średniego napięcia. Schematyczny układ zasilania gminy Stoczek Łukowski energią elektryczną średniego napięcia pokazano na poniżej mapie.

Mapa 4. Schemat zasilania gminy Stoczek Łukowski energią elektryczną średniego napięcia 15kV – układ podstawowy

11.3. Uwarunkowania wewnętrzne

11.3.1. Lokalne sieci dystrybucyjne

Są to sieci średniego napięcia i niskiego napięcia, których zadaniem jest zasilanie energią elektryczną n.n. 0,4 kV odbiorców jednej wsi lub kilku wsi o bezpośrednio sąsiadującej zabudowie. Stanowią je:

- odgałęźne linie SN kV
- stacje transformatorowe 15/0,4 kV,
- linie niskiego napięcia wyposażone częściowo w urządzenia oświetlenia ulicznego.

W gminie Stoczek Łukowski urządzenia lokalne to niemal wyłącznie promieniowo zasilane sieci napowietrzne. Stan techniczny tych urządzeń decyduje o jakości energii elektrycznej niskiego napięcia bezpośrednio dostarczanej odbiorcom. W bardzo dobrym stanie technicznym są sieci budowane w ciągu ostatnich kilkunastu lat, a w dobrym stanie sieci pochodzące z okresu po roku 1980. W ciągu ostatnich 10 lat istotna poprawa stanu technicznego lokalnych sieci dystrybucyjnych wystąpiła w 5 wsiach gminy, przy czym pełne modernizacje wykonano w Kienkówce i Starych Kobiałkach, a częściowe w Jamielniku Kolonii, Kamionce i Starej Prawdzie.

Według stanu na koniec roku 2013 lokalne sieci dystrybucyjne w bardzo dobrym lub dobrym stanie technicznym posiadają wsie: Kienkówka, Stare Kobiałki, Jamielne, Januszkówka, Jedlanka, Kisielsk, Mizary, Toczyska, Wola Kisielska, Wólka Poznańska, Zgórzynica. Urządzenia lokalne w dobrym stanie technicznym są źródłem energii elektrycznej n.n.0,4 kV o właściwych parametrach technicznych, co stanowi dobre uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego w/w wsi. Następną grupę stanowią wsie mające sieci lokalne w zróżnicowanym stanie technicznym, część urządzeń pochodzi z lat 70-tych i wymaga już modernizacji, część z 80-tych, zdarzają się też urządzenia najnowsze.

W ocenie ogólnej, stan techniczny sieci lokalnych w tej grupie wsi określa się jako średni. Taka sytuacja występuje we wsiach: Jamielnik Kolonia, Kamionka, Błazejki, Nowa Prawda, Nowe Kobiałki, Stara Prawda, Ruda.

W ostatniej grupie klasyfikacyjnej znajdują się wsie posiadające lokalne sieci dystrybucyjne pochodzące w całości lub znacznej większości z lat 60-tych. Są to wyeksploatowane stacje typu ŻH15B, linie nN z bardzo długimi obwodami i małymi przekrojami przewodów, co jest przyczyną powstawania dużych spadków napięć, częstych awarii, przeciążeń transformatorów. Taka sytuacja występuje we wsiach: Stary Jamielnik, Zabiele, Aleksandrówka, Borki, Celej, Guzówka, Jagodne, Kapice, Kienkówka, Róża Łosiniec, Nowy Jamielnik, Rosy, Róża Podgórna, Stara Róża, Szyszkki, Turzec, Wiśniówka, Wólka Różańska.

W odniesieniu do stacji trafo 15/0,4 kV pracujących w gminie sytuacja przedstawia się następująco:

- stacje najstarsze z lat 60-tych, typu ŻH 15 – 29 sztuk (34,2%)
- stacje typu STSb20/125 i STSa20/100 z lat 70-tych – 11 sztuk (14,6%),
- stacja wieżowa – 1 sztuka (1,2%)
- stacje typu STSa20/250 z lat 80-tych – 28 sztuk (34,1%)
- stacje typu STSbp/STSp 20/250, STSR z lat 1990-2013 – 13 szt. (15,9%).

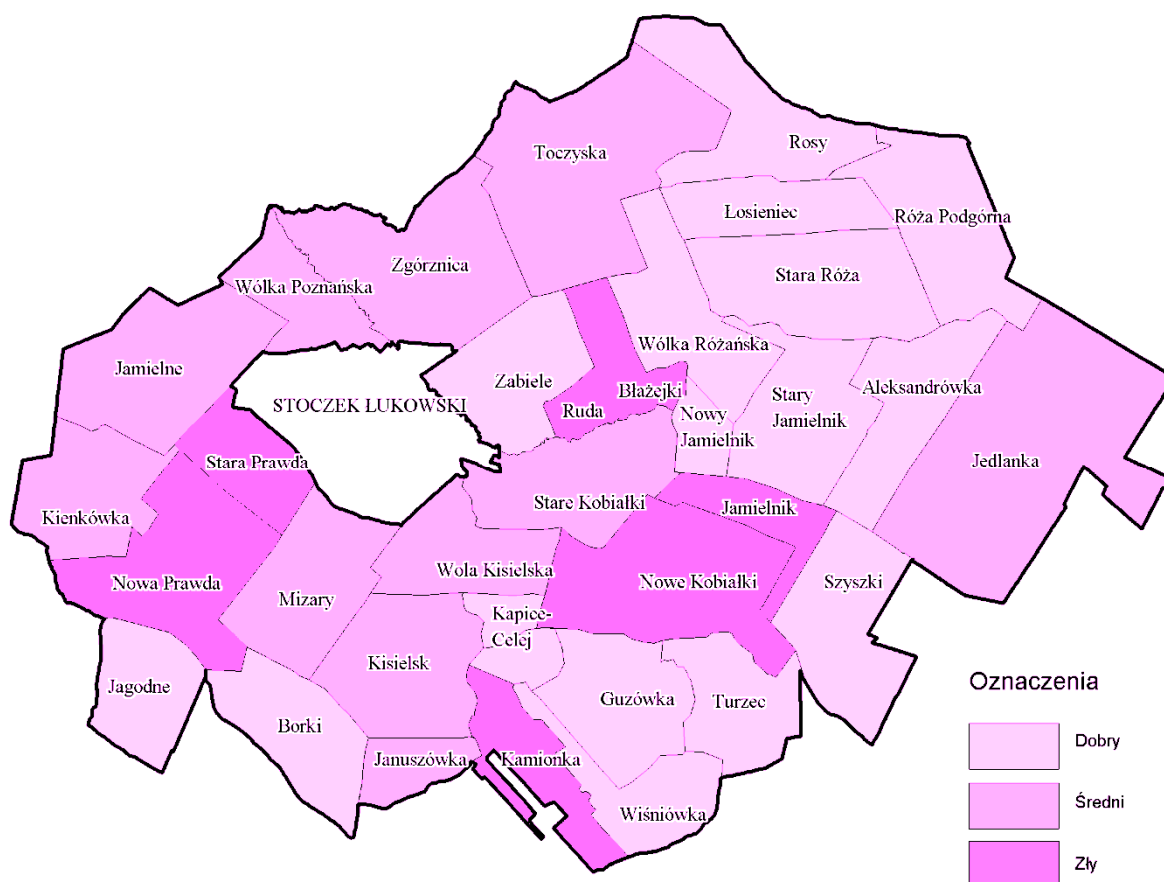
Jak widać z powyższego zestawienia, stacji pracujących około i ponad 40 lat, czyli w pełni zdekapitalizowanych technicznie jest 40 sztuk (50%), natomiast jedynie 13 stacji (15,9%) to stacje najnowsze.

Aktualny, ogólny stan techniczny lokalnych sieci elektroenergetycznych zasilających wsie gminy Stoczek Łukowski przedstawia się następująco:

- stan dobry - ok. 31,4 % wsi, w roku 1999 było 25,7%,
- stan średni - ok. 20% wsi, w roku 1999 było ok. 11,5%,
- stan zły - ok. 48,6% wsi, w roku 1999 było ok. 62,8%.

Jak widać z porównania, w ciągu ostatnich 12 lat nastąpiła jedynie niewielka zmiana na lepsze. Stosunkowo mały zakres działań modernizacyjnych i inwestycyjnych spowodował, że jedynie w 5 wsiach wystąpiła istotna poprawa ogólnego stanu technicznego lokalnych sieci dystrybucyjnych.

Mapa 5. Schemat technicznych lokalnych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych średniego napięcia 15kV i niskiego napięcia 0,4kV zasilających wsie gminy Stoczek Łukowski

12.ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Zarząd Województwa lubelskiego we wnioskach do niniejszego studium wymienia:

- jako zadanie rządowe – kompleksowa modernizacja linii kolejowej C-E20 na odcinku Skierniewice – Łuków,
- jako zadanie samorządowe – propozycja zmiany kategorii dróg powiatowych nr 1325, 1359, 1358 (droga nr 76) relacji Stoczek Łukowski – Krzywdą – Serokomla (droga nr 808) na drogę wojewódzką z dostosowaniem do odpowiednich parametrów technicznych.

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Kierunki rozwoju gminy Stoczek Łukowski stanowią kontynuację ustaleń przyjętych w Studium uchwalonych Uchwałą Nr III/36/02 Rady Gminy w Stoczku Łukowskim z dnia 28 grudnia 2002r.

Na podstawie zaktualizowanych uwarunkowań w dostosowaniu do obecnych wymogów prawa i potrzeb rozwoju gminy w Studium w dalszym ciągu zachowano zasadę podziału gminy na dwa obszary funkcjonalne tj. obszar potencjalnego rozwoju osadnictwa oraz obszar terenów otwartych.

Strefy funkcjonalne obejmują tereny o różnych funkcjach, w których określono potencjalny sposób zagospodarowania i użytkowania oraz w miarę potrzeb przewidują tereny do opracowania planów miejscowych. W ramach Studium określa zasady funkcjonowania środowiska przyrodniczo-kulturowego oraz zasady funkcjonowania systemów komunikacji, infrastruktury technicznej oraz inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Zakres przekształceń i kierunków zmian w strukturze przestrzennej dla obszarów gminy sformułowano w odniesieniu do wyodrębnionych terenów, którym przypisano funkcje wyrażoną poprzez odpowiednie przeznaczenie. W najbliższym czasie charakter powiązań funkcjonalno-przestrzennych w gminie będzie się powoli zmieniał w związku z postępującym rozwojem gospodarczym i prawdopodobnym rozwojem miasta Stoczek Łukowski. Pomimo wielu zmian w przestrzeni zostanie zachowany dotychczasowy podział na główne przestrzenie funkcjonalne. Priorytetowym kierunkiem rozwoju przestrzennego w dalszym ciągu pozostaje funkcja rolnicza (funkcja podstawowa gminy) uzupełniana przez funkcję mieszkaniową (wspomagającą) i produkcyjno-usługową oraz w mniejszym stopniu funkcja turystyczna, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji agroturystycznej. Możliwości funkcji agroturystycznych pojawiają się szczególnie w miejscowościach położonych wzdłuż doliny Świdra takich jak: Zabiele, Stare Kobiałki, Ruda lub dla miejscowości położonych w obrębie dużych kompleksów leśnych np. Róża Stara, Róża Podgórna, Aleksandrówka. Powiązanie możliwości rolniczych gminy z walorami przyrodniczymi może przynieść szybkie efekty w rozwoju agroturystyki w powiązaniu z turystyką wodną, pieszą, rowerową czy konną oraz dziedzin pośrednio związanych z turystyką takich jak: produkcja i przetwarzanie produktów spożywczych w zakresie zdrowej żywności, rękodzieło i różne formy sztuki. Z uwagi na ochronę środowiska przyrodniczego oraz zakazy, nakazy i ograniczenia wynikające z obszarów prawnie chronionych powinna być preferowana turystyka „ekologiczna” tj. piesza, rowerowa, konna, kajakowa. Nie należy na terenie gminy preferować sportów ekstremalnych.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna została przedstawiona na mapie pt. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

OKREŚLENIE STRUKTURY PRZESTRZENNEJ I FUNKCJI TERENU

W ramach struktury przestrzennej gminy Stoczek Łukowski wydzielono dwa obszary funkcjonalne zwane umownie jako obszar potencjalnego rozwoju osadnictwa oraz obszar terenów otwartych. Podstawą ich wydzielenia jest zainwestowanie oraz stan środowiska przyrodniczo-kulturowego. Nie tworzą one zwartych kompleksów lecz wzajemnie przeplatają się tworząc obszary funkcjonalne pełniące określone funkcje w przestrzeni nazwane terenami z przypisanymi ogólnymi zasadami i wskaźnikami zagospodarowania. Tereny zostały

zaprojektowane zgodnie z wytyczonym kierunkiem zmian, uwzględniając istniejące zainwestowanie w zakresie mieszkalnictwa, usług, turystyki, rekreacji, rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz uwarunkowań wynikających z przepisów odrębnych.

Obszary potencjalnego rozwoju osadnictwa obejmują niżej wymienione tereny funkcjonalne oznaczone jednoznacznie symbolem identyfikującym je na mapie Kierunki i dotyczą następujących terenów:

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej - MN/U

Obejmują tereny istniejącej i projektowanej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usług. Na wskazanych terenach usługi mogą być realizowane jako wbudowane lub wolnostojące. Preferuje się funkcje usługowe związane z obsługą mieszkańców. Dopuszcza się lokalizację usług publicznych, usług sportu i rekreacji, agroturystykę oraz infrastrukturę techniczną i komunikację.

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej - MN'/U'

Obejmują tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usług do realizacji po wykonaniu demontażu linii elektroenergetycznej 220kV. Na wskazanych terenach usługi mogą być realizowane jako wbudowane lub wolnostojące. Preferuje się funkcje usługowe związane z obsługą mieszkańców. Dopuszcza się lokalizację usług publicznych, usług sportu i rekreacji, agroturystykę oraz infrastrukturę techniczną i komunikację.

Tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej - RM/MN/U

Obejmują tereny istniejącej i nowoprojektowanej zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i usługowej. Na wskazanych terenach obok typowej zabudowy zagrodowej występuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i usługi. W granicach wyznaczonych terenów dopuszcza się lokalizację obiektów specjalistycznej produkcji rolnej, w tym ogrodniczej na zasadach określonych w przepisach odrębnych. Usługi mogą być realizowane jako obiekty wolnostojące oraz wbudowane. Dopuszcza się realizację agroturystyki oraz małych zakładów produkcyjnych oraz innej działalności gospodarczej, nie powodującej znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko lub nie powodującej przekroczenia dopuszczalnych standardów środowiska oraz infrastrukturę techniczną i komunikację.

Tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej - RM'/MN'/U'

Obejmują tereny zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej i usługowej do realizacji po wykonaniu demontażu linii elektroenergetycznej 220kV. Na wskazanych terenach obok typowej zabudowy zagrodowej występuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna i usługi. W granicach wyznaczonych terenów dopuszcza się lokalizację obiektów specjalistycznej produkcji rolnej, w tym ogrodniczej na zasadach określonych w przepisach odrębnych. Usługi mogą być realizowane jako obiekty wolnostojące oraz wbudowane. Dopuszcza się realizację agroturystyki oraz małych zakładów produkcyjnych oraz innej działalności gospodarczej nie powodującej znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko lub nie powodującej przekroczenia dopuszczalnych standardów środowiska oraz infrastrukturę techniczną i komunikację.

Tereny zabudowy usługowej - U

Obejmują tereny istniejących i nowoprojektowanych usług. Na wskazanych terenach preferuje się lokalizację usług zaspakajających potrzeby miejscowej ludności w tym: handel o pow. sprzedaży do 2000m², małe zakłady produkcyjne, stacje paliw, itp. Dopuszcza się infrastrukturę techniczną i komunikację oraz zabudowę mieszkaniową dla właścicieli prowadzących działalność gospodarczą. Zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.

Tereny zabudowy usług sakralnych - UKs

Obejmują tereny istniejących kościołów. Dopuszcza się lokalizację obiektów związanych z usługami sakralnymi oraz obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji.

Tereny zabudowy usług publicznych - UP

Obejmują tereny istniejących i nowoprojektowanych usług publicznych w szczególności w zakresie: administracji, oświaty, kultury, zdrowia i opieki społecznej, ochotniczych straży pożarnych, sportu i rekreacji, świetlic wiejskich oraz innych usług służących potrzebom mieszkańców. Na wskazanych terenach dopuszcza się lokalizację innych usług publicznych służących potrzebom mieszkańców oraz obiekty infrastruktury technicznej i komunikacji.

Tereny zabudowy obsługi komunikacji samochodowej - U/KS

Obejmują istniejące i projektowane tereny stacji paliw płynnych i gazowych z towarzyszącą funkcją handlu, gastronomi, bazą hotelową. Na wskazanych terenach dopuszcza się inne usługi oraz infrastrukturę techniczną i komunikacji.

Tereny zabudowy produkcyjno-usługowej - P/U

Obejmują tereny istniejące i nowoprojektowane przewidziane do lokalizacji zakładów związanych z działalnością gospodarczą. Na wskazanych terenach dopuszcza się lokalizację inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyłączeniem terenów położonych na terenie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Na wskazanych terenach dopuszcza się wszelką działalność gospodarczą bez ograniczeń, z wyłączeniem terenów położonych na terenie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz obiekty infrastruktury technicznej i komunikacji. Zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.

Tereny zabudowy techniczno - produkcyjnej i składów – PS

Obejmują tereny istniejące i nowoprojektowane pod lokalizację przemysłu, składów, magazynów, baz technicznej obsługi oraz innych zakładów produkcyjnych. Dopuszcza się wszelkiego rodzaju usługi oraz obiekty infrastruktury technicznej i komunikacji. Na wskazanych terenach dopuszcza się lokalizację inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Zakaz lokalizacji zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.

Tereny zabudowy specjalistycznej produkcji rolnej (królikarnia) - RU-Z

Obejmują istniejące tereny specjalistycznego gospodarstwa rolnego. Na wskazanych terenach dopuszcza się zabudowę i zagospodarowanie na zasadach zgodnych z przepisami odrębnymi. Dopuszcza się lokalizację obiektów infrastruktury technicznej oraz usług związanych z rolnictwem.

Tereny udokumentowanych złóż kopalin -PE

Obejmują tereny istniejących udokumentowanych złóż surowców mineralnych. Na wskazanych terenach adaptuje się istniejące tereny górnicze oznaczone graficznie jako granica terenów górniczych. Na przedmiotowych terenach wprowadza się zakaz zabudowy z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją złoża.

Tereny zabudowy systemami fotowoltaicznymi - EV

Obejmują tereny odnawialnych źródeł energii wykorzystujących energię słońca o mocy do 100kW. Na przedmiotowych terenach dopuszcza się zabudowę związaną z realizacją

zamierzenia, z zachowaniem przepisów odrębnych, w tym w zakresie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Tereny rozmieszczenia elektrowni wiatrowych - EW

Obejmują tereny odnawialnych źródeł energii wykorzystujących energię wiatru o mocy przekraczającej 100kW. Na przedmiotowych terenach dopuszcza się zabudowę związaną z realizacją zamierzenia, z zachowaniem przepisów odrębnych, w tym w zakresie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Tereny energii odnawialnej - EO

Obejmują tereny odnawialnych źródeł energii o mocy do 100kW. Na przedmiotowych terenach dopuszcza się zabudowę związaną z realizacją zamierzenia, z zachowaniem przepisów odrębnych, w tym w zakresie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Obszary terenów otwartych w gminie Stoczek Łukowski obejmują tereny rolne w postaci zwartych kompleksów gleb o wysokiej przydatności dla celów rolniczych oraz mniejsze kompleksy terenów zielonych łąk i pastwisk uzupełnione przez zespoły zieleni półnaturalnej oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz obejmują doliny rzeczne i towarzyszące im zwarte powierzchnie leśne. Doliny cieków powierzchniowych i ekosystemów leśnych tworzą podstawowy system przyrodniczy gminy, który powinien być wyłączony z lokalizacji zabudowy kubaturowej oraz powinien podlegać wzmożonej ochronie przed degradacją. Większość terenów otwartych podlega prawnej ochronie w myśl ustawy o ochronie przyrody jako obszar chronionego krajobrazu oraz obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000.

Na rysunku Studium *Kierunki zagospodarowania przestrzennego* w strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszary otwartych występują jako tereny rolne i tereny zieleni, lasów i wód:

Tereny rolne

Obejmują obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na którą składają się grunty orne oraz enklawy użytków zielonych (łąk i pastwisk), w tym grunty rolne i gleby organiczne, podlegające ochronie oraz sporadycznie występująca zabudowa zagrodowa. Zasady zagospodarowania omówiono w „Kierunkach i zasadach kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej”.

Na wskazanych terenach dopuszcza się lokalizację zabudowy zagrodowej, inwestycje związane ze specjalistyczną produkcją rolną, obiekty infrastruktury technicznej i komunikacji, obiekty melioracyjne. *Terenami, na których nie dopuszcza się lokalizacji inwestycji związanych ze specjalistyczną produkcją rolną są tereny położone w miejscowości Jedlanka oznaczone na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” jako R1 – grunty orne z wyłączeniem inwestycji związanych ze specjalistyczną produkcją rolną.*

Tereny zieleni, lasów i wód

Obejmują tereny lasów, zalesień, zieleni izolacyjnej, parków, cmentarzy oraz zbiorników retencyjnych i wód powierzchniowych. Na wymienionych terenach obowiązują zasady zagospodarowania zgodne z przeznaczeniem oraz przepisami odrębnymi. Dopuszcza się realizację obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji. Na terenie parków i cmentarzy dopuszcza się obiekty kultu religijnego i małej architektury. Od terenów cmentarzy wyznaczono strefę ochronną o szerokości 50m i 150m, w której obowiązują zasady zagospodarowania zgodnie z § 3 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959r.

w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. Nr 52, poz. 315).

Obszary potencjalnych złóż surowców naturalnych

Obejmują perspektywiczne obszary występowania kruszywa naturalnego, między innymi piasków i żwirów, w tym przewarstwionych gliną. Do czasu eksploatacji na przedmiotowych terenach dopuszcza się dotychczasowe zagospodarowanie i użytkowanie. W przypadku eksploatacji złoża obowiązują zasady określone w rozdziale 12 oraz przepisach odrębnych.

2. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

Na obszarze gminy przewiduje się realizację zabudowy mieszanej: zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej, produkcyjno-usługowej, techniczno-produkcyjnej oraz specjalistycznej produkcji rolnej zgodnie z rysunkiem Studium i charakterystyką zawartą we wcześniejszym rozdziale „*kierunki zmian w strukturze przestrzennej*”.

Wskazane tereny zaleca się wyposażać w infrastrukturę techniczną na warunkach określonych przepisami odrębnymi oraz Kierunkami przyjętymi w Studium.

W zakresie kształtowania zagospodarowania terenów przewidzianych do zainwestowania kubaturowego obowiązują następujące zasady:

- wyeksponowanie wartości architektury współczesnej oraz ciekawych rozwiązań urbanistycznych;
- forma architektoniczna budynków mieszkalnych, mieszkalno-usługowych, usługowych, produkcyjnych i innych związanych z działalnością gospodarczą, powinna harmonijnie wpisywać się w krajobraz poprzez kształtowanie jej w nawiązaniu do architektury regionalnej, w szczególności w budownictwie mieszkaniowym oraz eksponować wartości architektury współczesnej w zakresie konstrukcji obiektu, formy obiektu, materiałów budowlanych i detali architektonicznych;
- dopuszczalne wysokości nowoprojektowanej zabudowy:
 - mieszkaniowej jednorodzinnej, mieszkaniowo - usługowej do 12m;
 - zagrodowej do 12m;
 - produkcyjnej, przemysłowej, usługowej – nie wyższe niż 15m (z wyjątkiem części budynku, budowli lub urządzeń, które muszą być wyższe ze względu na technologię produkcji lub ochronę środowiska);
 - obiekty sakralne, obiekty usług publicznych – nie ogranicza się wysokości.

Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów określono w Studium procentowo jako maksymalny wskaźnik zabudowy oraz minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej dla poszczególnych funkcji terenów przewidzianych pod zainwestowanie.

Przeznaczenie terenów	Maksymalny wskaźnik zabudowy	Minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej
MN/U – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	30%	70%

MN'/U' –tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	30%	70%
RM/MN/U - tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	30%	70%
RM'/MN'/U' - tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	30%	70%
U – tereny zabudowy usługowej	80%	20%
UKs - tereny zabudowy usług sakralnych	80%	20%
UP - tereny zabudowy usług publicznych	90%	10%
U/KS - tereny obsługi komunikacji samochodowej	80%	20%
P/U – tereny zabudowy produkcyjno-usługowej	80% 95%*	20% 5%*
PS – tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej i składów	80%	20%
RU-Z - tereny zabudowy specjalistycznej produkcji rolnej (królikarnia)	85%	15%
PE - tereny udokumentowanych złóż kopalin	10%	5%
EV - tereny zabudowy systemami fotowoltaicznymi	90 %	10%
EW - tereny rozmieszczenia elektrowni wiatrowych	30 %	70%
EO - tereny energii odnawialnej	90 %	10 %

** zmiana wskaźników dotyczy wyłącznie terenów objętych zmianą przedmiotowego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski.*

Dopuszcza się wyznaczenie innych wskaźników, jeżeli wynika to ze szczegółowej analizy terenu przy zachowaniu przepisów odrębnych.

Przyjmuje się, że terenami wyłączonymi spod zabudowy w Studium są:

- gleby organiczne;
- większe kompleksy leśne;
- tereny wód powierzchniowych;
- tereny zbiorników retencyjnych;
- strefy ochronne terenów rozmieszczenia elektrowni wiatrowych;
- tereny pod linie elektroenergetyczne wraz z pasem technologicznym;
- obszary na których występuje prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi;
- tereny gazociągu wysokiego ciśnienia DN 150;
- system przyrodniczy gminy. ;

wskazane na rysunku Studium – *Kierunki* .

3.OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW

3.1 Zasady ochrony zasobów i walorów środowiska, przyrody i krajobrazu

Ustalenie zasad zrównoważonego rozwoju, utrzymanie lub przywracanie równowagi środowiska i różnorodności biologicznej oraz racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska stanowi podstawę przy sporządzaniu studium. Regulującymi to zagadnienie przepisami są w szczególności ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2013r. poz. 1232 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 z późn.zm.). Warunki ograniczające swobodne inwestowanie wynikają z rygorów sanitarnych oraz potrzeb ochrony środowiska. Problematykę ochrony środowiska, ochrony wartości przyrodniczych należy uwzględniać we wszystkich opracowaniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i warunkach zabudowy wydawanych na podstawie przepisów odrębnych.

3.1.1. Ochrona zasobów środowiska

1. Należy zapewnić szczególną ochronę terenów dolin i obniżeń, stanowiących część systemu przyrodniczego gminy, zapewniających równowagę w środowisku i pełniących jednocześnie rolę układu wentylacyjnego gminy;

Zasadniczy system przyrodniczy tworzy dolina rzeki Świder i Świder Południowy, która wraz z większymi kompleksami leśnymi łączy obszar węzłowy 13k sieci „EKONET” z doliną rzeki Wisły.

System przyrodniczy gminy uzupełniony przez prawne formy ochrony przyrody wchodzi w skład regionalnego systemu obszarów chronionych, krajowego systemu obszarów chronionych zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego uchwalonego Uchwałą nr XLV/597/02 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 lipca 2002r. wraz ze zmianami zatwierdzonymi Uchwałą Nr XXXI/546/09 Semiku Województwa Lubelskiego z dnia 27 kwietnia 2009r., Uchwałą Nr VII/85/2011 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 28 marca 2011r. oraz Uchwałą Nr XXIII/393/2012 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 25 czerwca 2012r. łączącego projektowany Łukowski Park Krajobrazowy z projektowanym Tyśmienickim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

Od sprawności działania systemu obszarów chronionych zależy prawidłowe funkcjonowanie wielu układów przyrodniczych, zachowanie zróżnicowanej struktury krajobrazowej i różnorodności biologicznej środowiska.

Tymczasem, na niektórych odcinkach doliny występują utrudnienia w funkcjonowaniu systemu zasilania i wymiany wartości ekologicznych. Wynikają one głównie z sąsiedztwa terenów zainwestowania miejskiego i wiejskiego oraz barier technicznych (drogi, linie i tereny kolejowe, naturalne przewężenia dolin).

2. Należy traktować duże zespoły leśne, jako najważniejszego składnika równowagi ekologicznej w biosferze oraz niezbędne zaplecze środowiska przyrodniczego dla rekreacji.
3. Należy dążyć do zapewnienia lepszej ochrony zasobów leśnych, integralności przestrzennej kompleksów leśnych i drożności leśnych ciągów ekologicznych poprzez eliminację barier antropogenicznych i obiektów destrukcyjnych naruszających strukturę przestrzenną ekosystemów.
4. Poprawa różnorodności biologicznej ekosystemów i ich dostosowania do miejscowych warunków siedliskowych.

Lasy są obszarami o dynamicznej równowadze, wyrażającej się naturalną współzależnością między cechami siedliskowymi ekosystemu (rzeźba terenu, gleby, warunki wodne, mikroklimat itp.) a zbiorowiskami roślinnymi i światem zwierzęcym. Zwiększenie

powierzchni leśnej oraz przebudowa części drzewostanów i wzbogacenie ich składu gatunkowego poprawi zubożoną strukturę krajobrazu gminy, zwiększy atrakcyjność estetyczną występujących kompleksów leśnych, ich odporność na czynniki naturalne oraz antropogeniczne.

5. Zadrzewienie gruntów zdegradowanych (m.in. wyrobisk poeksploatacyjnych) i nie użytkowanych rolniczo oraz wskazanych gleb niskich klas bonitacyjnych, z wykorzystaniem szerszego wprowadzania drzewostanów wielogatunkowych.

Realizacja ww. zaleceń stwarza możliwość zwiększenia udziału powierzchni biologicznie czynnych, wzbogacenia składu gatunkowego lasów czy choćby stworzenie niewielkich enklaw urozmaiconej zieleni. Część z nich zmierza do wzmocnienia istniejących węzłów ekologicznych, podbudowy łączników dolinnych, bądź wododziałowych. Niekiedy wprowadzana zieleń może pełnić funkcję ochronną, bądź izolującą od obiektów szczególnie szkodliwych dla środowiska.

6. Należy zapewnić ochroną węzła ekologicznego 13K znajdującego się w północno-wschodniej części gminy.

Na terenie tym należy wykluczyć lokalizację obiektów i urządzeń uciążliwych dla środowiska, wykluczyć chemizację rolnictwa, dopuścić wyłącznie uzupełnienia istniejącej zabudowy.

7. Należy zapewnić ochronę systemu przyrodniczego gminy oznaczonego graficznie na rysunku Studium poprzez zakaz lokalizacji nowej zabudowy.

3.1.2. Ochrona walorów krajobrazowych

1. Dążenie do stabilizacji przestrzennej jednostek osadniczych, obejmującej m.in. skoncentrowanie zainwestowania (rozwój ograniczony do wskazanych terenów lub dopełnienia zabudową terenów już zainwestowanych) i nie dopuszczanie zabudowy rozproszonej, zagrodowej (z wyjątkiem terenów, na których ten typ budownictwa już istnieje oraz przekształcenie lub adaptację części zabudowy na cele obsługi ruchu turystycznego;

Należy dążyć do ograniczenia rozwoju jednostek osadniczych do wskazanych terenów, jedynie sporadycznie dopuszczając budownictwo rozproszone w rejonach o wieloletniej tradycji tego rodzaju osadnictwa lub ograniczonych możliwościach rozwojowych (np. wysoki poziom wód gruntowych, niewielkie zespoły słabych gleb napiaskowych w obrębie dużych kompleksów o wysokich walorach produkcyjnych).

2. Koncentrowanie zabudowy wzdłuż ciągów komunikacyjnych, przede wszystkim jako kontynuacja zabudowy już istniejącej,

3. Ograniczenie form zabudowy mieszkaniowej do zabudowy niskiej, dającej większe możliwości wkomponowania w krajobraz.

4. Wykluczenie jakiegokolwiek zabudowy w obrębie obszarów dolin cieków powierzchniowych.

5. Zachowanie i ochrona naturalnej konfiguracji terenu.

W szczególności dotyczy to terenów nadających walory krajobrazowe z uwagi na występujące naturalne formy morfologiczne, czyli: strefy krawędziowej doliny Świdra, pagórków morenowych i o genezie szczelinowej oraz dobrze wykształconych wałów wydmych. Wskazana jest maksymalna ochrona zieleni występującej na tych terenach, a w razie potrzeby wprowadzanie zieleni stabilizującej zapewniającej ochronę zboczy przez osuwiskami i erozją.

6. Zachowanie i ochrona zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.

Prawna ochrona przyrody

Natura 2000 „Lasy Łukowskie”

Należy odstąpić od planowania inwestycyjnego na obszarach Natura 2000 „Lasy Łukowskie” PLB060010, jeśli inwestycje nie są podyktowane nadrzędnym interesem publicznym i istnieją wyjścia alternatywne. Wszelkie planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną tego obszaru lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Podjęcie jakichkolwiek działań bez uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz stosownego uzgodnienia z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska skutkować będzie natychmiastowym wstrzymaniem prac i w przypadku udowodnionej szkody podjęciem, w wyznaczonym terminie niezbędnych czynności w celu przywrócenia poprzedniego stanu danego obszaru, jego części lub chronionych na nim siedlisk przyrodniczych lub gatunków. Należy mieć na uwadze, że obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza - rolna, leśna, łowiecka i rybacka, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000.

Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Na Obszarze obowiązuje:

- 1) zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczanie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródliskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód;
- 2) zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;
- 3) uwzględnianie potrzeb ochrony przyrody w gospodarce człowieka, w tym w gospodarce rolnej, leśnej, wodnej, rybackiej i turystyce;
- 4) ochrona i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych;
- 5) ochrona specyficznych cech krajobrazu Równiny Łukowskiej, Wysoczyzny Siedleckiej i Wysoczyzny Żelechowskiej, w tym naturalnych form rzeźby terenu (ozy, wydmy, moreny czołowe i ich partie krawędziowe);
- 6) tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków;
- 7) ochrona starych odmian roślin użytkowych oraz ras zwierząt hodowlanych;
- 8) kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez: ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi i przedpoli widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonijnych w krajobrazie;

- 9) dążenie do rewitalizacji zespołów zabudowy, w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury;
- 10) eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodnościekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozję gleb.

1. Na Obszarze zakazuje się:

- ~~1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego polowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;~~
- ~~2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych;~~
- ~~3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;~~
- ~~4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;~~
- 1) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświszkowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 2) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 3) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- ~~5) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.~~
- 4) *budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100m od:*
 - a) *linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,*
 - b) *zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodno prawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017r. poz. 1566 i 2180 oraz z 2018 r. poz. 650 i 710)*
- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej;
2. *Zakaz ujęty w ust. 1 pkt 1 nie dotyczy terenów, na których wykonywanie prac ziemnych związane jest z koncesją na wydobywanie kopalin ze złóż.*
3. *Zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, nie dotyczą wykonywania prac związanych z robotami budowlanymi dopuszczonymi do realizacji przez właściwe organy na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202 i 1276) na terenach:*
 - 1) *przeznaczonych pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego albo;*
 - 2) *co do których wydano ostateczne decyzje o warunkach zabudowy.*
4. *Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 4, nie dotyczy budowy nowych obiektów budowlanych, które będą uzupełniać lub przylegać do terenów położonych w obrębie jednostek osadniczych*

w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz. U. Nr 166, poz. 1612 oraz z 2005r. Nr 17, poz. 141) pod warunkiem uwzględnienia ich lokalizacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub wydania ostatecznych decyzji o warunkach zabudowy.

~~Zgodnie z Planem Zagospodarowania Województwa Lubelskiego na bazie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, utworzony ma zostać Łukowski Park Krajobrazowy. W obrębie gminy Stoezek Łukowski, granica Łukowskiego Parku Krajobrazowego, pokrywać się ma z obecną granicą Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Północno-zachodnia część gminy położona będzie w obrębie otuliny LPK.~~

Rezerwat przyrody KULAK

Na obszarze rezerwatu zabrania się:

- ~~1) wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, z wyjątkiem wypadków uzasadnionych potrzebami gospodarstwa rezerwatowego,~~
- ~~2) zmieniania stosunków wodnych naruszających w sposób istotny warunki ekologiczne,~~
- ~~3) zbierania ziół leczniczych i innych roślin oraz zbierania owoców i nasion drzew i krzewów, z wyjątkiem nasion na potrzeby odnowienia lasu,~~
- ~~4) pozyskiwania ściółki leśnej i pasania zwierząt gospodarskich,~~
- ~~5) niszczenia gleby i pozyskiwania kopalin oraz uszkodzania skarp,~~
- ~~6) zanieczyszczania wody i terenu, wzniesienia ognia oraz zakłócania ciszy,~~
- ~~7) stosowania wszelkich środków chemicznych,~~
- ~~8) niszczenia drzew i innych roślin,~~
- ~~9) polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia gniazd, wybierania jaj i piskląt wszystkich gatunków ptaków,~~
- ~~10) umieszczania tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną rezerwatu,~~
- ~~11) wznoszenia budowli oraz zakładania i budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych,~~
- ~~12) przebywania poza miejscami wyznaczonymi.~~

Na obszarze rezerwatu dopuszcza się:

- ~~1) pozyskiwanie użytków drzewnych według dotychczas obowiązujących zasad,~~
- ~~2) w miejscach do tego odpowiednich, umiarkowany wypas zwierząt gospodarskich i koszenie łąk śródleśnych,~~
- ~~3) okresowe przeprowadzanie prac konserwacyjnych – usuwanie namulów, zwalonych drzew, oczyszczanie koryta rzeki, po porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem przyrody,~~
- ~~4) prowadzenie wszelkich czynności związanych z rybacką gospodarką hodowlaną oraz renowacją stawów,~~
- ~~5) przybywanie na terenie rezerwatu na gruntach użytkowanych rolniczo.~~

- 1) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;*
- 2) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;*

- 3) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 4) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzania roślin oraz grzybów;
- 5) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzania, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 6) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 7) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, mineralów i bursztynu;
- 8) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 9) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 10) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 11) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- 12) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 13) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 14) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 15) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2018 r. poz. 511, 1000 i 1076);
- 16) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 17) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 18) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- 19) zakłócania ciszy;
- 20) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 21) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;

- 22) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 23) prowadzenia badań naukowych – w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody – bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 24) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- 25) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- 26) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych – w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zakazy, o których mowa powyżej, nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 3) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Pomniki przyrody i użytki ekologiczne

Na terenie gminy Stoczek Łukowski nie występują obiekty chronione jako pomniki przyrody oraz nie występują obiekty chronione jako użytki ekologiczne.

3.2. Zasady ochrony środowiskowych warunków jakości życia

3.2.1. Ochrona gleb i powierzchni ziemi

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych do podstawowych kierunków ochrony gruntów rolnych i leśnych należą:

- ochrona ilościowa polegająca na ograniczaniu przeznaczenia tych gruntów na inne cele,
- ochrona jakościowa polegająca na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, szkodom powstającym w wyniku działalności nierolniczej i nieleśnej, przywracaniu i poprawianiu ich wartości,
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- poprawianie wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności.

Na cele nierolnicze można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku inne grunty o najniższej przydatności rolniczej. Przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze dokonuje się w planach zagospodarowania przestrzennego. Szczególnej ochronie podlegają użytki rolne o wysokiej bonitacji, tzn. klas I-III, wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego oraz użytki rolne klas IV-VI jeśli zostały wytworzone z gleb pochodzenia organicznego. W tych przypadkach zagospodarowanie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne łączy się z uzyskaniem zgody na wyłączenie ich z produkcji rolniczej.

Racjonalna gospodarka zasobami gleb powinna być prowadzona poprzez:

- ograniczanie w przejmowaniu na cele nierolnicze gleb nadających się do wykorzystania rolniczego, lub których ochrona warunkuje utrzymanie różnorodności przyrody nieożywionej i gleb,

- dostosowywanie sposobów użytkowania pokrywy glebowej do jej naturalnych właściwości,
- zapobieganie chemicznej degradacji gleb, głównie ze strony rolnictwa,
- stosowanie polityki konserwacji gleb.

3.2.2. Ochrona surowców mineralnych

Ochrona zasobów kopalin obejmuje głównie ograniczenie ich wydobycia do wielkości gospodarczo uzasadnionych przy maksymalnej ochronie walorów krajobrazowych.

3.2.3. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

- zakazuje się odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i gruntu, eliminacja bezpośrednich zrzutów ścieków,
- kontynuacja działań zmierzających do poprawy czystości wód powierzchniowych,
- zakłada się dalszą realizację kanalizacji sanitarnej – objęcie wszystkich możliwych obszarów zbiorczą kanalizacją sanitarną z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni,
- ograniczenie lub eliminacja nawożenia chemicznego na terenach trwałych użytków zielonych,
- zakaz obudowywania (kanalizowania) cieków wodnych,
- w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowych i właściwych warunków odbioru wód powierzchniowych należy zachować istniejącą sieć rowów oraz poprawić ich stan,
- grunty zmeliorowane winny być użytkowane zgodnie z ich przeznaczeniem. Zmiana przeznaczenia zmeliorowanych użytków rolnych może nastąpić tylko w sytuacjach wyjątkowych przy braku alternatywnych rozwiązań. Dla zapewniania warunków odpływu wód opadowych i roztopowych oraz przewidywanego funkcjonowania urządzeń melioracji wodnych należy zachować i konserwować istniejącą sieć rowów melioracyjnych.
- należy ustalać w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych warunki ochrony wód przed zanieczyszczeniami. W przypadku rozbieżności terminów realizacji budownictwa i budowy elementów zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej ustala się obowiązek budowy, jako rozwiązanie tymczasowe, szczelnych zbiorników bezodpływowych lub budowę przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków i ustanowienie obowiązku przyłączania wszystkich obiektów do zbiorczych systemów oczyszczania ścieków,
- zakaz zabudowywania i nieuzasadnionego przegradzania cieków wodnych,
- możliwość realizacji ciągów komunikacyjnych, kładek, mostów, przepustów i sieci uzbrojenia technicznego w sposób nie utrudniający przepływu wody lub spływu lodów,
- dla wszystkich nieruchomości przyległych do wód powierzchniowych publicznych zabrania się grodzenia w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu; a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten fragment nieruchomości.

Z uwagi na położenie gminy w obrębie GZWP Subniecka Warszawska 215 proponuje się:

- ograniczenie lokalizacji obiektów i prowadzenia działalności, uciążliwych dla zasobów jakościowych wód podziemnych - obowiązek przestrzegania rygorów sanitarnych dla nowo uruchamianej działalności inwestycyjnej,

- priorytet dla realizacji kanalizacji sanitarnej,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy.

Ochrona obszarów źródłkowych:

- zakaz zmiany stosunków wodnych prowadzących do osuszania terenu lub obniżania poziomu wód gruntowych,
- zakaz przekształcania naturalnych podmokłości, wysięków i źródeł oraz zmiany warunków wypływu wody,
- zakaz zmiany ukształtowania terenu wokół źródeł,
- zakaz zanieczyszczania wód i gleby, składowania odpadów i innych materiałów mogących stwarzać zagrożenie dla ochrony wód podziemnych i powierzchniowych,
- ochrona istniejących zadrzewień i zarośli, powiększanie zieleni łęgowej dla ochrony miejsc źródłkowych,
- zakaz lokalizacji cmentarzy i grzebowisk, stacji paliw oraz obiektów mogących naruszyć lub pogorszyć stosunki wodne,
- zakaz zalesień,
- zakaz rolniczego wykorzystania ścieków.

3.2.4. Ochrona powietrza atmosferycznego

W zakresie ochrony dobrej jakości powietrza atmosferycznego wskazane jest:

- ograniczenie możliwości lokalizacji obiektów, których działalność powoduje emisję zanieczyszczeń z procesów technologicznych,
- preferencję tzw. ekologicznych źródeł i nośników energii poprzez eliminację paliw węglowych,
- inwentaryzacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza,
- budowa ścieżek rowerowych i propagowanie roweru jako środka transportu,
- konserwacja istniejącej i tworzenie nowych obszarów zieleni, w tym przydrożnych izolacyjnych pasów zieleni.

3.2.5. Ochrona przed hałasem

W zakresie ochrony przed hałasem wskazane jest:

- inwentaryzacja źródeł uciążliwości akustycznej,
- budowa ścieżek rowerowych i propagowanie roweru jako środka transportu,
- konserwacja istniejącej i tworzenie nowych obszarów zieleni, w tym przydrożnych izolacyjnych pasów zieleni,
- realizacja zabezpieczeń przeciwhałasowych na terenach o funkcjach wrażliwych na hałas, gdzie stwierdzone zostały przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu,
- wykluczenie realizacji zabudowy związanej ze stałym lub długotrwałym przebywaniem w strefach przekroczeń dopuszczalnych norm emisji hałasu.
- *wzmocnienie działań mających na celu ograniczenie uciążliwości transportu kolejowego poprzez wyznaczanie, w bezpośrednim sąsiedztwie terenu kolejowego, terenów o funkcjach niepodlegających ochronie akustycznej tj. zabudowy usługowej, obiektów produkcyjnych w tym składów i magazynów, komunikacji drogowej, parkingów i infrastruktury technicznej,*
- *wprowadzanie zakazu lokalizacji nowej zabudowy podlegającej ochronie akustycznej w bezpośrednim sąsiedztwie terenu kolejowego,*

- *zabezpieczenie zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w sąsiedztwie terenów kolejowych przed hałasem poprzez zastosowanie właściwych zabezpieczeń w budynkach.*

3.2.6. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące

W zakresie ochrony przed promieniowaniem jonizującym wskazane jest:

- inwentaryzacja źródeł promieniowania,
- zachowanie stref ochronnych od źródeł promieniowania.

3.2.7. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

W celu zapewnienia skutecznej ochrony ludności i środowiska przed nadzwyczajnymi zagrożeniami, należy prowadzić następujące działania:

- sporządzenie uproszczonego planu urządzenia lasu wraz z częścią dotyczącą ochrony przeciwpożarowej,
- propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu,
- uporządkowanie leśnych dróg przeciwpożarowych (szczególnie w obrębie lasów niepaństwowych),
- uzupełnienie oznakowania terenów leśnych (wjazdy do lasu, parkingi leśne) tablicami informacyjno- ostrzegawczymi dotyczącymi bezpieczeństwa pożarowego, numerów dróg.

4. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

4.1. Leśna przestrzeń produkcyjna

Na terenach lasów obowiązują zasady gospodarki i ochrony wynikające z planów urządzeniowych lasów oraz z przepisów odrębnych. Na terenie lasów poza ochronnymi dopuszczalna jest lokalizacja urządzeń infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji oraz obiektów służących gospodarce leśnej.

4.1.1. Zalesienia

W Studium wskazuje się rejon, w którym należy preferować zalesienia na słabych gruntach rolniczych. Rejon został wskazany graficznie na rysunku Studium. Ich granice określono, opierając się przede wszystkim na analizie obecnego rozmieszczenia powierzchni leśnych. Kierowano się zasadą wypełniania luk w obecnych zalesieniach i wyrównywania - rozszerzania kompleksów leśnych w rejonach, gdzie są szczególnie rozdrobnione lub zawężone.

Zalesienia, perspektywicznie wzbogacające zasoby i walory środowiska, realizowane we wskazanych w studium rejonach, mogłyby docelowo wzmocnić tereny aktywne przyrodniczo, w tym zwiększyć potencjał przyrodniczy stref przyleśnych. Studium dopuszcza zalesienia poza terenami wskazanymi graficznie na rysunku na podstawie przepisów odrębnych, za wyjątkiem gruntów położonych w obszarach NATURA 2000 oraz obszarach ochrony źródłiskowej i gruntów przyległych do cieków naturalnych w odległości mniejszej niż 3m od górnej krawędzi skarp.

4.1.2. Ochrona terenów leśnych

Lasy podlegają ochronie przed przeznaczeniem na cele nieleśne na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2013r. poz. 1232 z późn. zm.), ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2014 r. poz. 1153) oraz ustawy z dnia 3 lutego 1995

r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2013r. poz. 1205, ze zm.). W świetle tych ustaw obowiązuje:

- zakaz uszczuplania powierzchni lasów, ich niszczenia i działań osłabiających biologiczną odporność drzewostanów,
- prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zapewniający utrzymanie trwałości lasów i ciągłości ich funkcji środowiskotwórczych, ochronnych i gospodarczych oraz powiększenie zasobów leśnych poprzez zalesienie gruntów wypadających z produkcji rolnej.

4.2. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

4.2.1. Ochrona gruntów rolnych

Ochrona gruntów rolnych wysokiej jakości polegać będzie na ograniczeniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze. Szczegółnej ochronie podlegają gleby mineralne klas bonitacyjnych I-III oraz organiczne (zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych - (Dz.U. z 2013r. poz. 1205, ze zm.).

4.2.2. Kierunki kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Tereny rolnicze

Wykorzystując instrumenty polityki rolnej państwa, należy dążyć do poprawy struktury obszarowej gospodarstw tzn. zwiększania liczby dużych, silnych ekonomicznie, towarowych gospodarstw, kosztem średnich i małych. Dla tych ostatnich należy tworzyć szansę w działalności pozarolniczej.

Należy powrócić do zaniechanych w ostatnich kilkunastu latach melioracji. Według docelowego programu, opracowanego przez WZMiUW do zmeliorowania pozostało w gminie 1957ha użytków rolnych. Potrzeby te został podzielone na siedem następujących zadań:

- „Zgórznica – Toczyski” - o powierzchni 63ha użytków rolnych we wsiach: Zgórznica, Toczyski, Zabiele,
- „Jamielne” – o powierzchni 723ha we wsiach: Jamielne, Stara Prawda, Nowa Prawda,
- „Łopocianka”- o powierzchni 100ha we wsiach: Kienkówka, Nowa Prawda,
- „Mizary” – o powierzchni 188ha we wsiach: Borki, Mizary,
- „Kobiałki Stare” – o powierzchni 425ha we wsiach: Stare Kobiałki, Stary Jamielnik, Nowy Jamielnik,
- „Turzec” – o powierzchni 208ha we wsi Turzec,
- „Jedlanka Piaski” – o powierzchni 250ha we wsi Jedlanka.

Na terenie gminy Stoczek Łukowski na podstawie opracowanej w 2004r. „Aktualizacji programu małej retencji dla nowego województwa lubelskiego” ujęto do budowy dwa zbiorniki małej retencji – zbiornik Celej i zbiornik Dębek. Program ten został przyjęty uchwałą Nr XXXIX/577/05 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 3 października 2013r.

W kształtowaniu rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Studium kierowano się następującymi zasadami:

- wskazane na rysunku studium tereny nowej zabudowy, uszczuplające areał użytków rolnych, starano się lokalizować w enklawach i w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, na gruntach nadających się pod zabudowę, posiadających odpowiednie uzbrojenie lub łatwość jego wykonania, o relatywnie najniższej przydatności do produkcji rolnej,

- tereny o najniższej przydatności do produkcji rolnej wskazano pod zalesienia kierując się ponadto innymi zasadami, zwłaszcza dążeniem do wyrównywania granicy polno-leśnej,
- w celu poprawy struktury agrarnej konieczne jest wdrażanie procesu scaleń i wymiany gruntów.

Na terenach rolniczych dopuszcza się:

- modernizację, przebudowę i rozbudowę istniejących siedlisk zagrodowych,
- budowę kompletnego siedliska zagrodowego zgodnie z przepisami odrębnymi w tej mierze, *poza gruntami ornymi z wyłączeniem inwestycji związanych ze specjalistyczną produkcją rolną (R1)*,
- lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
- pobór kruszywa na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- budowę dróg lokalnych i dojazdowych niezbędnych do funkcjonowania tych terenów oraz poszerzanie istniejących dróg,
- przeznaczenie gruntów rolnych pod zalesienie na wniosek właściciela, jeśli spełniają one warunki określone w przepisach odrębnych oraz nie występuje zakaz w Studium,
- dopuszcza się prace wiertnicze związane z poszukiwaniem gazu łupkowego.

Na terenach rolnych obowiązuje:

- zachowanie istniejących urządzeń melioracyjnych oraz lokalizacji istniejących urządzeń melioracyjnych poza tymi terenami dla umożliwienia bezkolizyjnego odprowadzenia nadmiaru wód z użytków rolnych;
- zmiany użytkowania zmeliorowanych terenów rolnych powinny uwzględniać dostosowanie istniejących urządzeń melioracji wodnych szczegółowych do nowych funkcji, tym samym będą wymagać przebudowy, likwidacji w celu polepszenia zdolności produkcyjnej użytków rolnych oraz ułatwienia uprawy gruntów;
- ochrona terenów zadrzewień śródpolnych, ols nad ciekami wodnymi, zespołów roślinności wodnej i torfowisk. Zabrania się ich niszczenia, uszczuplania i osłabiania odporności siedliskowej. Działania mogące zmienić stosunki wodne wymagają uzyskania pozwoleń wodno-prawnych;
- zakaz zalesień na terenach obejmujących obszar NATURA 2000 oraz obszar ochrony źródłiskowej, i gruntów przyległych do cieków naturalnych w odległości mniejszej niż 3m od górnej krawędzi skarp.

5. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

5.1. Obszary objęte ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków

Obiekty wraz z otoczeniem wpisane do rejestru zabytków wojewódzkiego konserwatora zabytków na terenie gminy Stoczek Łukowski:

1. Dwór nr 60 w Nowej Prawdzie, mur., 1827 r., nr rej. zab. A-281, z dn. 29.08.1980 r.

Wszelkie prace inwestycyjne podejmowane przy wymienionych obiektach należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne.

5.2. Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków

Na obszarze gminy Stoczek Łukowski, 112 obiektów reprezentujących: układy przestrzenne miejscowości, architekturę sakralną i świecką, cmentarze, zabytki techniki, kapliczki, figury

i krzyże przydrożne, a także 86 stanowisk archeologicznych, posiadających wartości kulturowe, zostało ujętych w ewidencji zabytków.

Wykaz obiektów znajdujących się w ewidencji zabytków załączony jest do części uwarunkowania. Wszelkie prace inwestycyjne podejmowane przy wymienionych obiektach należy prowadzić w oparciu o przepisy odrębne.

5.3. Obiekty i obszary proponowane do objęcia ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków

Postuluje się wpisanie do rejestru zabytków następujących obiektów:

1. Dawna Szkoła Powszechna w Kamionce, mur., l. 30-XX w.
2. Dwór w Rosach, mur., 1936 r.
3. Młyn wodny w Wólce Poznańskiej, drewn., 2 poł. XIX w.
4. Figura Chrystusa w Jedlance, mur., kamień, 1938 r.

5.4. Strefowanie krajobrazu kulturowego oraz ustalenia w poszczególnych strefach

W zakresie ochrony wartości kulturowych terenu gminy Stoczek Łukowski objętego opracowaniem, ustalono historyczne rozplanowanie przestrzenne, historyczną strukturę funkcjonalną, wartościowe obiekty kubaturowe oraz wartości ekspozycyjno-krajobrazowe. Wnioski wypływające ze stanu wartości kulturowych terenu objętego opracowaniem, umożliwiły określenie stref ochrony konserwatorskiej.

Strefy te grupują obszary i zespoły o podobnej wartości kulturowej, przyrodniczej i krajobrazowej. Wyznaczenie w ich zasięgu chronionych pojedynczych obiektów, umożliwia ponadto ich ochronę niezależnie od charakteru strefy w jakiej się znajdują.

Na obszarze gminy Stoczek Łukowski, proponuje się wyznaczyć następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa "A"- pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej, obejmuje:

- teren wokół dworu w Nowej Prawdzie.

Strefa "A" obejmuje obszar, na którym elementy historycznego układu przestrzennego miejscowości lub jego części, tzn. rozplanowanie, zabudowa oraz związany z nim integralnie teren i krajobraz zachowały się w tak wysokim stopniu, że znajdujący się na nim zespół, wyróżnia się w całości układu przestrzennego współczesnej miejscowości swoimi cechami przestrzennymi, a w szczególności tym, że dominują w nim elementy historycznej kompozycji przestrzennej, obrazujące czytelnie historyczne pochodzenie zespołu oraz reprezentacyjne lub typowe dla pewnego okresu w rozwoju architektury i urbanistyki pod względem rozplanowania, zabudowy oraz układu terenu i zostały wpisane do rejestru zabytków.

W granicach strefy A ustala się:

- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania terenu wokół dworu,
- dopuszcza się roboty budowlane z wymogiem dostosowania do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie sytuacji, skali, bryły, formy, podziałów architektonicznych, proporcji powierzchni muru i otworów, materiału oraz nawiązaniem form współczesnych do lokalnej tradycji architektonicznej,
- zakaz wprowadzania nowych zadrzewień,
- zakaz umieszczania szyldów i reklam na ogrodzeniach oraz na drzewach i w obrębie ich koron,
- zakazuje się umieszczania reklam i banerów wielkoformatowych,
- zakazuje się montowania urządzeń technicznych, jak: maszty telekomunikacyjne, transformatory, itp.

Strefa "B" - ochrony zachowanych elementów zabytkowych, obejmuje:

- cmentarz parafialny w Jedlance,
- teren przy szkole w Kamionce,
- teren przy młynie wodnym w Wólce Poznańskiej,
- teren przy pomniku upamiętniającym bitwę z czasu powstania listopadowego i krzyż-pomnik poświęcony bojownikom POW w Zgórznicy.

Strefa "B" obejmuje najczęściej te tereny historycznego układu przestrzennego lub zespołu, nie wpisanych do rejestru zabytków. Strefą "B" obejmuje się też niezbędną podbudowę przestrzenną dla zabytkowego obiektu dominującego a także tereny historycznego układu przestrzennego gdzie zostały zatarte elementy dawnego założenia, rozebrane lub przebudowana historyczne budowle kubaturowe, zlikwidowane ciek wodne czy zespoły starodrzewu.

W strefie tej ustala się:

- wymaga się zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, tj. utrzymania istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów osi widokowych i kompozycyjnych, cieków i akwenów wodnych,
- wymaga się zachowania pierwotnych podziałów parcelacyjnych,
- zakazuje się wznoszenia nowych obiektów kubaturowych, poza terenami zabudowy wyznaczonej w Studium,
- zakazuje się wytyczania nowych publicznych ciągów komunikacyjnych,
- zakazuje się umieszczania reklam i banerów wielkoformatowych,
- zakazuje się montowania urządzeń technicznych, jak: maszty telekomunikacyjne, transformatory, itp.

Strefa "K" - ochrony krajobrazu, obejmuje:

- teren przy cmentarzu parafialnym w Jedlance,
- teren przy dworze w Nowej Prawdzie,
- teren przy pomniku i krzyżu-pomniku w Zgórznicy.

Strefa "K" obejmuje tereny krajobrazu integralnie związane z zespołem zabytkowym, znajdujące się w jego otoczeniu. Granice strefy "K" wyznacza się obejmując nimi obszary jednorodne pod względem rodzaju pokrycia terenu lub rodzaju związków widokowych w zespole zabytkowym.

Strefa "K" została wprowadzona jako uzupełnienie stref ochrony konserwatorskiej "A" i "B" w charakterze otuliny.

W strefie tej ustala się:

- zachowanie istniejącego wartościowego drzewostanu,
- utrzymanie istniejącego użytkowania,
- nie wprowadzanie zwartych nasadzeń wysoką roślinnością,
- nie lokalizowanie nowych obiektów kubaturowych, poza terenami zabudowy wyznaczonej w Studium,
- zakazuje się umieszczania reklam i banerów wielkoformatowych,
- zakazuje się montowania urządzeń technicznych, jak: maszty telekomunikacyjne, transformatory, itp.,

Strefa "E" - ochrony ekspozycji zespołu zabytkowego, obejmuje:

- widok na kościół parafialny w Stoczku Łukowskim, z drogi Garwolin – Stoczek Łukowski w kierunku północno-wschodnim,
- widok na kościół parafialny w Stoczku Łukowskim, z drogi Zabiele – Stoczek Łukowski w kierunku południowo-zachodnim.

Strefa "E" jest strefą ochrony ekspozycji, która obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych.

Wyznaczenie granic strefy "E" jest zależne od wielkości i bogactwa sylwety zespołu zabytkowego, od rozłożenia akcentów dominujących, wreszcie od ukształtowania terenu, na którym położony jest zespół zabytkowy oraz tereny otaczające.

Strefa ta podlega następującym rygorom:

- wprowadza się zakaz zwartych nasadzeń wysoką roślinnością,
- zakazuje się umieszczania reklam i banerów wielkoformatowych,
- zakazuje się montowania urządzeń technicznych, jak: maszty telekomunikacyjne, transformatory, itp.,
- dopuszcza się realizację zabudowy wyłącznie niskiej.

Strefa "OW" - obserwacji archeologicznych rozpoznanych stanowisk, obejmuje następujące stanowiska ujęte w zamieszczonym wykazie.

W wykazie podano: numer strefy; numer stanowiska na obszarze AZP objętym strefą.

1. 62 – 75/20
2. 62-75/19
3. 62-75/17 i 62-75/18
4. 62-75/14
5. 62 – 75/2
6. 62-75/4
7. 62-75/1
8. 62-75/8
9. 62 – 75/9, 62-75/10 i 62-75/11
10. 62-75/3
11. 62-75/21
12. 62-75/5
13. 62 – 75/13
14. 62-75/12
15. 62-76/5
16. 63-75/4
17. 63-75/8
18. 63-75/9
19. 63-75/2
20. 63-75/3
21. 63-75/4
22. 63-75/10
23. 63-75/7
24. 63-75/5
25. 63-75/11
26. 63-76/2
27. 63-76/3

28. 63-75/12
29. 63-75/16
30. 64-75/23
31. 64-75/24
32. 64-75/18 i 64-75/19
33. 64-75/1
34. 64-75/21
35. 64-75/22
36. 64-76/9
37. 64-76/10
38. 64-76/12
39. 64-76/7
40. 64-76/912
41. 63-76/1
42. 62-76/7
43. 62-76/6
44. 62-76/10
45. 62-76/8
46. 62-76/9
47. 62-76/4
48. 62-76/3
49. 62-76/2
50. 62-76/1
51. 61-76/1
52. 61-76/2
53. 62-77/6
54. 62-77/9
55. 62-77/8
56. 62-77/4
57. 62-77/5
58. 62-77/3
59. 62-77/1 i 62-77/2
60. 62-77/10
61. 62-77/11
62. 62-77/12
63. 62-77/13
64. 62-77/14
65. 62-77/15
66. 63-77/6
67. 63-77/17
68. 63-77/16
69. 63-77/18
70. 63-77/19
71. 63-77/20
72. 63-77/21
73. 63-77/22
74. 63-77/23
75. 63-77/24
76. 63-77/25
77. 63-77/14 i 63-77/15

W obrębie strefy „OW” obowiązują ustalenia:

- zakaz zalesiania,
- wszelka działalność inwestycyjna połączona z prowadzeniem prac ziemnych schodzących na głębokość 0.30 m poniżej powierzchni gruntu, jest dopuszczalna pod warunkiem przeprowadzenia badań archeologicznych polegających na sporządzeniu dokumentacji konserwatorskiej obiektów i nawarstwień kulturowych w granicach stanowiska i jego strefy ochrony. Oprócz inwestycji liniowych i kubaturowych w strefie warunkiem tym objęto także: poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin, prace modernizacyjne i budowę dróg publicznych, niwelacje terenu, usuwanie karpin, budowę akwenów, urządzeń i regulacji wodnych.

6. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

Sprawne działanie systemu transportowego gminy, a w szczególności jej układu drogowego warunkuje prawidłowy rozwój i funkcjonowanie struktury przestrzennej. Zrealizowanie tego nadrzędnego celu będzie uzależnione od:

- zapewnienia realizacji drogowych powiązań z najbliższymi miastami, układem dróg krajowych i z sąsiednimi gminami,
- zapewnienia obsługi komunikacyjnej zagospodarowania przestrzennego w układzie wewnętrznym gminy z drogami o odpowiednim standardzie nawierzchni (docelowo twarda ulepszona),
- dostosowania sieci zewnętrznych powiązań autobusowych gminy oraz sieci powiązań wewnątrz gminnych do aktualnych potrzeb z uwzględnieniem ustaleń ekonomicznych,
- poprawy sytuacji w dziedzinie obsługi technicznej pojazdów.

6.1. Układ drogowy

Bezpośrednio gmina będzie obsługiwana przez czterostopniowy pod względem kategoryzacji układ drogowy:

1. Droga krajowa oznaczona na rysunku Studium symbolem **KDK76G** będzie realizować powiązania:

- z układem dróg krajowych o wyższych funkcjach,
- wojewódzkie i międzywojewódzkie znaczenia regionalnego,
- z sąsiednimi miastami i gminami,
- wewnątrzgminne.

Zgodnie z zarządzeniem nr 83 GDDKiA z dnia 24 grudnia 2009r. zmieniającym zarządzenie w sprawie klas istniejących dróg krajowych dla drogi krajowej nr 76 przewidziano klasę G. *Zgodnie z zarządzeniem nr 34 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 3 października 2017r. w sprawie istniejących klas dróg krajowych droga krajowa nr 76 posiada klasę G- główna. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski przewiduje klasę GP – główna ruchu przyspieszonego, z uwagi na dostosowanie do Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie, które określa klasę dla dróg krajowych A, S lub GP. ~~Planowana docelowa klasa drogi GP (główna ruchu przyspieszonego).~~ Stosownie do zarządzenia GDDKiA z dnia 19 kwietnia 2021r. w*

sprawie klas istniejących dróg krajowych, droga krajowa nr 76 została zaliczona do klasy G (główna).

2. Droga wojewódzka oznaczona na rysunku Studium symbolem KDW803Z będzie realizować powiązania:

- z układem dróg krajowych,
- wojewódzkie znaczenia regionalnego,
- z najbliższymi miastami i gminami,
- wewnątrzgminne.

Przewidywana klasa drogi Z .

3. Drogi powiatowe oznaczone na rysunku Studium symbolem KDP będą stanowiły drogi wymienione w części I „Uwarunkowania Komunikacyjne” pkt 9 i będą realizować powiązania:

- między powiatami,
- wewnątrzpowiatowe,
- międzygminne,
- wewnątrzgminne.

oraz prowadzić obsługę przyległego zagospodarowania.

Wyposażone w nawierzchnię twardą ulepszoną. Przewidywana klasa L.

4. Drogi gminne oznaczone na rysunku Studium symbolem KDG będą stanowiły drogi wymienione w części I „Uwarunkowania Komunikacyjne” pkt 9 i będą realizować powiązania:

- wewnątrzgminne,
- międzygminne bliskiego zasięgu,

oraz prowadzić obsługę przyległego zagospodarowania, a szczególnie ośrodków i obszarów produkcji rolniczej.

Drogi gminne należy przewidywać w klasie L (lokalna) lub w klasie D (dojazdowa) z dopuszczeniem zmniejszenia szerokości w liniach rozgraniczających po przeprowadzeniu analizy zgodnie z przepisami odrębnymi. Zakłada się, że docelowo najważniejsze z nich powinny być wyposażone w nawierzchnię twardą ulepszoną, a w okresie przejściowym (etapowym) w gruntową ulepszoną (żwirowa lub tłuczeń).

Przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać szerokości dróg stosownie do przepisów odrębnych. Dopuszcza się w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych trudnymi warunkami terenowymi lub istniejącym zagospodarowaniem, przyjęcie mniejszych szerokości pod warunkiem przeprowadzenia analizy stosownie do przepisów odrębnych.

6.2. Komunikacja zbiorowa

Gmina będzie obsługiwana przez komunikację autobusową i kolejową. Komunikacja autobusowa powinna realizować następujące typy powiązań:

- międzywojewódzkie bliskiego zasięgu (gmina jest położona przy granicy woj. lubelskiego z woj. mazowieckim)
- wewnątrzwojewódzkie (miedzypowiatowe),
- z ośrodkiem powiatowym,
- międzygminne,

- wewnątrzgminne.

Układ tras i połączeń komunikacji autobusowej jest najbardziej elastycznym fragmentem systemu transportowego. Jego właściwe funkcjonowanie, zapewniające prawidłową obsługę gminy jest uwarunkowane przede wszystkim stanem sieci drogowej. Po zrealizowaniu dróg o dobrym standardzie nawierzchni będzie możliwe wprowadzanie nowych połączeń autobusowych w miarę ekonomicznie i funkcjonalnie uzasadnionych potrzeb.

Komunikacja kolejowa prowadzona po linii Skierniewice -Łuków nie będzie miała dużego znaczenia w obsłudze gminy ze względu na swój bardziej towarowy charakter i brak przesłanek ekonomicznych do zwiększenia częstotliwości połączeń.

6.3. Transport

Gmina jest obsługiwana przez transport samochodowy i kolejowy. Linia kolejowa Skierniewice-Łuków pełni funkcję południowego elementu obwodnicy Warszawskiego Węzła Kolejowego. Na stacji Stoczek Łukowski dokonuje się obsługi towarowej przez place ogólnego użytku.

6.4. Zaplecze techniczne motoryzacji

W dziedzinie zaplecza technicznego motoryzacji indywidualnej należy dążyć do zapewnienia na terenie gminy obiektów obsługowo-naprawczych o możliwie zróżnicowanej ofercie usług.

6.5. System ścieżek rowerowych

Na terenach zabudowanych, wzdłuż podstawowych ciągów drogowych (drogi wojewódzkie i powiatowe) należy wybudować ścieżki rowerowe lub utworzyć ciągi pieszo-jezdne. Może się to wiązać z koniecznością poszerzenia istniejących linii rozgraniczających dróg.

6.6. Parkowanie pojazdów

Potrzeby parkingowe powinny być zabezpieczone na terenie lokalizacji własnej inwestora (działki budowlanej). Minimalna ilość miejsc parkingowych powinna być obliczona wg wskaźników w zależności od proponowanego zagospodarowania. Zalecane jest, aby w sporządzonych planach miejscowych i ich zmianach, określić minimalne wskaźniki parkingowe dla obiektów nowo wznoszonych i rozbudowywanych, na następującym poziomie:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 2 m.p./dom,
- dla obiektów administracji – 25 m.p./1000 m² p.uz.,
- dla handlu (sklepy, punkty usługowe) – 30 m.p./1000 m² p. uz.,
- dla hurtowni – 5 ÷ 15 m.p./1000 m² p.uz.,
- dla targowisk – 35 m.p./1000 m² pow. targowej lub 1,5 m.p./stoisko,
- dla zakładów produkcyjnych – 35 m.p./100 zatrudnionych,
- dla szkół ponadpodstawowych – 30 m.p./100 zatrudnionych,
- dla restauracji i kawiarni – 35 m.p./100 miejsc konsumpcyjnych,
- dla obiektów sportowych i rekreacyjnych - 20 m.p./100 użytkowników jednocześnie,
- dla przychodni zdrowia: rejonowych – 10 m.p./1000 m² p. uz.; pozostałych – 2 m.p./gabinet,
- dla klubów i domów kultury – 20 m.p./100 użytkowników jednocześnie,
- dla stacji obsługi samochodów – 4 m.p./1 stanowisko naprawcze,
- dla banków – 40 mp./1000 m² p.uz.,

- dla kościołów – 10 m.p./1000 mieszkańców,
- dla cmentarzy – 7 m.p./ha.

Dopuszcza się urządzenie parkingów ogólnodostępnych w obrębie terenów ulic – pod warunkiem zachowania wymaganych parametrów technicznych ulic i zgody zarządcy.

7. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

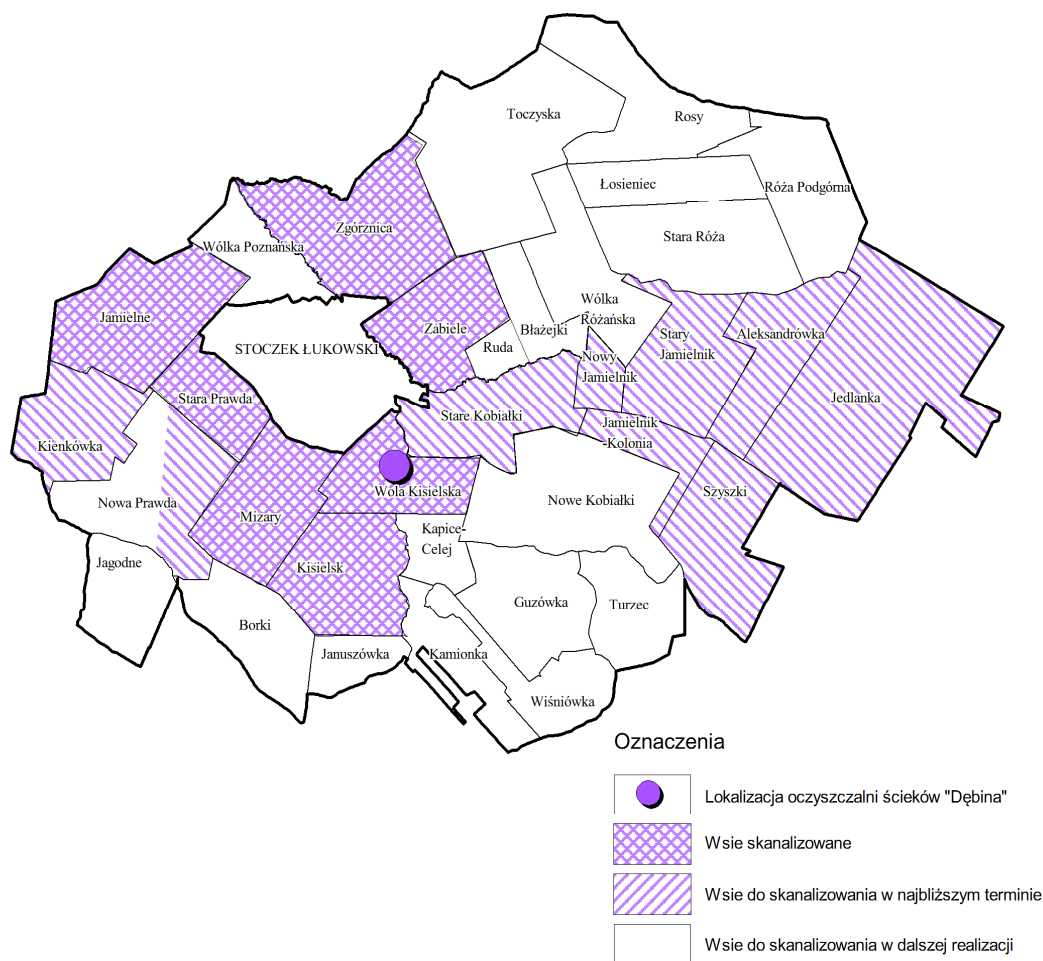
7.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Przyjęte rozwiązania zaopatrzenia w wodę i unieszkodliwiania ścieków zostały podporządkowane następującym zasadom:

- zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody do picia i na potrzeby gospodarcze mieszkańców oraz na cele przeciwpożarowe,
- pełne sanitarne unieszkodliwienie ścieków z całego terenu gminy.

Na terenie gminy planuje się dalszą rozbudowę sieci kanalizacyjnej. W zabudowie rozproszonej przewiduje się budowę oczyszczalni przydomowych lub szczelnych zbiorników na ścieki i ich wywóz do oczyszczalni ścieków. Stosowanie indywidualnych urządzeń oczyszczających ścieki dopuszcza się na działkach o odpowiednich warunkach gruntowo-wodnych.

Mapa 6. Kierunki rozwoju gospodarki ściekowej

7.2. Usuwanie odpadów stałych

W prowadzeniu gospodarki odpadami przyjmuje się zasady:

- maksymalnego wykorzystania gospodarczego odpadów,
- segregacji i zorganizowanej zbiórki pozostałych odpadów z całego terenu gminy,
- unieszkodliwiania w sposób bezpieczny dla środowiska.

Prowadzone będą działania zachęcające mieszkańców do segregacji odpadów w miejscu ich wytwarzania, co pozwoli na zmniejszenie ilości odpadów unieszkodliwianych i częściowy odzysk surowców wtórnych.

Odpady technologiczne powstające na terenie gminy będą:

- w miarę możliwości wykorzystywane gospodarczo,
- utylizowane według indywidualnych technologii,
- unieszkodliwiane razem z odpadami komunalnymi po uzgodnieniu z władzami gminy oraz służbami sanitarnymi i ochrony środowiska.

Szczegółowe zasady gospodarki odpadami określa regulamin utrzymania czystości i porządku przyjęty uchwałą Rady Gminy Nr XXXIV/193/2013 z dnia 5 kwietnia 2013r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Stoczek Łukowski.

7.3. Zaopatrzenie w ciepło i gaz

Budynki będą ogrzewane indywidualnie. Preferuje się wykorzystanie gazu ziemnego na cele grzewcze. Możliwość gazyfikacji gminy uzależniona jest od czynników ekonomicznych. Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ – System S.A. Oddział w Rembelszczyźnie nie posiada gazociągów wysokiego ciśnienia oraz urządzeń będących w ich eksploatacji. Zgodnie

z uzgodnionym przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki „Planem Rozwoju Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ- SYSTEM S.A. na lata 2014-2023” nie zakłada rozbudowy systemu przesyłowego na terenie gminy. Gestorem sieci gazowniczej na terenie gminy Stoczek Łukowski jest Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Warszawie reprezentowana przez Zakład w Mińsku Mazowieckim, która uzależnia gazyfikację gminy na podstawie ustawy Prawo Energetyczne, na warunkach określonych w odrębnych umowach zawartych pomiędzy przedsiębiorstwem gazowniczym a gminą/odbiorcą.

8. KIERUNKI ROZWOJU ELEKTROENERGETYKI

8.1. Kierunki rozwoju powiązań zewnętrznych

8.1.1. Sieci przesyłowej najwyższych napięć NN 400kV i 220 kV

Na obecnym etapie planów rozbudowy polskiego systemu elektroenergetycznych sieci przesyłowych, jedno z tych zadań dotyczy terenów gminy Stoczek Łukowski. Operator krajowego systemu przesyłowego, spółka PSE S.A. planuje budowę linii przesyłowej o napięciu 400 kV o relacji Kozienice – Stacja 400/110 kV Siedlce Ujrzanów. Linia wybudowana zostanie z wykorzystaniem nowej trasy, odmiennej od istniejącej trasy linii przesyłowej 220 kV, która po wybudowaniu linii 400kV zostanie zdemontowana. Budowa nowej linii 400 kV wiązać się będzie z koniecznością zachowania wymogów ochronnych dotyczących lokalizacji w strefie oddziaływania linii różnych obiektów kubaturowych. Szczególnej ochronie podlegają obiekty mieszkalne i obiekty użyteczności publicznej przeznaczone do stałego przebywania ludzi. Ochronie przed działalnością przestrzenną, stanowiącą zagrożenie dla elementów konstrukcyjnych podlega również linia.

Wymogi prawne dotyczące ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym wytwarzanym przez linie elektroenergetyczne najwyższych i wysokich napięć zawarto w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1883), które określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od linii (w tym przypadku 400 kV), inwestor linii PSE S.A. we wniosku do niniejszego studium podaje konkretną szerokość pasa ochronnego od osi linii (nazywając go pasem technologicznym). Liczbowo jest to pas o szerokości 70 m – symetrycznie po 35 m od osi linii w obydwie jej strony.

Zasady ochronne obowiązujące w pasie technologicznym i sposób jego zagospodarowania podano w rozdziale *Oddziaływanie linii 400 kV i 110kV na środowisko*.

8.1.2. Sieci dystrybucyjne wysokich napięć WN 110 kV

Linie dystrybucyjne 110 kV

Z chwilą uruchomienia planowanej linii przesyłowej 400 kV istniejąca linia 220 kV pracująca pod napięciem 110 kV zostanie zdemontowana.

Przebiegająca przez gminę Stoczek Łukowski linia 110 kV z Elektrowni Kozienice do Łukowa jest w dobrym stanie technicznym. Istnienie linii i jej konkretny przebieg jest dla gminy istotnym atutem w ewentualnych planach budowy na jej terenie farm wiatrowych i fotowoltaicznych, pozwoli ona bowiem wyprowadzić do sieci dystrybucyjnej WN 110 kV PGE Dystrybucja S.A. wyprodukowaną przez siłownie wiatrowe energię elektryczną o mocach rzędu kilku- kilkunastu kilowatów. W chwili obecnej nie istnieją plany budowy na terenie gminy Stoczek Łukowski nowych linii WN 110 kV.

Lokalizacja w pobliżu linii wysokiego napięcia 110 kV obiektów kubaturowych odpowiadać musi ustaleniom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1883), które określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od linii 110 kV, budowanych na różnych słupach, według różnych katalogów, przyjmuje się w oparciu o obliczenia, że bezpieczną odległością budynków mieszkalnych od skrajnych przewodów linii napowietrznych jest 14,5 m (ok. 19 m od osi linii). Lokalizacja obiektów mieszkalnych w odległościach mniejszych niż wyżej podane jest możliwa, jednak każdorazowo musi być poprzedzona procedurą pomiarową określoną w wymienionym na wstępie Rozporządzeniu Ministra Środowiska oraz uzgodnieniami z właścicielem linii.

Stacje elektroenergetyczne 110/15 kV

W związku z wyznaczeniem w niniejszym studium terenów lokalizacji farm wiatrowych, istotną rolę w odbiorze wytworzonej w nich energii elektrycznej odgrywać będzie istniejąca w Woli Kisielskiej stacja elektroenergetyczna 110/15 kV, która w dalszym ciągu będzie również podstawowym źródłem zasilania energią elektryczną średniego napięcia 15 kV lokalnych stacji trafo 15/0,4 kV w macierzystej gminie Stoczek Łukowski i gminach sąsiednich. Stacja 110/15 kV nosząca w oficjalnych dokumentach operatora systemu dystrybucyjnego nazwę *Stoczek Łukowski* posiada przestarzałe wyposażenie, wymaga więc modernizacji.

Z uwagi na brak konkretnych planów dotyczących wielkości potencjalnych farm wiatrowych nie można wykluczyć konieczności budowy w przyszłości nowej stacji 110/SN dedykowanej odbiorowi energii elektrycznej z farm zbyt daleko oddalonych od istniejącej stacji 110/15 kV.

W sferze planów pozostają już od wielu lat plany budowy lub rozbudowy stacji WN/SN w gminach sąsiednich – rozbudowa lub modernizacja stacji 30/15 kV w Krzywdzie i budowa stacji 110/15 kV w gminie Żelechów. Dla gminy Stoczek Łukowski będą one miały status źródeł zasilania awaryjnego.

Oddziaływanie linii 400 kV i 110kV na środowisko

Linie o ww. poziomie napięć są źródłem promieniowania elektromagnetycznego oraz hałasu, stanowią też istotne zakłócenie krajobrazu.

Lokalizacja w pobliżu linii najwyższych napięć i wysokiego napięcia obiektów kubaturowych odpowiadać musi ustaleniom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. (Dz. U. Nr 192 poz. 1883), które określa dopuszczalne poziomy pól elektrycznych i magnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla terenów pod zabudowę mieszkaniową i dla innych miejsc dostępnych dla ludności. Ze względu na skomplikowany sposób ustalania bezpiecznych odległości od linii 400 kV i 110 kV, budowanych na różnych słupach, według różnych katalogów, przyjmuje się w oparciu o obliczenia i pomiary praktyczne, że bezpiecznymi odległościami budynków mieszkalnych od rzutu skrajnych przewodów linii napowietrznych są:

- dla planowanej linii 400 kV (odległość 35m w obie strony od osi linii)
- dla linii 110 kV (odległość ok. 19 m w obie strony od osi linii)

Wytyczne dotyczące zagospodarowania terenu położonego w pobliżu i w pasie technologicznym projektowanej linii 400kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów:

- w pasie technologicznym linii obowiązuje zakaz realizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na pobyt ludzi. Warunki lokalizacji pozostałych

obiektów budowlanych nieprzeznaczonych na pobyt ludzi muszą uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych,

- lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w pobliżu linii elektroenergetycznej powinna uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych,

- zakazuje się tworzenia hałd, nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości 6,5m dla linii 400kV, od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron),

- dopuszcza się budowę elektroenergetycznej linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie projektowanej linii elektroenergetycznej 400 kV.

- teren w pasie technologicznym linii nie powinien być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową,

- elektrownie wiatrowe względem linii elektroenergetycznych najwyższych napięć (NN) należy lokalizować tak, aby odległość każdej turbiny wiatrowej od linii elektroenergetycznej (NN), określona jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od osi linii, nie była mniejsza niż trzykrotna średnica koła (3xd) zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej.

Sieci dystrybucyjne średniego napięcia 15 kV

Duże znaczenie dla poprawy niezawodności zasilania gminy Stoczek Łukowski i gmin sąsiednich energią elektryczną średniego napięcia 15 kV będzie miała modernizacja i rozbudowa związanego z gminą systemu magistralnych linii SN 15 kV (wraz z powiązaniami międzyliniowymi).

Inwestycje postulowane:

- modernizacja magistrali „Jedlanka” – na odcinku linii z przewodami AFL 25 mm² przy połączeniu z linią „Łuków”,
- modernizacja magistrali „Garwolin” – na odcinku z przewodami AFL 35 mm²,
- modernizacja magistrali „Kij (Tuchowicz)” – na odcinku z przewodami AFL 50 mm²,
- modernizacja magistrali „Krzywda” – na odcinku z przewodami AFL 50 mm².

W przyszłości plany rozbudowy systemu linii średniego napięcia 15 kV obejmują budowę kablowej sieci SN 15 kV łączącej poszczególne siłownie wiatrowe z odbiorczą stacją 110/15 kV.

Normalną działalnością operatora systemu dystrybucyjnego będzie budowa, rozbudowa i modernizacja sieci SN 15 kV ujętych w sporządzanych cyklicznie planach rozwoju. Istotnym elementem w usprawnianiu pracy systemu linii magistralnych SN 15 kV ograniczającym długość przerw w dostawie energii SN 15 kV będzie montaż w trzonach linii magistralnych i na głównych odgałęzieniach manewrowych odłączników z napędami uruchamianymi drogą radiową.

8.2. Kierunki rozwoju urządzeń lokalnych - Lokalne sieci SN 15 kV i nN 0,4 kV

Najważniejszym kierunkiem rozwoju tych urządzeń jest ich remont i rozbudowa związana z koniecznością poprawy parametrów technicznych dostarczanej energii i przyłączaniem nowych odbiorców.

Największych działań inwestycyjnych wymagają wsie o najgorszym stanie technicznym sieci lokalnych. Są to: Stary Jamielnik, Zabiele, Aleksandrówka, Borki, Celej, Guzówka, Jagodne,

Kapice, Kienkówka, Róża Łosiniec, Nowy Jamielnik, Rosy, Róża Podgórna, Stara Róża, Szyszki, Turzec, Wiśniówka, Wólka Różańska.

Wykonania modernizacji częściowych obejmujących jedynie niektóre elementy urządzeń lokalnych (najczęściej dobudowa nowych stacji trafo 15 / 0,4kV wymiana przewodów niektórych obwodów linii niskiego napięcia 0,4 kV) wymaga kilka dalszych wsi: Jamielnik Kolonia, Kamionka, Błazejki, Nowa Prawda, Nowe Kobiałki, Stara Prawda, Ruda

Oprócz prac modernizacyjnych o różnym zakresie, procesem ciągłym jest budowa na terenie całej gminy urządzeń nowych i rozbudowa części istniejących sieci, służących zasilaniu powstających obiektów. Istotne znaczenie ma również budowa i rozbudowa oświetlenia ulicznego.

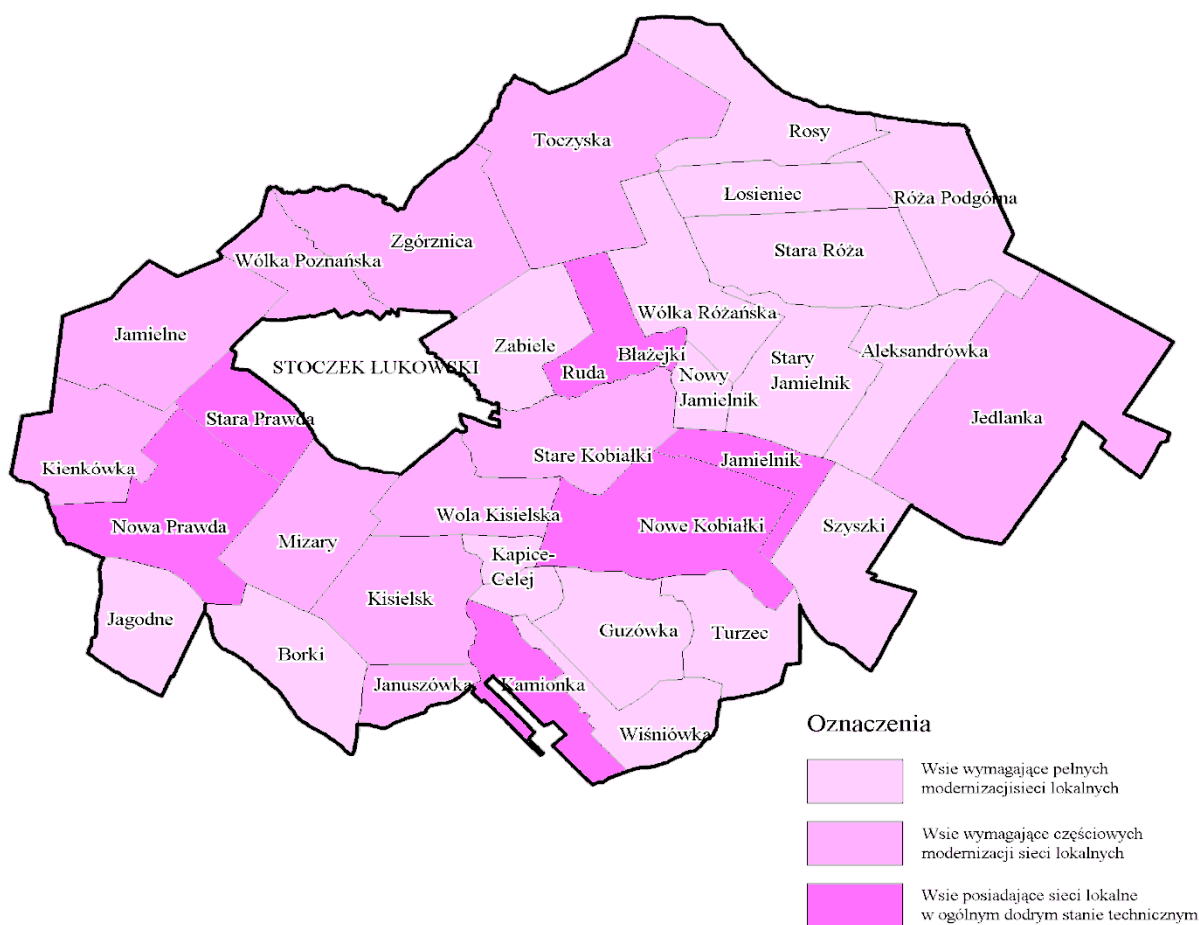
Według informacji przesłanych przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa we wnioskach do niniejszego studium, budowa, rozbudowa i modernizacja sieci elektroenergetycznych realizowana będzie w gminie Stoczek Łukowski według następujących zasad:

- a) dominującym systemem rozwoju sieci będzie system linii napowietrznych ze słupowymi stacjami trafo 15/0,4 kV, jednak zakład dystrybucyjny dopuszcza również budowę sieci w systemie kablowym;
- b) kablowe sieci SN 15 kV i wewnętrzne stacje trafo 15/0,4 kV budowane będą dla odbiorców o dużych mocach i w przypadku braku napowietrznych linii SN;
- c) napowietrzne linie SN i nN budowane będą po odrębnych trasach,
- d) trasy linii nN 0,4 kV (a także w miarę możliwości SN) obsługujących tereny budowlane lokalizować należy w pasach drogowych, nie dotyczy drogi krajowej nr76,
- e) projektowanie, budowa i eksploatacja sieci napowietrznych powinna być skoordynowana z racjonalną gospodarką drzewostanem uwzględniającą bezpieczeństwo sieci zlokalizowanych w zasięgu pni i gałęzi drzew.

Istniejące obecnie rozwiązania techniczne pozwalają na budowę sieci napowietrznych przewodami izolowanymi, na pojedynczych słupach wirowanych, co poprawia bezpieczeństwo eksploatacji sieci, ich estetykę oraz zmniejsza zapotrzebowanie terenu pod słupowe stacje trafo 15/0,4 kV.

Bardzo ważnym elementem gospodarki energią elektryczną jest racjonalizacja jej zużycia poprzez stosowanie energooszczędnych źródeł światła oraz nowoczesnych, wysokosprawnych urządzeń i maszyn elektrycznych używanych w gospodarstwach domowych, usługach i w produkcji rolnej. Istotna jest również dbałość odbiorców energii o stan techniczny swoich instalacji, a zakładu dystrybucyjnego o stan techniczny sieci, co zmniejszy straty energii i poprawi bezpieczeństwo ludzi i mienia.

Mapa 7. Kierunki rozwoju lokalnych elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych średniego napięcia 15kV i niskiego napięcia 0,4kV zasilających wsie gminy Stoczek Łukowski

8.3 . Telekomunikacja

W związku z wejściem w życie nowych regulacji prawnych dotyczących wspierania rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (ustawa z dn. 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych – Dz. U. z 2010r. Nr 106, poz 675, ze zm.) wystąpiły możliwości znacznego przyspieszenia rozwoju wszelkich form komunikacji elektronicznej. Polityka przestrzenna gminy bazująca na w/w ustawie, w odniesieniu do szeroko rozumianego sektora telekomunikacyjnego uwzględnia następujące kierunki rozwoju tego sektora:

- budowę, rozbudowę, modernizację sieci i urządzeń telekomunikacyjnych w tradycyjnych i nowych technologiach, w tym światłowodowej – z zapewnieniem przestrzennego i technicznego dostępu operatora do wybudowanych elementów,
- objęcie gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z ponadlokalnymi systemami sieci internetowych: wojewódzką i krajową,
- rozwój systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych oraz bezprzewodowych) stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie, regionie.

Lokalizacja sieci i urządzeń telekomunikacyjnych jako inwestycji celu publicznego winna być zgodna z art. 46 ust.1 w/w ustawy, co oznacza, że niniejsze ustalenia studium w odniesieniu do infrastruktury z zakresu łączności publicznej nie ograniczają rozwoju tych urządzeń na obszarze gminy, z wyjątkiem terenów, które na podstawie przepisów odrębnych wyłączone są z lokalizacji wszystkich bądź niektórych elementów infrastruktury technicznej.

Realizowana obecnie i planowana na lata następne budowa i rozbudowa sieci światłowodowych i bezprzewodowych w gminie Stoczek Łukowski w sposób istotny wpisuje się

w powyższe kierunki rozwoju telekomunikacji, szczególnie rozszerzy bowiem dostęp do szerokopasmowego Internetu. Umożliwi to powszechny rozwój e-usług, w tym e-administracji dostępnej dla wszystkich mieszkańców gminy.

8.4. Odnawialne źródła energii

Energetyka wiatrowa

Najbardziej istotną gałęzią energetyki odnawialnej w gminie Stoczek Łukowski będzie energetyka oparta o wykorzystanie energii wiatru.

Obok energetyki wiatrowej rozwijać się będą również inne dziedziny energetyki odnawialnej, wykorzystujące energię słońca, biogazu, biomasy, wody, oraz płytką energię geotermalną (pompy ciepła).

W celu włączenia gminy w realizację polskiej polityki klimatyczno-energetycznej oraz wydatnej poprawy jej bezpieczeństwa energetycznego, niniejsze studium wychodząc naprzeciw tym potrzebom wyznacza kilka obszarów lokalizacji elektrowni wiatrowych.

Lokalizacje te biorą pod uwagę szereg podstawowych wymogów środowiskowych stawianych przed ingerującymi w przestrzeń siłowniami wiatrowymi, jednak ostateczne decyzje o budowie konkretnych obiektów o ściśle określonych parametrach energetycznych oraz gabarytach, w ściśle określonych miejscach, powinny zostać poprzedzone bardzo wnikliwymi, wszechstronnymi i szczegółowymi ocenami oddziaływania tych obiektów na środowisko. Każdy etap prac nad tą oceną musi być zgodnie z wymogami przepisów szczególnych prowadzony z powszechnym udziałem lokalnej społeczności zamieszkującej gminę. Dyskusja społeczna winna być poprzedzona szeroką i obiektywną kampanią informacyjną, która uwzględni wszystkie pozytywne, ale też i negatywne następstwa wynikające z budowy oraz eksploatacji siłowni wiatrowych.

Przyjęte przez inwestora wstępne założenia lokalizacyjne i parametry techniczne całych elektrowni oraz każdego masztu z turbiną oraz infrastrukturą towarzyszącą (linie i stacje elektroenergetyczne, drogi dojazdowe) muszą odpowiadać przepisom szczególnym (akty prawne, normy techniczne, itp.) regulującym zasady ochrony środowiska (w tym przede wszystkim człowieka) przed niekorzystnymi zjawiskami towarzyszącymi budowie i pracy siłowni wiatrowych.

Weryfikacja założeń następuje w procesie oceny oddziaływania tych obiektów na środowisko.

Przedmiotowa ocena musi uwzględniać między innymi: oddziaływanie konkretnego zamierzenia inwestycyjnego na obszary objęte ochroną prawną, obszary cenne przyrodniczo nie objęte taką ochroną, obszary lokalizacji siedzib ludzkich, obszary rolne i leśne, szlaki migracyjne ptaków, obszary występowania rzadkich gatunków roślin i zwierząt, oddziaływanie na krajobraz, oddziaływanie na obiekty dziedzictwa kulturowego oraz obiekty służące rekreacji i turystyce, oddziaływanie na elementy istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Z uwagi na kontrowersje dotyczące lokalizacji elektrowni wiatrowych w pobliżu budynków mieszkalnych i innych obiektów służących przebywaniu ludzi, bardzo istotnymi są analizy oddziaływania wynikających z pracy tych elektrowni niekorzystnych czynników i zjawisk (hałas, wibracje, infradźwięki, migotanie łopat, pole rozrzutu lodu i uszkodzonych fragmentów wirujących części wiatraka) na życie i zdrowie ludzi przebywających w strefach oddziaływania farm lub poszczególnych wiatraków.

Dodatkowym efektem skali i synergii każdej elektrowni wiatrowej jest w zależności od ilości masztów oraz mocy elektrowni konieczność lokalizacji elementów liniowej i punktowej infrastruktury energetycznej, komunikacyjnej służącej budowie oraz eksploatacji farmy.

Niniejsze Studium zakłada zasady inwestowania w obrębie obszarów przeznaczonych pod lokalizację elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną:

- lokalizacja elektrowni możliwa jest na wskazanych terenach rolnych, co nie zmieni ich rolniczego użytkowania, z wyjątkiem terenu pod samymi turbinami wiatrowymi. Na terenach rolnych dopuszcza się także lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej koniecznej do właściwego funkcjonowania i eksploatacji urządzeń produkujących energię elektryczną wiatru, nieuciążliwych urządzeń gospodarki komunalnej, obiektów obsługi produkcji rolnej oraz innych obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, których funkcjonowanie nie jest sprzeczne z funkcjonowaniem i eksploatacją elektrowni wiatrowych. Zakazuje się natomiast, lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej,
- przy lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą należy zachować odległości od istniejącej i planowanej zabudowy określone w obowiązujących przepisach prawnych oraz prowadzić działania ograniczające ich uciążliwe i szkodliwe oddziaływania,
 - wytwarzany przez pracę turbin hałas, nie może przekraczać norm akustycznych na terenach istniejącej lub planowanej zabudowy mieszkaniowej i innych terenów podlegających ochronie akustycznej zawartych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112),
 - na terenach, na których poziom hałasu przekracza normy akustyczne zawarte w Rozporządzeniu Ministra środowiska z dnia z dnia 1 października 2012 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2012r. poz. 1109), należy wprowadzić zakaz lokalizowania terenów nowej zabudowy mieszkaniowej i innej podlegającej ochronie akustycznej,
- lokalizację elektrowni wiatrowych dopuszcza się wyłącznie w obrębie obszarów i terenu przeznaczonych pod lokalizację elektrowni wiatrowych,
- lokalizację dróg dojazdowych służących do budowy i eksploatacji siłowni wiatrowych oraz niezbędnej infrastruktury technicznej dopuszcza się w granicach obszarów przeznaczonych pod lokalizację siłowni wiatrowych oraz poza tymi obszarami,
- zgodnie z § 2 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003r. w sprawie sposobu zgłaszania oraz oznakowania przeszkód lotniczych (Dz. U. Nr 130 z 2003r., poz. 1193 z późn. zm.) w obrębie obszarów przeznaczonych pod lokalizację elektrowni wiatrowych wszelkie projektowane na tych terenach obiekty o wysokości równej i większej od 50 m npt podlegają każdorazowo, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, zgłaszaniu do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP.

Na rysunku Studium Kierunki wyznaczono graficznie obszary rozmieszczenia elektrowni wiatrowych i ich strefy. Na etapie sporządzania planów miejscowych granice obszarów mogą być korygowane przy zachowaniu przepisów odrębnych oraz wyżej wymienianych zasad.

Energia słoneczna – fotowoltaika

Na terenie gminy Stoczek Łukowski potencjalnie innym źródłem energii odnawialnej jest energia słońca powszechnie określana jako „farma fotowoltaiczna”.

Zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem - na etapie wydawania pozwoleń mających na celu realizację danej inwestycji - momentem, w którym dana gmina może sprawdzić potencjalny wpływ planowanej inwestycji na otoczenie, jest postępowanie mające na celu wydanie decyzji środowiskowej. Wykaz inwestycji, które wymagają uzyskania decyzji środowiskowej i ewentualnie wykonania przez inwestora raportu oddziaływania na

środowisko, znajdziemy w rozporządzeniu wydanym przez resort środowiska (*Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko*). W aktualnej wersji rozporządzenia nie znajdziemy zapisów, na podstawie których organ wydający decyzję w tej sprawie (burmistrz lub wójt) mógłby nakazać inwestorowi wykonanie raportu oddziaływania na środowisko. Przeprowadzenie postępowania środowiskowego mającego na celu wydanie decyzji środowiskowej dla naziemnej farmy fotowoltaicznej może być natomiast wymagane w związku z zapisem, który znajdziemy w rozporządzeniu i w którym jest mowa o wymogu postępowania dla inwestycji, których obszar przekroczy 1 ha. Postępowaniem środowiskowym na tej podstawie mogą więc zostać objęte projekty farm fotowoltaicznych o mocy nominalnej przekraczającej ok. 500 kW. Mniej więcej wydzielenia takiej powierzchni wymagane jest bowiem w przypadku tej wielkości farmy fotowoltaicznej.

Energia elektryczna z paneli fotowoltaicznych powstaje w fotoogniwie (element półprzewodnikowy w którym następuje przemiana energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną), na skutek zjawiska fotowoltaicznego powstaje przemieszczenie ładunków elektrycznych co powoduje pojawienie się różnicy potencjałów, czyli napięcia elektrycznego. Panele fotowoltaiczne w zespołach tzw. „sekcjach” podłączone są do inwerterów – przetwornic prądu które przemieniają prąd stały (z paneli) w prąd zmienny (AC), które poprzez transformator prześlą energię do lokalnego systemu elektroenergetycznego.

Ze względów środowiskowych wskazywano na następujące zalety ogniw fotowoltaicznych:

- energia elektryczna wytwarzana jest bezpośrednio,
- sprawność przetwarzania energii jest taka sama, niezależnie od skali,
- moc jest wytwarzana nawet w pochmurne dni przy wykorzystaniu światła rozproszonego,
- obsługa i konserwacja wymagają minimalnych nakładów,
- w czasie produkcji energii elektrycznej nie powstają szkodliwe gazy cieplarniane.

O ile małe przydomowe czy przemysłowe panele PV mają w zasadzie minimalne oddziaływanie na środowisko, o tyle duże połacie pokryte sztuczną substancją, umieszczone wśród otwartego krajobrazu, mogą negatywnie oddziaływać na zasoby środowiska (przede wszystkim rośliny, zwierzęta, siedliska i krajobraz).

Planowane obiekty będą bezobsługowe, nie będą wymagały budowy zaplecza socjalnego, ani infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. W trakcie jej funkcjonowania nie będą powstawać odpady, z wyjątkiem niewielkich ich ilości związanych z pracami konserwacyjnymi urządzeń technicznych.

W trakcie realizacji przedsięwzięcia może dojść do krótko trwającego wzrostu emisji zanieczyszczeń do środowiska w postaci pyłów w wyniku prowadzenia robót oraz emisji hałasu związanego z pracą sprzętu budowlanego. Jednakże wpływ ten będzie miał charakter krótkotrwały i będzie charakteryzował się niskim poziomem uciążliwości oraz ustąpi po zakończeniu prac. W trakcie prac budowlanych mogą powstawać w bardzo niewielkich ilościach odpady, które powinny być segregowane i zagospodarowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W fazie eksploatacji elektrownia fotowoltaiczna nie będzie źródłem hałasu i zanieczyszczeń emitowanych do środowiska, nie będzie wykorzystywać w znaczących ilościach wody, ani innych surowców oraz materiałów i paliw.

Elektrownie będą wykorzystywać wyłącznie energię słoneczną i niewielkie ilości energii elektrycznej dla własnych potrzeb.

Wpływ paneli PV na komponenty przyrodnicze, zależy głównie od lokalizacji inwestycji. Wpływ ten może mieć charakter pośredni i bezpośredni:

- wpływ pośredni – panele słoneczne i ich eksploatacja mogą spowodować: bezpośrednią utratę siedlisk naturalnych, fragmentację siedlisk i/lub ich modyfikację, zaburzenia związane ze straszeniem przebywających tam gatunków ptaków, głównie poprzez prace przy budowie parku solarnego i utrzymaniu jego późniejszej działalności. Jednak przy dobrym projekcie parku solarnego, czego przykładem jest obiekt Gondorf Kobern w Niemczech, stworzono nie tylko miejsce atrakcyjne dla ptaków, ale obecnie chroni się go na prawach rezerwatu dla zagrożonych gatunków roślin i zwierząt. Podejrzewa się, że panele w olbrzymich układach mogą odstraszać ptaki (np. żurawie w Hiszpanii czy gęsi w Niemczech), na takiej samej zasadzie jak olbrzymie części pól uprawnych pokryte folią przyspieszająca rozwój wegetacji.
- wpływ bezpośredni – prawidłowa lokalizacja elektrowni słonecznej (na terenach nie wykorzystywanych intensywnie przez ptaki) może przyczynić się paradoksalnie do powstania alternatywnych miejsc żerowania, np. dla łuszczaków (fragmenty trawiaste i krzewy pomiędzy panelami i sektorami) oraz gniazdowania (panele są zakładane na specjalnych stojakach, które mogą być wykorzystywane przez niektóre gatunki do umieszczania gniazd).

Nie ma naukowych dowodów na istnienie ryzyka śmiertelności dla ptaków związanych z panelami słonecznych ogniw fotowoltaicznych. Oczywiście ten brak naukowych dowodów może odzwierciedlać raczej brak działań monitorujących, a nie niewystępowanie ryzyka istotnego negatywnego oddziaływania na ptaki.

Strukturalnie ryzyko jest prawdopodobnie podobne do wielu innych wykonanych przez człowieka inwestycji, wykorzystujących płaskie, przeszklone przestrzenie (ekrany akustyczne, szyby wysokich budynków), ale panele słoneczne mogą być lokalizowane w bardziej newralgicznych miejscach dla ptaków. Oczywiście ryzyko bezpośredniego oddziaływania parku solarnego wzrasta, gdy energia z niego odbierana jest przy pomocy tradycyjnej, naziemnej struktury elektro-energetycznej. Wiadomo bowiem, że sieci elektroenergetyczne stanowią ważne źródło śmiertelności ptaków. Z drugiej strony coraz większa część tego typu inwestycji obsługiwana jest przy pomocy nowoczesnych, zakopanych w gruncie układów przewodów i w ten sposób wpinana jest w sieć ogólnokrajową.

Dobra lokalizacja elektrowni słonecznych nie musi powodować negatywnego wpływu na populację ptaków. Dodatkowo przy sprawnym zarządzaniu taką elektrownią jej zlokalizowanie – zwłaszcza w zubożonym krajobrazie rolniczym – może być korzystne dla ptaków, stanowiąc urozmaicenie krajobrazu. By jednak bilans strat i zysków był dla populacji ptaków jak najlepszy, niezbędne jest przestrzeganie zasad mogących zminimalizować wpływ inwestycji, zwłaszcza tych zajmujących większe obszary krajobrazu.

Mianowicie trzeba:

- unikać lokalizacji parków słonecznych na obszarach stanowiących miejsce rozrodu lub intensywnego wykorzystania przez gatunki rzadkie i średnioliczne,
- pomiędzy sektorami paneli warto sadzić niskopienne żywopłoty, co zmniejsza ryzyko kolizji ptactwa wodnego,
- przewody elektryczne odprowadzające energię z parku trzeba umieszczać pod ziemią,
- unikać budowy w szczycie sezonu lęgowego (na terenach otwartych sezon ten rozpoczyna się trochę szybciej, np. w przypadku czajki już w marcu). Również naprawy eksploatacyjne o większej skali należy wykonywać poza tym okresem,
- fragmenty trawiaste pomiędzy ogniwami nie powinny być uprawiane z wykorzystaniem sztucznego nawożenia, herbicydów i pestycydów. Najlepiej je wykaszać ręcznie, bądź poprzez wypas np. owiec,
- zezwolić na spontaniczną sukcesję roślinności pomiędzy pasami, np. ziół i chwastów.

Metody te są proste w realizacji i tanie.

W przypadku realizacji dużych powierzchniowo elektrowni słonecznych należy się liczyć z koniecznością wyłączenia z produkcji rolnej części gruntów ornych. Na terenie gminy Stoczek Łukowski tereny przeznaczone pod lokalizację paneli słonecznych w przewadze są zlokalizowane na glebach niechronionych o przeciętnej przydatności dla celów rolniczych.

Na rysunku Studium wskazane zostały graficznie tereny przeznaczone do zabudowy systemami fotowoltaicznymi.

9. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

W Studium wyróżnia się obszary, na których realizowane są inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Należą do nich:

- kompleksowa modernizacja linii kolejowej C-E20 na odcinku Skierniewice – Łuków,
- przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 76,
- propozycja zmiany kategorii dróg powiatowych nr 1325, 1359, 1358 (droga nr 76) relacji Stoczek Łukowski – Krzywda – Serokomla (droga nr 808) na drogę wojewódzką z dostosowaniem do odpowiednich parametrów technicznych,
- linia przesyłowa wysokich napięć 110 kV, 220kV, 400kV,
- wieże telefonii komórkowej,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150,
- budowa zbiorników retencyjnych na rzece Świder.

Studium dopuszcza realizację inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej na całym obszarze gminy, pod warunkiem, iż nie koliduje z przepisami odrębnymi.

10. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

W Studium wyróżnia się obszary, na których realizowane są inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym. Należą do nich:

- sieć wodociągową,
- sieć kanalizacyjną,
- sieć dróg gminnych, przebudowa, modernizacja,
- sieć elektroenergetyczna SN i nN,
- oświetlenie drogowe w poszczególnych wsiach,
- nieruchomości i obiekty stanowiące zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami,
- Ośrodek Zdrowia w Jedlance,
- Cmentarze,
- Placówki Oświatowe.

Studium dopuszcza realizację inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej na całym obszarze gminy, pod warunkiem, iż nie koliduje z przepisami odrębnymi.

11. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy Stoczek Łukowski obszary szczególnego zagrożenia powodzią występującą w dolinie rzeki Świder i na niewielkim fragmencie doliny rzeki Bystrzycy. W Studium w/w obszary określone zostały graficznie na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy”.

Na wskazanym terenie obowiązują zakazy i nakazy gospodarowania podporządkowane przepisom odrębnym, w szczególności:

- nakaz likwidacji lub skuteczne zabezpieczenie obiektów mogących zanieczyścić środowisko,
- zakaz wznoszenia obiektów budowlanych,
- zakaz składowania odpadów, wykonywania robót i przedsięwzięć, które mogą utrudniać ochronę przed powodzią i spływ wód pośniegowych, z wyjątkiem działań związanych z regulacją rzeki lub utrzymaniem wód; dopuszcza się:
- odmulanie rzeki i pogłębianie koryta rzeki niezbędne dla potrzeb ochrony przed powodzią i zalewaniem terenów w otoczeniu doliny,
- modernizację i rozbudowę istniejących stawów, realizację urządzeń wodnych służących kształtowaniu zasobów wodnych w gospodarce rybackiej, a w szczególności celom zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w uzgodnieniu z Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej i Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody,
- na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wymagane jest uzyskanie zgody na odstąpienie od zakazów obowiązujących na tym terenie zgodnie z przepisami odrębnymi.

Na terenie gminy Stoczek Łukowski obszary osuwania mas ziemnych nie występują.

12. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy Stoczek Łukowski obiekty lub obszary dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny występują w Zabiele, Jamielne, Wólka Poznańska, Jedlanka. Na rysunku Studium oznaczony został graficznie oraz symbolem „PE” jako tereny udokumentowanych złóż kopalin, złoża piasków i żwirów - „Zabiele” kategorii „C1”, „Jamielne” kategorii „C1”, „Wólka Poznańska III” kategorii „C1”, „Wólka Poznańska” kategorii „C1”, „Wólka Poznańska I” kategorii „C1”, „Wólka Poznańska II” kategorii „C1”, „Jedlanka I” kategorii „C1”, „Jedlanka II” kategorii „C1”.

Na wskazanym terenie obowiązują zasady zagospodarowania zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla terenu udokumentowanego złoża kopalin, w tym terenu górniczego ustala się w zakresie ochrony środowiska:

- zachowanie zrównoważonego rozwoju, a w szczególności:
 - racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczym,
 - przywrócenie do stanu właściwego elementów przyrodniczych,
 - nie pogarszanie stanu środowiska przeciwdziałaniem wpływom powodującym degradację,
- rekultywację terenu w sposób poprawiający zmianę w istniejącym krajobrazie,

- nakaz prowadzenia eksploatacji złoża w sposób uniemożliwiający negatywny wpływ na środowisko, a w szczególności takich jego elementów jak powietrze atmosferyczne, klimat akustyczny, środowisko gruntowe i krajobraz,
- ograniczenie ewentualnych uciążliwości związanych z powierzchniową eksploatacją surowców do granic terenu do którego inwestor posiada tytuł prawny,
- wyznaczenie pasów ochronnych dla terenów sąsiednich związanych z eksploatacją złoża,
- dopuszczenie wielkości produkcyjnych zgodne z Rozporządzeniem Nr 43 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006r. w sprawie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lubel. Nr 65 poz. 1228),
- zakaz zabudowy z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją złoża.

Poza udokumentowanymi złożami kopalin naturalnych na terenie gminy Stoczek Łukowski wskazano obszary potencjalnych złóż surowców naturalnych przeznaczonych pod działalność górnictw na których obowiązują zasady zagospodarowania złoża zgodnie z przepisami odrębnymi oraz z zasadami ochrony środowiska jak dla terenów udokumentowanych złóż kopalin, w tym tereny górnicze.

13. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy terenami zamkniętymi są jedynie tereny kolejowe zgodnie z decyzją Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. z 2014, poz. 25, ze zm.). Granice terenów zamkniętych oznaczono graficznie na rysunku Studium.

Przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę i terenów zieleni urządzonej oraz w zakresie prowadzenia prac ziemnych na obszarach sąsiadujących z terenami kolejowymi należy stosować się do regulacji prawnych z zakresu usytuowania budynków, z zakresu ustawy **Lokalizacja budynków i budowli w sąsiedztwie linii kolejowej** *dozwolona jest w odległości zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2013r. poz. 1594 ze zm.) oraz §1 i §4 rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 7 sierpnia 2008r. w sprawie wymagań w zakresie odległości i warunków dopuszczających usytuowanie drzew i krzewów, elementów ochrony akustycznej i wykonywania robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowej, a także sposobu urządzania i utrzymywania zasłon odśnieżnych oraz pasów przeciwpożarowych (Dz. U. z 2014r. poz. 1227, ze zm.) – w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych w sąsiedztwie terenów kolejowych.*

~~Na tereny kolejowe oraz do kolejowych urządzeń odwadniających wprowadza się zakaz odprowadzania wód opadowych i ścieków.~~

Należy wykluczyć rozwiązywanie odwodnieniowe obiektów w sąsiedztwie linii kolejowej związane z odprowadzaniem wód opadowych na tereny kolejowe i korzystania z kolejowych urządzeń odwadniających oraz możliwość wprowadzania nieoczyszczonych i oczyszczonych ścieków bytowych na tereny kolejowe.

14. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE

PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000M² ORAZ OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNYCH

Na terenie gminy Stoczek Łukowski nie występują obszary wyznaczone do obowiązkowego sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wymagające ~~przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości~~, obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² oraz obszary przestrzeni publicznych.

Obszarem, na którym planuje się przeprowadzenie procesu scalenia i podziału nieruchomości jest obszar położony w miejscowości Jedlanka, położony pomiędzy drogą krajową, linią kolejową, cmentarzem a granicą miejscowości – oznaczony na rysunku Kierunków zagospodarowania przestrzennego. Celem scalenia i podziału nieruchomości dla tego obszaru jest uzyskanie właściwej struktury przestrzenno – funkcjonalnej dla budownictwa mieszkaniowego.

Uchwałą Nr XXXVII/230/2021 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 17 grudnia 2021 r., dla ww. obszaru położonego w miejscowości Jedlanka, dokonano korekty w zakresie granicy obszaru, dla którego obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wymagającego przeprowadzenia procesu scalenia i podziału nieruchomości.

15. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPORWADZENIA ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

W związku z planowanymi zmianami w zagospodarowaniu terenów gminy konieczne są zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych – zgodnie z oznaczeniami na mapie „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

Zmiany te obejmują obszary istniejącej zabudowy i nowo-projektowanej. Główną zasadą wskazania obszarów jest koncentracja zabudowy jako podstawowy warunek ekonomicznego uzbrojenia i wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną.

Na etapie sporządzenia Studium nie jest możliwe wskazanie kolejności, ani priorytetów wyboru, które tereny winny być opracowane wcześniej – decyzja pozostawiona zostaje samorządowi gminnemu, który w celu oceny aktualności studium i planów miejscowych dokonuje analizy zmian zagospodarowania przestrzennego gminy, ocenia postępy w opracowaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń studium, z uwzględnieniem zmian zachodzących na wskazanych terenach.

Inwestycjami wymagającymi opracowania Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego są tereny wyznaczone pod lokalizację elektrowni wiatrowych wraz ze strefami ochronnymi. Po przeprowadzeniu analizy pod konkretne lokalizacje turbin dopuszcza się opracowanie planu dla części obszaru wyznaczonego w Studium uwzględniając przepisy odrębne oraz pozostałe ustalenia Studium. Kolejną inwestycją wymagającą opracowania Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego jest inwestycja celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, projektowana linia elektroenergetyczna 400kV relacji Kozienice – Siedlce Ujrzanów .

16. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy nie występują pomniki zagłady.

17. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

Na terenie gminy obszarami wymagającymi rekultywacji są wszystkie tereny po eksploatacji surowców zgodnie z przepisami szczególnymi po całkowitym zakończeniu ich eksploatacji. W miarę potrzeb rekultywacji mogą podlegać tereny leśne i rolnicze zdewastowane i zdegradowane przez działalność człowieka.

18. INNE OBSZARY PROBLEMOWE

Na terenie gminy Stoczek Łukowski nie występują obszary problemowe.

III. SYNTEZA I UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ STUDIUM

Polityka przestrzenna gminy będzie wyrażać się w inicjowaniu działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców. Wymaga to wyprzedzającego przygotowywania i uzbrajania terenów dla budownictwa mieszkaniowego i usługowego oraz działalności produkcyjnej. Z tego względu będzie odbywała się dalsza rozbudowa sieci wodociągowej poprzez przyłączanie do niej części zabudowy. Gospodarka ściekowa będzie rozwiązywana poprzez rozbudowę kanalizacji w oparciu o gminną oczyszczalnię ścieków oraz system przydomowych oczyszczalni ścieków. We współdziałaniu z Rejonem Energetycznym prowadzona będzie modernizacja sieci elektroenergetycznych, zapewniająca poprawę parametrów zasilania w energię elektryczną.

Poprawa obsługi mieszkańców będzie osiągana m.in. przez dostosowywanie systemów oświaty i służby zdrowia do zmieniających się uwarunkowań, zwłaszcza demograficznych. Czynione będą też starania na rzecz poprawy warunków rozwoju kultury, sportu i rekreacji oraz zwiększenia bezpieczeństwa publicznego i zabezpieczenia przeciwpożarowego.

Rozwój gospodarczy w warunkach gospodarki rynkowej odbywać się będzie poprzez wspomaganie przedsięwzięć prowadzących do uruchamiania lub powiększania skali produkcji i usług, a przez to do zmniejszania bezrobocia, wzrostu zamożności i lepszego zaspokajania potrzeb ludności.

Ochrona środowiska przyrodniczego powinna się odbywać poprzez egzekwowanie przepisów prawnych dotyczących ochrony przyrody, ochrony środowiska, lasów, ochrony gleb. Należy współdziałać z właścicielami gruntów i administracją leśną w realizacji zalesiania. Współpracując z odpowiednimi organami ochrony środowiska dążyć się będzie do wprowadzenia form ochrony prawnej środowiska w dostosowaniu do rangi występujących walorów. Ochronie wód służyć będą rozbudowa kanalizacji oraz zorganizowany system odbioru i utylizacji odpadów stałych. Ochronę powietrza atmosferycznego realizować się będzie poprzez stopniowe ograniczanie spalania węgla zastępując go olejem opałowym, drewnem i gazem ziemnym oraz wspomagając energią słoneczną.

Ochrona wartości kulturowych będzie polegała na utrzymaniu należytego stanu technicznego obiektów zabytkowych i uzgadnianiu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich przedsięwzięć w ustanowionych strefach ochrony konserwatorskiej, w odniesieniu do obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków oraz obiektów zainteresowania konserwatorskiego.

Polityka przestrzenna gminy będzie realizowana poprzez sterowanie procesem sporządzania planów miejscowych, kierując się wskazaniem niniejszego studium oraz egzekwowanie przepisów prawa budowlanego. Rozwój terenów budowlanych winien być dostosowany do ruchu budowlanego w gminie w powiązaniu z dalszym wyposażaniem w zbiorcze systemy infrastruktury technicznej.

Zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoczek Łukowski, opracowaną na podstawie Uchwały Nr L/308/18 z dnia 16 października 2018 roku oraz Uchwały Nr III/26/18 z dnia 28 grudnia 2018 roku Rady Gminy Stoczek Łukowski w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoczek Łukowski, wprowadzono w granicach Gminy nowe tereny przeznaczenia, które obejmują:

- a) obszar położony w miejscowości Jedlanka, gdzie celem było wprowadzenie przeznaczenia terenu pod zabudowę mieszkaniową i usługową, co stanowi odpowiedź na zainteresowanie tym obszarem pod względem budownictwa mieszkaniowego,*
- b) obszar położony w miejscowości Toczyska, w którym wprowadzono udokumentowane złożę kopaliny – kruszywa naturalnego „Toczyska”*
- c) obszar położony w miejscowości Stare Kobiątki, w którym zmieniono przeznaczenie terenu pod zabudowę produkcyjno – usługową, w tym również zmieniono wskaźniki zagospodarowania, w odpowiedzi na wniosek inwestora.*

Zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stoczek Łukowski, opracowaną na podstawie uchwały Nr XXVII/174/21 Rady Gminy Stoczek Łukowski z dnia 15 lutego 2021 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stoczek Łukowski:

- a) na części obszaru objętego niniejszą zmianą Studium ustalono przeznaczenie terenu zgodne z ewidencją gruntów i budynków jako tereny budowlane i tereny rolne,*
- b) dokonano zmiany w przebiegu granicy obszaru, dla którego wymagane jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.*

Wyżej wymienione zmiany wprowadzono na wnioski właścicieli nieruchomości.